

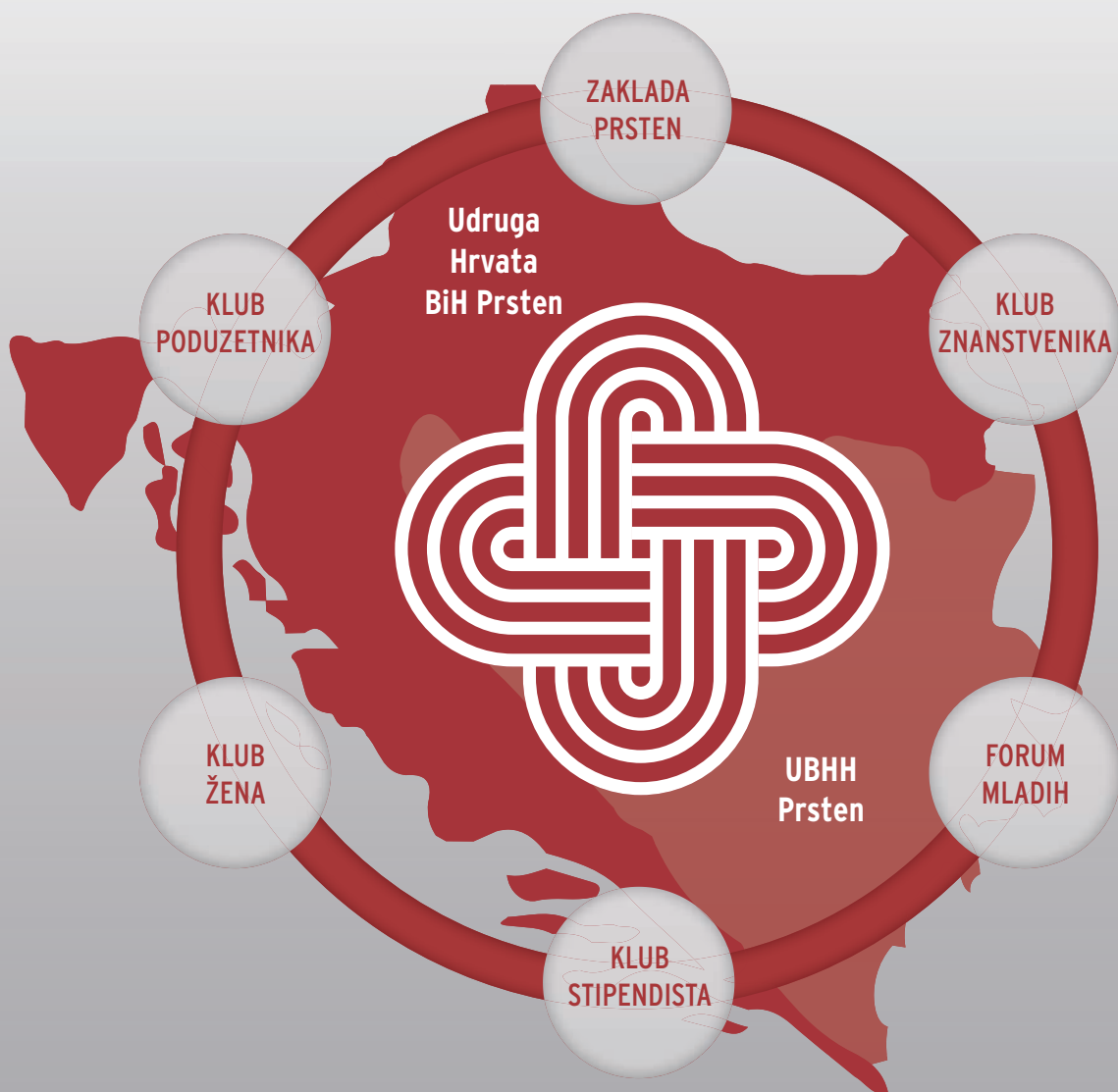

Prsten

UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

Snaga

zajedništva

OSVRT

Jozo Pavković

Visoki predstavnici u BiH
- previše ovlasti bez
imalo odgovornosti

RAZGOVOR

Tomislav Ćorić

RH i BiH prirodni su partneri
koji mogu i moraju
više surađivati

AKTUALNO

Prstenov poslovni forum

Prilike i prijete u
hrvatskom gospodarstvu
u postcovid razdoblju

**Svugdje je fino,
ali domaće je
najbolje.**

Stambeni kredit uz

FIKSNU KAMATU na 23 godine.

Wuestenrot ima najbolji recept
za kupnju nekretnine u Hrvatskoj.
Kontaktirajte nas, ugovorite kredit
i ostvarite svoje snove.

wuestenrot.hr

wüstenrot

PURE intensity

HUV PRINTING

nove tehnologije tiska

 PRINTERA

www.printera.hr

Prsten

UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

*Dragi moji prstenovci i
drage prstenovke,*

prolazi šesnaesta godina kako nas je ideja Prstena okupila, a pred vama je i novi broj časopisa Prsten.

Ako ste u prilici, prelistajte nekoliko dosadašnjih izdanja našeg časopisa, možete i virtualno, pa ćete se podsjetiti koliko smo toga ostvarili i organizirali u godinama iza nas. Postignuća i uspjeh vrijedan divljenja, na ponos svima nama jer to je naša - Snaga zajedništva.

SVAKA GODINA NOSI NOVE IZAZOVE, ALI I NOVE PRILIKE

Hvala vam od srca na vašem doprinosu opstanku i razvoju Prstena, koji aktivno djeluje i u ova teška vremena. Svaka godina nosi nove izazove, ali i nove prilike, a mi ih nastojimo iskoristiti na najbolji mogući način, snažeći naše zajedništvo i stvarajući nove uspomene.

Dio tih uspomena trajno čuvamo na stranicama našeg časopisa, a dio u našim sjećanjima i srcima jer svaki naš sastanak ujedno je susret s dragim ljudima i prilika ne samo za rad nego i za druženje, a takve prilike mi ne propuštamo.

U tome nas nije u potpunosti spriječila ni pandemija koronavirusa, iako je uvelike ograničila naš rad i naša druženja. Dakako, i u tom smo pogledu odgovorni, vodeći brigu o našem zdravlju i o našim bližnjim.

U prošlom je broju tema pandemije dominirala jer nas je korona sve okupirala, no mi se nismo predali, nego smo se uhvatili u koštac, kao i nebrojeno puta do sada, i pokazali kako se znamo nositi i s takvim nedaćama.

Mogli bismo reći da je protekla 2021. godina bila posebno zahtjevna, ali koja nije? Vjerujem da vam je previše informacija o koroni, pa radije promišljajmo kako ćemo uz tu pošast i nadalje djelovati.

ZAJEDNO GRADIMO PRSTEN KAKAV ŽELIMO

Broj koji je pred vama pun je korisnih informacija, lijepih doživljaja i afirmativnih poruka. Hvala svima koji su sudjelovali u pripremi još jednog izdanja Prstena i pridonijeli da izgleda dobro, kako vjerujemo da izgleda.

Nakon predsjednice RH Kolinde Grabar-Kitarović i predsjednika Vlade Andreja Plenkovića te predsjednika HNS-a Dragana Čovića, ovaj put za Prsten govori ministar gospodarstva i održivog razvoja Tomislav Čorić.

Naš Jozo Pavković u ovom broju pomaže nam da bolje shvatimo što se to kuha u "bh loncu" po receptima visokih predstavnika, a intervju s predsjednikom Udruge Prsten u BiH Marijanom Klaićem pokazuje koliko smo usklađeni u djelovanju Prstena s obje strane granice.

Održali smo Izbornu skupštinu, na kojoj smo izabrali nova tijela upravljanja. Dobio sam povjerenje za još jedan mandat i hvala vam na tome. Vjerujem da zajedno gradimo Prsten kakav većina nas želi.

Proces podmlađivanja traje kontinuirano jer smatramo da je to budućnost Prstena, a iskusni *prstenovci* u tijelima upravljanja osiguravaju nam kontinuitet. Vjerujem da ta dva paralelna pravca vodimo dobro.

POKAZALI SMO VELIKO SRCE I SNAGU ZAJEDNIŠTVA

I u ovoj smo godini održali sve potrebne sastanke i konferencije da bismo svim našim odlukama dali legalitet, a izbore po podružnicama i klubovima provest ćemo sukladno mogućnostima, kako bismo ostali u okviru zakona i legalnog funkcioniranja.

Poslovni forum uspjeli smo organizirati na visokoj razini, i ovaj put pod pokroviteljstvom i uz prisustvo predsjednika Vlade Andreja Plenkovića i čak pet ministara. Kao i puno puta do sada, pokazali smo naše veliko srce i snagu zajedništva pomažući nesrećenicima u potresu na Banovini. Velika hvala svima!

Mladi su bili vrlo aktivni, kao i svi klubovi, podružnice i ogranci. Zaista lijepo uštimana organizacija. Nažalost, svečanu večer Zaklade, humanitarni koncert i proslavu 15 godina Prstena nismo uspjeli organizirati. Vjerujem da ćemo to iduće godine nadoknaditi.

U SJEĆANJU NA PROŠLOST, USMJERENI NA BUDUĆNOST

Rado se prisjećamo prošlosti i odajemo priznanje za uloženi trud i ostvarena postignuća, ali uvijek smo više usmjereni na budućnost. Imamo osvježena tijela upravljanja, nove motivirane snage te ćemo od početka godine zapeti najbolje što znamo i možemo.

Započeti projekt Baza članstva pri kraju je i nastaviti ćemo ga razvijati kako bismo iskoristili sve ažurirane podatke i uvrstili vaše jako dobre prijedloge, da bi Udruga izgledala i funkcionirala upravo po vašoj mjeri. To će biti kontinuirana aktivnost.

Kako smo konačno uselili u novi prostor, stavljamo ga na raspolaganje svim članovima i članicama za njihove potrebe.

Razvoj podružnica, ogranaka i osnivanje novih bit će jedna od primarnih zadaća, a klubovi nastavljaju s aktivnostima po jasno utvrđenim planovima.

Zaklada Prsten i stipendiranje studenata i dalje ostaju prioritet Prstena, a u planu je aktiviranje Kluba stipendista radi postizanja snažnije povezanosti i sinergijskih efekata u budućnosti.

Snažnija prisutnost u javnosti kroz novi način djelovanja Kluba znanstvenika i Kluba poduzetnika također će biti važan dio naših aktivnosti.

Nadamo se boljim okolnostima u kojima će naše druženje kroz razne aktivnosti biti moguće u većoj mjeri nego protekle dvije godine.

Održavanje odnosa s državnim i lokalnim institucijama također je vrlo bitno, a nastavak suradnje s Prstenom u BiH i HNS-om neupitan.

PRSTEN PO MJERI MLADIH

Posebno je važna suradnja s Forumom mladih. Ponajprije jer će nam kontinuirana komunikacija s mladima dati potrebne informacije kako treba izgledati Udruga u budućnosti - Prsten po njihovoj mjeri.

Većina utemeljitelja i sadašnjih najaktivnijih članova je 60 plus, svojim iskustvom možemo pomoći, ali ne možemo biti budućnost Prstena. Pred svima nama, a pogotovo pred mladima, velik je izazov - kako u ovim okolnostima i novim načinima komunikacije održati i sačuvati bilo kakvu zajednicu pa i naš Prsten.

Naime, nova kultura rada od kuće ili na daljinu, promovirana zbog pandemije, osim niza prednosti, mogla bi imati za posljedicu razvodnjavanje i raslojavanje svih vrsta zajednica, korporativne, klupske, udruga pa i obiteljske. Morat ćemo naći način da kroz novu kulturu komunikacije sačuvamo zajedništvo, tradiciju, timski rad, želju za okupljanjem i kolektivnim djelovanjem. Neće biti lako, ali je moguće.

Neka nam ova otvorena pitanja budu glavna vodilja i poticaj u 2022. godini.

Mi Hrvati iz BiH i podrijetlom iz BiH uvijek smo se pokazali kao uporni, kreativni, dosljedni i ponosni, nadasve druželjubivi i spremni pomoći drugima čak i na uštrb sebe, a te vrline krasi i naš Prsten.

Vrijeme u kojem živimo zahtijeva od svih nas odgovornost i empatičnost kako bismo lakše prevladali nedaće, kao i u svim krizama s kojima smo se suočavali. U ovoj današnjoj stavljeni smo pred izbor – cijepiti se ili ne. Za mene osobno dvojbe nema - dok znanost, a ne neodgovorni pojedinci, ne ponudi neko drugo rješenje, cijepljenje ostaje logičan izbor. I o tome možete čitati u našem časopisu, kao i o još mnogim drugim zanimljivim i aktualnim temama.

Na kraju, dragi moji, vama i vašim obiteljima želim sretan i blagoslovljen Božić i mirnu nadolazeću godinu, punu zdravlja i osobnog zadovoljstva.

*Od srca,
vaš Pavo*

14 IZBORNA SKUPŠTINA UDRUGE HRVATA BIH PRSTEN

PAVI ZUBAK POVEREN JOS JEDAN MANDAT NA CELJU PRSTENA

Zabavljivi na sklopu... Pavi Zubak... mandat na celju Prstena...

Prsten... Pavi Zubak... mandat na celju Prstena... sklopu...

Prsten... sastanak... ljudi...

Prsten... sastanak... ljudi...

Prsten... sastanak... ljudi...

str. 14-17

UDRUGA PRSTEN U NOVOM PROSTORU U SREDIŠTU ZAGREBA

U Zagrebu... Prsten... novom prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... Udruga... prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... Udruga... prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... Udruga... prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... Udruga... prostoru... središtu Zagreba...

Prsten... Udruga... prostoru... središtu Zagreba...

str. 46-47

74 HUMANOST

Čestiti Prsteni... 2021... humanost... Prsten...

PRSTEN ZA PETRINJU

Prsten... Petrinja... humanost... Prsten...

Prsten... Petrinja... humanost... Prsten...

Prsten... Petrinja... humanost... Prsten...

Prsten... Petrinja... humanost... Prsten...

Prsten... Petrinja... humanost... Prsten...

str. 74-75

90 PREDSTAVLJAMO

TUZLA - GRAD NA ZRNU SOLI

Tuzla... grad na zrnu soli... predstavljamo... Prsten...

Tuzla... grad na zrnu soli... predstavljamo... Prsten...

Tuzla... grad na zrnu soli... predstavljamo... Prsten...

Tuzla... grad na zrnu soli... predstavljamo... Prsten...

Tuzla... grad na zrnu soli... predstavljamo... Prsten...

str. 90-95

RAZGOVORI

- 6 TOMISLAV ČORIĆ, MINISTAR GOSPODARSTVA I ODRŽIVOG RAZVOJA
62 MARIJAN KLAJIĆ, PREDSEDNIK UBHH PRSTEN

OSVRTI

- 10 VISOKI PREDSTAVNICI U BIH
38 (NOVO) PROŠIRENJE EU-A

AKTUALNO

- 28 MOST SVILAJ POVEZUJE HRVATSKU I BIH
31 VIRTUALNI PANEL O AKTUALNOM STANJU U BIH
34 REFORMA IZBORNOG SUSTAVA U BIH

ISTRAŽUJEMO

- 40 RAD NA DALJINU KAO DEMOGRAFSKA MJERA
80 POLJOPRIVREDA I KRIZE

PRSTEN U RH

- 14 IZBORNA SKUPŠTINA I UPRAVNI ODBOR
22 PRSTENOV POSLOVNI FORUM
46 UDRUGA PRSTEN U NOVOM PROSTORU
48 ZAKLADA PRSTEN DOĐIJELILA NOVE STIPENDIJE
52 IZ PODRUŽNICA I OGRANKA
56 IZ KLUBOVA I FORUMA

PRSTEN U BIH

- 66 ZAJEDNIČKA SJEDNICA VODSTVA PRSTENA U RH I BIH
67 DEMOGRAFSKA KRETANJA I POPULACIJSKA POLITIKA
69 IZ KLUBOVA PODUZETNIKA, ŽENA I MLADIH
71 HUMANITARNE AKCIJE

PREDSTAVLJAMO

- 44 USPJEŠAN PODUZETNIK IZ BIH
88 NOVI MOST U KRALJEVOJ SUTJESCI
90 TUZLA - GRAD NA ZRNU SOLI
96 EUROPSKI CENTAR I KUĆA SUSRETA MARIJA ZVIJEZDA

INFORMIRAMO

- 59 RAK DOJKE U VRIJEME PANDEMIJE KORONAVIRUSA
60 CIJEPLJENJE - NAJBOLJA PROTUEPIDEMIJSKA MJERA
84 PREKOGRANIČNI PROJEKTI I UJE FONDOVA
86 OPREZIVANJE INOZEMNIH MIROVINA

HUMANOST

- 74 PRSTEN ZA PETRINJU
76 KAD SE VRIJEDNE RUKE SLOŽE
78 BOŽIČNA HUMANITARNA AKCIJA MLADI MLADIMA

TRADICIJA

- 102 PEJO ŠIMIĆ - HRVATSKI PJESNIK BOSANSKIH KORIJENA

U tekstovima autori iznose vlastita stajališta koja ne odražavaju nužno stajališta Udruge Prsten.

RAZGOVOR

dr. sc.
Tomislav ĆORIĆ,
ministar
gospodarstva i
održivog razvoja

U želji i interesu Republike Hrvatske jest da gospodarska situacija u Bosni i Hercegovini bude što bolja. Ako njezini građani imaju veću kupovnu moć, prije će kupiti neki hrvatski proizvod ili otići na našu obalu. Također, suradnja hrvatskih i BiH tvrtki uspješna je jedino ako su obje strane jake. Naše dvije zemlje i dva gospodarstva naslonjeni su jedno na drugo. Prirodni smo partneri koji mogu i moraju više surađivati

Marija TROGRLIĆ

Ministar Ćorić održao je uvodno predavanje na Prstenovom poslovnom forumu kojem je nazočio i premijer Plenković

RH I BIH PRIRO KOJI MOGU I

Tomislav Ćorić, doktor je ekonomskih znanosti, a svoju znanstvenu karijeru započeo je kao asistent te potom i docent Katedre za financije na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Prije prvog mandata u Vladi RH bio je zastupnik Hrvatske demokratske zajednice u Hrvatskom saboru, a potom slijede državne dužnosti u različitim ministarstvima.

Vaš mandat u Vladi počeli ste kao ministar rada i mirovinskog sustava – dva iznimno važna i uzajamno povezana, međuovisna segmenta. Kako vidite položaj radnika i umirovljenika danas u Hrvatskoj, a kako u

Bosni i Hercegovini i koje su vaše projekcije za budućnost?

Puno toga se promijenilo od 2016. godine kad sam prvi put ušao u Vladu Republike Hrvatske i postao ministar rada i mirovinskog sustava. Ono najvažnije, trendovi na tržištu rada danas su ipak značajno pozitivniji. Pritom ponajviše mislim na broj osiguranika, što je indikator koji govori o stopi zaposlenosti i on je bio veći samo rekordne 2008., ali tu je posebno važno istaknuti i značajan porast medijalne i minimalne plaće.

U zadnjih pet godina u potpunosti smo promijenili politike aktivnog zapošljavanja,

Foto: Robert Anić / PIXSELL

Poreznim reformama izišli smo u susret poduzetnicima i radnicima te su prosječne plaće rasle, ali za značajniji iskorak potrebno nam je povećanje tehnološke razine u proizvodnji. U tom kontekstu, Hrvatskoj je lakše jer na raspolaganju ima značajna sredstva iz fondova EU-a, ali na općenitoj razini to je smjer kojim se mora voditi i Bosna i Hercegovina.

ČOVJEKOV UTJECAJ NA KLIMU POSTAO JE VAŽNA POLITIČKA TEMA

Bili ste i ministar zaštite okoliša i energetike, također važan resor, posebno za budućnost. Kako stojimo na tom polju, ima li pomaka naposlj, kako na razini naših dviju domovina, RH i BiH, tako i na europskoj pa i svjetskoj razini? Je li aktualna UN-ova konferencija o klimatskim promjenama još jedan neuspješan pokušaj da se spasi što se spasiti da ili ipak ima nade za nas?

Ja sam rođeni optimist, ali za taj optimizam potrebne su kontinuirane akcije, na što ukazuje i zadnja UN-ova konferencija o klimatskim promjenama. Iako obilježena kompromisnim rješenjima, pozitivno je da su na dva tjedna upravo ove teme dominirale javnim prostorom te je čovjekov utjecaj na klimu postao važna politička tema. Klimatski je sporazum potpisan, podržale su ga i Hrvatska i Bosna i Hercegovina, a usput smo predstavili i zasebne ciljeve i aktivnosti koje planiramo u idućem razdoblju.

Mi smo, naime, u potpunosti posvećeni ostvarivanju klimatske neutralnosti i održivog razvoja te prema tome prilagođavamo aktivnosti svih sektora. Prije svega riječ je o energetici u kojoj anticipiramo europske niskouglijčne ciljeve i već do 2030. godine planiramo imati 36,4 % energije proizvedene

DNI SU PARTNERI MORAJU VIŠE SURAĐIVATI

a to je u velikoj mjeri utjecalo i na manju nezaposlenost u osjetljivim kategorijama društva, ponajprije mladih koji sad lakše ulaze na tržište. To je jedna od ključnih razlika između dviju zemalja, jer Bosna i Hercegovina i dalje pati zbog visoke stope nezaposlenosti mladih.

Neke probleme i dijelimo. U Hrvatskoj se stalno priča o nedostatku specijalizirane radne snage u određenim djelatnostima, ali manje je poznato kako su slični trendovi već sad vidljivi i u Bosni i Hercegovini. Ključna stvar za rješavanje tog problema jest rast plaća, na čemu se u Hrvatskoj aktivno radi.

iz "obnovljivaca". Napuštamo proizvodnju električne energije iz ugljena i najkasnije do 2033. godine, a radimo na tome da to bude i prije, planiramo zatvoriti Plomin kao jedinu preostalu termoelektranu u Hrvatskoj koju pogoni taj energent.

Zbog strukture proizvodnje električne energije i aktivnih rudnika ugljena, u BiH će proces napuštanja "fosilaca" ići nešto složenije i sporije, ali će sigurno ići u smjeru klimatske neutralnosti. Postoje i u BiH brojni potencijali za obnovljive izvore energije, pogotovo u vjetroelektranama i hidroelektranama te sam siguran da će se uskoro značajnije i koristiti.

Svijet je sve zagađeniji, ali i svijest o tome, čini se, jača. U prilog tome ide i razdvajanje otpada, koje postaje standard. Što još možete savjetovati i konkretno preporučiti našim čitateljima, kako na mikrorazini pridonijeti očuvanju okoliša i iskorištavanju prirodnih energenata?

U zadnjih pet godina u potpunosti smo promijenili politike aktivnog zapošljavanja, a to je u velikoj mjeri utjecalo i na manju nezaposlenost u osjetljivim kategorijama društva, prije svega mladih koji sad lakše ulaze na tržište. To je jedna od ključnih razlika između dviju zemalja, jer BiH i dalje pati zbog visoke stope nezaposlenosti mladih

Svatko od nas je sklon u razgovoru s obitelji ili prijateljima analizirati i "rješavati" globalne probleme, ali velika promjena počinje malim korakom, metlom ispred našeg kućnog praga. Danas u Hrvatskoj gotovo svatko ima mogućnost odvajati otpad, ali još uvijek moramo raditi na svijesti i edukaciji građana. Papir, staklo, plastika – sve to mogu biti i jesu vrijedne sirovine, i pogrešno ih je bacati u smeće. Isto tako, razmišljanje o okolišu počinje već u trgovini, zato pogledajte od čega je ambalaža proizvoda koji kupujete, ili jednostavno – ponesite svoju platnenu vrećicu umjesto da kupujete plastičnu.

Nažalost, i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini na puno se mjesta može vidjeti otpad u prirodi. Prijavite takva odlagališta lokalnom komunalnom poduzeću ili s društvom napravite akciju pa spojite čišćenje okoliša s boravkom u prirodi. To su primjeri konkretnih, sitnih akcija kojima možete napraviti vidljivu, a samim time i veliku promjenu u vašoj sredini.

Kao ministar gospodarstva i održivog razvoja, uz zaštitu okoliša i energetiku, danas vodite resor o čijem razvoju u velikoj mjeri ovisi naša budućnost. Što nas čeka u bliskoj budućnosti, što činimo danas da nam bude bolje sutra i kakve su prognoze na tom planu?

Pred nama je, u kontekstu novca iz EU-ovih fondova, prilika generacije. To je više puta ponovljeno u javnom

U Hrvatskoj se stalno priča o nedostatku specijalizirane radne snage u određenim djelatnostima, ali manje je poznato kako su slični trendovi već sad vidljivi i u BiH. Ključna stvar za rješavanje tog problema jest rast plaća, na čemu se u Hrvatskoj aktivno radi

prostoru, ali treba iznova naglašavati jer je moramo iskoristiti, prije svega za jačanje i rast našeg gospodarstva. Nužna nam je tehnološka modernizacija i povećanje produktivnosti. Kao što sam spomenuo samo takav smjer nosi nam uspješnije tvrtke, veće plaće i u konačnici sretnije ljude koji ostaju u svojoj zemlji.

To će u obzir uzeti i nova industrijska strategija koja će uskoro biti donesena i koja će omogućiti prelazak na konkurentniju, održiviju i digitalnu industriju, te podržati proizvodne sektore koji stvaraju visoku i višu dodanu vrijednost i usluge temeljene na znanju. Samo tako ćemo poboljšati poziciju Hrvatske unutar globalnih lanaca vrijednosti te stvoriti osnovu za konkurentan i održiv razvoj.

RJEŠAVANJE POLITIČKOG PITANJA U BIH KLJUČ JE SNAŽNIJEG GOSPODARSKOG ZAOKRETA

Kako ocjenjujete gospodarske prilike u BiH, kakav je potencijal i koliko na njegovu iskorištenost utječe specifično ustrojstvo i odnosi triju konstitutivnih naroda te u kojoj mjeri RH i BiH ostvaruju gospodarsku suradnju? Jeste li zadovoljni tom suradnjom?

U želji i interesu je Republike Hrvatske da gospodarska situacija u Bosni i Hercegovini bude što bolja. Ako njezini građani imaju veću kupovnu moć, prije će kupiti neki hrvatski proizvod ili otići na našu obalu. Također, suradnja hrvatskih i BiH tvrtki uspješna je jedino ako su obje strane jake. Naše dvije zemlje i dva gospodarstva naslonjeni su jedno na drugo. Prirodni smo partneri koji mogu i moraju više surađivati. Vjerujem da je pandemija otvorila određene prilike i za zemlje poput Bosne i Hercegovine koje su na granici Europske unije. Naime, zbog poremećaja u opskrbnim lancima i rasta cijene transporta iz Azije, brojne kompanije mijenjaju koncepte poslovanja, vraćaju proizvodnju u svoje zemlje ili traže europske partnere. No, velika ulaganja i novac bježe od političke nestabilnosti. Rješavanje političkog pitanja u Bosni i Hercegovini ključ je snažnijeg gospodarskog zaokreta.

Što smatrate da je najvažnije što je Vlada RH napravila za gospodarstvenike u koronakrizi? Što se još planira i može učiniti?

U ključnom trenutku ponudili smo sidro stabilnosti gospodarstvenicima i kroz mjere za očuvanje radnih mjesta, ali i ostalim politikama,

Klimatski je sporazum potpisan, podržale su ga i Hrvatska i Bosna i Hercegovina, a usput smo predstavili i zasebne ciljeve i aktivnosti koje planiramo u idućem razdoblju

uspjeli smo sačuvati domaće tvrtke i zaposlenost. Pokazali smo da država može imati pozitivnu ulogu u gospodarstvu i upregnuli smo sve resurse koji nam stoje na raspolaganju kako bismo smanjili posljedice krize. Rezultat je uspješna turistička sezona, gospodarski rast koji je među trima najvećim u Europskoj uniji, te veći broj zaposlenih nego u pretpandemijskoj 2019. godini.

Ono što me osobito veseli je činjenica da su hrvatski poduzetnici i gospodarstvo u cjelini pokazali iznenađujuću žilavost i prilagodljivost. Turizam nam je ove godine puno donio, ali ispod radara je prošao podatak da u 2021. godini imamo i rekordnu vrijednost izvoza. U nadolazećem razdoblju ćemo kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti te novi Višegodišnji financijski okvir, ali i kroz druge mjere, činiti sve da mijenjamo strukturu domaćeg gospodarstva te smanjujemo ovisnost o turizmu – sve kako bi Hrvatska 2030. godine bila konkurentna, inovativna i sigurna zemlja.

Svatko od nas je sklon u razgovoru s obitelji ili prijateljima analizirati i "rješavati" globalne probleme, ali velika promjena počinje malim korakom, metlom ispred našeg kućnog praga

Imali ste ključno predavanje na ovogodišnjem Prstenovu poslovnom forumu. Možete li ukratko istaknuti najvažnije poruke i zaključke koje ste ondje iznijeli?

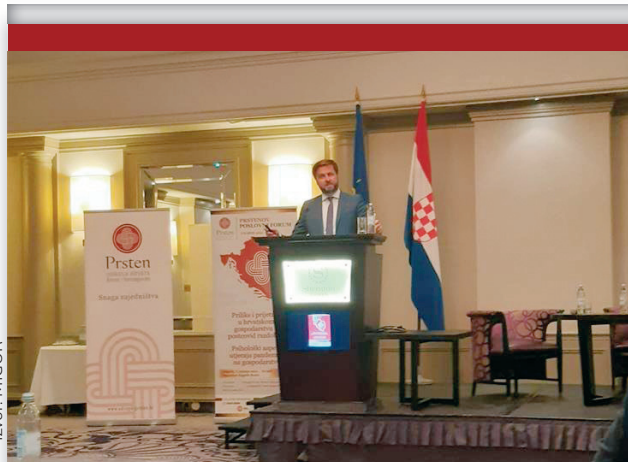
Mislim da je najvažnija poruka da će se u sljedećih deset godina više od 200 milijardi kuna uputiti u različite segmente hrvatskog gospodarstva s ciljem njegova jačanja. Naša je namjera u tom razdoblju značajno povećati konkurentnost domaće ekonomije, što podrazumijeva digitalizaciju i podizanje tehnološke razine. Isto tako, vjerujem da će svi naponi koje ulažemo povećati našu samodostatnost u sektorima energetike i poljoprivrede. Zato sam spomenuo generacijsku priliku jer je sad taj trenutak kad stvaramo temelje za održivije i konkurentnije gospodarstvo.

Prije političke, imali ste i znanstvenu karijeru. Što vas je ponukalo da uđete u političke vode? Što nosi više izazova i strasti, zahtijeva više osobnog davanja?

Politika je poziv pun izazova. Pogoni vas mogućnost i želja da mijenjate stvari nabolje, iako na tom putu nailazite na niz poteškoća, a ponekad i nelogičnosti. Znanost i podučavanje studenata je, s druge strane, vjerojatno najljepši posao na svijetu. Vjerujem da ću mu se jednog dana vratiti.

Danas u Hrvatskoj gotovo svatko ima mogućnost odvajati otpad, ali još uvijek moramo raditi na svijesti i edukaciji građana

Pred nama je, u kontekstu novca iz EU-ovih fondova, prilika generacije koju moramo iskoristiti, ponajprije za jačanje i rast našeg gospodarstva. Nužna nam je tehnološka modernizacija i povećanje produktivnosti - samo takav smjer nam nosi uspješnije tvrtke, veće plaće i u konačnici sretnije ljude koji ostaju u svojoj zemlji

Izvor: MIGOR

VJERUJEM KAKO ĆE BIH USKORO IMATI PRAVEDNIJI I POŠTENIJI IZBORNI ZAKON

Kao član Vlade, ali i prijatelj Prstena, što biste poručili članicama i članovima Udruge koja okuplja Hrvate iz BiH, kao i našoj sestrinskoj Udruzi u BiH?

Iskoristit ću priliku i poslati poruku svim Hrvatima u Bosni i Hercegovini. Nama u Hrvatskoj neizmerno je bitna trajna i snažna povezanost s našim narodom u Bosni i Hercegovini. U proračunu za 2022. godinu uduplali smo izdvajanja za Hrvate izvan Republike Hrvatske. To jasno ukazuje na to da ćemo i ubuduće stajati iza kvalitetnih programa naših sunarodnjaka. Razvijajte kulturne i obrazovne programe - Vlada RH će vam u tome pomagati, kao i u funkcioniranju vaših zdravstvenih ustanova. I ono još važnije, bit ćemo glas koji će artikulirati vaše političke probleme na europskoj razini, a vjerujem kako će Bosna i Hercegovina uskoro imati pravedniji i pošteniji Izborni zakon koji će vam omogućiti da napokon sami birate svoje predstavnike.

CARL BILDT
1995. - 1997.

CARLOS WESTENDORP
1997. - 1999.

WOLFGANG PETRITSCH
1999. - 2002.

PADDY ASHDOWN
2002. - 2006.

VISOKI PREDSTAVNICI U BiH PREVIŠE OVLAŠTI BEZ IMALO ODGOVORNOSTI

U Daytonu je dogovoreno da visoki predstavnik bude konačni autoritet u tumačenju civilnog dijela Daytonskog sporazuma. No, oni su htjeli biti protektori. I od tumača se pretvorili u tutore. Postali su (ne)formalna vlast u BiH. Donosili su odluke, smjenjivali dužnosnike, ukidali institucije, oblikovali i nametali zakone, uvodili pravila..., a zbog tih odluka ili poteza nitko nikad nikom nije odgovarao

Jozo PAVKOVIĆ,
glavni urednik Večernjeg lista u BiH

Švedska, Španjolska, Austrija, Velika Britanija, Slovačka, Njemačka... zemlje su koje su dva i pol desetljeća, a možda da to i ne znaju, najviše upravljale Bosnom i Hercegovinom. Ta snažna pozicija s moćima bonnskih ovlasti - zvana visoki predstavnik od 1996. stalno je prisutna u BiH. Oni su današnji, moderni upravitelji koji dolaze iz zemalja Europske unije, ali s preciziranim američkim ovlastima. Aneksom 10. u Daytonu je dogovoreno da visoki predstavnik bude konačni autoritet u tumačenju civilnog dijela Daytonskog sporazuma. No, oni su htjeli biti protektori. Uspjeli su ih legalizirati na europskim konferencijama u Sintri, Bonnu i Luksemburgu. Njih su koristili često, u pravilu na štetu Hrvata i Srba, i od tumača se pretvorili u tutore. Postali su (ne)formalna vlast u BiH. Donosili su odluke, smjenjivali dužnosnike, ukidali institucije, oblikovali i nametali zakone, uvodili pravila...

OSAM VISOKIH PREDSTAVNIKA OSAM JE POGLAVLJA POSLIJERATNE BIH

Uredom visokog predstavnika u BiH (OHR) trenutačno upravlja Christian Schmidt i drugi je predstavnik koji dolazi iz najmoćnije zemlje Europske unije - Njemačke. Osim njega, to su bili Šveđanin Carl Bildt, Španjolac Carlos Westendorp,

Austrijanci Wolfgang Petritsch i Valentin Inzko, Britanac Paddy Ashdown, Nijemac Christian Schwarz-Schilling te Slovak Miroslav Lajčák. Osam visokih predstavnika osam je poglavlja poslijeratne BiH. No, jedna od možda najtežih godina nakon Daytonu je 2020., kad je situaciju u

BiH dodatno zakomplicirao posljednji potez sad već starog visokog predstavnika. Valentin Inzko pred sami je odlazak iz BiH nametnuo izmjene Kaznenog zakona zabranjujući negiranje ratnih zločina, uključujući genocid u Srebrenici. Srbi su na tu odluku reagirali blokadom državnih institucija i produblivanjem institucionalne i političke krize te nepriznavanjem novog visokog predstavnika Christiana Schmidta. Unatoč protivljenju iz Rusije i Republike Srpske, njemački političar i diplomat 1. kolovoza 2021. preuzeo je dužnost, a time i zasad nerješiv problem i golemu krizu koju mu je servirao Inzko. Na njegov dolazak u BiH svi su gledali s dozom opreza, posebno imajući u vidu djelovanje njegovih prethodnika. Stotine nametnutih odluka i rješenja umnogome su skrojile sudbinu i sliku današnje BiH.

ODLUKE U PRAVILU NA ŠTETU HRVATA I SRBA

Paddy Ashdown nametnuo je 430 odluka. U samo jednom danu smijenio je 59 srpskih političara. Smijenio je

CHRISTIAN SCHWARZ-SCHILLING 2006. - 2007.

MIROSLAV LAJČÁK 2007. - 2009.

VALENTIN INZKO 2009. - 2021.

CHRISTIAN SCHMIDT 2021. -

i hrvatskog člana Predsjedništva BiH Dragana Čovića. Sud je poslije utvrdio kako je to učinio na temelju lažnih optužbi. Paddy Ashdown zapravo je samo dovršavao ono što je njegov prethodnik Wolfgang Petritsch u suradnji s tadašnjim šefom Misije OESS-a u BiH Robertom Barryjem (Amerikanac) u dobroj mjeri već obavio pred izbore 2000. godine i nakon njih.

Famoznim Barryjevim amandmanima na izborne propise omogućeno je formiranje tzv. Alijanse za promjene te majorizacija Hrvata koja će do danas ostati prijetnja, a nerijetko i praksa u političkom životu BiH. Nakon izbora izaslanika u Dom naroda Parlamenta Federacije BiH omogućio je bošnjačkim strankama da, koristeći izborni inženjering, ignoriraju izbornu volju Hrvata. Tadašnji odgovor Hrvata kroz "samoupravu" Wolfgang Petritsch je ugušio. Štoviše, do kraja mandata donio je još nekoliko odluka kojima je dodatno oslabio ustavnu, a time i političku poziciju najmalobrojnijeg naroda, posebno u Federaciji BiH.

Westendorp je nametnuo 80 odluka, među kojima konvertibilnu marku, registracijske pločice, zastavu i grb BiH. Ostat će upamćen po smjeni predsjednika Republike Srpske Nikole Poplašena, i to zato što je Poplašen pokušao smijeniti tadašnjeg miljenika Zapada Milorada Dodika s pozicije premijera RS-a. I tko bi rekao da će se nekadašnji miljenik Zapada Milorad Dodik prometnuti u njegov najveći istočni grijeh.

CARL BILD T U RH PERSONA NON GRATA

Bonnske ovlasti Wolfgang Petritsch upotrijebio je 242 puta. Oslabio je konstitutivnost na štetu Hrvata, smijenio hrvatskog člana Predsjedništva BiH Antu Jelavića, poslao tenkove na Hercegovačku banku i hrvatsku televiziju Erotel te instalirao Alijansu umjesto legalno izabranih hrvatskih dužnosnika.

Christian Schwarz-Schilling nametnuo je 66 odluka. Mandat je uglavnom prespavao, a nedavno se počeo pojavljivati i iz mirovine držati lekcije kako BiH treba funkcionirati. Često je u BiH u službi probosanske politike i bošnjačkih lobista. Tvrdi da je htio smijeniti Dodika, ali mu, navodno, Amerikanci nisu dopustili.

Najkonstruktivniji visoki predstavnik bio je Miroslav Lajčák. Iako je nametnuo 30 odluka, imao je iskrenu želju nešto uraditi i njegov izbalansiran pristup možda bi i dao rezultate. Međutim, već tada (nakon ere Paddyja Ashdowna) očit je bio pad potpore OHR-u u međunarodnoj zajednici. Valentin Inzko nametnuo je 50-ak odluka. Hrvati će ga ponajviše pamtiiti po matematičkoj računici da je pet trećina od 17. Za one koji se ne sjećaju, Inzko je presudio da je pet glasova u Klubu Hrvata u Domu naroda dostatna trećina za uspostavu "platformaške" vlasti nakon izbora 2010. Dakako, ostat će upamćen po odluci koja je izazvala najveću političku krizu u BiH nakon Daytonu.

U RH najomraženiji je bio prvi visoki predstavnik, prosrpski orijentirani Carl Bildt. Proglašen je *personom non grata* jer je zbog Bljeska i Oluje tražio vojnu intervenciju protiv Hrvatske. Zanimljivo je da je u svojim memoarima o Hrvatima napisao da razlikuje i uspoređuje "pitome političare iz plodne Posavine" i "izražene nacionaliste koji potječu sa škratih hercegovačkih brda".

SVI SU POKUŠAVALI PRAVITI KUĆU OD KROVA

Još od 2006. najavljeno je bilo postupno zatvaranje OHR-a kao institucije. Međutim, ona se do danas održala pa je BiH dobila i osmog visokog predstavnika. Njegov položaj ipak je sada znatno teži jer djeluje bez formalnog priznanja Vijeća sigurnosti UN-a uz otvoreno protivljenje Rusije i Kine. Ono što je problematično i diskutabilno jest potpora i povjerenje prema visokim predstavnicima u BiH od konstitutivnih naroda, građana, vlasti... Srbi predvođeni Miloradom Dodikom zagovaraju ukidanje OHR-a, a na to pozivaju i relevantne međunarodne institucije.

Jozo Pavković s Miroslavom Lajčakom...

Milijarde maraka dane su za financiranje administrativnog aparata OHR-a. Pitaju li se stranci, posebno dužnosnici EU-a, kako je taj novac utrošen, je li BiH za njihove vladavine napredovala..., kome šalju izvješća o svojem radu, pitaju li ikoga u BiH koliko su im visoki predstavnici pomogli. Očito nema kontrole jer dosad zbog svojih odluka ili poteza nitko nije odgovarao. Nijedan visoki predstavnik nije smijenjen.

Sve sam ih, osim Schmidta, imao prigodu upoznati i na mene su i kao ljudi i kao diplomati ostavili različit dojam. Pokušao sam ih sve uputiti na činjenicu da BiH treba temeljite strukturne reforme, da prije svega treba riješiti nacionalno pitanje, a tek se onda može raditi nadgradnja. Međutim, svi oni pokušavali su praviti kuću od krova.

IZBORNI ZAKON NAJVEĆI KAMEN SPOTICANJA

Rijetko je koji od dosadašnjih visokih predstavnika problem vidio u Sarajevu, uvijek, ili gotovo uvijek, u Banjoj Luci i Mostaru. O tome svjedoče njihova izvješća pred Vijećem sigurnosti UN-a koja, u pravilu, pišu razni bošnjački savjetnici u OHR-u, u kojima se redovito kritiziraju politike Srba i Hrvata.

I dok "neki drugi" kroje sudbinu BiH, unutar nje nema dogovora i pomaka. A od Dayton je prošlo više od 26 godina. Tri naroda sa svoje tri istine, često suprotstavljenim interesima i željama, u daytonskom okviru ne pronalaze formulu zajedničkog uspjeha koji bi omogućio da konflikt u BiH bude prevladan, a država krene putom stabilizacije i napretka.

Najveći kamen spoticanja na tom putu je Izborni zakon. Pomirba nacionalnog i građanskog u izbornim pravilima i ne bi bila tako teška zadaća da se iza toga ne kriju težnje za ostvarenjem nacionalnih ciljeva kojih se još od rata nijedan od triju naroda nije odrekao. Bošnjačka želja za unitariziranom, formalno građanskom BiH, od Dayton se sukobljava sa srpskim pokušajima da autonomiju "svog" entiteta dovedu do samostalnosti.

U tom zamršenom vrtlogu nacionalnih želja brojnijih naroda našli su se Hrvati, čija se vizija budućnosti BiH zasniva na federalizmu i konsocijaciji. Ovakvi stavovi najmalobrojnijeg naroda često nisu tumačeni kao poveznica ili kompromis dijametralno suprotnih težnji Bošnjaka i Srba. Naprotiv, Hrvate se optuživalo da su rušitelji BiH i faktor destabilizacije. A zapravo su narod kojem najviše treba uređena euroatlantska BiH. U kojoj će biti jedan od triju suverenih konstitutivnih naroda.

PLENKOVIĆ KAO "MIRNODOPSKI TUĐMAN"

Međutim, i Hrvati moraju jasnije, da ne kažem, agresivnije, pokazivati da je BiH njihova domovina. I jednako tako graditi savezništvo s Bošnjacima. U borbi za ravnopravnost i opstojnost na svojoj strani imaju i hrvatsku državu. U toj pomoći osobito prednjači aktualni premijer Andrej Plenković. On je uspio naći mjeru kako istodobno biti zagovornik ravnopravnosti Hrvata i suverenosti države BiH.

U jednoj svojoj kolumni u Večernjaku napisao sam kako "bruxelleski činovnik", kad god to zatreba, baca "diplomatske" rukavice i žestoko ruši nepravde. Za razliku od nekih njegovih prethodnika, nisu ga mogli ušutkati ni već odavno iskušanim receptom o miješanju u unutarnje stvari druge države. Lobira za obespravljeni narod kod brojnih državnika u svijetu. U svojoj domovini uvjerava političke protivnike, ali i suradnike, koliko je važno osigurati jednakopravnost hrvatskoga s drugim dvama narodima u BiH. Žestoko se bori s neistomišljenicima argumentirajući kako su ovo za sunarodnjake presudni, povijesni trenuci. Nije popuštao ni pred optužbama. Političko-diplomatsku ofenzivu pojačao je i financiranjem strateških projekata. Prije svih, Hrvatska je ulagala u škole, bolnice, crkve, kulturu, gospodarstvo. U stupove opstanka. Unatoč svemu, ne hvali se onim što je uradio. A doista, puno toga čini izvan svjetala reflektora. Bori se bez kalkulacija hoće li mu takva politika donijeti

...i Paddyjem Ashdownom

negativne bodove u Hrvatskoj. Plenković ne pravi od svega predstavu i ne koristi je za prikupljanje političkih bodova. Prisilio je sve u Hrvatskoj da o bh. Hrvatima govore "jednim glasom". Zato "hladnog bruxelleskog diplomata" mnogi u BiH sve više doživljavaju "mirnodopskim Tuđmanom".

Unatoč premijerovim dobrim namjerama, odnosi između BiH i Hrvatske ipak su kompleksni. Prije svega jer se iz BiH neiskrenom politikom prvog susjeda želi diskreditirati. Nitko ne dvoji da su Hrvatska i BiH zemljopisno, infrastrukturno, kulturološki upućene jedna na drugu. Da imaju najveću trgovinsku razmjenu i da je Hrvatska najveći investitor u BiH. No, oko politike se lome koplja. Iz Sarajeva često idu otvoreni napadi prema Zagrebu, zlonamjerno se tumači ili iz konteksta izvlači pojedine izjave, optužuje Hrvatsku za upletanje u unutarnje stvari BiH. Iza svega krije se strategija da se Hrvatsku ušutka kako bi se bh. Hrvate lakše majoriziralo.

SAVEZNIŠTVO HRVATA I BOŠNJAKA - KLJUČ RJEŠENJA ZA BIH

Malo se toga proteklih godina promijenilo u BiH. Za razliku od globalne svjetske scene koja se dinamično mijenja, u ovoj zemlji već godinama je *status quo*. Jasno je da konflikt u BiH neće moći dugo biti zamrznut i prije ili kasnije morat će se poduzeti konkretne akcije da ga se riješi. Ako se to ne dogodi, sukobi u BiH bit će sve vidljiviji i opasniji. Rata neće biti (tko je uopće nametnuo tu temu), ali posljedice nefunkcionalnosti i nestabilnosti države, pa i sporni potezi visokih predstavnika, nose brojne opasnosti.

Država ekonomski stagnira, a demografski propada. Politička situacija i ekonomska neizvjesnost i Hrvate, i Bošnjake i Srbe tjeraju iz ovakve zemlje. Već danas više

ih je izvan BiH nego u samoj zemlji. Grade živote u nekim novim domovinama, a bez drastične promjene stanja u BiH uz zemlju podrijetla vezat će ih samo uspomene, i to već za nekoliko godina.

I dok bh. građani odlaze, u BiH tek poneki stranac dođe na privremeni rad. Poput Christiana Schmidta. Želimo ga pamtiti po tome da će preko Daytonu odvesti BiH u predvorje EU-a. Amerikanci će mu u tome pomoći. Biden šalje svojeg izaslanika. Sadašnji povratak američke misije u BiH zapravo je povratak na ratnu '94., kad je uspostavljena hrvatsko-bošnjačka Federacija. Ponovno će pokušati uspostaviti savezništvo ovih dvaju naroda i na tim ojačanim temeljima Washingtonskog sporazuma izgrađivati daytonsku BiH. To je ključ svih rješenja za BiH. Iskreno savezništvo Hrvata i Bošnjaka. Samo iz takvog partnerstva može izrasti moderna europska država. Čim ono zaživi, odumrijet će uloga visokog predstavnika.

Valentin Inzko i Christian Schmidt prilikom primopredaje dužnosti

EUROPAPIER
HYGIENE

ZAKORAČITE S NAMA U SVIJET HIGIJENE!

Kompletna ponuda proizvoda i opreme za zaštitu i dezinfekciju, proizvoda za profesionalno čišćenje i svakodnevno održavanje, alata i strojeva za čišćenje, papirne konfekcije i držača, sapuna, osvježivače prostora, hotelske kozmetiku...

Europapier Adria d.o.o., Slavonska avenija 65, 10360 Sesvete, Zagreb
Telefon: +358 1 2050 - 333 / e-mail: office@europapier.hr
www.europapier-higijena.hr

PAVI ZUBAKU POVJEREN JOŠ JEDAN MANDAT NA ČELU PRSTENA

Zahvalivši na ukazanom povjerenju za još jedan dvogodišnji mandat na čelu Prstena, predsjednik Udruge Pavo Zubak istaknuo je kako u nadolazećem razdoblju namjerava zadržati kontinuitet u djelovanju, uz još proaktivniji pristup osnaživanju članstva Prstena, koje bi se trebalo podmlađivati

Marija TROGRLIĆ

Udruga Hrvata BiH Prsten održala je 23. listopada 2021. u Zagrebu Izbornu skupštinu na kojoj je za predsjednika Udruge ponovno izabran Pavo Zubak, koji je na čelu Prstena u RH od 2018. godine.

Skupštini održanoj u zagrebačkom hotelu Westin, uz počasne predsjednike i brojne članove Prstena pristigle iz raznih krajeva RH, nazočio je i rektor Sveučilišta u Zagrebu Damir Boras, predsjednik Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten Marijan Klaić s članovima Prstena koji djeluje u BiH, kao i predstavnici

udruge i klubova koji okupljaju Hrvate iz BiH i koji s Prstenom planiraju osnivanje Zajednice udruge Hrvata podrijetlom iz BiH.

Na početku je okupljene pozdravila voditeljica Središnjeg ureda Udruge Prsten Dubravka Glavor Radoš, nakon čega je uslijedio izbor radnih tijela Skupštine, koju je nadalje vodio predsjednik Radnog predsjedništva Ivan Pandurević.

Predsjednik Prstena Pavo Zubak podnio je Izvješće o radu Udruge u proteklom dvogodišnjem mandatu, u kojem se osvrnuo na najvažnije aktivnosti i postignuća, s posebnim naglaskom na činjenicu da je Udruga u zadnje dvije godine provodila brojne aktivnosti i uspješno djelovala unatoč brojnim izazovima i otežavajućim okolnostima. Izvješće o financijskom poslovanju Udruge Prsten za 2019. i 2020. godinu te 9 mjeseci 2021. godine podnio je Pavo Djedović u ime tvrtke "Leitner&Leitner" koja godinama vodi financijsko poslovanje Prstena. Djedović je zaključio kako poslovanje odgovara pravilima struke i Udruge te je u skladu sa Zakonom o neprofitnim organizacijama.

Nalaz i mišljenje Nadzornog odbora o radu izabranih tijela upravljanja Udruge Prsten u protekle dvije godine iznio je predsjednik NO-a Ivan Miloloža, koji je također zaključio kako je rad svih tijela bio javan i transparentan te je stoga i mišljenje NO-a pozitivno.

O broju nazočnih članova Udruge na Izornoj skupštini izvijestio je predsjednik Verifikacijske komisije Hrvoje Soldan, koji je kazao da je s nazočnih 160 članova Skupština pravovaljana, a članice Kandidacijske komisije Anita Radas Soldan i Lucija Barišić predstavile su kandidate koje je predložio Upravni odbor za novi mandat.

Potom je uslijedio izbor predsjednika Udruge Prsten, a na prijedlog Upravnog odbora jednoglasno je za predsjednika ponovno izabran Pavo Zubak. Također, jednoglasno su izabrani i svi predloženi članovi ostalih tijela upravljanja – Upravnog odbora i Nadzornog odbora te Suda časti, nakon čega su razriješeni dosadašnji članovi tih tijela te predsjednik i dopredsjednici Udruge.

Na Skupštini u zagrebačkom hotelu Westin bili su brojni članovi Prstena iz svih krajeva RH

Jednoglasno je (re)izabran predsjednik Udruge i svi članovi tijela upravljanja Prstena

Članovi Foruma mladih i stipednisti Zaklade Prsten s predsjednikom Udruge Pavom Zubakom

ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA PO FUNKCIJI:

Ilija Tolić	počasni predsjednik
Zvonko Biljecki	počasni predsjednik
Marko Pipunić	počasni i predsjednik UO Zaklade
Mijo Marić	počasni predsjednik
Pavo Zubak	predsjednik Udruge Hrvata BiH Prsten
Ana Stanić	predsjednica Podružnice Osijek
Zlatan Car	predsjednik Podružnice Primorsko-goranske županije
Ivica Andrić	predsjednik Podružnice Varaždin
Ivan Marić	predsjednik Podružnice Slavonski Brod
Anto Čabraja	predsjednik Podružnice Krk
Dragan Lozančić	predsjednik Podružnice Lošinj - Cres
Pavo Čorluka	predsjednik Ogranaka Sv. Nedelja
Ivana Milas	predsjednica Kluba žena
Ivo Grgić	predsjednik Kluba znanstvenika i upravitelj Zaklade
Robert Čolić	predsjednik Foruma mladih
Marijan Klaić	predsjednik UBHH Prsten

ČLANOVI UPRAVNOG ODBORA IZABRANI NA SKUPŠTINI:

Draženko Mamić	Ivan Kapetanović	Šimun Babić
Svjetlan Stanić	Zlatko Vlajčić	Damir Krešić
Ivan Marčeta	Ivan Matanović	Ivan Dominković
Gordana Jelavić	Marko Zrakić	Stipe Čorluka
Vjekoslav Jeleč	Hrvoje Soldan	Ivo Jelusić
Vjekoslav Bratić	Zvezdan Stanić	Bojan Šupuković
Ivan Pandurević	Goran Brašnić	Anita Filipović
Tonči Visković	Miro Vuica	Ivan Marić
Marko Pandurević	Josip Burušić	Tado Jurić
Pavo Djedović	Ivan Miloloža	Anto Pranjković
Marko Šimić	Sladjan Bešlić	Markica Stanušić
Siniša Stanić	Slavko Lozić	Tado Zrakić
Luka Čarapović	Ivana Marelja	Kruno Kapetanović
Jozo Stanić	Anto Novaković	
Mario Paurević	Ivan Filipović	

ČLANOVI NADZORNOG ODBORA:

Ante Mandić	predsjednik NO
Ivica Jakić	
Darko Tipurić	
Vlado Guberac	
Stipo Matić	
Pavo Barišić	
Ivica Nuić	

ČLANOVI SUDA ČASTI:

Josip Sarić	predsjednik SČ
Anita Ivkić Zavacki	
Nikola Topić	
Tomislav Miličević	
Vera Rede	

Predstavljen je Program rada Udruge za iduće dvogodišnje razdoblje, kao i Financijski plan za 2022. godinu, koji su također jednoglasno usvojeni, a potom se nazočnima obratio reizabrani predsjednik Prstena Pavo Zubak. Zahvalivši na ukazanom povjerenju za još jedan dvogodišnji mandat na čelu Prstena, istaknuo je kako u nadolazećem razdoblju namjerava zadržati kontinuitet u djelovanju, uz još proaktivniji pristup osnaživanju članstva Prstena, koje bi se trebalo podmlađivati. U planu je osnivanje novih podružnica i ogranaka Udruge, kao i aktivniji rad Kluba stipendista i Kluba počasnih predsjednika.

Istaknuo je važnost angažmana svih sastavnica Prstena, klubova i foruma, kao i suradnju sa sestrinskom Udrugom Prsten u BiH, osvrnuo se i na projekt ažuriranja članstva, koji je u tijeku te najavio intenzivan rad na financijskoj neovisnosti Udruge uz poticanje rada *think-tank* tima. I ovom prigodom pohvalio je Zakladu Prsten za humanitarno djelovanje te najavio poboljšanje vidljivosti tog najvažnijeg projekta Prstena u javnosti.

Na kraju je zahvalio svim dosadašnjim članovima tijela upravljanja na suradnji te izrazio nadu kako će i novoizabrani članovi, uz one koji nastavljaju svoj rad, dati svoj doprinos u idućem dvogodišnjem mandatu na koji su izabrani.

Tijekom Skupštine nastupio je akademski pjevač i član Prstena Ivo Jelić, koji je na početku otpjevao hrvatsku himnu te još nekoliko prigodnih skladbi, a na kraju su se okupljeni članovi Prstena družili uz prigodan domjenak.

KONSTITUIRAJUĆA SJEDNICA NOVO-IZABRANOG UPRAVNOG ODBORA

Nakon što su na Izornoj skupštini izabrani članovi tijela upravljanja Udruge Prsten, 9. studenog 2021. održana je konstituirajuća sjednica Upravnog odbora na kojoj su imenovani članovi Predsjedništva UO-a i dopredsjednici Udruge.

Tim povodom u prostorijama tvrtke AutoZubak d. o. o. u Sesvetama okupili su se gotovo svi novoizabrani članovi Upravnog odbora, a u uvodnom obraćanju predsjednik Udruge Pavo Zubak zahvalio je svim dosadašnjim članovima UO-a na predanom radu i zalaganju.

Potom je predstavio članove novog saziva Predsjedništva UO-a

te njihove nadležnosti, kao i četiri dopredsjednika Udruge koje predlaže reizabrani predsjednik. Za dopredsjednike su izabrani Draženko Mamić, kojeg je Upravni odbor jednoglasno podržao kao kandidata za predsjednika Kluba poduzetnika, Gordana Jelavić, Svjetlan Stanić i Ivan Pandurević.

Nakon što su svi jednoglasno izabrani, Zubak im je zaželio uspješan rad i mandate, a potom je iznio okvirni plan rada do sljedeće sjednice UO-a predviđene za početak veljače 2022. godine.

Novoizabranim članovima UO-a čestitao je i predsjednik UBHH Prsten Marijan Klaić. Pozdravio je sve u ime svih članova Prstena u BiH te zahvalio na dosadašnjoj suradnji prethodnom vodstvu sestrinske udruge u RH, a novom sazivu zaželio je uspješan rad, izrazivši uvjerenje da će i nadalje Prsten u BiH i RH izvrsno surađivati.

Podružnice u Osijeku i Rijeci te Slavanskom Brodu najavile su održavanje izbornih skupština čim se za to steknu uvjeti, a predsjednik Foruma mladih Robert Čolić najavio je održavanje humanitarne akcije Mladi mladima te pozvao sve da u skladu sa svojim mogućnostima sudjeluju u toj akciji i doniraju potrebite.

U ime Zaklade Prsten Vjekoslav Bratić izvijestio je da je u tijeku natječaj za dodjelu stipendija za tekuću akademsku godinu te pozvao sve na solidarnost kako bi se osigurala dostatna sredstva.

Tijekom sjednice bilo je riječi i o pripremama za izradu novog broja časopisa Prsten te je jednoglasno usvojen prijedlog da se zbog trenutačnih okolnosti koronakrize odgodi organizacija svečane humanitarne večere.

Marija TROGRLIĆ

ime i prezime	funkcija	područje djelovanja
1 Pavo Zubak	predsjednik	koordinacija tijelima upravljanja, razvoj Udruge, suradnja s Prstenom u BiH, HNS-om, političkim tijelima u RH, osnivanje <i>think-tank</i> tima...
2 Draženko Mamić	dopredsjednik	predsjednik Kluba poduzetnika - suradnja i aktivnosti članica Kluba poduzetnika Prstena
3 Gordana Jelavić	dopredsjednica	organizacija događanja, humanitarne aktivnosti, kultura i tradicija, časopis Prsten
4 Svjetlan Stanić	dopredsjednik	financijska stabilnost i logističke potrebe Udruge
5 Ivan Pandurević	dopredsjednik	koordinator razvoja i funkcioniranja podružnica, ogranaka i članstva
6 Ivica Andrić		podružnice, ogranci, članstvo - praćenje i razvoj u suradnji s dopredsjednikom Ivanom Pandurevićem
7 Pavo Čorluka		ogranaci, članstvo grada Zagreba - praćenje i razvoj ogranaka u Zagrebu
8 Ivana Milas		Klub žena, humanitarne aktivnosti u suradnji s Gordanom Jelavić i ostalim članicama Kluba
9 Ivo Grgić		upravljanje Zakladom, znanstveni forumi, suradnja s predsjednikom Kluba znanstvenika, EU-ovi projekti
10 Robert Čolić		predsjednik FM-a, društvene mreže i redizajn <i>web</i> -stranice UHBH Prsten
11 Vjekoslav Jeleč		aktivnosti vezane za Klub znanstvenika u suradnji s predsjednikom Kluba znanstvenika
12 Vjekoslav Bratić		aktivnosti vezane za Zakladu u suradnji s upraviteljem Zaklade, suradnja s Klubom poduzetnika, aktivacija Kluba stipendista, suradnja s Klubom znanstvenika
13 Anita Filipović		pravna pitanja, suradnja s FM-om na promociji Udruge na društvenim mrežama i pomoć u radu Kluba stipendista
14 Josip Burušić		predsjednik Kluba znanstvenika, EU-ovi projekti i fondovi
15 Hrvoje Soldan		aktivnosti vezane za Klub poduzetnika u suradnji s predsjednikom Kluba

UNATOČ PANDEMIJI, PRSTEN AKTIVAN

Uobičajene aktivnosti Prstena poput sjednica upravljačkih tijela Udruge odvijaju se kao i do sada, dok će pojedina ranije planirana događanja i nadalje ovisiti o epidemiološkoj situaciji. No, s obzirom na specifične i uvelike ograničavajuće okolnosti u protekle dvije godine, velik je dio planova, unatoč tome, uspješno realiziran

— **Marija TROGLIĆ** —

Tijekom 2021. godine Udruga Prsten održala je tri sjednice Predsjedništva i tri prošireno Upravnog odbora, a u nastavku donosimo kronološki pregled sjednica koje su i ove godine održane u ograničavajućim okolnostima aktualne pandemije.

OSVRT NA 2020. I PLANOVI ZA 2021. GODINU

Na sjednici Predsjedništva Upravnog odbora Udruge Prsten održanoj 23. veljače 2021., u prostorijama tvrtke AutoZubak u Sesvetama, okupili su se članovi Udruge, podružnica i ogranaka te klubova Prstena.

Sjednica je sazvana u užem sastavu zbog aktualnih epidemioloških mjera, a vodio ju je predsjednik Udruge Pavo Zubak. Nakon usvajanja Zapisnika s prethodne sjednice uslijedila su pojedinačna izvješća nazočnih.

Predsjednik Kluba poduzetnika Ivica Nuić ponovio je plan izrade sustava kojim bi poduzetnici zajedničkim snagama osigurali više sredstava za funkcioniranje Udruge. Izrazio je nezadovoljstvo odazivom pravnih članica vezano za podatke o potrošnji pojedinih energenata kako bi se razmotrile mogućnosti zajedničkog pregovaranja o boljim uvjetima kod dobavljača te time ujedno osigurala sredstva za Prsten.

Predsjednica Kluba žena Ivana Milas navela je da je u humanitarnoj akciji Klub žena prikupio donacije za štíćenice ustanove Stadlerov dječji dom "Egipat" u Sarajevu, sestre Anu i Mariju Popić te zahvalila svima koji su se odazvali, kao i obitelji Jurić na potpori. Također, najavila je obilježavanje Dana žena u skladu s epidemiološkim mjerama.

Predsjednik Kluba znanstvenika Ivo Grgić istaknuo je da su članovi Kluba dali svoj doprinos u pripremi materijala za novi broj časopisa Prsten te se osvrnuo na suradnju s Institutom za migracije i narodnosti.

Predsjednica Foruma mladih Klara Barišić izvijestila je da je organizirana i uspješno provedena tradicionalna božićna humanitarna akcija Mladi mladima, u skladu s okolnostima. Štíćenici triju institucija - Majčinog sela iz Međugorja i Kuće nade iz Odžaka te Vodopada ljubavi iz Jajca - ručno su izradili i pripremili adventske i božićne ukrase za prodaju u humanitarne

svrhe. Prigodna je prodaja organizirana u prostorijama Udruge, a prikupljena sredstva donirana su domovima.

Predsjednik varaždinske podružnice Ivica Andrić rekao je kako su zbog aktualne pandemije morali odustati od planiranih aktivnosti, a dio sredstava donirali su socijalnoj samoposluzi Kruh svetog Antuna. Također, Podružnica je uplatila i sredstva za pomoć područjima stradalim u potresu.

Predsjednica osječke podružnice Ana Stanić također je kazala kako nije bilo mnogo aktivnosti, no Forum mladih iz Osijeka i u ovim je okolnostima bio iznimno aktivan te su organizirali više humanitarnih akcija i donirali potrebite udruge i pojedince na području Osijeka i u BiH. Osječka podružnica pohvalila se i s 14 novih članova.

Za podružnicu na Cresu i Lošinj izvijestio je podnio predsjednik Drago Lozančić. Istaknuo je da su članovi pojedinačno uplaćivali za potresom pogođena područja, a zajedno su prikupili sredstva za novi prostor Udruge, što je predsjednik Zubak posebno pohvalio. I predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Čorluka kazao je kako se od uobičajenih društvenih članova odustalo dok se ne steknu uvjeti za takva okupljanja, no izrazio je nadu da će uspjeti organizirati tradicionalnu Večer bosanskih pita.

Nakon pojedinačnih izvješća predsjednik Zubak podnio je Izvješće o radu Udruge od 24. studenog 2020. te se osvrnuo na najvažnije aktivnosti provedene u protekla tri mjeseca. Registar udruga RH prihvatio je izmjene i dopune Statuta Zaklade Prsten te izdao Rješenje, a članovi UO Udruge pozvani su da se očituju vezano za imenovanje Upravnog odbora Zaklade Prsten. Pohvalio je u tom pogledu doprinos članica Prstena Anite Filipović i Anite Ivkić-Zavacki.

Istaknuo je da je odabrano 17 stipendista Zaklade Prsten za ovu školsku i akademsku godinu. Podsjetio je da je krajem prosinca 2020. izišao iz tiska novi, 20. broj časopisa Prsten te zahvalio svima koji su sudjelovali u pripremi i izradi časopisa, kao i njegovoj distribuciji.

Početak siječnja održana je izvanredna elektronička sjednica Predsjedništva UO radi organizacije pomoći stradalima u potresu te je otvoren poseban žiroračun Udruge za donacije. Prikupljeno je dosad oko 290.000 kuna. O tim sredstvima odlučit će se u dogovoru sa sestrinskom Udrugom Prsten u BiH i Hrvatskim narodnim saborom u BiH, koji također prikupljaju donacije u tu svrhu te bi se potom prikupljena pomoć donirala zajedno.

Zubak je iznio i plan aktivnosti za prvu polovinu 2021. te najavio skorašnje preseljenje u novi prostor Udruge u središtu Zagreba, uz zahvalu svima koji su u tome sudjelovali.

Nastavlja se s radom na izradi Statuta i osnivanju Zajednice udruga Hrvata podrijetlom iz BiH, o čemu je kratko izvijestio dopredsjednik Udruge Draženko Mamić te kazao da je radna inačica Statuta poslana svim budućim članicama Zajednice na mišljenje i usuglašavanje.

Nastavlja se i s radom na osnivanju i formiranju Think-tank grupa te će se i nadalje razmatrati mogući projekti za organiziranje dugoročnog i neovisnog financiranja Udruge, kao i kratkoročnog okrupnjavanjem zajedničke nabave, o čemu je i ovom prigodom govorio predsjednik Kluba poduzetnika Ivica Nuić, ponovno pozvavši sve na suradnju i odaziv na tom planu.

I ove se godine planira organizirati Prstenov Poslovni forum u lipnju, a o temi će se još razgovarati. S radom nastavljaju klubovi, područnice i ogranci, a osnivanje novih područnica i ogranka u RH čeka bolja vremena. Nastavlja se suradnja sa sestrinskom udrugom u BiH, a najavljena je i organizacija sastanka s HNS-om BiH radi nastavka aktivnosti i potpore izradi novog Izbornog zakona.

Uobičajene aktivnosti Prstena poput sjednica upravljačkih tijela Udruge odvijat će se kao i do sada, dok će pojedina ranije planirana događanja poput Humanitarnog koncerta za Zakladu i Svečane akademije povodom 15. obljetnice Prstena i nadalje ovisiti o epidemiološkoj situaciji. No, s obzirom na specifične i uvelike ograničavajuće okolnosti u protekloj godini, velik je dio planova, unatoč tome, uspješno realiziran.

U TIJEKU PROJEKT UREĐENJA BAZE ČLANSTVA UDRUGE PRSTEN

Druga sjednica Upravnog odbora Udruge Hrvata BiH Prsten održana je 12. srpnja 2021. u prostorijama tvrtke AutoZubak u Sesvetama. Iako je edpidemija koronavirusa značajno utjecala i na aktivnosti Prstena, ipak je mnogo toga čime se Udruga može pohvaliti u proteklom razdoblju, a u svojem se izlaganju predsjednik Udruge Pavo Zubak osvrnuo na neka od najznačajnijih događanja. Izvijestio je da su upisane promjene u Registar udruga i zaklada RH vezano za izmjene i dopune Statuta Zaklade Prsten, kao i za produlje-

nje mandata svim tijelima upravljanja Prstena do 24. studenog 2021. U listopadu 2020. bio je raspisan natječaj Zaklade Prsten za novu školsku i akademsku godinu 2020./2021. te je odabrano 17 stipendista, u veljači 2021. na rok od četiri godine imenovani su članovi UO Zaklade Prsten u sazivu: Marko Pipunić (predsjednik), Stipo Matić, Ante Mandić, Vjekoslav Bratić, Pavo Barišić, Vjekoslav Jeleč i Vlado Guberac, dok je za upravitelja Zaklade imenovan dr. sc. Ivo Grgić.

Udruga Prsten u suradnji s Hrvatskom poštom zaprimila je i distribuirala glasački materijal za Lokalne izbore u BiH, a izrađen je i nacrt Statuta Zajednice udruga Hrvata podrijetlom iz BiH. Organizirano je i prikupljanje pomoći stradalima u potresu, a Udruga Prsten od donacije je obitelji Meler kupila mobilnu kućicu potrebitoj obitelji u Glini. U lipnju je održan virtualni panel na temu "Promjena Izbornog zakona u BiH - put u EU?" u organizaciji Foruma mladih Udruge Prsten. Predsjednik Udruge Pavo Zubak pohvalio je organizaciju i provedbu panela te ujedno pozvao sve na bolji odaziv kad se organiziraju ovakva i slična događanja. Posebno se osvrnuo na Prstenov poslovni forum Zagreb 2021, koji je održan 7. srpnja pod pokroviteljstvom predsjednika Vlade Andreja Plenkovića.

Potom su uslijedila pojedinačna izvješća o radu područnica, ogranka i klubova, kao i pregled planiranih aktivnosti.

Predsjednica Podružnice Osječko-baranjske županije Ana Stanić istaknula je da je u članstvo primljeno novih 18 fizičkih članova i 1 pravna članica te je u tijeku kontinuirana revizija članstva. Pomagali su potrebitima, a članovi Foruma mladih volontirali u Crvenom križu u Sisku. Mladi su prikupili sredstva kojima su donirali dimnjake obiteljima podrijetlom iz BiH na potresom pogođenom području, a pomagali su i drugima u potrebi. Osvrnula se i na aktivnosti Kluba poduzetnika i Kluba žena te je najavila buduće planove.

Izvješće o radu Podružnice Varaždinske županije podnio je Mario Paurević. Varaždinci su kao i uvijek bili aktivni i angažirani pa su prikupili humanitarnu pomoć u hrani i higijenskim potrepštinama za najpotrebitije žitelje županije i korisnike socijalne samoposluge Kruh sv. Antuna u Varaždinu. Održavali su sastanke, a na Izornoj skupštini potvrđeno je dosadašnje vodstvo koje će biti na čelu Podružnice iduće dvije godine. Početkom srpnja održan je 11. tradicionalni piknik članova Podružnice i njihovih obitelji na Haliću, a nadaju se kako će moći realizirati i planove za iduće razdoblje. Paurević je istaknuo i kako prstenovci iz tog kraja, uz varaždinsku podružnicu koja pokriva i Međimursku županiju, žele proširiti krug Prstena i na Koprivičko-križevačku županiju, gdje ima zainteresiranih za članstvo u Prstenu.

Predsjednik Podružnice Primorsko-goranske županije Zlatan Car kazao je kako zbog aktualne pandemije nisu imali aktivnosti, osim revizije članstva i upisa novih članova, te je najavio Izbornu skupštinu za listopad, dok je održavanje tradicionalnog nogometnog turnira za pomoć braniteljima još upitno, no ne i pomoć koju su već osigurali. Na dnevnom redu ponovno je bilo i održavanje humanitarnog koncerta Zaklade Prsten u Rijeci, o čemu je Car također izvijestio, nakon čega je uslijedila rasprava te je zaključeno kako se zbog nepredvidive epidemiološke situacije koncert odgađa do daljnjega.

Iako uvijek vrlo aktivan, Ogranak Sveta Nedelja također nije imao značajnijih aktivnosti zbog aktualne pandemije, osim redovitih druženja manjeg broja članova. Predsjednik Ogranka Pavo Čorluka izvijestio je kako su ipak tijekom veljače organizirali tradicionalnu Igru prstena te se članovi i dalje sastaju u manjem broju svaki drugi četvrtak, a planiraju i sudjelovanje na Fišijadi u Rakitju početkom rujna, u nadi da će epidemiološka situacija biti povoljna.

Predsjednik Udruge Pavo Zubak uručio je zahvalnice i ugovore donatorima Prstena, među kojima su sa svojim tvrtkama Marko Pipunić (gore), Svjetlan Stanić (u sredini), Stipo Matić, Pavo Djedović, Ivica Nuić i Pavo Zubak, a za tvrtku IN2 zahvalnicu je preuzeo Ante Mandić (dolje)

O aktivnostima Kluba znanstvenika izlagao je predsjednik Kluba Ivo Grgić. Članovi Kluba sudjelovali su na konferenciji o migracijama u suradnji s Institutom za migracije i narodnosti te na online okruglom stolu o budućnosti Hrvatske industrije šećera u suradnji s Hrvatskim agroekonomskim društvom, kao i na konferenciji "Demografska kretanja i populacijska politika Hrvata u BiH" u suradnji sa sestrinskom Udrugom Prsten, a tijekom rujna također slijedi izbor novog vodstva Kluba.

U ime Kluba žena izvješće je podnijela zamjenica predsjednice Anita Radas Soldan, koja je u ime Kluba čestitala predsjednici Ivani Milas na rođenju djeteta. Unatoč ograničavajućim okolnostima, dio aktivnosti ipak je uspješno proveden. Tako je održan godišnji sastanak sa stipendistima Zaklade Prsten i provedena humanitarna Božićna akcija, a održan je i prvi sastanak Kluba u novim prostorijama Udruge na kojem su usvojeni prijedlozi aktivnosti za jesen.

Nazočnim članovima Upravnog odbora predstavio se novi predsjednik Foruma mladih Robert Čolić, koji je zahvalio dosadašnjim čelnicama Kluba Klari Barišić i Ani Djak. U proteklom razdoblju sudjelovali su na Sajmu stipendija, posjetili Vukovar i Škabrnju, gdje su odali počast žrtvama, te Banja Luku kako bi podržali osnivanje Kluba mladih UBHH Prsten. Organizirali su i proveli tradicionalnu Božićnu humanitarnu akciju Mladi mladima, a u organizaciji Foruma mladih održan je i virtualni panel na temu "Promjena izbornog zakona u BiH - put u EU?" Nakon što je izvijestio o provedenim aktivnostima i planovima, Čolić je jednoglasno potvrđen za novog člana Upravnog odbora zajedno sa svojim zamjenikom Antom Novakovićem.

Predsjednik Kluba poduzetnika Ivica Nuić osvrnuo se na nedavno održan Prstenov poslovni forum te zaključio kako je potreban veći angažman svih članova Kluba na ovom za poduzetnike i gospodarstvenike najvažnijem događanju.

Nakon pojedinačnih izvješća, Zubak je iznio i pregled aktivnosti do kraja godine: rad na osnivanju Zajednice udruga Hrvata podrijetlom iz BiH, aktivnosti imenovanih grupa na strateškom planu dugoročnog razvoja Udruge, pomoć stradalima u potresu, rad na povećanju broja članova Udruge Prsten i osnivanju novih podružnica i ogranaka, sudjelovanje i pomoć u aktivnostima podružnica, klubova i ogranaka Udruge Prsten, pomoć u radu Udruzi bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten, organizacija sastanka s HNS-om BiH radi nastavka aktivnosti i potpore izradi novog Izbornog zakona te aktivnosti za organizaciju humanitarnog koncerta i Svečane akademije koja će se održati kad za to budu stvoreni uvjeti. Također, Zubak je izvijestio o statusu projekta uređenja baze članstva Udruge Prsten, na kojem se intenzivno radi i već su prikupljeni brojni podaci koji će naknadno biti detaljnije razmatrani, kao i o dovršetku uređenja novog prostora Udruge, zahvalivši svima koji su pridonijeli i pomogli u tom iznimno važnom projektu. Na kraju je istaknuo da je u Udrugu primljeno 58 fizičkih i četiri pravne osobe.

POSljednja SJEDNICA UPRAVNOG ODBORA UOČI IZBORNE SKUPŠTINE

Treća ovogodišnja sjednica Upravnog odbora održana je 28. rujna 2021. u prostorijama tvrtke AutoZubak u Sesvetama. Bila je to ujedno posljednja sjednica Upravnog odbora u ovom sazivu, na kojoj je usvojena Kandidacijska lista za predstojeću Izbornu skupštinu.

Predsjednik Udruge Pavo Zubak podnio je izvješće o radu Udruge od zadnje sjednice Upravnog odbora te najavio aktivnosti planirane za iduće razdoblje. Državni zavod za intelektualno vlasništvo izdao je Rješenje o promjeni žiga Udruge i Zaklade vezano za novo sjedište Središnjeg ureda te je novi žig Udruge u uporabi od 18. kolovoza, a u tijeku je i upis promjene sjedišta Zaklade u službenim registrima.

Potkraj kolovoza 2021. u Orašju je održana zajednička sjednica predsjedništva Prstena u BiH i RH, a početkom rujna u organizaciji Ogranaka Sveta Nedelja Prsten je sudjelovao na Svetonedeljskoj fišijadi.

Predsjednik Zubak najavio je održavanje Izborne skupštine u listopadu 2021., kao i konstituirajuću sjednicu Upravnog odbora Udruge te izbor novog Predsjedništva i vodstva u klubovima kojima su mandati istekli.

Najavio je i izbore u podružnicama i ogranku Udruge te održavanje sjednica svih klubova, kao i sastanka Predsjedništva Upravnog odbora s Forumom mladih. Također, istaknuo je kako se i nadalje radi na ažuriranju baze članstva te ujedno najavio daljnji rad na povećanju broja članova Udruge Prsten i osnivanju novih podružnica i ogrankova. Među planiranim aktivnostima za iduće razdoblje naveo je i sudjelovanje i pomoć u aktivnostima podružnica, ogrankova i klubova Udruge Prsten, rad na osnivanju Zajednice Udruga Hrvata podrijetlom iz BiH, doniranje prikupljenih sredstava za stradale u potresu, raspisivanje natječaja i dodjela stipendija za 2021./2022. godinu, pripremu za izdavanje časopisa Prsten, pripremu i održavanje Večeri članova i prijatelja Udruge i Zaklade Prsten, aktivnosti za organizaciju humanitarnog koncerta i Svečane akademije, koji će se održati kad za to budu stvoreni uvjeti, aktivnosti imenovanih grupa na strateškom planu dugoročnog razvoja Udruge, organizaciju sastanka s HNS-om BiH radi nastavka aktivnosti i potpore izradi novog Izbornog zakona te pomoć u radu sestrinskoj Udruzi bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten.

Potom su uslijedila izvješća o radu i plan aktivnosti podružnica i klubova. Podružnica Brodsko-posavska s obzirom na okolnosti i ostavku predsjednika Matića nije imala značajnijih aktivnosti, a u planu je rad na konsolidaciji Podružnice, reviziji i okrupnjivanju članstva te sastanak Izvršnog odbora na temu organizacije Izborne skupštine.

Podružnica Krk nije imala aktivnosti zbog turističke sezone, kao ni Podružnica Lošinj-Cres, a do kraja godine u Krku planiraju održati Izbornu skupštinu te organizirati humanitarni koncert, ako dopuste epidemiološke mjere.

Podružnica Osijek u proteklom razdoblju nije održavala radne sastanke, no predstavništvo Podružnice posjetilo je sredinom rujna Jajce povodom obljetnice oslobođenja grada. Članice Kluba žena sastaju se svaki prvi utorak u mjesecu, u rujnu su posjetile svetište Gospe Ilačke. I njima predstoje izbori, a u planu je i priprema tradicionalne svečane večere. Kao i uvijek, aktivan je i Forum mladih osječke podružnice te Klub poduzetnika.

Izvješće o radu Podružnice Varaždinske županije podnio je Mario Paurević. U Podružnici je počela 13. sezona subotnjeg Prsten nogometa, tradicija koju održavaju od 2009. godine. Najavio je sastanak Izvršnog odbora Podružnice, kao i proslavu 10. obljetnice rada KUD-a Prsten, a nadaju se i mogućnosti održavanja tradicionalnog Blagdanskog

druženja u novoj godini. Otvorio je i temu ispisa iz članstva Udruge, na koju je zaključeno kako je to moguće samo na osobni zahtjev, i to isključivo u podružnici/ogranku čiji je član.

Predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Čorluka izvijestio je da je održana Godišnja skupština Ogranka, kao i o sudjelovanju na tradicionalnoj Svetonedeljskoj fišijadi na jezeru Rakitje u čijoj organizaciji sudjeluju, te je najavio organizirani odlazak u Vukovar povodom Dana sjećanja, kao i sudjelovanje na 4. adventu u Rakitju. Također, postavio je pitanje članskih iskaznica, na što je predsjednik Zubak kazao kako će se to pitanje rješavati tek nakon što se završi revizija članstva.

Nakon pojedinačnih izvješća, predsjednik Zubak izvijestio je članove Upravnog odbora o dovršetku radova na uređenju novog prostora Središnjeg ureda Udruge te zatražio i dobio suglasnost za konačan obračun troškova, zahvalivši svima koji su u tome aktivno sudjelovali.

Izvijestio je i o načinu ulaganja sredstava prikupljenih za pomoć stradalima u potresu, koji će biti utrošeni na opremanje informatičkom i drugom potrebnom opremom jedne osnovne škole u Petrinji, koju je izgradila Zajednica općina u BiH. Svi su se složili da se prikupljena sredstva ulože u tu svrhu, a suglasna je i sestrinska Udruga Prsten u BiH, koja također u tome sudjeluje.

Upravitelj Zaklade Prsten Ivo Grgić podnio je izvješće o stanju Zaklade, koja je do sada za oko 270 stipendija uplatila oko 2 milijuna kuna. Najavio je kako će zatražiti pomoć novih donatora te zahvalio svima koji su pomagali i pomažu rad Zaklade. Najavio je i osnivanje Kluba stipendista, kao i natječaj za dodjelu stipendija za ovu akademsku godinu, koji bi uskoro trebao biti raspisan.

Glavna tema sjednice Upravnog odbora bila je priprema Izborne skupštine, koja bi se trebala održati 23. listopada u hotelu Westin u Zagrebu, te je predstavljena i prihvaćena Kandidacijska lista za sva tijela upravljanja.

Na kraju je predsjednik Udruge Pavo Zubak uručio zahvalnice i ugovore donatorima Udruge, među kojima su sa svojim tvrtkama Svetlan Stanić, Marko Pipunić, Stipo Matić, Pavo Djedović, Ivica Nuić i Pavo Zubak, a za tvrtku IN2 zahvalnicu je preuzeo Ante Mandić.

Zubak je ujedno zahvalio svim članovima Upravnog odbora na njihovu zalaganju i radu u ovom sazivu, izrazivši zadovoljstvo i ponos postignutim rezultatima u ovom mandatu.

Tijekom 2021. godine Udruga Prsten održala je tri sjednice Predsjedništva i tri prošireno Upravnog odbora

Održan Prstenov poslovni forum Zagreb 2021

PRILIKE I PRIJETNJE U HRVATSKOM GOSPODARSTVU U POSTCOVID RAZDOBLJU

Marija TROGRLIĆ / foto: Robert ANIĆ/PIXELL

U organizaciji Udruge Hrvata BiH Prsten 7. srpnja 2021. u hotelu Sheraton u Zagrebu održan je četvrti Prstenov poslovni forum kojem je nazočilo oko 150 sudionika, među kojima i predsjednik Vlade mr. sc. Andrej Plenković, ujedno pokrovitelj Foruma na kojem se razmatralo kako što brže i učinkovitije prilagoditi i nastaviti poslovanje u suživotu s pandemijom

Obraćajući se sudionicima Foruma, predsjednik Vlade pohvalio je Udruhu Prsten za sve što radi za Hrvate iz BiH i u BiH, istaknuvši probitačnost i želju za uspjehom te solidarnost kao ključne odrednice koje krase Prsten. "Međusobno se pomažete, drago mi je da ste uspješni i znate kako stvarati nove vrijednosti," kazao je u obraćanju brojnim okupljenim članovima Prstena. Govoreći o nužnosti i važnosti političke stabilnosti, kazao je kako je to bio cilj Vlade s početka mandata iz 2016. jer je to prvi indikator da se tu može ulagati, poručivši: "Mi ćemo to osigurati. Hrvatska će u iduće tri godine biti stabilna, imat ćemo razumnju većinu, u tom okviru vidim stabilnost, konstruktivnost i mogućnost razvoja."

"Prošli smo kroz brojne krize, uzrokovane uglavnom vanjskim faktorima na koje nismo mogli utjecati, i to permanentno krizno djelovanje osnažilo je našu Vadu. Unatoč tome što nas je kriza uzrokovana pandemijom koštala 34 mlrd kuna, a dva razorna potresa 129 mil kuna puta četiri, neovisno o tome plaće i mirovine su tu, zdravstveni sustav funkcionira i Hrvatska je danas bolja zemlja," zaključio je premijer.

I ovom prigodom ukazao je na važnost procijepljenosti za daljnji razvoj, a kao ključne pretpostavke razvoja istaknuo je strateške dokumente - Nacionalnu razvojnu strategiju i Nacionalni plan oporavka i otpornosti, te napore i postignuća u povlačenju sredstava iz EU-ovih fondova. Predsjednik Prstena Pavo Zubak izrazio je zadovoljstvo što je Vlada RH prepoznala važnost Prstenova poslovnog foruma, koji se održava četvrtu godinu zaredom u šesnaest godina djelovanja Udruge.

"Pokušavamo, a vjerujemo i uspijevamo, organizirati poslovni forum koji nije sam sebi svrha, nego operativno koristan i obostrano savjetodavan - za predstavnike izvršne vlasti i gospodarstvenike. Nastupamo afirmativno, gledajući u budućnost, te s predstavnicima izvršne vlasti pokušavamo izgraditi partnerski odnos pun povjerenja," kazao je u pozdravnom obraćanju.

"Iza nas je teško i izazovno razdoblje, a pred nama su novi izazovi, ali i nove prilike koje možemo i moramo iskoristiti. Stoga je važno otvoreno komunicirati kako bismo zajedno pripremili projekte koji se

Premijer Plenković pohvalio je Udrugu Prsten za sve što radi za Hrvate iz BiH i u BiH

većim dijelom mogu sufinancirati sredstvima iz fondova EU-a," poručio je Zubak, istaknuvši važnost političke stabilnosti za gospodarski razvoj i napredak.

Udruga Prsten okuplja više od 230 gospodarskih subjekata koji djeluju u Hrvatskoj s oko 11 tisuća zaposlenih te generiraju 5,5 posto hrvatskog BDP-a – istaknuo je u pozdravnom obraćanju predsjednik Kluba poduzetnika Udruge Prsten mr. sc. Ivica Nuić. "Mi snažno podržavamo napore Vlade da mjerama u borbi protiv pandemije stvori uvjete za očuvanje radnih mjesta, likvidnosti poslovnih subjekata, kao i realizaciju novih i budućih planova i aktivnosti," kazao je Nuić, dodavši kako su gospodarstvenici Prstena i ukupna poslovna zajednica u Hrvatskoj zainteresirana za osiguranje gospodarskih uvjeta kako bi se iskoristile nove mogućnosti i prilike za oporavak i gospodarski rast.

Tema ovogodišnjeg Prstenova poslovnog foruma je Prilike i prijetnje u hrvatskom gospodarstvu u postcovid razdoblju, na koju je uvodno predavanje održao ministar gospodarstva i održivog razvoja dr. sc. Tomislav Čorić, s posebnim osvrtom na izazove i prilike koje stoje pred Hrvatskom i koje bi trebalo iskoristiti do 2030. godine.

"Hrvatsko gospodarstvo učinilo je jako puno u tom pogledu, a značajan je i doprinos gospodarskih subjekata Udruge Prsten te očekujemo da ćemo i ubuduće nastaviti našu suradnju," poručio je ministar Čorić, zaključivši da gospodarski subjekti članova Prstena čine velik dio u različitim sektorima gospodarstva te da je stoga i ovaj Forum vrijedan u pogledu razmjene mišljenja i jačanja suradnje.

O psihološkom aspektu utjecaja pandemije na gospodarstvo govorio je počasni predsjednik Udruge Prsten Mijo Marić, koji je u svojem izlaganju ukazao na kognitivne i socijalne promjene koje mogu utjecati na društvo u budućnosti.

U iznimno zanimljivoj panel-raspravi sudjelovali su predstavnici izvršne vlasti i Udruge Prsten te gospodarstvenici - savjetnica predsjednika Vlade mr. sc. Dubravka Vlašić Pleše i posebni savjetnik predsjednika Vlade za ekonomska pitanja dr. sc. Zvonimir Savić te posebni savjetnik ministrice turizma i sporta Josip Pavić,

ravnatelj Instituta za turizam dr. sc. Damir Krešić, konzultantica tvrtke MK poslovni savjeti d.o.o. na EU projektima i stručnjakinja za poljoprivredu mr. sc. Ružica Gelo te mr. sc. Ante Mandić iz tvrtke INsig2, a moderatori foruma su bili prof. dr. sc. Darko Tipurić, pročelnik Katedre za organizaciju i menadžment Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, i dr. sc. Vjekoslav Bratić, ravnatelj Instituta za javne financije.

Forumu su nazočili i ministri Darko Horvat, Marija Vučković, Josip Aladrović i Ivan Malenica, saborski zastupnik Pero Čosić kao izaslanik predsjednika Hrvatskog sabora, predsjednik HAZU-a Velimir Neidhardt, znanstvenici, rektori, dekani, prodekani i profesori sveučilišta u Hrvatskoj i BiH, članovi poslovne i akademske zajednice, gospodarstvenici i dužnosnici, kao i brojni drugi članovi Prstena iz RH i BiH.

Na Forumu je bilo riječi o svim gospodarskim granama, a naglasak je stavljen na IT sektor, poljoprivredu i turizam, sektore koji imaju vrlo velik potencijal i mogućnost brze prilagodbe.

Zaključeno je kako male zemlje poput Hrvatske nemaju izbora ako žele imati održive prednosti. Inovacije i inovacije trebaju se snažno poticati u svim sektorima, potrebno je ubrzati proces digitalizacije industrije i države na svim razinama, pokrenuti brzu i učinkovitu reformu javne uprave, smanjiti birokratizaciju, troškove državnog aparata i razinu korupcije te oblikovati

O gospodarskoj snazi Prstena govorio je predsjednik Kluba poduzetnika Ivica Nuić

dugoročnu strategiju koja će, među ostalim, biti zasnovana na djelatnostima zasnovanim na naprednim tehnologijama - robotici, biotehnologiji, umjetnoj inteligenciji i primijenjenoj kognitivnoj znanosti.

Poseban je naglasak stavljen na planirane aktivnosti kako bi javna uprava postala učinkovit servis građana i poduzetnika te skup mjera kako bi se smanjile administrativne i birokratske zapreke u društvu.

Istaknuti su modaliteti na koji način IT sektor može i treba sudjelovati u gospodarskim izazovima koji očekuju Hrvatsku u postpandemijskom razdoblju i kako se hrvatsko društvo treba adekvatno pripremiti na izazove 4. industrijske revolucija koja već preuzima snažnu ulogu na globalnoj razini.

Nadalje, iako se u doba pandemije budućnost turizma ponekad čini neizvjesnom, ta je gospodarska djelatnost više puta pokazala visoku razinu otpornosti i zavidnu brzinu oporavka nakon kriznih situacija te se i sada najviše očekuje upravo od turizma. Ključni čimbenik uspjeha ovogodišnje turističke sezone je sigurnost te je stoga vrlo važno držati epidemiološku situaciju pod kontrolom. Kada je riječ o ulozi države, glavna kratkoročna zadaća države jest nastavak pomoći najugroženijima za očuvanje radnih mjesta i održanje likvidnosti,

Uz premijera Plenkovića, Forumu su nazočili ministar Tomislav Čorić, koji je održao uvodno predavanje, te ministri Darko Horvat, Marija Vučković, Josip Aladrović i Ivan Malenica

srednjoročno je važno pripremiti turističko gospodarstvo za efikasno korištenje EU sredstava, a dugoročno uspjeh hrvatskog turizma najviše ovisi o kvaliteti nove strategije razvoja održivog turizma koja se upravo izražuje, kao i o učinkovitosti njezine implementacije.

Uz to, istaknuto je kako je aktualna pandemija još jednom ukazala na važnost zadržavanja suvereniteta u proizvodnji hrane, a poljoprivreda i prehrambena industrija pokazale su se ključnim gospodarskim granama te takvo mjesto trebaju zadržati i u budućnosti. Rješavanje pitanja poljoprivrednog zemljišta, udruživanja proizvođača i daljnji rast investicija u poljoprivredno-prehrambeni sektor ključni su za povećanje konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenih proizvoda.

Povezivanje poljoprivrede i prehrambene industrije te prehrambenog sektora i turizma, ali i diverzifikacija dohotka kroz druge djelatnosti poput primjerice energetike, od iznimne su važnosti učiniti poljoprivredni sektor što otpornijim na buduće krize, ali i konkurentnijim na europskom tržištu hrane. Dva poljoprivredna i jedan EU fond namijenjen ribarstvu imat će ključnu ulogu u idućem razdoblju zbog čega je iznimno važno provesti kvalitetan proces programiranja te ubrzati i pojednostaviti procese korištenja sredstava ovih fondova.

U iznimno zanimljivoj panel-raspravi sudjelovali su predstavnici izvršne vlasti i Udruge Prsten te gospodarstvenici - savjetnica predsjednika Vlade mr. sc. Dubravka Vlašić Pleše i posebni savjetnik predsjednika Vlade za ekonomska pitanja dr. sc. Zvonimir Savić te posebni savjetnik ministricе turizma i sporta Josip Pavić, ravnatelj Instituta za turizam dr. sc. Damir Krešić, konzultantica tvrtke MK poslovni savjeti d.o.o. na EU projektima i stručnjakinja za poljoprivredu mr. sc. Ružica Gelo te mr. sc. Ante Mandić iz tvrtke INsig2, a moderatori foruma bili su prof. dr. sc. Darko Tipurić, pročelnik Katedre za organizaciju i menadžment Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, i dr. sc. Vjekoslav Bratić, ravnatelj Instituta za javne financije

U panel-raspravi je istaknuta i važnost uloge države na svim razinama u stvaranju poticajnog konteksta, isto kao i u aktivnom usmjeravanju i koordiniranju aktivnosti koje mogu pomoći oblikovanju poželjne industrijske strukture u idućih deset godina. Zahvalivši svim sudionicima Forumu, predsjednik Prstena Pavo Zubak zaključno je istaknuo kako kriznu situaciju treba promatrati kao šansu Hrvatske, iskoristiti postpandemijsku situaciju za strukturne reforme u javnom i privatnom sektoru, stvoriti poticajni kontekst za ulaganje u nove znanjem-intenzivne industrije, posebno u IT sektoru, iskoristiti prilike za strateško repozicioniranje turizma i poljoprivrede te povećati učinkovitost države na svim razinama u funkciji podizanja nacionalne konkurentnosti.

PRSTENOV POSLOVNI FORUM

ZAGREB 2021

Snaga zajedništva

Temе:

- Prilike i prijetnje u hrvatskom gospodarstvu u postcovid razdoblju
- Psihološki aspekt utjecaja pandemije na gospodarstvo

Organizator: Udruge Hrvata Bosne i Hercegovine Prsten
Pokrovitelj: Predsjednik Vlade Republike Hrvatske Andrej Plenković
Medijski pokrovitelj: Većernji list

Zagreb, 7. srpnja 2021.
Sheraton Zagreb Hotel

Zadovoljstvo nam je pozvati Vas na četvrti Prstenov poslovni forum Zagreb 2021 u organizaciji Udruge Hrvata BiH Prsten, koji će se održati 7. srpnja u Sheraton Zagreb Hotelu, od 10 do 14 sati, pod pokroviteljstvom i u nazočnosti predsjednika Vlade RH mr. sc. Andreja Plenkovića.

Na temu Prilike i prijetnje u hrvatskom gospodarstvu u postcovid razdoblju predavanje će održati dr. sc. Tomislav Čorić, ministar gospodarstva i održivog razvoja, a o temi Psihološki aspekt utjecaja pandemije na gospodarstvo govorit će počasni predsjednik Udruge Prsten Mijo Marić. U panel-raspravi sudjeluju gospodarstvenici i državni dužnosnici iz različitih područja.

Satnica	Program
9:30	Okupljanje Voditelj: Frano Riđan
10:00 - 10:20	Pozdravni govor • Pavo Zubak, predsjednik Udruge Prsten • mr. sc. Ivica Nuč, predsjednik Kluba poduzetnika Udruge Prsten • mr. sc. Andrej Plenković, predsjednik Vlade RH
10:20 - 11:00	Predavanja: • dr. sc. Tomislav Čorić, ministar gospodarstva i održivog razvoja, tema: <i>Prilike i prijetnje u hrvatskom gospodarstvu u postcovid razdoblju</i> • počasni predsjednik Udruge Prsten Mijo Marić, tema: <i>Psihološki aspekt utjecaja pandemije na gospodarstvo</i>
11:00 - 13:00	Panel: • prof. dr. sc. Darko Tipurić, EF Zagreb (moderator) • dr. sc. Zvonimir Savić, posebni savjetnik predsjednika Vlade za ekonomska pitanja • mr. sc. Dubravka Vlašić Pleše, savjetnica predsjednika Vlade • Josip Pavić, posebni savjetnik ministricе turizma i sporta • mr. sc. Ante Mandić, INsig2 • mr. sc. Miroslav Božić, savjetnik Uprave Hrvatske industrije šećera • dr. sc. Damir Krešić, ravnatelj Instituta za turizam • dr. sc. Vjekoslav Bratić, ravnatelj Instituta za javne financije (moderator)
13:00 - 13:05	Zaključak Pavo Zubak, predsjednik Udruge Prsten
13:10 - 14:30	Druženje uz domjenak

1 od 3 automobila na
prodaju su na našoj
platformi.

Ostala dva nisu
zadovoljila naše
kriterije.

NEOSTAR

Mjesto gdje možeš kupiti i prodati automobil bez rizika i komplikacija. www.neostar.com

Mijo MARIĆ, prof.,
psihoterapeut

PSIHOLOŠKI ASPEKT UTJECAJA PANDEMIJE NA GOSPODARSTVO

U odnosu na koronu i druge globalne pojave, najučinkovitiji je pristup - dobra organizacija društva i odgovorno ponašanje pojedinaca i, naravno, znanost

Uobičajeno je da o gospodarstvu govore gospodarstvenici ili nositelji vlasti. Oni sugeriraju i određuju gospodarske pravce i sadržaje. Kad, u značajnoj mjeri, o tome govore psiholozi, znači da je došlo do neuobičajenog stanja. Gospodarstvenike i psihologe povezala je korona. Za sada su ovakvi susreti propitkujući. Ispitujemo kako nam je zajedno i polako se navikavamo, pri čemu je gospodarstvenicima primaran sadržaj - hrana, energija, robe, sirovine, profit, a nama odnosi - kako se međusobno vidimo i što očekujemo jedni od drugih.

Gospodarstvenici nam govore koje su njihove osnovne potrebe, a neke od osnovnih psiholoških potreba jesu:

- sigurnost
- pripadati nekom, nečem, ljubav
- biti prihvaćen, cijenjen, hvaljen, poštovan
- biti slobodan
- imati izbor i odgovornost
- biti autonoman, imati "svoj način", neovisnost
- imati svoj identitet, biti "ja", biti drugačiji od drugih
- tražiti smisao u životu, zadovoljiti duhovne potrebe.

Svaka od tih potreba ima svoju važnost, a njihovo ugrožavanje najčešće dovodi do sukoba. Mi ćemo ovdje nešto više o sigurnosti. Riječ je o bazičnoj i svezremenskoj ljudskoj potrebi koju smo naviknuti zadovoljavati kroz razne oblike. Vrlo često kroz gomilanje. Više, više, više! Svega više (energije, hrane, sirovina, moći). Da bismo ostvarili to više, moramo biti jači (u svakom pogledu) i posebno brži. Brzina je ta koja u pravilu određuje našu poziciju u odnosu na moć i nemoć. Česta je predodžba da nam upravo o brzini ovisi preživljavanje. I krenuli smo u utrku. Utrkujemo se sa svima - protivnicima i saveznicima, prijateljima i neprijateljima, neznancima i znancima, partnerima i ljubavnicima, rodbinom i članovima obitelji. Pri tome se ometamo i sudaramo, padamo i dižemo i nastavljamo dalje. Čak i kad prestane utrka, trčanje se nastavlja. A najteže utrke vodimo sa sobom. I tako sve dok ne zauzmemo trajni ležeći položaj. A tad, dok se oprasha s nama, nabrajaju nam što smo sve još mogli

uraditi, koliko smo još mogli trčati. Na kraju, pred svima nam svečano obećaju da će nastaviti tamo gdje smo mi stali. Trčat će i za nas.

Nema nikakve dvojbe da smo uspješni u trčanju. Hrane i energije imamo ili možemo imati puno više nego nam treba. Unatoč tome, i dalje je velik broj gladnih i onih kojima nisu zadovoljene elementarne potrebe za energijom. Istraživanja kažu da se samo oko 25 % sukoba događa zbog sadržaja (hrana, energija), a oko 75 % zbog odnosa - kako se međusobno vidimo i što očekujemo jedni od drugih (raspodjela). Dakle, nešto nam ne štima u odnosima. Unatoč tom saznanju, uglavnom smo nastavljali po starom, već uhodanom obrascu.

OD VIŠE, JAČE, BRŽE, DO MISLI NA DRUGE, POSTANI ODGOVORAN

Onda je došla korona. Pojavila se mala i skrivena, u mjestu s puno ljudi, u kojem je teško opaziti i velike događaje, a kamoli tko je kihnuo, teško diše i ima povišenu temperaturu. Mi smo, po dobrom starom običaju počeli bježati. Ubrzo nas je sustigla. Na rubu panike i u nedostatku rješenja, počeli smo se međusobno optuživati. Rastao je strah, nismo vidjeli rješenja i krenuli smo u zatvaranje. Države, regije, gradovi, skupine, obitelji.

Iako je riječ o globalnoj pojavi (svi smo bili na istom brodu), zbog pojačane količine straha, tražila su se pojedinačna rješenja. Zemlje koje su proizvodile vlastitu hranu, energiju, lijekove, bolje su se nosile s pandemijom. S vremenom se strah smanjivao i u psihološkom pogledu, danas smo u fazi strepnje.

Strepnja je pojam koji obuhvaća strahove koji se tiču budućnosti. Jasno viđenje budućnosti je osnova sigurnosti i uvelike određuje naše ponašanje. Posebno utječe na naše raspolaganje novcem, koji je jako plašljiv i prvi pobjegne, a zadnji se vrati. Vjerojatno je i ovo jedan od razloga smanjenih ulaganja i porasta štednje.

PANDEMIJA I GOSPODARSTVO, PSIHOLOŠKI FAKTORI

Ne treba puno objašnjavati kako pandemija proizvodi brojne zdravstvene posljedice – smrt, obolijevanje, izolaciju, učestalu pojavu psihičkih bolesti, osjećaj straha, nemogućnost zadovoljenja zdravstvenih potreba, nemogućnost pravodobnog dobivanja kvalitetnih zdravstvenih usluga.

Povećavanje incidencije svih tih zdravstvenih teškoća, bolesti i stanja dovodi nužno do povećavanja troškova za zdravstvene usluge. Troškovi su plaćeni iz poreznih opterećenja, koje se u konačnici prebacuje na gospodarstvo, zaposlene i poduzetnike, koji će imati dodatna izdvajanja te smanjene iznose za investicije i razvoj. Zato je važno da osvijestimo psihološke faktore i područja utjecaja pandemije na gospodarstvo. Na razini zaposlenika – mijenja njihovo ponašanje, utječe na produktivnost, povećava broj izostanaka, povećava troškove za zaposlenike. Pozitivno – mijenja obrasce rada, uvodi transformacije u oblike rada, uvodi rad na daljinu i rad od kuće kao pozitivne primjere mogućnosti transformacije poslovanja.

Na razini organizacija – dovodi do smanjenja ukupnih performansi korporacija. Smanjuje ukupnu količinu proizvodnje zbog odsustva zaposlenika, što vodi povećavanju troškova sirovina. Stvara teškoće u poslovanju organizacijama koje su tradicionalne i koje ne mogu promijeniti proizvodni proces (npr. rad na traci), povećava troškove organizacija vezanih uz proizvodnju, smanjuje mogućnost predviđanja. Iznimno moćnim, kreativnim i prilagodljivim sustavima i pojedincima omogućava brzo bogaćenje.

Na razini proizvoda – mijenja strukturu potrošačkih navika. Povećava se potreba za "osnovnim" proizvodima, kupnjom onih koji su usmjereni na zadovoljavanje osnovnih ljudskih potreba, smanjuje se tržište proizvoda koji nisu usmjereni na zadovoljenje osnovnih potreba.

Na razini potrošača – snažno mijenja psihološke navike kupovanja, smanjuje izravni odlazak u trgovine i povećava udio kupnje na daljinu. Smanjuje kretanje unutar trgovina, smanjuje spremnost kupaca za isprobavanjem novog i svodi kupnju na nabavu temeljnih i provjernih marki i brendova. Smanjuje tzv. impulzivnu kupnju koja čini velik udio u ukupnoj kupnji, te svodi potrošačka iskustva na detaljno promišljanje o količini i vrsti proizvoda koji će se kupiti.

Na razini odnosa - kroz industrijsku ili organizacijsku psihologiju, odnosima se bavimo već stotinjak godina. U okviru međuljudskih odnosa, dva su dominantna pitanja - koje su karakteristike uspješnog vođe i na koji način tretirati ljude u procesu vođenja. Karakteristike vođe i način tretiranja ljudi imaju visok utjecaj na povećanje radnog učinka. Pri tome su od posebne važnosti sljedeći faktori:

Jasni ciljevi - operativno razrađeni, vremenski određeni i sa suradnicima jasno komunicirani. Do cilja se ide vođenjem, a ne gonjenjem. U teškim vremenima (ovaj pojam u sebi obuhvaća više psihološkog sadržaja od pojma krizna vremena, koji gospodarstvenici koriste), naša učestala reakcija je tzv. recipročni altruizam - *ja ću počešati tebe po leđima, a ti počeši mene.*

Socijalna pravda i načelo prirodne pravičnosti - prema teoriji pravednosti, pojedinci doživljavaju da se prema njima postupa nepravedno, kad njihov vlastiti omjer i omjer osobe s kojom se uspoređuju nije podjednak. A prirodna pravičnost kaže da ne smije 10 % lavova pojesti 90 % antilopa. Jer, ondje gdje prestaje logika, počinje nasilje. Ono stvara neuralgične točke koje vode u sukobe i troše golemu količinu energije.

DOBRA STRANA KORONE

Narod kaže: Svako zlo za neko dobro. Pa da vidimo dobre strane korone:

- ojačala bliske emocionalne veze (obitelj)
- pripremila nas za nove globalne pojave
- osvijestila važnost partnerskih odnosa, osobnih i poslovnih
- ukazala na važnost praćenja i čitanja znakova vremena
- upozorila na našu važnost i utjecaj na planet kroz činjenje i nečinjenje
- osvijestila važnost država kao regulatora
- izazvala transformacijski efekt
- razvila nove posredničke usluge
- potaknula napuštanje gradova
- ukazala na potrebu za redovitim pospremanjima
- osvijetlila rad kao najviši oblik samoaktualizacije
- ukazala na važnost znanosti (cjepiva).

Čeka nas:

- Mikroorganizmi, klimatske promjene, ratovi, genetika, umjetna inteligencija, prirodne katastrofe.
- Podržati djecu i mlade. Dvije godine su u izolaciji. Izgubili su referentne točke i sadržaje i odrasle smatraju odgovornim.
- Došlo je do velikog pada mentalnog zdravlja. Anksioznost i depresija su u porastu.
- Hormoni stresa otrov su za mozak. Mijenjaju mu kognitivne funkcije i moramo tražiti nova rješenja.
- Vraćanje u normalu je proces.
- Tijekom pandemije porastao je broj milijunaša u svijetu.
- Načelo pravičnosti dodatno je ugroženo.

Zaključno, treba podsjetiti na dvije glavne struje socijalne misli, a to su: platonovska (prednost države pred pojedincem) i aristotelovska (pristup usmjeren na pojedinca). U odnosu na koronu i druge globalne pojave, najučinkovitiji je pristup - dobra organizacija društva i odgovorno ponašanje pojedinaca i, naravno, znanost. Parafrazirat ću Colina Marsshalla - *Ne postoji siguran put u dobro. Učenje na pogreškama, dio je igre tako dugo dok dva puta zaredom ne napravimo istu pogrešku.*

MOST SVILAJ

POVEZUJE HRVATSKU I BiH

Predsjednik Udruge Hrvata BiH Prsten Pavo Zubak i predsjednik Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten Marijan Klaić te počasni predsjednik Prstena Marko Pipunić nazočili su svečanosti otvorenja mosta Svilaj 30. rujna 2021., koji su simboličnim rezanjem vrpce otvorili predsjednik Vlade RH Andrej Plenković i predsjedavajući Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Zoran Tegeltija te predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen.

Svečanosti je nazočio i predsjednik Hrvatskog narodnog sabora u BiH i zamjenik predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH Dragan Čović, s kojim se premijer Plenković sastao u Odžaku, kao i brojni drugi dužnosnici iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine, među kojima potpredsjednici Vlade, ministar hrvatskih branitelja Tomo Medved i ministar unutarnjih poslova Davor Božinović, kao i ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grljić Radman, ministar mora, prometa i infrastrukture Oleg Butković, državni tajnik Središnjeg ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas, zastupnica RH u Europskom parlamentu Željana Zovko te drugi visoki uzvanici.

Most Svilaj, dug 660 i širok 29 metara, povezuje autocestu na koridoru Vc s hrvatske i bosanskohercegovačke strane rijeke Save, a njime se nadomješta nedostajuća veza na koridoru koja se nalazi na spoju autocestovne mreže Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Projekt je zajednička investicija Hrvatskih autocesta i Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine, a realiziran je kroz međudržavni sporazum sklopljen između Vlade Republike Hrvatske i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine. U skladu s navedenim Sporazumom troškovi izgradnje objekta podijeljeni su između Hrvatskih autocesta i Ministarstva komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine u omjeru 50 % : 50 %.

Vrijednost izvedenih radova iznosi 171,8 milijuna kuna, a udio Republike Hrvatske u investiciji iznosi 85,9 milijuna kuna, od čega je 58 posto sufinancirano bespovratnim sredstvima Europske unije, odnosno Instrumenta za povezivanje Europe (CEF).

SIMBOLIKA CIJELOG PROJEKTA JE POVEZIVANJE I IZGRADNJA MOSTOVA MEĐU NARODIMA

U svojem obraćanju, predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen istaknula je da most Svilaj povezuje Europsku uniju i zapadni Balkan i dodala da je od sredstava koja je Europska unija uložila u izgradnju mosta još važnija simbolika koju most predstavlja.

“Otvaramo još jedan most koji nas spaja, još jednu poveznicu između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, ali i poveznicu između Europske unije i Bosne i Hercegovine,” poručio je premijer Plenković na svečanosti otvorenja mosta u Svilaju, na kojem su bili i predsjednici Prstena iz RH i BiH

Marija TROGRLIĆ, foto: Vlada RH

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković i predsjedavajući Vijeća ministara BiH Zoran Tegeltija

“A simbolika cijelog ovog projekta jest povezivanje i izgradnja mostova među ljudima, narodima, zemljama i kulturama, što je toliko značajno za našu zajedničku budućnost,” poručila je, naglasivši da Bosna i Hercegovina i zapadni Balkan pripadaju Europskoj uniji.

Uz suočavanje s izazovima današnjice, poput borbe protiv pandemije, potrebno je osnažiti ekonomski oporavak svih zemalja, dodala je, te istaknula da je potrebno raditi na ostvarenju zelenije, održivije, digitalnije i prosperitetnije budućnosti Europe, što je okosnica ekonomskog i investicijskog plana za pomoć zapadnom Balkanu.

Naglasila je i da je ključno da svih šest partnera sa zapadnog Balkana što brže uspostave zajedničko tržište, dodajući da Europska unija iz vlastitog iskustva zna koliko je važno kad nema prepreka i poteškoća na tržištu, zaključivši da je otvaranje ovog mosta simbol olakšanog kretanja bez prepreka.

Simboličnim rezanjem vrpce most Svilaj otvorili su predsjednik Vlade RH Andrej Plenković i predsjedavajući Vijeća ministara BiH Zoran Tegeltija te predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen

REGIJA MORA IZGRADITI NAJVAŽNIJI MOST OD SVIH - MOST POVJERENJA

Što se tiče procesa europskih integracija za zemlje u regiji, predsjednica Europske komisije kazala je da je to tema o kojoj se detaljno razgovara u Europskoj uniji.

“Regija mora izgraditi onaj najvažniji most od svih, a to je most povjerenja,” poručila je i dodala da je uspostavljanje mosta povjerenja dug prema žrtvama sukoba iz prošlosti, ali i prema budućim generacijama. Lideri regije, rekla je predsjednica Europske komisije, u svojem fokusu moraju imati interes građana.”

Za ostvarivanje napretka u pregovorima i statusa kandidata, dodala je, potrebni su i iskoraci u ustavnim i izbornim reformama, a Europska komisija spremna je sa zemljama regije zajedno prolaziti kroz svaki taj korak kao prijatelj i partner.

“Trebate nam kako bismo vam pomogli i to kroz poštivanje onoga što je dogovoreno, kroz osiguravanje jednakosti svih građana u Bosni i Hercegovini i njihove ravnopravnosti. To je apsolutno ključno za vašu europsku budućnost,” poručila je. Na kraju se osvrnula i na situaciju između Srbije i Kosova, istaknuvši zadovoljstvo što je nakon napetosti zadnjih dana postignut sporazum kojim će se deeskalirati tenzije na sjeveru Kosova. Najavila je da će se na samitu između Europske unije i zapadnog Balkana iduću tjedan u Sloveniji razgovarati o zajedničkoj viziji budućnosti.

EUROPA SU ZAJEDNIČKE VRIJEDNOSTI, ALI I MOSTOVI, CESTE, BRODOVI, NAPREDOVANJE I RAZVOJ

Predsjednik Vlade RH Andrej Plenković istaknuo je da je rijeka Sava, jedna od hrvatskih najljepših i najvećih rijeka, ujedno i najdulja prirodna granica između dviju susjednih i prijateljskih zemalja - Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

“Otvaramo još jedan most koji nas spaja, još jednu poveznicu između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, ali i poveznicu između Europske unije i Bosne i Hercegovine,” poručio je, izrazivši zadovoljstvo što je danas u Svilaju i predsjednica Europske komisije jer njezin dolazak uistinu naglašava simboliku spajanja. Most, dodao je, simbolizira i vrijednosti koje nas povezuju - zajedništvo, odgovornost, povjerenje, međusobno uvažavanje i poštovanje i želja za komunikacijom bez ometanja i kretanjem bez ograničenja.

“Europa - to su uistinu i vrijednosti demokracije, ljudskih prava, vladavine prava i tržišno-socijalnog gospodarstva. Ali, Europa, kao što dobro znamo mi u Hrvatskoj nakon osam godina članstva, jesu i mostovi i ceste i brodovi i optički kablovi i radna mjesta i obrti i tvrtke i napredovanje i razvoj u svakom pogledu,” naglasio je hrvatski premijer. Izrazio je zadovoljstvo što je ovaj projekt realiziran uz suradnju i financijsku potporu europskih institucija, a najavio je da će već iduće godine biti gotov i most kod Gradiške. “Jačanjem infrastrukturnog povezivanja, povežujemo i naše narode, povežujemo naša gospodarstva, međusobna ulaganja i razmjenu,” rekao je.

Posebna je vrijednost ovog projekta, dodao je, što se nalazi na međunarodnom koridoru Vc te najavio da će Hrvatska već iduće godine dovršiti preostali dio od

Osijska do mađarske granice, dok je u BiH preostalo izgraditi još 200 kilometara od Svilaja do Bijače. Kad se dovrši taj koridor, zaključio je, imat ćemo punu vrijednost i ulogu mosta Svilaj.

Premijer Plenković istaknuo je da Hrvatska želi iskoristiti ovu prigodu za jačanje odnosa s BiH, naglasivši da 1000 kilometara duga granica ne razdvaja nego povezuje.

“Hrvatska neće dizati nikakvu žicu prema BiH. To radimo s punim uvjerenjem jer znamo koliko je bitno da budemo povezani i koliko takve fizičke prepreke mogu negativno utjecati na odnose između naših naroda. Međutim, to ne znači da nećemo intenzivno surađivati i kad je riječ o zajedničkoj borbi protiv protuzakonitih migracija i u svim drugim područjima koja će unaprijediti naše odnose,” poručio je.

MEĐUSOBNO POVJERENJE MOŽE SE GRADITI SAMO AKO SU TRI KONSTITUTIVNA NARODA U BIH UISTINU RAVNOPRAVNA

Idućeg tjedna održat će se sastanak na vrhu čelnika država Europske unije i država zapadnog Balkana, a premijer Plenković kazao je kako će taj sastanak biti prigoda da se na stol stave svi aspekti daljnjeg paketa ekonomske i infrastrukturne pomoći zemljama regije. Dodao je također da će to biti i prigoda da se, 21 godinu nakon prvog zagrebačkog sastanka na vrhu, pošalje snažna politička poruka o tome da je proces proširenja živ i da traje.

“Isto tako, bit će to i prigoda za izgradnju međusobnog povjerenja. A to međusobno povjerenje može se graditi samo ako su tri konstitutivna naroda u Bosni i Hercegovini uistinu ravnopravna. To znači poštivanje onog što je dogovoreno Daytonsko-pariškim mirovnim sporazumom, na konceptu jedne države, dva entiteta i tri jednakopravna naroda,” poručio je i dodao da Hrvatska podržava napore svih političkih stranaka u Bosni i Hercegovini i institucija Bosne i Hercegovine, uz potporu međunarodne zajednice, da se iznađe rješenje za izmjene Izbornog zakona koje u budućnosti neće dovesti Hrvate, kao najmanji konstitutivan narod, u situaciju da nemaju svojeg legitimnog predstavnika u najvišim institucijama BiH.

Naglasio je da će Hrvatska, kao prijateljska zemlja, ali i članica Europske unije, nastaviti pomagati Bosnu i Hercegovinu na europskom putu, kao što će i dalje pomagati oko cjepiva protiv COVID-a 19, ekonomskih ulaganja i razvoja i svih ostalih aspekata u njezinu napretku i blagostanju svih njezinih građana. “Zajedničke vrijednosti, povjerenje i pomirenje temeljna su načela koja nas okupljaju,” poručio je.

IZGRADNJA MOSTA VAŽNA ZA SVE ZEMLJE KOJE SU NASLONJENE NA KORIDOR VC

Predsjedavajući Vijeća ministara Bosne i Hercegovine Zoran Tegeltija u obraćanju je istaknuo je da most u Svilaju iznimno važan investicijski projekt i zajednički uspjeh dviju zemalja, uz potporu Europske unije.

“Zajedno smo pokazali da imamo dovoljno znanja, vještina i hrabrosti da zajednički projektiramo, gradimo i financiramo jedan ovako važan projekt, važan ne samo za naše dvije zemlje, već za sve zemlje koje su naslonjene na paneuropski put i koridor Vc,” poručio je i dodao da izgradnja svakog mosta simbolizira povezivanje ljudi, trgovine, ekonomija i kultura.

“U ovaj je most ugrađena golema želja za povezivanjem građana Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske s objiju strana rijeke Save,” kazao je istaknuvši da su želje za međusobnim povezivanjem često važnije od betona i čelika.

“Ovaj će most za naše građane biti mnogo više od jednog građevinskog objekta. Ovaj će most biti jedan od najsnažnijih simbola povezanosti i zajedništva naših država, smanjit će distancu među ljudima i predstavljat će instrument međuljudske, trgovinske, priredne i turističke poveznice,” poručio je.

VAŽNO JE DA BIH KAO DRŽAVA BUDE I SAMOSTALNA I SUVERENA I JEDNA, ALI U NJOJ SE SVI MORAJU OSJEĆATI DOBRO

Odgovarajući na pitanja novinara vezana uz članstvo Bosne i Hercegovine u Europskoj uniji, premijer Plenković istaknuo je potporu hrvatske Vlade tome članstvu. Kazao je da je to pitanje nešto za što se Hrvatska zalaže godinama i politika potpore od koje neće odstupiti.

Što se tiče dogovora o Izbornom zakonu, premijer Plenković kazao je da su idući izbori u BiH u listopadu 2022. Dobra praksa oko izbora i u svijetu i u Europi, dodao je, kaže da sve što se treba učiniti oko izmjena Izbornog zakona treba učiniti u godini koja prethodi izborima. Zato su razgovori koji se vode sada došli u intenzivnu fazu.

“Naša pozicija nije samo da zagovaramo poziciju ravnopravnosti hrvatskog naroda. Naša je pozicija vrlo jednostavna - želimo da se slovo, duh, politički dogovor, ozračje koje je postojalo u Daytonu jednostavno vrati na svoje temeljne postavke. Naša je pozicija da ispravimo jednu lošu anomaliju. Nije dobro da se jedan konstitutivni narod, a to su Hrvati, ne osjeća dobro i da se ne osjeća zastupljeno,” poručio je i dodao kako pretpostavlja da ni Bošnjaci ni Srbi ne bi bili zadovoljni da im neki drugi narod bira predstavnika.

ZALAŽEMO SE ZA RJEŠENJE PO KOJEM ĆE HRVATI IMATI SVOJE LEGITIMNE PREDSTAVNIKE U NAJVIŠIM TIJELIMA BIH

“Shvaćamo osjetljivost i razumijemo koliko je važno da Bosna i Hercegovina kao država bude i samostalna i suverena i jedna, ali u njoj se svi moraju osjećati dobro,” naglasio je premijer Plenković temeljnu poruku hrvatske politike. Istaknuo je da građanski koncept i koncept konstitutivnih naroda nisu daleko.

“Ne možemo reći da je pravo svakoga pojedinca zagantirano, a onda ono što se dogovorilo, u okolnostima koji su bili nakon agresije, ne bude ispoštovano,” upozorio je i dodao da to nije dobro za budućnost Bosne i Hercegovine.

“Mi nikada ne povisujemo ton, ne dolijevamo ulje na vatru, samo jasno kažemo poziciju i ono što je razumno. Naša je zadaća da rastumačimo to i našim partnerima i to radimo uz sve poštovanje svih triju naroda i svih drugih koji žive u Bosni i Hercegovini,” poručio je premijer Plenković i dodao da se zalaže za rješenje po kojem će Hrvati imati svoje legitimne predstavnike u najvišim tijelima BiH. Istaknuo je kako te pregovore ne vodi Hrvatska, već politički predstavnici Hrvata i stranaka u Bosni i Hercegovini te da je hrvatska uloga pomoći u boljem razumijevanju do konačnog rješenja s kojim će biti svi zadovoljni.

Upozorio je da nikom nije na korist, niti može biti blagotvorno za međusobne odnose pa ni za europski put, da prođe još jedan izborni ciklus nakon kojeg će opet biti jedan narod koji se ne osjeća dobro u svojoj zemlji.

ODRŽAN PRVI VIRTUALNI PANEL U PRSTENU O AKTUALNOM STANJU U BiH

Kakvo je trenutačno stanje u BiH, kako teku pregovori o izmjeni Izbornog zakona i provedbe presuda Europskog suda za ljudska prava, odnosi između naroda u BiH i kako oživiti put BiH prema EU? - pitanja su na koja su sudionici virtualnog panela pokušali dobiti odgovore

Marija TROGRLIĆ

U organizaciji Foruma mladih Udruge Hrvata BiH Prsten, 8. lipnja 2021. održan je virtualni panel pod nazivom *Promjena Izbornog zakona – put u EU?* na kojem su kao panelisti sudjelovali prof. dr. **Ugo Vlaisavljević** s Univerziteta Sarajevo i dr. sc. **Jakov Žižić** s Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu te **Zoran Krešić**, novinar Večernjeg lista BiH.

Sudionike panela pozdravio je predsjednik Udruge Prsten **Pavo Zubak**, koji je istaknuo kako se i ovim panelom daje potpora nastojanjima Hrvata u BiH da se izbore za svoja prava i promjenu Izbornog zakona. Ujedno je izrazio zadovoljstvo što su inicijatori i organizatori panela mladi članovi Prstena, koji i time pokazuju interes za stanje u BiH.

Predsjednik Foruma mladih Udruge Prsten **Robert Čolić** također je istaknuo kako je važno da mladi ljudi podrijetlom iz BiH znaju što se događa, koji su procesi u tijeku i u kojem smjeru ide BiH, poručivši kako mladi okupljeni u Prstenu nose BiH u sebi, iako ne žive ondje, i s velikim zanimanjem prate zbivanja "preko granice".

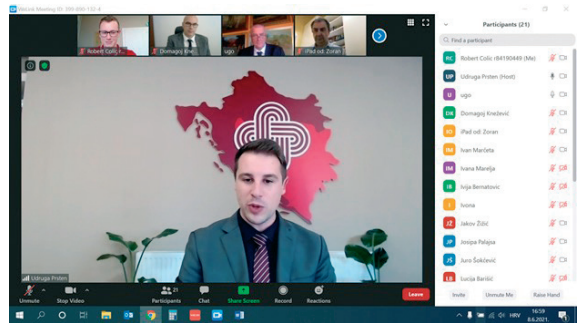
U ime ministra vanjskih i europskih poslova RH Gordana Grlića Radmana sudionike panela pozdravio je njegov savjetnik **Domagoj Knežević**, a među sudionicima su bili savjetnik ministra gospodarstva i održivog razvoja Tomislava Čorića Ivan **Karlo Stipičić** i savjetnica s posebnim položajem za pitanja Hrvata u Bosni i Hercegovini u Središnjem državnom uredu za Hrvate izvan RH **Žana Čorić** te **Milan Sitarski**, član Stručnog tima Instituta za društveno-politička istraživanja.

Voditelj panela bio je član Foruma mladih **Ivan Marić**, a uz pomoć *forumšaša Ante Leovca* moderirao je iz Središnjeg ureda Udruge Prsten, onedavno smještenog u središtu Zagreba.

2021. – GODINA REFORMI U BIH?

Kakvo je trenutačno stanje u BiH, kako teku pregovori o izmjeni Izbornog zakona i provedbe presuda Europskog suda za ljudska prava, odnosi između naroda u BiH i kako oživiti put BiH prema EU? - pitanja su na koja su sudionici virtualnog panela pokušali dobiti odgovore.

Daytonski mirovni sporazum, potpisan 1995. godine, do danas je temelj unutarnjeg političkog poretka u BiH. Dugo vremena činilo se da je SAD s Europskom unijom najutjecajniji strani akter u BiH i da je put BiH prema

Voditelj panela bio je član Foruma mladih Ivan Marić

članstvu u EU-u dug, ali neizbježan. Nažalost, desetljeća nemogućnosti dogovora između triju konstitutivnih naroda, presude Europskog suda za ljudska prava "Sejdić-Finci" i nezainteresiranosti za proširenje u Europskoj uniji, put BiH prema EU-u u svojevrsnoj je blokadi. BiH je jedina zemlja jugoistočne Europe, uz Kosovo, koja nema status zemlje kandidatkinje za članstvo u EU-u.

Hrvati u BiH kao najveći zagovaratelji članstva u EU-u iseljavanjem su i diskriminatornim preglasavanjem politički najranjiviji te najviše očekuju od ulaska u EU u konsolidiranju svojeg statusa. Trenutačno su pregovori između najvažnijih političkih aktera pod pokroviteljstvom SAD-a i EU-a u tijeku te se mnogi nadaju pozitivnim rezultatima, kao primjerice održavanja lokalnih izbora u Mostaru nakon 12 godina blokade. SAD i EU kao glavni međunarodni akteri u BiH traže od političara svih triju naroda u BiH da 2021. godina bude godina reformi i da se deblokira i nastavi put prema euroatlantskim integracijama kako bi se zemlja politički i ekonomski stabilizirala. Ujedno, Hrvatska snažno zagovara deblokadu, provođenje reformi i stjecanje statusa kandidata BiH, a nedavno je predstavila svoju inicijativu o BiH na Vijeću za vanjske poslove EU-a.

DAYTONSKI USTAV JE BIH UTEMELJIO KAO "SLOZENU DRŽAVU"

Presuda Ustavnog suda u slučaju Ljubić i noviji politički sukobi, dileme i kontroverze u svezi s promjenama Izbornog zakona radi "legitimnog predstavljanja naroda", otvaraju pitanje ustavnog položaja "konstitutivnih naroda" i provedbe njihove ustavno zajamčene jednakopravnosti, smatra prof. dr. Ugo Vlaisavljević. Naglasio je veliku važnost Daytonskog ustava koji je prvi put u pravno-političkoj povijesti zemlje u njezin najviši zakon uveo više od jednog političkog naroda.

AKTUALNO

Posebno je inzistirao na važnosti ovog novouvedenog pluralizma naroda i na raskidu s pravno-političkom tradicijom prethodnih socijalističkih ustava koji su priznavali samo jedan politički narod: "radne ljude i građane". Priznanjem triju političkih naroda, Daytonski je ustav Bosnu i Hercegovinu utemeljio kao "složenu državu" (federalnog i konsocijativnog uređenja) koja ne pripada obrascu "nacija-država" (jednonacionalnih država) po kojem su ustrojene druge postjugoslavenske države.

Istaknuo je da svi otpori "legitimnom predstavljanju" hrvatskog naroda izviru iz nepri- znavanja temeljito drukčijeg, pluralnog, a ne jednonacionalnog obrasca novijeg pravno-političkog poretka BiH. Glavna strategija takvog osporavanja jest obnova jednosti i monolitnosti političkog naroda koji se sada tumači kao "zajednica građana", pri čemu se inzistira na individualnim pravima i poziva na presude Europskog suda za ljudska prava u predmetima Sejdić i Finci, Zorić i Šlaku.

Međutim, kad se u lokalnom kontekstu koncept "zajednice građana" suprotstavlja konceptu tri "konstitutivna naroda", onda se ustvari obrascu federalnog poretka suprotstavlja obrazac "nacije države". Ovaj potonji savršeno odgovara stvarnosti Republike Srpske i bošnjačkim političkim elitama koje, ako ne već čitavu BiH, onda makar entitet Federacije vide kao svoju nacionalnu državu, zaključio je Vlaisavljević.

Ukazao je i na privid "građanskog nacionalizma" koji uvijek stvara ona etnička zajednica koja se pojavljuje kao većina u nekom državnom poretku, jer je u interesu te većine da ospori bilo kakva "kolektivna prava" drugim zajednicama, tj. da sva prava svede na potraživanja pojedinaca. Tako se onda na perfidan način hrvatskim političkim elitama pripisuje protugrađanski, "etnički nacionalizam".

USTAVNO PRIZNANJE "KONSTITUTIVNIH NARODA" ILI IZVANUSTAVNA MANIPULACIJA ETNIČKIM KLJUČEM

Jedini istinski temelj postojanja "zajednice građana" u BiH bilo bi etnički ili nacionalno nepodijeljeno "civilno društvo". Međutim, prema Vlaisavljeviću, upravo to ne postoji. On će ustvrditi da se čak ne može govoriti o "duboko podijeljenom društvu", što pretpostavlja da je jedinstveno društvo nekad prije postojalo. No, kad se analizira socijalističko društvo, vidjet će se da je to bila militantna zajednica nikad posve demobiliziranih boraca, zajednica "radnih ljudi" nadziranih i mobiliziranih u različite fronte (omladine, žena, itd.), riječju: "društvo" u stalnom "izvanrednom stanju" (G. Agamben).

Vlaisavljević smatra da bošnjački "građanski nacionalizma" preuzima iz titovskog nasljeđa i važno oruđe da bi sakrio svoj etnički nacionalizam: nacionalni ili etnički ključ. On će ustvrditi da imaju samo dva načina da se u pravno-politički poredak uvede postojanje više od jednog naroda: ustavno priznanje "konstitutivnih naroda" ili izvanustavna manipulacija etničkim ključem.

Upravo su deklaracije ZAVNOBiH-a bile način da se dezavuiraju ustavno priznanje triju jednakopravnih naroda. Etnički ključ bio je prepušten u ruke partijskim rukovodiocima, njihovoj arbitraži i intervencionizmu izvan državnih i pravnih institucija. Suvremene bošnjačke partije, koje se predstavljaju kao građanske, multietničke i antinacionalističke, upravo koriste istu metodu koja uvijek podrazumijeva da je instanca koja odlučuje o nacionalnoj jednakosti tobože postavljena s onu stranu nacionalnog pluralizma: jučer su to bili komunisti, a danas "probosanski patrioti". Što će reći da se putem "ključa" uvijek biraju samo oni koji su za stranku koja se poistovjećuje s državom - podobni i poslušni.

Koliko je duboko nerazumijevanje pluralnog karaktera suvremene postdaytonske BiH, Vlaisavljević će pokazati na izvješću Venecijanskog povjerenstva iz 2005. godine. Na ključnim mjestima ovog važnog dokumenta uključeni su ničim legitimirani čisto normativni sudovi da BiH treba, "makar dugoročno", svoje etničke skupine integrirati u "zajednicu građana" prema obrascu nacije-države. Vlaisavljević to ocjenjuje skandaloznim nerazumijevanjem političke i povijesne stvarnosti ove višenacionalne zemlje. Pritom će ukazati i na dva razloga takvog nerazumijevanja: tipično pravničko čitanje zakona koje pojavu vlastitih imena u zakonu vidi kao manjkavost zakona i dominantni europski model ustavnog uređenja koji višenacionalni federalizam i konsocijaciju vidi kao iznimke. Tomu treba pridodati i kolonijalnu predrasudu koje u narodima ove zemlje vidi još nedovoljno politički emancipirane "etničke skupine".

Među panelistima bio je i novinar Večernjeg lista u BiH Zoran Krešić

Prof. dr. Ugo Vlaisavljević s Univerziteta Sarajevo

Predsjednik Prstena Pavo Zubak

Savjetnik ministra vanjskih i europskih poslova Domagoj Knežević

Jakov Žižić s Hrvatskog katoličkog sveučilišta u Zagrebu

ŠTO JE SPORNO PREMA EUROPSKOM SUDU LJUDSKIH PRAVA

Dr. sc. Jakov Žižić u svojem izlaganju osvrnuo se na prijedorne točke izbornog zakonodavstva u BiH. Navodeći što je sporno prema Europskom sudu ljudskih prava (ESLJP), podsjetio je da građani BiH koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici triju konstitutivnih naroda (3,7%) ne mogu biti birani u Dom naroda državnog parlamenta i Predsjedništvo BiH. Presudom u slučaju Zornić ESLJP je utvrdio da su građani koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici triju konstitutivnih naroda diskriminirani jer ne mogu biti izabrani u Dom naroda državnog parlamenta. Već ranije je ESLJP presudom u slučaju Sejdić-Finci utvrdio da su pripadnici Ostalih etnički diskriminirani jer nemaju pasivno biračko pravo za Predsjedništvo BiH.

Svi građani BiH, neovisno o etničkoj pripadnosti, mogu birati i biti birani u Zastupnički dom državnog parlamenta i Zastupničke domove entitetskih parlamenata. Također mogu birati i biti birani u kantonalna/županijska i lokalna predstavnička tijela te na lokalne izvršne položaje (gradonačelnik, načelnik). Kad je riječ o političkoj nerav-

nopravnosti građana u BiH, treba reći i da Srbi u Federaciji BiH (2,5 %) ne mogu biti birani u Predsjedništvo BiH, kao što niti Bošnjaci i Hrvati u Republici Srpskoj (16,4 %) ne mogu biti birani u Predsjedništvo BiH. Zaključno, u BiH postoje skupine građana koje su isključene iz pasivnog biračkog prava u izborima za određene političke institucije, naveo je Žižić.

Zanimljivim smatra što ESLJP nema jednak odnos prema oblicima etničkog povlašćivanja, odnosno etničke diskriminacije u drugim europskim zemljama. Sud u Strasbourgu svojedobno je dopustio da samo govornici nizozemskog jezika mogu biti izabrani u regionalni flamanski parlament u Belgiji. U talijanskoj regiji Južni Tirolo predsjednik i potpredsjednik regionalnog parlamenta su Talijan i Nijemac, a ostali su isključeni. Pripadnik manjinske jezične skupine Ladino (4,5 %) može biti izabran za predsjednika parlamenta jedino ako Talijani i Nijemci odustanu od tog položaja. Dva potpredsjednika regionalne vlade moraju biti Talijan i Nijemac – primjeri su koje je naveo Žižić, napomenuvši da ESLJP nije intervenirao u političko uređenje Južnog Tirola.

PROBLEMI KOJE JE IZAZVAO IZBORNI INŽENJERING

Od 2000-ih međunarodni akteri počeli su snažno intervenirati u izorno zakonodavstvo u BiH. Izbornim inženjeringom nastojali su oslabiti najjače nacionalne stranke, u prvom redu SDS i HDZ BiH koje su smatrali separatističkim i ekstremističkim strankama. Otvoreno su pomagali SDP BiH i druge nominalno višetničke stranke kako bi ojačali i preuzeli vlast. Dotadašnje konsocijacijske mehanizme počeli su zamjenjivati centripetalnima. Ukratko, postoje dvije škole institucionalnog dizajna u duboko podijeljenim i postkonfliktnim društvima poput BiH – konsocijacijska i centripetalna. Konsocijacija naglašava uključenost, predstavljenost i podjelu vlasti među konstitutivnim zajednicama. Centripetalistički pristup teži slabljenju etničkog predstavljanja i nastoji potaknuti glasovanje koje prelazi etničke podjele – pojasnio je Žižić.

Na izborima 1996., 1998. i 2002. hrvatskog i bošnjačkog člana Predsjedništva BiH birala su odvojena biračka tijela unutar kojih je svaki birač imao jedan glas (Hrvati su glasovali za hrvatskog člana, Bošnjaci za bošnjačkog člana). Intervencijom međunarodne zajednice posebna etnička biračka tijela zamijenjena su jedinstvenim višetničkim biračkim tijelom u kojima "svi glasaju za sve", odnosno Bošnjaci mogu glasati za hrvatskog člana, a Hrvati mogu glasati za bošnjačkog člana. Hrvati zbog svoje malobrojnosti ne mogu uopće utjecati na izbor bošnjačkog člana, a nemaju ni takvu namjeru. Svoju brojčanu premoć Bošnjaci koriste kako bi za hrvatskog člana Predsjedništva izabrali Željka Komšića, koji vodi najradikalniju konfrontacijsku politiku prema Hrvatskoj, zaključio je Žižić.

Podsjetio je kako je Dom naroda Federacije BiH izvorno bio sastavljen od 30 bošnjačkih i 30 hrvatskih predstavnika koji su se birali u skupštinama kantona/županija razmjerno zastupljenosti tih dviju zajednica. Svaka etnička skupina odvojeno je birala svoje predstavnike. Intervencijom međunarodnih aktera promijenjen je način biranja tako da Bošnjaci i Hrvati zajedno biraju sve predstavnike. Zahvaljujući brojčanoj premoći Bošnjaci su u mogućnosti birati njima podobne hrvatske predstavnike u Dom naroda. U većinski bošnjačkim kantonima Bošnjaci se izjašnjavaju kao Hrvati da bi mogli biti izabrani u Dom naroda Federacije BiH. Zbog zloupotrebe centripetalnog mehanizma biranja predstavnika, Dom naroda, iz predstavničkog tijela konstitutivnih naroda, pretvoren je u predstavničko tijelo kantona. Odlukom Ustavnog suda BiH postojeće odredbe izbornog zakona o biranju predstavnika u Dom naroda proglašene su neustavnima.

Na kraju svojeg izlaganja, Žižić je zaključio kako buduće izmjene izbornog zakonodavstva BiH trebaju osigurati političku jednakost svih građana, a ujedno treba ukloniti postojeća centripetalna rješenja koja omogućavaju bošnjačku majorizaciju Hrvata.

RJEŠENJE JE TREĆI ENTITET

Novinar Večernjeg lista **Zoran Krešić** predstavljen je kao jedan od najboljih poznavatelja složene situacije i međurelacija u BiH, o čemu u svojim tekstovima izvještava domaću i međunarodnu javnost. Osvrnuo je na aktualno stanje koje mnogi vide kao "bure baruta". Istaknuo je važnost potpore Hrvatske koju je ocijenio nikad boljom jer stiže sa svih razina – od predsjednika Republike, Sabora i Vlade. Osvrnuo se i na naizgled paradoksalnu potporu Hrvatima u BiH iz Republike Srpske, podsjetivši da je Milorad Dodik u dva navrata pomogao Hrvatima da imaju legitimne predstavnike u vlasti, nazivajući taj odnos "partnerstvom u nuždi odnosno potrebi". Upitan kako vidi zagovaranje trećeg entiteta, izjavio je kako bi se time riješila sva ova pitanja o kojima se i na virtualnom panelu raspravljalo, zaključivši kako bi tek tada mogli imati građansku BiH.

Nakon izlaganja panelista u raspravu su se uključili i drugi sudionici pitanjima i komentarima, a na kraju 90-minutnog panela voditelj Ivan Marić zahvalio je panelistima i svim sudionicima. Predsjednik Udruge Pavo Zubak pohvalio je Forum mladih kao organizatore ovog prvog virtualnog panela u Prstenu, koji je dobar primjer kako se i u ograničavajućim okolnostima može pripremiti zanimljivo događanje s većim brojem sudionika.

REFORMA IZBORNOG SUSTAVA

Kako bi se spremno išlo prema budućnosti, nužno je raščistiti prošlost, imenovati zločine i prijestupe, procesuirati počinitelje, sagledati sadašnjost te iz nje, u dogovoru svih relevantnih aktera, iscrtno strategiju i put prema budućnosti

Za nas Hrvate iz Bosne i Hercegovine od posebne je važnosti da smo jednaki u toj našoj domovini, koja je na koncu zemlja Hrvata još od davne povijesti. Osvajačke pretenzije drugih naroda hrvatski su narod protjerale u kut iz kojeg nas, štoviše, i predstavlja predstavnik drugog konstitutivnog naroda, iako Daytonskim sporazumom imamo ustavno pravo na svojega.

KLJUČAN TRENUTAK ZA MANJINSKE HRVATE U BIH

Bosna i Hercegovina, prosperitetna, no politički i ekonomski blokirana i opustošena rodna gruda mnogih uspješnih ljudi današnjice, postala je ponovno mjesto koje dobiva zasluženu pozornost međunarodne zajednice, one iste koja je toliko puta zakazala u svojim intervaniranjima. Svijetla točka u mrklom mraku koji plaši i tjera hrvatski narod iz domovine, nazirala se još od Bidenove pobjede na predsjedničkim izborima, no istodobno je postojao i strah da će sve ostati vješto izvezena retorika kojom se privremeno stišavaju nezadovoljstva i rastuće tenzije u samom srcu Balkana i Europe.

Dvadeset i šest godina nakon potpisivanja Daytonskog ugovora, Europska je unija činila mnoge korake kako bi tu jedinstvenu državnu tvorevinu približila svojim njedrima i nahranila je onim što se daje nedonoščadima demokracije i ustavno-pravne vladavine zakona. Unatoč tim naporima, jasno je bila vidljiva nekoherentnost cjelokupne zajednice da postupa u smjeru potpore funkcioniranju duboko podijeljene i korupcijom obilježene zemlje. Komplicirani izborni sustav na razini cjelokupne države, kao i podjela vlasti koja nije do kraja jasna ni samim građanima te loši uvjeti života prosječnim poštenim građanima, postali su potvrda kako svoje mjesto pod suncem trebaju naći negdje dalje, u zemlji koja obećava budućnost, pravednost i prosperitet starim i novim generacijama, umjesto prekanja prošlosti i

U BIH

Sladana LOVRIĆ

manipuliranja činjenicama ne tako davne i još bolne povijesti. Upravo ova nuspojava najmanje odgovara sad već manjinskom hrvatskom narodu, a ide na ruku ponajprije Bošnjacima.

Hrvati će kroz novi interes međunarodne zajednice konačno dobiti svoju zasluženu satisfakciju u pregovorima oko promjene Izbornog zakona, radi čega je ovo ključan trenutak u kojem se mogu izboriti za svojeg predstavnika te spriječiti predstavljanje nominalno hrvatskim predstavnikom izabranim glasovima Bošnjaka koji čine većinu u Federaciji Bosne i Hercegovine.

ZDRUŽENIM SNAGAMA DO TRAJNOG RJEŠENJA

Ovaj je put Zapad združio snage te su glavna ravnateljica europskog odjela službe za vanjske poslove Unije (EEAS) Angelina Eichhorst i američki izaslanik za izbornu reformu u BiH Matthew Palmer, odlučili okupiti relevantne pregovarače i na njih izvršiti izvanredni pritisak da se trajno rješenje pronade. Ističe se snažnije nego ikad potreba za novim izbornim zakonom i promjenama Ustava, a koja se u nekim krugovima uspoređuju s onom iz 1995. godine, s jednom bitnom razlikom, a to je da su sada pregovarači više partneri nego neprijatelji. Riječ je prije svega o vodstvu HDZ-a kao najveće hrvatske stranke u BiH te najveće bošnjačke stranke SDA jer se želi postići sporazum na razini Federacije BiH. Naime, realne okolnosti pokazuju kontinuiran nedostatak partnerstva i suradnje na razini cjelokupne BiH, jer je Republika Srpska na čelu s Miloradom Dodikom

Foto: Armin Durgut / PIXSELL

krenula u realizaciju davno sanjanog sna države u državi. Jedan od zadnjih konkretnih poteza koji je mogao u cijelom kaosu oko postojeće koronakrize proći s nedovoljno pažnje i odgovarajućih reakcija, bio je pokušaj izglasavanja kroz Narodnu skupštinu Republike Srpske realizacije Agencije za lijekove, koja je trebala preuzeti prerogative pripadajuće isključivo Agenciji na razini cjelokupne BiH. Ovo je samo jedan u nizu koraka ostvarenja sveprisutnog narativa srpskog predstavnika u Predsjedništvu BiH koji bi trebao rezultirati stvaranjem oružanih snaga RS-a i u konačnici države.

KLIZANJE PREMA RATNOM STANJU

Zabrinutost oko Dodikove dugo prisutne retorike odcjepljenja srpskog entiteta, dijeli i novoimenovani visoki predstavnik međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini, Christian Schmidt, koji je početkom studenog u raspravi o izvještaju koji je netom podnio UN-u, upozorio na vrlo realnu mogućnost početka sukoba i odvijanja krajnjih koraka prema raspadu BiH. U izvješću je jasno ukazao na opasnosti koje dolaze od srpskih separatista prema ponovnom stvaranju vlastite vojske što zahtijeva više snaga mirovnih snaga kako bi se spriječilo klizanje prema ratnom stanju.

To je moguće razdvajanjem nacionalnih oružanih snaga na dva

dijela, a sam Dodik kao član Predsjedništva koji dolazi iz entiteta Republike Srpske i čelnik ondje vladajućeg Saveza nezavisnih socijaldemokrata (SNSD), najavljuje povlačenje iz nekolicine vrlo zvučnih državnih tijela i njihova formiranje na razini entiteta. Među tim državnim tijelima nalaze se i same Oružane snage, Obavještajno-sigurnosna agencija (OSA), Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA) te druge.

Koliko je situacija otišla daleko s upornim prijetnjama i bahatim vraćanjem na povijesne rane, koje je odavna trebalo dezinficirati pripadajućim osudama i zaviti u riječi isprike i povoje pravde, govori i tzv. antiteroristička vježba MUP-a Republike Srpske izvedena u listopadu na planini Jahorina s koje su srpske snage tijekom rata u BiH bombardirale Sarajevo. Tih je dana i sam Dodik najavio da će prisiliti bosansku vojsku da napusti srpski entitet zvučnog imena Republika Srpska te je objasnio kako će to učiniti i na koje prijatelje će se pri tome osloniti ako Zapad pokuša intervenirati, referirajući se na Srbiju i Rusiju.

DESTRUKTIVNI DODIK VS. ZABRINUTI ZAPAD

Visoki je predstavnik naglasio UN-u kako se BiH suočava s "najvećom egzistencijalnom prijetnjom u poslijeratnom razdoblju", da je ovo "jednako odcjepljenju bez proglašenja" te da Dodikovi postupci "ugrožavaju ne samo mir i stabilnost zemlje i regije, već – ako na njih ne odgovori međunarodna zajednica – mogu dovesti do poništavanja samog Daytonskog mirovnog sporazuma".

Vijeće za vanjske poslove Europske unije u listopadu je istaknulo posvećenost BiH kao jedinstvene, ujedinjene i suverene zemlje k europskoj perspektivi te potvrdilo potrebu za nastavkom misije vojnih snaga EUFOR-a i daljnjim nadgledanjem implementacije vojnog aspekta Daytonskog sporazuma, što još jednom pokazuje zabrinutost cijelog Zapada.

Bosna i Hercegovina, prosperitetna, no politički i ekonomski blokirana i opustošena rodna gruda mnogih uspješnih ljudi današnjice, postala je ponovno mjesto koje dobiva zasluženu pozornost međunarodne zajednice, one iste koja je toliko puta zakazala u svojim interveniranjima

S druge je strane američki državni tajnik Escobar krajem listopada u Kongresu potvrdio suradnju s EU-om u vidu uvjeravanja u posljedično tretiranje onih koji rade na destabiliziranju BiH. Moskva je izrazila protivljenje naspram donesenoj rezoluciji o produženju mandata EUFOR-a jer je zahtijevala brisanje dijelova koji se odnose na ulogu visokog predstavnika Schmidta.

U stanju alarmantnog protivljenja bili su i predsjedatelji dvaju domova parlamenta Bosne Hercegovine, koji su zbog mnogobrojnih nepodnošljivih postupaka Republike Srpske, uputili svoja žurna pisma prema čelnicima i odgovornima Europske unije, Vijeća Europe i SAD-a s ciljem zaustavljanja petnaestogodišnje secesionističke pretenzije i gaženja odrednica Daytonskog sporazuma u čijem kreiranju su i neke od tih zemalja sudjelovale. Istaknuli su kako bi BiH bila puno stabilnija da Milorad Dodik nije pridonio postupnoj destrukciji kroz blokade, prijetnje i nesuradnju.

ČVRSTIM SANKCIJAMA PROTIV KRŠENJA DAYTONSKOG SPORAZUMA

Koncem studenog i zastupnici u Europskom parlamentu pozvali su EU koja *de facto* dopušta kršenje odredbi Daytonskog sporazuma, na "nametanje čvrstih sankcija Dodiku i svim drugim osobama bliskim vodstvu RS-a odgovornim za kršenje ili podržavanje kršenja". Taj je poziv uputilo šest zastupnika među kojima

je bio i izvjestitelj za BiH Rangel, koji su istaknuli kako je to "jedini održiv način očuvanja mira i teritorijalnog integriteta BiH".

Pružanje nade Bosni i Hercegovini postaje moguć uz njemačkog visokog predstavnika s kojim Njemačka dijeli zabrinutost i na taj način usmjerava pozornost cijele Europske unije u trenutku kad se zna da neke od zemalja članica EUFOR-a podržavaju srpske pretenzije. I dolazak francuskog predsjednika Macrona u Hrvatsku te razgovori s hrvatskim vlastima oko goruće teme, potvrdili su nam francuski interes i zalaganje za reformom izbornog sustava BiH te rješavanje uzroka tenzija u susjedstvu EU-a.

Komplicirani izborni sustav na razini cjelokupne države, kao i podjela vlasti koja nije do kraja jasna ni samim građanima te loši uvjeti života prosječnim poštenim građanima, postali su potvrda kako svoje mjesto pod suncem trebaju naći negdje dalje

Ovaj je put međunarodna zajednica u suradnji sa svim akterima pokazala spremnost da odreagira, ponajprije putem deliberacije potrebnih aktera, a potom i strožim mjerama ako bude potrebe za tim. Državni tajnik SAD-a preko izaslanika Palmera naglasio je spremnost da se Bidenova administracija pokaže vjerodostojna u realizaciji izborne reforme u BiH te ograničenom i ciljanom ustavnom reformom.

PRONALAZENJE SREDNJEG PUTA

Težnja je da se do konca 2021. postigne vidljiv napredak, posebice u vidu stvaranja izbornog sustava koji ozbiljno uključuje problematiku biranja predstavnika Hrvata u Predsjedništvu BiH, kao i obvezujuće odrednice presude Europskog suda za ljudska prava (ECHR) u slučaju Sejdić-Finci. Budući da je ovdje naglasak stavljen na izborne reforme, Bošnjaci se trude progurati presude Europskog suda za ljudska prava kao imperativ. Koliko su vođeni svojim interesima svjedoče i optužbe na račun visokog predstavnika da je na strani Hrvata i njihovih zahtjeva. Matthew Palmer u Sarajevu je rekao kako SAD podržava "ograničene ustavne reforme i izmjene Izbornog zakona" s ciljem održavanja transparentnih izbora po pravilima i očuvanja teritorijalnog integriteta i suverenosti BiH i kormilu usmjerenom prema europskim i euroatlantskim integracijama. Ono što je decidirano izjavio jest i da SAD i EU ne zastupaju nikakav poseban plan ili politički projekt, već pokušavaju pružiti pomoć u provedbi sudskih presuda Europskog suda za ljudska prava i Ustavnog suda BiH. Pred nama svima su zadnji tjedni u 2021. koji će biti intenzivni i obilježeni raspravama i pronalazanjem srednjeg puta koji odgovara do određene granice svim glavnim stranačkim predstavnicima naroda, kao i nevladinim or-

ganizacijama i državnim tijelima. Istodobno bi se trebalo uvažavati spomenute presude te kolektivna prava koja pripadaju konstitutivnim narodima, kao i individualna prava svih građana BiH. Ono što svakako može biti poticaj svim sudionicima jest velik broj onih koji priželjkuju završetak ove duboke krize u BiH, dodala je Eichhorst. Nama preostaje da se nadamo rješenju koje će biti puno održivije od dosadašnjih ishoda samog Dayton, te poslužiti kao jedan prijeloman trenutak i zamašnjak prema izgradnji moderne, demokratske i cjelovite zemlje. Vremena ima dovoljno ako se svi ozbiljno prihvate traženja sveobuhvatnog pristupa jer se različite inačice odavna vide na obzoru, ali nema ga dovoljno ako strane za pregovaračkim stolom nađu na nepremostive zapreke.

IZBORI POD SVAKU CIJENU

Naime, održavanje izbora planirano je za listopad 2022., a kako bi došlo do provedbe dogovorenih rješenja oko Izbornog zakona, ona moraju biti izglasana u vidu izmjena postojećih zakona u parlamentu Bosne i Hercegovine, i to do početka svibnja, što je do šest mjeseci prije održavanja izbora.

Hrvati će kroz novi interes međunarodne zajednice konačno dobiti svoju zasluženu satisfakciju u pregovorima oko promjene Izbornog zakona, radi čega je ovo ključan trenutak u kojem se mogu izboriti za svojeg predstavnika te spriječiti predstavljanje nominalno hrvatskim predstavnikom izabranim glasovima Bošnjaka koji čine većinu u Federaciji Bosne i Hercegovine

Upravo je zbog toga Željko Bakalar kao predsjednik Središnjeg izbornog povjerenstva BiH (SIP), istaknuo ono na što je upozorio i zapadne diplomate u pregovorima, a to je da i samo postavljanje tehničkih preduvjeta za održavanje izbora zahtijeva vrijeme te se izbori moraju raspisati već na početku svibnja iduće godine. Dodao je da "SIP mora pripremiti organizacijski aspekt i donijeti niz podzakonskih akata kako bi se prilagodile izmjene Izbornog zakona". Iako njegovu poziciju predsjednika SIP-a osporavaju i hrvatski i srpski čelnici, on se zalaže za izbore pod svaku cijenu. Hrvatski predsjednik Milanović, koji se zalagao za nužne reforme u BiH te ih je tražio i kroz komunique NATO-ova samita, također je potvrdio da se isključivo zalaže za daytonske odrednice jer su po njima Hrvati u BiH jedan od triju konstitutivnih, te kako ih unatoč činjenici što su "danas najmalobrojniji narod", to ne čini nacionalnom manjinom u njihovoj domovini. Njegov je stav da on to neće dopustiti niti u budućnosti te da Hrvatska budućnost Bosne i Hercegovine vidi u Europskoj uniji.

Radi njegova čvrstog stava podržanog hrvatskom diplomacijom, izboreno je da se u završni dokument NATO-ova samita uvrsti i Daytonski sporazum te da se obveže međunarodnu zajednicu, koja je zanemarivala dugogodišnje brige Hrvata da se oni time označe konstitutivnim narodom, a izborne reforme kao hitne za provedbu bez daljnjeg odgađanja. Zanimljivo je da je i on sam komentirao neprocesuirane zločine te otvoreno podcrtao zločin genocida u Srebrenici kao najteži u povijesti Europe nakon Drugog svjetskog rata.

To je vrlo važno jer srpska strana ne priznaje retoriku genocida u Srebrenici te istodobno spremno blokira Vijeće ministara BiH svojim nesudjelovanjem upravo zbog pitanja tretiranja zločina kojim se bavio bivši visoki predstavnik BiH. Valentin Inzko u toj je ulozi krajem srpnja nametnuo izmjene kaznenog zakona kojima se zabranjuje negiranje ratnih zločina i genocida, koje se redovito pojavljivalo na strani srpskih čelnika. Političke teorije o stvaranju države i osnivačkom mitu upravo

Ističe se snažnije nego ikad potreba za novim izbornim zakonom i promjenama Ustava, a koja se u nekim krugovima uspoređuju s onom iz 1995. godine, s jednom bitnom razlikom, a to je da su sada pregovarači više partneri nego neprijatelji

Ono što je također na primjeru Bosne i Hercegovine vidljivo kao zamka i nedostatak koji ju u tome zahtjevnom procesu sprječava već više od 25 godina, jest sveprisutno svojevrsno traumatično postratno političko lutanje koje teži fundamentalnoj suglasnosti, što u konačnici onemogućuje stvaranje političke zajednice s obzirom na tri različite interpretacije povijesnih zbivanja (Podunavac, 2008.)

zahtijevaju svojevrsni konsenzus svih pripadnika društva i u određenoj mjeri stvoreni kolektivni politički identitet političke zajednice kao temelj reprodukcije poretka (Podunavac, 2008.).

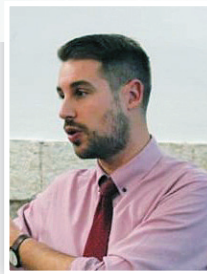
Ono što je također na primjeru Bosne i Hercegovine vidljivo kao zamka i nedostatak koji ju u zahtjevnom procesu stvaranja političke zajednice sprječava već više od 25 godina, jest sveprisutno svojevrsno traumatično postratno političko lutanje koje teži fundamentalnoj suglasnosti. Uzroci tome leže u tri različite interpretacije povijesnih zbivanja (Podunavac, 2008.). Kako bi se spremno išlo prema budućnosti, nužno je raščistiti prošlost, imenovati zločine i prijestupe, procesuirati počinitelje, sagledati sadašnjost te iz nje, u dogovoru svih relevantnih aktera, iscrtati strategiju i put prema budućnosti.

50 različitih vrsta sireva

PROŠIRENJE JE MRTVO, ŽIVJELO (NOVO) PROŠIRENJE EU-A

Potrebno je ponovno pokrenuti redefiniran proces proširenja te priznati da je trenutačno proširenje mrtvo slovo na papiru. Ključni razlozi zašto je važno oživjeti taj proces stvarne su temeljne društvene i ekonomske promjene, ali i sigurnost

Usprkos velikom trudu određenih članica, a posebno Hrvatske, proširenje nije trenutačno prioritet velikog broja zemalja članica

Ivan MARIĆ

Nije tajna da je proširenje Europske unije na zemlje Zapadnog Balkana nakon članstva Hrvatske 2013. u zastoju. Jedan od razloga leži u brojnim krizama koje su pogodile EU u proteklom razdoblju.

Dužnička kriza u eurozoni, agresija na Ukrajinu, migracijska kriza te izlazak Ujedinjenog Kraljevstva samo su neke od poteškoća od kojih se EU morao othrvati. Kad se još dodaju društveno-ekonomske posljedice izazvane pandemijom koronavirusa, teško je bilo očekivati snažniju posvećenost daljnjem proširenju EU-a. Usprkos velikom trudu određenih članica, a posebno Hrvatske, proširenje nije trenutačno prioritet velikog broja zemalja članica.

ZA ZASTOJ U PROŠIRENJU EU-A "KRIVE" OBJE STRANE

Krivnja za zastoj u proširenju ne leži samo u EU-u i dijelu njezinih članica, već i u nedovoljnom političkom, gospodarskom i vrijednosnom napretku, odnosno jednom vidljivom stagniranju u zemljama Zapadnog Balkana. Tu se posebno ističe Srbija koja je daleko odmaknula u izgradnji autoritativnog režima utemeljenog na jednoj vrsti redefinirane velikosrpske politike, a koja iznova destabilizira Zapadni Balkan.

Krivnja za zastoj u proširenju ne leži samo u EU-u i dijelu njegovih članica, već i u nedovoljnom političkom, gospodarskom i vrijednosnom napretku, odnosno jednom vidljivom stagniranju u zemljama Zapadnog Balkana

Politička i društvena situacija u Bosni i Hercegovini isto tako nije pozitivna. Na unutarnjem planu u BiH, snažne politike separatizma i unitarizma vuku tu državu dalje od euroatlantskih integracija, a kao kolektivna žrtva tih politika ispaštaju prava Hrvata kao najmalobrojnijeg konstitutivnog naroda.

Valja spomenuti i Crnu Goru, koja se u etabliranju svojeg crnogorskog identiteta suočava s retrogradnim unutarnjim i vanjskim snagama koje se još nisu pomirile s neovisnošću i povijesnom posebnosti crnogorske nacije. Tu je i Kosovo koje nije priznalo pet zemalja članica EU-a te Srbija koja još odbija priznati tu političku realnost. Važno je ne zaboraviti Sjevernu Makedoniju i Albaniju koje su provele bolne reforme i postigle određeni napredak na putu europskih integracija, ali na kraju nisu nagrađene otvaranjem pregovora o članstvu u EU-u.

Opisujući situaciju u tim zemljama, jasno je da se proširenje prema još uvijek očito nestabilnim državama europskog jugoistoka neće moći ostvariti u skorije vrijeme. Trenutačno je za te države članstvo u EU-u dosta udaljen cilj, a za mnoge je od njih to i sam proces pregovara. Postavlja se zato legitimno pitanje zašto ustrajati na proširenju ako s jedne strane EU ima "prečeg posla", a s druge strane u zemljama aspiranticama nema želje za reformom i ulaskom?

UČINKOVIT POLITIČKI ALAT ZA STABILIZACIJU ZAPADNOG BALKANA I SIGURNOST EU-A

Potrebno je baš zato ponovno pokrenuti redefiniran proces proširenja te priznati da je trenutačno proširenje mrtvo slovo na papiru i da treba početi ispočetka na EU-ovim zdravim i jasno artikuliranim kriterijima. Usto, proces proširenja EU-a

Izvor: Europska komisija

potrebniji je nego prije jer je to jedini učinkovit politički alat koji može zemlje Zapadnog Balkana stabilizirati te uspješno pospješiti njihov prijelaz iz postkonfliktne faze u zdravo tržišno gospodarstvo s održivim demokratskim uređenjem. Ključni razlozi zašto je važno oživjeti taj proces stvarne su temeljne društvene i ekonomske promjene, ali i sigurnost. Za postizanje društvenih i gospodarskih promjena u zemljama Zapadnog Balkana, proces proširenja i kasnije članstvo u EU-u najučinkovitiji je i najbrži put. Tijekom procesa proširenja moraju se njihove javne službe, pravosuđe te zakoni koji reguliraju gospodarstvo prilagoditi europskim normama i praksama.

I to jedino jamči njihovo hvatanje koraka s dokazano najboljim društvenim praksama, kao i dugoročan rast životnog standarda te pridonosi smanjenju iseljavanja. No, to ne ide preko noći, a mi u Hrvatskoj to najbolje znamo. Naravno, donošenje nekog zakona ne jamči njegovu provedbu, ali povećava vjerojatnost da će se kroz oštre kriterije oni postupno poštivati.

Osim toga, ukupna stabilizacija zemalja Zapadnog Balkana u interesu je sigurnosti i samog EU-a, uključujući tu i Hrvatsku. Ilegalni migracijski valovi, vjerski fundamentalizam, organizirani kriminal, a i po novom širenje lažnih vijesti o cijepljenju često dolaze iz te regije.

Takve sigurnosne izazove lakše je prebroditi i kontrolirati pod izravnim nadzorom Bruxellesa, nego izvan njega, a pogotovo ako su u pitanju snažne svjetske zemlje koje nemaju dobre namjere prema EU-u i Zapadu. Primjerice, praktičnije je kontrolirati ilegalne migracije u Grčkoj i Egejskom moru nego na području Bihaća.

NEMA KVALITETNE ZAMJENE ZA UČINKOVITU POLITIKU PROŠIRENJA EU-A

Također, važno je dotaknuti se onih političara koji u zemljama Zapadnog Balkana, ali i u Bruxellesu, tvrde da nema alternative Europskoj uniji. To nije točno, uvijek postoji alternativa i više opcija, primjerice mnoge utjecajne zemlje svijeta nude alternativne modele s vjerskom radikalizacijom, sustavnom korupcijom i autoritativnim sustavom kontrole. Međutim, od svih opcija koje stoje tim zemljama na raspolaganju, članstvo u EU-u bez ikakve sumnje nudi najveću gospodarsku korist i dugoročno osigurava političku stabilnost.

Na unutarnjem planu u BiH, snažne politike separatizma i unitarizma vuku je dalje od euroatlantskih integracija, a kao kolektivna žrtva tih politika ispaštaju prava Hrvata kao najmalobrojnijeg konstitutivnog naroda

No, političke elite Zapadnog Balkana još uvijek uvelike funkcioniraju tako da se potrebne reforme usvajaju tek uz izravan pritisak. I stoga politika proširenja EU-a treba biti jasno definirana i to kako je spomenute elite ne bi iskorištavale i koristile kao podlogu za dogovore s nekom trećom stranom. A to znači da se napredak i politička žrtva koja se napravi, poput reformi ili promjena imena Sjeverne Makedonije na kraju treba i valorizirati.

Potrebno je također dodati da i BiH zaslužuje određenu političku nagradu, ako dođe do usvajanja promjene Izbornog zakona s kojim bi se prekinula diskriminacija Hrvata i ostalih građana BiH koji ne mogu izabrati svoje predstavnike ili biti izabrani. Postoje i neki glasovi koji smatraju da, bez obzira na neispunjene kriterije, zemlje Zapadnog Balkana treba odmah integrirati u EU, što je nerealno jer se tako zapravo sam proces proširenja te transformacija tih društava slabi.

Mnogi u EU i Hrvatskoj, ali i u samim zemljama Zapadnog Balkana, smatraju da one ne trebaju biti dijelom EU-a i to zbog različitih razloga. Ipak, gore spomenuti razlozi, koji podržavaju novi proces proširenja u izravnom su interesu Hrvatske i hrvatskog naroda, uključujući Hrvate u BiH, jer proširenje EU-a na Zapadni Balkan donosi stabilizaciju na našim granicama, velike investicijske mogućnosti za naše poduzetnike, kao i predvidljiv politički i sigurnosni okvir u kojem Hrvatska može, zajedno s EU-om, pozitivno utjecati na te zemlje.

Zaključno, kvaliteta samog procesa proširenja, a ne samo članstvo u EU-a treba biti nit vodilja u razmišljanju o Zapadnom Balkanu. Jačanje značaja pregovora čini te države boljima, jamči sigurnost cijelog EU-a te ih štiti uvelike od bilo kakvih vrsta društvenih radikalizacija.

Doista, nema kvalitetne zamjene za učinkovitu politiku proširenja EU-a. To je, naime, jedina politika koja ima moć suštinske transformacije društava zemalja Zapadnog Balkana, što je preduvjet za stabilnu, sigurnu i demokratsku Europu. Dakle, cilj je da te zemlje nikako ne postanu izvor bilo kakve ugroze za Hrvatsku i cijeli EU, već da postanu prostor prilika i razvoja. Trenutačno proširenje je mrtvo, živjelo (novo) proširenje!

RAD NA DALJINU KAO DEMOGRAFSKA MJERA ZA REVITALIZACIJU

HRVATSKE I BiH

Transformacija načina rada koju donosi rad na daljinu mogla bi i pozitivno utjecati na smanjenje iseljavanja s periferije EU-a. Taj bi proces mogao pozitivno utjecati i na nekoliko drugih aspekata, poput povratka nekih iseljenika sa Zapada na periferiju EU-a, koji je demografski najviše pogođen. Upravo zato smatramo da je rad na daljinu ključna mjera za poboljšanje demografske slike periferije EU-a

dr. sc. Tado JURIĆ, doc.,
Hrvatsko katoličko sveučilište

Mjere pronatalitetne politike u većini zemalja članica Europske unije nisu dovele do demografskog poboljšanja i očekivanog učinka. Budući da su sve mogućnosti za demografsku revitalizaciju Europe ili nerealne ili politički neprihvatljive svim članicama, vjerujemo da je mjera koju predlažemo realna opcija koja bi u kratkom roku mogla dovesti do oživljavanja mnogih hrvatskih depopuliranih regija, ali i poboljšanja demografske slike u EU-u.

Rad od kuće ili rad na daljinu mogao bi biti adekvatan odgovor na demografske izazove s kojima se suočavaju Republika Hrvatska i Bosna i Hercegovina, ali i EU u cjelini. Vrijeme je sazrelo da se EU suoči sa svojim demografskim izazovima i prvi put ima i elegantno rješenje. U suprotnom, nastave li se parcijalni odgovori na ovaj problem (jednosmjerne migracije), nije isključena ozbiljna ugroza temelja liberalne demokracije u Europi.

PREDNOSTI RADA NA DALJINU

Prednosti rada na daljinu kao demografske mjere su brojne. Rad na daljinu usporio bi odljev mozgova s periferije Hrvatske, ali i EU-a. Ova bi mjera mogla ponovno naseliti velika napuštena područja Hrvatske, ali i utjecati na intenzitet iseljavanja Hrvata iz BiH. Ovim bi se pristupom nesumnjivo postigla bolja raspodjela stanov-

ništva na razini cijele Hrvatske. Mjera bi mogla dati novi poticaj napuštenim ili demografski ranjivim područjima i omogućiti radnicima da napuste gradove s visokim životnim troškovima. Time bi se divljanje cijena nekretnina u Zagrebu i Splitu dovelo u red. Nadalje, rad na daljinu smanjio bi potrebu mladih za životom u velikim gradskim središtima kako bi povećali šanse napretka u karijeri; smanjio bi emisiju CO₂ zbog manje potrebe kretanja te rasteretio gužve na zagrebačkim prometnicama. Ako bi EU prihvatio ovu mjeru, to bi omogućilo povratak dijela iseljenika sa Zapada dok bi u slučaju nastavka potencijalnih novih pandemija i terorističkih napada, život u provinciji mogao postati čak i nužda. Nadalje, za razliku od drugih demografskih mjera ova mjera ne traži nikakva materijalna sredstva i izdvajanja od države. Nisu potrebna niti dodatna izglasavanja na razini parlamenta jer se regulira kroz postojeći kolektivni ugovor. Europska unija bila bi zainteresirana za podršku ovom projektu jer joj ne bi trebalo biti u cilju imati ispražnjene vanjske granice, a u kontekstu ilegalnih migracija. Naime, postoji jasna korelacija između iseljavanja iz pograničnih krajeva i porasta ilegalnih prijelaza granice. Ključna je ideja dopustiti preseljenje radnicima koji se žele preseliti (ili vratiti) na periferiju i raditi na daljinu. Mjere bi se implementirale kroz kolektivni ugovor zaposlenika u javnom sektoru, a njihovom realizacijom Hrvatska bi se u EU-u mogla pozicionirati kao okretno gospodarstvo i društvo prilagodljivo novim izazovima. Time bi mogla biti uzor i ostalim članicama EU-a i pokazati da i nove manje razvijene članice mogu prednjačiti i kreirati konstruktivne EU-ove politike.

JESU LI UGROŽENI TEMELJI LIBERALNE DEMOKRACIJE U EUROPI?

EU se suočava s teškom demografskom situacijom uzrokovanom padom nataliteta, starenjem radno sposobnog

stanovništva i jednosmjernom migracijom s periferije u jezgru EU-a. Nadalje, ilegalne migracije velik su izazov za EU. Ovi demografski izazovi utjecat će na sve građane EU-a, ali i na geopolitički značaj Europske unije u svijetu.

EU se suočava s nedostatkom mladog radno sposobnog stanovništva potrebnog za osiguravanje mirovinskog i zdravstvenog fonda za svoju sve stariju populaciju, dok bi se istodobno rješenjima trebala izbjeći društvena i politička napetost. Ovo se pitanje do sada rješavalo samo parcijalno i to tako da su se bogate članice pozivale na slobodu kretanja pri vrbovanju mlade radne snage iz EU-ove periferije. Međutim, ovi trendovi iseljavanja s periferije u jezgru EU-a sad najavljuju ozbiljna politička previranja. Poljska i Mađarska, ističući, među ostalim, i ovo pitanje, najavljuju i moguću izlazak iz Unije, slično kao Velika Britanija.

Vrijeme je da se postavi pitanje mogu li demografski izazovi s kojima je suočen EU i parcijalni odgovori na njih ozbiljno ugroziti temelje liberalne demokracije u Europi?

Koliko god je neoliberalna doktrina prema kojoj su razvijene zemlje oduvijek privlačile mlade ljude ekonomski razumljiva, s aspekta kohezijske politike i solidarnosti EU-a, takve politike vode daljnjoj stratifikaciji i sprečavaju ekonomsku i društvenu konvergenciju. U široj regiji jugoistočne Europe (JIE), negativni efekti EU-ove slobode kretanja već su doveli do brojnih za socijalne sustave devastirajućih posljedica. Stoga demografske promjene i migracije radno sposobnog stanovništva treba shvatiti kao glavno pitanje koje se mora uzeti u obzir u svim politikama EU-a, od mirovina i zapošljavanja, regionalnog planiranja, obitelji i obrazovne politike, kao i politike useljavanja i integracije. Postojeći trend jednosmjernih migracija stvara društvenu percepciju nepravde unutar EU-a, koja se osjeća i u siromašnim i u bogatim članicama EU-a. U siromašnim zemljama članicama i na europskoj periferiji negativni učinci slobode kretanja utječu na njihovo daljnje ekonomsko i društveno osiromašenje (Goldner Lang, Iris; Lang, Maroje, 2019.).

U bogatim zemljama članicama ovaj proces, prema percepciji domicilnog stanovništva, pogoršava njihove uvjete na tržištu rada (socijalni damping), stvara mogućnost zlouporabe socijalnih davanja te pri neuspjeloj integraciji useljenika rezultira povećanjem animoziteta. U konačnici, sve to vodi klimi sklonoj nacionalističkim i antieuropskim osjećajima i na kraju završava prijetnjom liberalnoj demokraciji. Stoga bi sve zemlje članice i institucije EU-a trebale smanjiti štetne učinke slobode kretanja.

DEMOGRAFSKE PROMJENE I ILEGALNE MIGRACIJE U EU

Europa je jedini kontinent koji je proteklo desetljeće doživio demografski pad, dok su svi drugi doživjeli rapidan rast populacije. Dok je Europa 70-ih godina prošlog stoljeća činila 14 % populacije, danas je pala na 6 % s tendencijom da u idućih pola stoljeća čini svega 4 % populacije. K tome je i najstariji kontinent.

Osim demografskih problema, u Europi postoji i ozbiljan izazov povezan s ilegalnim migracijama. Prema Ivanu Krastevu izbjeglička kriza 2015. dovela je do svojevrstnog 11. rujna u politici Europske unije. Različite geopolitičke brige, nacionalni stavovi i strahovi, kao i polarizirajuća i populistička retorika u vezi s ilegalnim migracijama, stvorile su novu podjelu, posebno između istočnih i zapadnih država. Neki vide ilegalnu migraciju kao priliku za obnovu svog tržišta rada, dok je drugi vide kao prijetnju vlastitom identitetu i nacionalnoj državi.

U idućih 50 godina predviđa se smanjenje radno sposobnog stanovništva u Europi za 18 %. Istodobno, očekuje se porast populacije koja treba dugotrajnu skrb za 4 milijuna do 2030. Niska stopa nataliteta i veći očekivani životni vijek dovest će do starije strukture stanovništva, što je razvoj koji je već očit u nekoliko zemalja članica EU-27.

Takva se demografska struktura ne može poboljšati samo pronatalitetnim mjerama, već je ključno zadržati stanovništvo u regijama s naglo smanjenim brojem stanovnika i oživjeti periferiju EU-a.

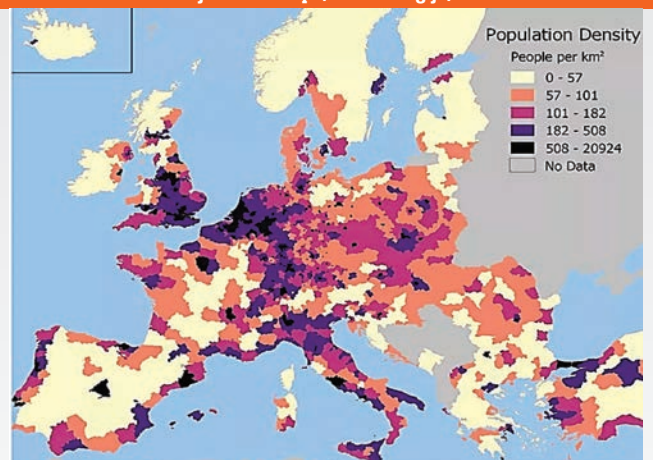
EU bi mogao pristupiti rješavanju demografskog problema na tri načina:

Najočitiije (i najvjerojatnije) rješenje je da EU i njezine zemlje članice olakšaju useljavanje državljana trećih zemalja, čime bi se popunila upražnjena mjesta i poboljšala demografska struktura. Međutim, ovo je vrlo kontroverzno rješenje koje postavlja mnoga nova pitanja i nailazi na neodobranje zemalja članica istočne i jugoistočne Europe.

Drugi pristup bio bi jačanje fiskalnih transfera zemljama članicama i zemljama europske periferije na koje najviše utječu negativni učinci slobode kretanja – kao svojevrstna naknada. To bi se moglo postići povećanjem transfera iz postojećih fondova i osnivanjem novih fondova poput fonda za nezaposlene u cijelom EU-u.

Međutim, trenutačno stanje ne daje mnogo nade u tom smjeru. Ono što je najvažnije, fiskalni transferi nikad ne mogu u potpunosti nadoknaditi gubitak stanovništva (Lang i Lang, 2019). Na primjer, novčana naknada ne može u potpunosti nadoknaditi medicinsku sestru koja je napustila, primjerice, hrvatsku bolnicu i sad radi u Njemačkoj - sve dok hrvatska bolnica ne pronađe zamjenu. Konačno, treća bi mogućnost bila rekoceptualizacija državljanstva Unije. Taj bi koncept podrazumijevao zajednički mirovinski i zdravstveni sustav u EU-u. Međutim i to je nerealno očekivati u trenutačnoj konstelaciji političkih moći.

Slika 1. Gustoća naseljenosti Europe, NUTS 3 regije, 2020.

Izvor: <http://aestheticdata.eu/2018/01/27/population-density-in-europe/>

Karta gustoće naseljenosti Europe, NUTS 3, pokazuje da je EU-ova periferija posebno suočena s demografskim padom, ali i da su mnoge regije u jezgri EU-a demografski opustjele.

Prema procjenama UN-a (2020.), prostor Hrvatske i Zapadnog Balkana gubi stanovništvo takvim intenzitetom da je taj prostor postao jedno od demografski najugroženijih područja svijeta. Tijekom zadnjih 30 godina, gotovo osam milijuna ljudi iselilo je iz jugoistočne Europe (oko 17 % stanovništva ranih 1990-ih). U široj regiji JIE (58 milijuna ljudi), Hrvatska i BiH posebno su pogođene.

Unatoč problemu iseljavanja, ova je tema u nacionalnoj i EU-ovoj politici potpuno marginalizirana. Problemi koji su doveli do masovnog iseljavanja mladih iz Hrvatske i šireg područja JIE nisu povezani samo s ratom te političkom i gospodarskom nestabilnošću u zadnja tri desetljeća. Oni su dio strukturne prirode i rezultat su sustavnog zanemarivanja ovog pitanja. Primjerice, niti jedna od zemalja Zapadnog Balkana, kao ni Hrvatska, nemaju službenu migracijsku strategiju. S druge strane, pronatalitetne mjere u većini zemalja članica EU-a nisu dovele do demografskog oporavka i očekivanih učinka. Budući da su sve mogućnosti za demografsku revitalizaciju Europe ili nerealne ili politički neprihvatljive za sve članice, kao rješenje u nastavku predlažemo jedinu realnu opciju koja bi kratkoročno mogla dovesti do poboljšanja demografske slike EU a.

COVID-19 I NOVA EKONOMIJA RADA NA DALJINU

Schwab i Malleret (2020.) navode da je pandemija COVID-19 ubrzala i omogućila digitalnim tehnologijama proširiti svoj doseg, gotovo nekontrolirano, u svaki aspekt života. Pod utjecajem ove četvrte industrijske revolucije stvoren je potpuno novi oblik gospodarstva – rad na daljinu. Čini se da će rad na daljinu zamijeniti mnoge poslove i da će se u budućnosti mnoga zanimanja preseliti u područje rada na daljinu. Naša je pretpostavka da će ovaj novi oblik gospodarstva, tzv. ekonomija rada od kuće, imati dalekosežne posljedice na demografska pitanja i trendove. Naime, rad na daljinu smanjit će potrebu za privlačenjem radne snage na određita u Njemačkoj i drugim područjima EU-ove jezgre kompenziranjem radne snage radom na daljinu.

Ova transformacija načina rada koju donosi rad na daljinu mogla bi i pozitivno utjecati na smanjenje iseljavanja s periferije EU-a. Taj bi proces mogao pozitivno utjecati i na nekoliko drugih aspekata, poput povratka nekih iseljenika sa Zapada na periferiju EU-a, koja je demografski najviše pogođena. Upravo zato smatramo da je rad na daljinu ključna mjera za poboljšanje demografske slike periferije EU-a.

Masovna tranzicija na rad na daljinu tijekom pandemije bio je nužan za mnoge tvrtke. Tijekom pandemije milijunima radnika radno se okruženje dramatično promijenilo i to ne samo u zapadnom, već i u mnogim drugim dijelovima svijeta. Istodobno, stigma povezana s radom od kuće/radom na daljinu prije pandemije COVID-19 nestala je, a uočene su i koristi za poslodavce i zaposlenike.

Ovdje valja naglasiti da rad od kuće nije važan samo za opstanak ekonomije u kriznim situacijama, on se naime pokazao ključnim oružjem u borbi protiv pandemije COVID-19 i budućih pandemija. Osim navedenih, pokazalo se da postoji i čitav niz drugih prednosti.

PREDNOSTI RADA NA DALJINU U SVRHU DEMOGRAFSKE REVITALIZACIJE HRVATSKOG NARODA U RH I BiH

Naš prijedlog za demografsku obnovu Hrvatske i hrvatskih dijelova BiH je - rad na daljinu. Naime, u sljedećem će desetljeću zbog raznih prijetnji poput pandemije, onečišćenja vode, zraka i terorizma, periferija pojaviti kao atraktivno mjesto i prostor budućeg života.

- Rad na daljinu usporio bi odljev mozgova s periferije Hrvatske i hrvatskih dijelova BiH.
- Mjera bi omogućila radnicima da napuste gradove s visokim životnim troškovima. Time bi se i divljanje cijena nekretnina u Zagrebu i Splitu dovelo u red.
- Rad na daljinu smanjio bi emisiju CO₂ zbog manje potrebe kretanja, rasteretio gužve na zagrebačkim prometnicama te omogućio povratak dijela iseljenika sa Zapada (ako bi ga EU prihvatio).
- Daljnji argument ovoj mjeri jest da ljudi imaju više djece kad imaju više prostora. U Slavoniji se može kupiti kuća i imanje za 30 000 eura, dok u Zagrebu ne možete ni garažu za taj iznos.
- Od EU zahtijevamo da omogući svakoj iseljeničkoj naciji u Europi (čiji postotak iseljenika prelazi 10 % ukupne populacije kao u slučaju HR) "vratiti" 2 % radnika tako da im omogući rad na daljinu.
- Na hrvatsku Vladu apeliramo da omogući povratak 5 % osoba iz javnog sektora u ruralne krajeve. Naravno, tko to želi, ali samo onima koji su to zaslužili (kako se mjera ne bi pretvorila u novo "uhljebništvo").

Ovaj oblik gospodarstva omogućio bi ožvljavanje mnogih hrvatskih depopuliranih regija. Bez prostornog aspekta pristupa demografskim problemima zasigurno neće biti nikakva pomaka. Naime, Zagreb i Split uvijek će biti naseljeni, ali periferija će još više propadati, a tri četvrtine Hrvatske periferija je koja odumire. Ne treba zaboraviti da bi u slučaju nastavka potencijalnih novih pandemija i terorističkih napada, život u provinciji mogao postati čak i nužda. Mjera bi pozitivno mogla djelovati na promišljanje nekih koji namjeravaju iseliti jer bi povratkom makar i jedne obitelji u neki ruralni kraj bilo naznaka za promjenu trendova, što bi mnogima vratilo izgublenu nadu. Ali i potaknulo još neke na povratak. Naime, ekonomski razlozi nisu jedini koji potaknu obitelj na iseljavanje. Nekad su presudujuće naizgled male obične životne okolnosti, poput toga da im se djeca nemaju s kim igrati.

EU bi bio zainteresiran za podršku ovom projektu jer mu ne bi trebalo biti u cilju imati ispražnjene vanjske granice, a u kontekstu ilegalnih migracija. Naime, postoji jasna korelacija između iseljavanja iz pograničnih krajeva i porasta ilegalnih prijelaza granice.

Jedina nada za porast stope radno sposobnog stanovništva u zapadnoj Europi je useljavanje iz tzv. trećih zemalja. Međutim, velik dio Europljana ne želi značajno doseljavanje radne snage iz Afrike ili Azije. Među narodima jugoistočne Europe postoji krajnji strah od takozvane "zamjene stanovništva". Prema toj tezi, domaće stanovništvo zamijenit će migracije iz Afrike i Azije, a taj je strah posebno izražen nakon velike migracijske krize 2015. godine te je ponovljen tijekom 2021. godine.

Jedan dio hrvatskih građana promatra trenutačni fenomen migracija kroz tezu da EU u mirnodopskim prilikama pretvara Hrvatsku u "europsku vikendicu za odmor", dok u kriznim u svoj "štit" od masovnih ilegalnih migracija iz Azije i Afrike. Dakako, ova mjera ne isključuje i set svih drugih mjera, prije svega poticanja povratka hrvatskog iseljeničtva. Međutim, hitno je potrebno poduzeti nešto kao poruku nade svima koji ostaju, ali i onima koji se spremaju na odlazak. I ono što je državi najvažnije - ova mjera državu ne košta ništa za razliku od svih ostalih. Prostorni aspekt demografskih politika bitan je u još jednoj dimenziji. Dok se potiče kretanje radne snage prema jezgri EU-a, istodobno je onemogućeno kretanje radne snage unutar Hrvatske, BiH ili Srbije. Nepostojanje funkcionalnih autobusnih i željezničkih linija pridonosi ovom problemu. Iako je do glavnog grada teško doći iz udaljenih mjesta u Hrvatskoj, pa i do obližnjih mjesta u istoj županiji, istodobno u svakoj postoji pet redovitih linija dnevno za München i Beč.

Ovdje je posebno važno napomenuti da smo proteklih pet godina svjedočili jednom od najvećih strateških propusta Republike Hrvatske prema Hrvatima iz BiH (za koje se prema Ustavu dužna skrbiti). Naime, Hrvatska je trebala, umjesto što je mirno promatrala kako ju na putu za Zapad Hrvati iz BiH u širokom luku zaobilaze, omogućiti poticajne mjere doseljavanja selektivnoj radnoj snazi poput medicinskih sestara iz BiH iz "kvote hrvatskog naroda". Time bi bila riješena dva velika problema - s jedne strane nedostatak medicinskog osoblja (iselila je svaka četvrta medicinska sestra iz RH), a s druge

opstanak Hrvata u BiH. Naime, nije isto je li netko iz BiH odselio u München ili u Slavoniju. Životom u Hrvatskoj tim bi ljudima bilo omogućeno da posjećuju svoj zavičaj u BiH, čime život u hrvatskim krajevima ne bi nestao. Na kraju ne treba zaboraviti mjeru koja bi ciljala na nagrađivanje onih koji su ostali. Jer sve dok nam Hrvati odlaze, teško ćemo uvjeriti Hrvate u iseljeništvu da ovdje vrijedi doći.

PREPREKE I NEDOSTACI RADA NA DALJINU

Rad na daljinu nosi sa sobom i čitav niz prepreka i nedostataka. Neki su poslovi odlično prilagođeni radu na daljinu, dok gotovo polovina radnika ne može raditi na daljinu. Riječ je o radnicima u maloprodaji, zdravstvu, prijevozu i određenim uslužnim djelatnostima koji trebaju direktan kontakt s klijentima ili raditi s proizvodima ili opremom. Portir, vozač, stjuardesa ili medicinska sestra primjerice nikad neće moći raditi na daljinu. S druge strane, neki su poslovi odlično prilagođeni radu na daljinu. Takvi su primjerice poslovi programera, web-dizajnera, telefonskog prodavača, akvizitera, konzultanata, agenta za podršku korisnicima, knjigovođe, računovođe, pisca, lektora, redaktora, prevoditelja i neki administrativni poslovi. Mnogi radnici nemaju radne uvjete, prostor ili dovoljne internetske kapacitete za učinkovit rad od kuće. Potrebne su promjene i napredak IT infrastrukture u brojnim dijelovima svijeta, primjerice 35 % Amerikanaca izvijestilo je da nema dovoljno brz internetski kapacitet za podršku funkcionalnih videozova. Međutim, važno je naglasiti da telekomunikacijska infrastruktura Republike Hrvatske u komparaciji sa SAD-om ne zaostaje, čak naprotiv postoji i bolja pokrivenost signalom nego je to slučaj u SAD-u ili pak Njemačkoj.

Naravno, važnu ulogu imaju i sljedeće stavke: broj ljudi koji rade ili uče od kuće, pristup internetu, cijena električne energije i grijanja, srednja i prosječna površina kuće itd. Postoje i problemi sa sigurnošću i osiguranjem podataka, stoga bi za sve udaljene radnike trebalo osigurati sigurnosnu obuku. Studije također pokazuju da je otežavajuća okolnost to što radnici u kućnim uredima gube kontakt s događajima u tvrtki i drugim zaposlenicima, što rezultira nemogućnošću promaknuća. U nekim je poslovima važan timski duh i osjećaj zajedništva i pripadnosti među radnicima, što se gubi kod rada na daljinu.

Studije su pokazale da je opterećenje žena u kućnom uredu veće jer žene često obavljaju uobičajene kućanske poslove i brinu se o djeci koja rade od kuće. Ograničenje ove mjere svakako je i pitanje mogu li oba roditelja raditi od kuće. Kad bi rad na daljinu bio dopušten samo jednom roditelju, povratak ili preseljenje u ruralne krajeve ne bi bio izvediv.

Kako bi ova mjera uspjela, potrebno je sistematizirati poslove koji se mogu obavljati putem interneta, usvojiti standarde i regulirati ovo područje. Ključna je ideja dopustiti preseljenje radnicima koji se žele preseliti na periferiju i raditi na daljinu. Zbog navedenih ograničenja nedvojbeno je potrebno razviti modalitete koji bi bili najoptimalniji. Za poslodavce je nužno da uvedu jasna pravila radnicima kojima dopuste prostornu i vremensku fleksibilnost. Sankcije za kršenje tih pravila mogu biti nalog za povratak u ured, novčane kazne ili otkaz. Rad od kuće podrazumijevao bi periodičan dolazak u središnjicu koji se može urediti tako da to bude jednom u dva tjedna ili češće po potrebi.

Tvrtke u Hrvatskoj koje bi dopustile rad na daljinu mogle bi isprva takav rad omogućavati samo onima koji se kod kuće moraju brinuti o djeci ili bolesnima ili pak onima koji stanuju najdalje od ureda. U prvoj fazi ova bi se mjera u Hrvatskoj najprije odnosila na javni sektor. Smatramo da kada bi Hrvatska vratila samo 2 % radnika iz Zagreba u periferiju, oživjela bi mnoge krajeve za koje u suprotnom nema nikakve perspektive. Dakako da pri tome treba voditi računa da se mjera ne pretvori u novu priliku "uhljebništva". Mjera bi bila neka vrsta nagrade za pokazanu efikasnost u radu pa bi tim bila i vrsta poticaja za efikasniji rad u javnom sektoru. Smatramo neupitnim da bi ova mjera donijela najbrže rezultate na razini EU-ove periferije i u tzv. uspavanim područjima jezgre EU-a.

PRAŽNENJE POGRANIČNIH PODRUČJA - SIGURNOSNI RIZIK ZA EU

Međutim, ako se ova mjera ne bi razmatrala na razini cijelog EU-a, Hrvatska bi mogla i sama krenuti tim putem i oživjeti svoju periferiju poticanjem povratka nekih radnika koji pokazuju interes. U početku ne treba očekivati značajan zaokret. Međutim, od velike je koristi i kad se samo jedan radnik sa svojom obitelji vrati u određeno napušteno područje. To daje novi poticaj napuštenim ili demografski ranjivim područjima, što će nesumnjivo

utjecati na odluku nekih drugih da se vrate, kao i na odluku nekih da možda ne napuste ta područja. Naime, ekonomski razlozi nisu uvijek presudni u motiviranju iseljavanja. Mnogi naši ispitanici potvrdili su da je često razlog njihova preseljenja činjenica, na primjer, da se njihova djeca nemaju s kim igrati i slični razlozi.

Ako ni zbog čega drugog, jer su naseljena područja jedan od glavnih jamaca sigurnosti vanjskih granica, EU ne bi trebao biti zainteresiran za depopulaciju perifernih područja. Naime, postoji uzročna veza između povećanog iseljavanja s periferije EU-a i povećane ilegalne migracije. Depopulacija periferije EU-a nije samo problem JIE. Ako EU želi imati svoju jaku vanjsku granicu u Hrvatskoj, trebao bi posvetiti mnogo više pažnje depopulaciji svoje periferije i migraciji s periferije u jezgru EU-a. Pražnjenje pograničnih područja EU-a sigurnosni je rizik za cijeli EU.

Vrijeme je svakako sazrelo da se EU suoči sa svojim demografskim izazovima, a prvi put ima i efikasno rješenje. U suprotnom, nastave li se parcijalni odgovori na ovaj problem (jednosmjerne migracije), nije isključena ozbiljna ugroza temelja liberalne demokracije u Europi.

Marko Zrakić, vlasnik tvrtke Trafficon:

Zaposlenicima smo omogućili i rad od kuće

Za vrijeme pandemije koronavirusa odlučili smo dio sredstava izdvojiti za računala kako bismo se uvezali i umrežili te stvorili uvjete za rad od kuće. Sad kombiniramo pa naši zaposlenici mogu raditi u uredima ili u svojim domovima.

Za vrijeme pandemije gotovo polovina njih koristila je tu mogućnost, koju i nadalje nudimo. To je dobra opcija jer se tako štedi vrijeme i novac koji bi potrošili na putovanje do ureda i natrag. Imamo zaposlenike koji žive u Ivanić Gradu te vjerujem kako će oni i ubuduće raditi na ovaj način. Planiramo sve djelatnike opremiti za rad od kuće te im tako ujedno omogućiti izbor - žele li dolaziti na radno mjesto ili raditi u svojem domu. Mogućnost izbora nudimo svim našim djelatnicima, u Zagrebu i Odžaku.

“Neprocjenjiva je vrijednost moći živjeti u vlastitoj kulturi, ali bi svatko trebao vidjeti i nešto drugo, izići iz vlastitih okvira kako bi znao i mogao cijeniti ono što vlastita kultura može ponuditi,” poručuje poduzetnik Siniša Stanić

Ivo GRGIĆ

“Za sebe sam shvatio da sam Europljanin jer sam odrastao u tri zemlje i danas ne znam koju bih istaknuo kao svoju pravu domovinu,” zaključio je Siniša Stanić

OD BOSANSKE POSAVINE

DO NEBESKIH VISINA

U potrazi za dobrim pričama i primjerima uspješnih *prstenovaca*, donosimo priču s obale Save, priču o skromnosti, obiteljskoj povezanosti i ljubavi prema zavičaju - jer onaj tko zaboravi od kuda je, kao da nije ni postojao.

Slavonija se sve češće spominje kao nepoželjna za život i bez budućnosti te se rijetko u medijima mogu naći dobre priče iz tog dijela Hrvatske. Jer dobra priča nije uvijek poželjna i atraktivna za medije, a mnogi bi u takvoj priči tražili ono “nešto sumnjivo”.

No, sve te predrasude ruši ova dobra priča nastala prilikom slučajnog susreta s nenametljivim, štoviše povučenim Sinišom Stanićem, koji u javnoj, ali i neformalnoj komunikaciji odudara od uobičajene slike uspješnog hrvatskog poduzetnika.

OD BEZBRIŽNOG DJETINJSTVA U RODNOJ POSAVINI DO PRERANOG ODRASTANJA U IZBJEGLIŠTVU

Svoje djetinjstvo započeo 1981. godine opisuje kao sretno, veselo i puno ljubavi. Rano djetinjstvo proveo je između dva sela - Novog Sela kod Bosanskog Broda, gdje je rođen, i Sijekovca, gdje često boravi kod bake, djeda i ujaka. Tako je do četvrtog razreda osnovne škole bio u Posavini, no onda dolazi rat, teško ranjavanje oca i pad Bosanske Posavine. Uslijedilo je izbjeglištvo, a u tim okolnostima i prerano odrastanje, preuzimanje odgovornosti zbog kojih dijete preko noći odrasta. Prinudni smještaj bio je u vikendici u Podvinju, bez vode, ali još gore i bez pohađanja škole te se ponovno sele u Slavonski Brod, gdje Siniša upisuje peti razred u OŠ Ivana Gorana Kovačića. U međuvremenu otac je prizdravio te odlazi u Njemačku, a u veljači 1994. godine i cijela obitelj za njim. Slobodno vrijeme Siniša provodi u obližnjem nogometnom klubu, gdje sve više napreduje i dolazi do sve boljih klubova pa igra i za 2. najbolju momčad nakon kluba Hannover 96. Nepoznavanje jezika te osjećaj nepripadnosti, ništa slabiji nego nakon prelaska Save, stvaraju određenu barijeru, no u njezinu svladavanju pomažu susreti s mnogim “došljacima” s kojima uspostavlja kontakt i sklapa poznanstva, od kojih neka prerastaju u prijateljstva koja i danas traju.

I školovanje ide svojim tijekom te u sedmom razredu, prema školskom programu, Siniša ponovno mijenja školu te završava deseti razred i stječe tzv. proširenu stručnu spremu (Erweiterter Realschulabschluss). Kao najbolji učenik u školi nagrađen je još jednom godinom dodatnog školovanja na Berufsbildungsschule, smjer Ekonomija. Roditelji se u kolovozu 2000. odlučuju vratiti u Slavonski Brod te slijedi ponovna promjena škole jer Siniša upisuje drugi razred tehničke škole, smjer PT tehničar. Osjećajući da polako gubi utrku s vremenom, brže ide dob nego razredi škole, nakon završenog drugog razreda srednje škole upisuje izvanredno obrtničku školu, smjer stolar, koju prema ubrzanom programu i završava. Tad počinje drugi dio priče - put u poduzetništvo.

TEŽAK POČETAK U PODUZETNIŠTVU

U potrazi za boljim poslom i novim izazovima, 2003. godine zahvaljujući ujaku Siniša ponovno odlazi u Njemačku, gdje radi kao pomoćni radnik na ugradnji dizala. Već nakon tri mjeseca preuzeo je ugradnju kompletnog dizala, a nakon šest mjeseci i vodstvo većeg gradilišta.

U Njemačku dolazi i Sinišin brat Ivan te počinju razmišljati o pokretanju vlastite tvrtke za montažu dizala, što su uz potporu sestre Marine i realizirali te njihova obiteljska tvrtka počinje raditi 21. lipnja 2008. sa sjedištem u Slavonskom Brodu. Siniša je imao 26, Ivan i Marina 23 godine, a tvrtku su nazvali SIMPLEX pri čemu su prva tri slova inicijali njihovih imena. Iste godine otvaraju podružnicu i u Njemačkoj.

Iako je mogao birati gdje pokrenuti tvrtku u Hrvatskoj, izabrao je Slavonski Brod, zbog obitelji, i zbog želje da bude što bliže svojem rodnom selu. A i tradicija industrijske proizvodnje, industrijska kultura koja nije nestala uništenjem industrijskih perjanica Hrvatske poznatih u cijelom svijetu, bili su dovoljan motiv i jamstvo uspjeha.

Iz tog vremena sjeća se prepreka s kojim se susretao i sve bi se moglo staviti u jednu riječ - administracija. Bilo je i nepovjerenja financijskih institucija i visoki sporedni troškovi registracije tvrtke, jer u to vrijeme nije bilo nikakvih olakšica. A tek javnobilježnički troškovi koji su bili visoki i za već uspješne firme. I nije mogao ne usporediti sve to sa stanjem u Njemačkoj, ne samo u preprekama. U Njemačkoj je veće i pouzdanije tržište, profesionalnost se znatno više prepoznaje, cijeni i, naravno, plaća. Poslovanje je svedeno na minimalne administracijske prepreke, te se tvrtke mogu fokusirati na što bolju i efikasniju realizaciju.

Ipak, Siniša ističe da se u zadnjih nekoliko godina u Hrvatskoj mogu primijetiti promjene te razne olakšice i povlastice za poduzetnike kojih čak ni u Njemačkoj nema.

MEĐUNARODNO POSLOVANJE SA SJEDIŠTEM U SLAVONIJI

I kad vrti film unatrag, priča o prvim velikim poslovima, neizbježno se nameće Altra Sede - zgrada Vlade regije Lombardije u Milanu u Italiji. Ovaj velik i značajan projekt

U tvrtki Simplex trenutačno imaju 120 zaposlenih, do sada su radili u 26 zemalja diljem svijeta, i to na najrazličitijim projektima, od jednostavnih do najkompleksnijih

s ukupno 32 dizala (tad i najbrže dizalo u Italiji, kao i najviša građevina), tvrtka SIMPLEX dobiva na osnovi vrhunskog poznavanja struke, vještine pregovaranja, samouvjerenosti, iskrenosti, poznavanja stranih jezika, volji i ponuđenim rješenjima i idejama o besprijekornoj montaži i izvedbi cjelokupnog projekta, te stečenom povjerenju izvođačeva mladog projektnog voditelja, za kojeg nakon nekoliko sastanaka nitko drugi nije dolazio u obzir.

Nakon uspješnog završetka prvog projekta, slijedi projekt u Rumunjskoj te nakon toga dva projekta u Turskoj. I priča je krenula, uz male poteškoće, dalje. Trenutačno imaju 120 zaposlenih, do sada su radili u 26 zemalja diljem svijeta, i to na najrazličitijim projektima, od jednostavnih do najkompleksnijih.

Posebno su ponosni na činjenicu da su kod svih klijenata priznati kao najbolji stručnjaci, kod kojih uvijek iznova imaju čast biti pozvani raditi na najinovativnijim i najzahtjevnijim projektima diljem svijeta. Referenci imaju dovoljno, tako da danas više i ne znaju koju bi od njih posebno istaknuli. Možda da su ugradili najviše i najbrže dizalo u Europi.

Ponose se proizvodnim pogonom u Gornjoj Vrbi, gdje proizvode razne komponente i alate za dizala, kao i kompletna rješenja dizala. Usto, tu je i moderni strojni park gdje su u mogućnosti ponuditi i najrazličitije usluge u metalnoj obradi. Nezaobilazne su i nagrade, od kojih treba spomenuti

2015. godinu i dvije nagrade Fine - Najuspješniji poduzetnik u 2014. godini u djelatnosti građevinarstva te Sveukupni pobjednik prema financijskim rezultatima poslovanja u 2014. godini. Županijsku nagradu pravnim osobama za iznimna postignuća na svojem polju djelovanja dobili su 2016., zatim 2018. godine EY nagrada – Međunarodno postignuće u 2017. godini te 2019. Croma – Menadžer godine.

VIŠE PRAKSE TIJEKOM ŠKOLOVANJA

Osim radišnosti i sreće, za uspjeh je potrebno i primjenjivo školstvo, odnosno kvalitetni radnici koji dolaze iz takvih škola. Sa sjetom se prisjeća svojeg školovanja u Njemačkoj, o kojem ima samo riječi hvale i na kojem temelji svoj današnji uspjeh. Općenito o školstvu u Njemačkoj uglavnom pozitivno govori jer se uči za život, s fokusom na bitne stvari. A pojedinci se ne utapaju u prosječnosti i njihovi se potencijali prepoznaju te im se daju prilike za daljnji napredak.

Nada se pozitivnim promjenama i u našem školstvu kako bi svi imali jednake prilike, ovisno o sposobnostima. Smatra kako tijekom školovanja u Hrvatskoj nedostaje više praktične nastave. To posebno primjećuje danas kao poslodavac, da mladim naraštajima nedostaje više praktičnog rada te vjeruje da je to ključ za dobivanje kvalitetne radne snage.

PORUKA MLADIMA U HRVATSKOJ I U INOZEMSTVU

Ima i poruku za mlade u Hrvatskoj koji misle da u svijetu teče samo med i mlijeko: "Neprocjenjiva je vrijednost moći živjeti u vlastitoj kulturi, ali bi svatko trebao vidjeti i nešto drugo, izići iz vlastitih okvira kako bi znao i mogao cijeniti ono što vlastita kultura može ponuditi." Također, smatra da se raznim iskustvima i putovanjima te boravkom u drugim sredinama proširuju vidici.

A svima onima koji svoju sreću ipak traže u tuđini, Siniša poručuje: "Ostanite dosljedni sebi i svojoj kulturi. Niti ćete ikad biti primjerice Nijemac, niti se trebate truditi postati nešto što niste. Za sebe sam shvatio da sam Europljanin jer sam odrastao u tri zemlje i danas ne znam koju bih istaknuo kao svoju pravu domovinu. Uživajte u životu u svakom trenutku, trudite se i radite, a rezultati će na taj način doći. Budite profesionalni, volite ono što radite i to je način kako biti sretan i uspješan." Ponosni smo što je Siniša član Udruge Prsten, i to od 2009. godine, iako je veći dio zbog poslovnih obveza, kao što reče, bio pasivan član. Kako su se poslovno kroz sve godine rada i truda mnoge stvari posložile, zadnjih nekoliko godina osjetio je potrebu biti aktivnijim članom. Smatra da je Udruga Prsten vrlo korisna cijeloj zajednici i da svatko može pridonijeti na svoj način, kroz razne vrste angažmana. "Prsten povezuje najrazličitije ljude, ali ipak sa sličnim pričama, te je na taj način u mogućnosti pružiti priliku raznim ljudima. Udruga Prsten odlična je platforma za izmjenjivanje raznih iskustava," ističe Siniša Stanić čija je životna priča i poslovni uspjeh dobar primjer kako se rad i trud isplate te kako je uz malo vjere i hrabrosti moguće postići velike stvari.

Besplatno postavljanje samoposlužnih aparata za tople napitke na Vašu lokaciju!

www.mega-alfa.hr

Pogled iz Središnjeg
ureda Udruge Prsten
na glavni zagrebački trg

UDRUGA PRSTEN U NOVOM PROSTORU U SREDIŠTU ZAGREBA

Uz zahvalu svima koji su sudjelovali u dogovaranju, uređenju i opremanju novih prostorija Prstena, kao i u preseljenju, predsjednik Udruge Pavo Zubak izrazio je zadovoljstvo zajedničkim postignućem te pozvao sve prstenovce da posjete naš novi dom koji će, vjeruje, biti ishodište novih ideja i planova, ali i uvijek rado posjećivan prostor za susrete, aktivnosti i druženja članova i prijatelja Prstena

— **Marija TROGRLIĆ i Tonči VISKOVIĆ** —

Središnji ured Udruge Prsten preselio je u nove prostorije u središtu Zagreba te od 19. travnja 2021. djeluje na novoj adresi u Gajevoj 2. Projekt je to koji se odvijao više od godinu dana, kad su predstavnici Udruge dogovorili s predstavnicima Grada Zagreba detalje o preseljenju u novi prostor, koji je Prsten dobio na natječaju.

Preseljenju je prethodilo uređenje prostorija, za što je bio zadužen prstenovac Tado Zrakić koji je i vodio cijeli projekt sa svojom tvrtkom Tehnocolour d. o. o., pravnom članicom Prstena, a za uređenje interijera i opremanje ureda pobrinuo se Markica Stanušić, vlasnik Ancona Grupe, također pravne članice naše Udruge.

U selidbi su sudjelovali naši vrijedni *forumaši* koji su pokazali kako to izgleda "kad se mlade ruke slože", a svoj doprinos u oplemenjivanju novouređenih prostorija dale su i članice Kluba žena. Uz zahvalu svima koji su sudjelovali u dogovaranju, uređenju i opremanju novih prostorija Prstena, kao i u preseljenju iz ureda u Vukovarskoj ulici gdje je bilo sjedište Udruge zadnjih 12

godina, predsjednik Udruge Pavo Zubak izrazio je zadovoljstvo zajedničkim postignućem te pozvao sve prstenovce da posjete naš novi dom koji će, vjeruje, biti ishodište novih ideja i planova, ali i uvijek rado posjećivan prostor za susrete, aktivnosti i druženja članova i prijatelja Prstena.

VELIK ISKORAK ZA UDRUGU

U manje od 15 godina postojanja, zahvaljujući svojim aktivnostima i rezultatima, Udruga Prsten je na natječaju Grada Zagreba za dodjelu gradskih prostora na korištenje udrugama za prostor na jednoj od najatraktivnijih lokacija u Zagrebu bodovana kao najbolji kandidat.

Udruga je svojim aktivnostima i organizacijskim potrebama prerasla dotadašnji prostor u Ulici grada Vukovara, a nove potrebe Središnjeg ureda Udruge dugoročno su zadovoljene na novoj lokaciji u središtu Zagreba, u Gajevoj ulici 2 na II. kat. Lokacijska atraktivnost prostora koju krase sjeveroistočna orijentacija i pogled iz svake prostorije na Trg bana Josipa

**Konferencijska
sala ima
24 sjedeća mjesta**

Jelačića te kvadratura od 180 četvornih metara, zadovoljavala je sve operativne potrebe rada Središnjeg ureda.

Glavni nedostatak prostora u trenutku donošenja odluke o prijavi na natječaj bila je potreba za sveobuhvatnom adaptacijom. Troškovnik uređenja prostora bio je dosad najveća rashodovna stavka u proračunu Udruge te samim time zahtijevao dodatnu odgovornost tijela upravljanja Udruge. Bio je to velik iskorak za koji je Udruga sazrela. Zahvaljujući donacijama fizičkih i pravnih osoba, zahtjevna financijska konstrukcija uspješno je zatvorena.

VRHUNSKI UREĐEN I OPREMLJEN PROSTOR

Bile su nužne značajne adaptacije kako bi se dobio funkcionalan i atraktivan prostor, sukladno svojoj namjeni i lokaciji na kojoj se nalazi. Projekt uređenja zbog lokacije u pješačkoj zoni u samom srcu grada bio je dodatan izazov izvođačima radova. Od izrade projektnog rješenja, koji su pratili građevinsko-obrtnički radovi (rušenje i izvedba pregradnih zidova, mijenjanje podnih obloga, promjena vanjske stolarije...), preko strojarskih (nabava i ugradnja novih instalacija grijanja i hlađenja...) i kompletnih elektroinstalacijskih radova, projekt je uspješno doveden do faze unutarnjeg opremanja.

Za opremanje prostora namještajem i unutarnjom stolarijom svojim znanjem i iskustvom te uz gospodski popust izabrana je pravna članica Udruge tvrtka Ancona Grupa iz Đakova u vlasništvu Markice Stanušića. Iz svojeg asortimana proizvoda, koji obuhvaća raspon od jednostavnijih do složenih te po kvaliteti i dizajnu vrlo zahtjevnih komada namještaja, stručnjaci iz Ancona Grupe izabrali su namještaj koji omjerom cijene i kvalitete ispunja zahtjeve i potrebe Udruge Prsten. Prostor ima predsoblje, dva ureda za operativno funkcioniranje rada Središnjeg

njeg ureda, salu počasnih predsjednika i utemeljitelja te konferencijsku salu, kao i kuhinju sa spremištem te sanitarni čvor. Sala počasnih predsjednika i utemeljitelja svojom kutnom tlocrtnom pozicijom pruža prekrasan pogled na Trg bana Josipa Jelačića i zagrebačku katedralu, a funkcionalno je zamišljena za sastanke do šest osoba te je vratima harmoničnim mehanizmom povezana s konferencijskom salom koja ima 24 sjedeća mjesta, što omogućava održavanje sastanaka proširenog Predsjedništva, klubova i foruma Udruge.

Na ovom projektu radio je stručan i entuzijastičan tim koji je uvijek bio voljan i spreman čuti, osjetiti i poštivati zahtjeve i želje, a kako slike govore više od riječi, za potpuni dojam ljepote i posebnosti prostora preporučujemo posjet Središnjem uredu Udruge. S prekrasnim pogledom koji se pruža na središnji zagrebački trg, možda se rodi nova inspirativna ideja koja će dodatno obogatiti rad Prstena.

ZAHVALA DONATORIMA

Ancona grupa d. o. o. donirala je dio opreme za uređenje interijera, Vargon d. o. o. instalacijske materijale, a donacija je i dio usluga tvrtke Tehnicolor. M SAN donirao je televizor, a među donatorima su i Zubak Grupa, tvrtka Tamin-net d. o. o., Podružnica Udruge Prsten Lošinj – Cres te počasni predsjednik Mijo Marić. Udruga Prsten zahvaljuje svim donatorima na donacijama i potpori u uređenju i opremanju novog sjedišta Prstena.

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

Prsten
ZAKLADA

ZAKLADA PRSTEN

Stipendisti Zaklade Prsten s članovima Predsjedništva Udruge Prsten

Zaklada Prsten dodijelila je oko 400 stipendija studentima i učenicima, za što su članovi i prijatelji Udruge Prsten osigurali više od tri i pol milijuna kuna

Marija Trogrlić

Zaklada Prsten dodijelila je 21 stipendiju studentima Hrvatima u BiH i Hrvatima iz BiH koji žive u Republici Hrvatskoj, a tim povodom u Središnjem uredu Udruge Prsten u Zagrebu 3. prosinca 2021. održano je svečano uručenje ugovora o stipendiranju.

Ugovore je novim stipendistima uručio predsjednik Upravnog odbora Zaklade Marko Pipunić, a čestitali su im upravitelj Zaklade Ivo Grgić i predsjednik Udruge Pavo Zubak u nazočnosti članova Predsjedništva Prstena.

STIPENDIJE PO 1000 KUNA MJESEČNO

Stipendisti Zaklade Prsten u ovoj akademskoj godini studenti su iz raznih krajeva Bosne i Hercegovine i Hrvatske, a tijekom ove akademske godine Zaklada Prsten stipendirat će ih s po 1000 kuna mjesečno.

"Stipendija nije samo novac, ona je mnogo više od toga, pokazatelj da vrijedite i da ste bolji od drugih, zbog čega ste među odabranima. Vi ste pokazali da svojim rezultatima i ocjenama zaslužujete ovu skromnu potporu. To vam neće pomoći da završite studij, ali će vam olakšati studiranje," poručio je stipendistima Pipunić, izrazivši nadu da će im ova stipendija biti poticaj da jednog dana i sami pomognu potrebitima te još više osnaže osjećaj pripadnosti Bosni i Hercegovine.

"Biti upravitelj Zaklade najljepše je što možete raditi u Prstenu," kazao je Grgić te dodao kako je to i težak posao, posebno kad morate odlučiti kome dati stipendiju, a kome ne. "Više je potrebitih nego što je sredstava na raspolaganju. Pokušavam biti i pravični i pravedni, a dio naših pravnih članova pokazao je posebno veliko srce kad su odlučili donirati sredstva za dodatne stipendije." Udruge Prsten pokazala je da ne postoji radi sebe, a nadamo se da vi nećete to zaboraviti," poručio im je Grgić. Čelnici Zaklade čestitali su novim stipendistima, u čije je ime zahvalila stipendistica Valentina Banović.

"Prije svega želim zahvaliti na potpori koju nam pružate, a koja ne uključuje samo onu finansijsku. Studentski dani sami po sebi izazovni su, što stariji studenti već znaju, a novi će tek otkriti, stoga nam je vaša potpora od velike važnosti," kazala je Valentina, izrazivši nadu da će opravdati dodijeljene im stipendije i ukazano povjerenje. "Zahvaljujem također u ime svih studenata svima koji doniraju svoja sredstva kako bismo mi mogli studirati. Velika je to pomoć nama, a i našim roditeljima," zaključila je, poručivši svim studentima: "Nikad nemojte uzeti studij kao obvezu, već kao priliku da prođete u prekrasan svijet znanja!"

JEDANAEST STIPENDIJA FINANCIRA ZAKLADA, A DESET PRAVNE ČLANICE I PRIJATELJI PRSTENA

Upravni odbor Zaklade raspisao je natječaj za dodjelu stipendija studentima Hrvatima u Bosni i Hercegovini i Hrvatima iz Bosne i Hercegovine koji žive u Republici Hrvatskoj za akademsku 2021./2022. godinu.

Na natječaj, koji je bio otvoren od 4. do 31. listopada 2021., prijavilo se 52 kandidata. Nakon razmatranja svih potpunih i pravodobnih prijava, uvida u dokumentaciju i provjere koji su studenti ispunili uvjete natječaja, odnosno mjerila za odabir stipendista, donesena je odluka o dodjeli jedanaest stipendija.

Među odabranima su Marija Zlatić iz Tešnja, Matea Penavić i Anda Marijanović te Josipa

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

DODIJELILA 21 STIPENDIJU

Bošnjak iz Mostara, Ivan Mucić i Kristijan Brkić iz Splita, Nikolina Mostarac iz Žepča, Matea Oršolić iz Tolise, Valentina Banović iz Slavonskog Broda, Ivana Jezidžić iz Livna i Tomislav Barbarić iz Nove Bile. Naknadno se javilo devet pravnih osoba, članica i prijatelja Prstena, među kojima su: Odvjetničko društvo Miličević i Šupuković, Forum mladih Udruga Prsten – Osijek, Braovac i partneri, AMB Gradnja, Glovia, TrafficCon, Simplex., SKILLED LABOR, Prometnice Zagreb., a koje su izrazile volju, želju i namjeru putem Zaklade Prsten financirati dodatnih deset stipendija, koje su dobili Emili Ibrulj iz Ljubuškog, Viktorija Tomašević iz Orašja, Ivan Dunđer iz Zenice, Ana Puljić, Nikolina Oršolić te Blaž Stipić iz Nove Bile, Anda Stipić, Andrija Brajko i Lucija Križan iz Livna te Mario Gazibarić iz Travrnika.

POSTANITE ZAKLADNICI ZAKLADE PRSTEN

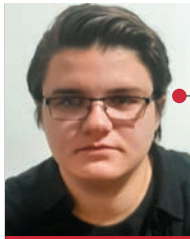
Jedan od ciljeva Udruge Hrvata BiH Prsten jest poticanje obrazovanja mladih pa je 2007. godine osnovana Zaklada Prsten, a u svrhu prikupljanja

Predsjednik UO Zaklade Marko Pipunić uručio je ugovore stipendistima, među kojima su Mario Gazibarić i Emili Ibrulj

sredstava za Zakladu Udruga je organizirala osam humanitarnih koncerata. Tradicionalni humanitarni koncert Zaklade Prsten i ove je godine odgođen zbog aktualne pandemije, no unatoč tome osigurano je više stipendija nego prethodnih godina.

Do sada je Zaklada Prsten dodijelila oko 400 stipendija studentima i učenicima, među kojima su i višegodišnji stipendisti Prstena, za što su članovi i prijatelji Udruge Prsten osigurali više od tri i pol milijuna kuna, a i nadalje je svaka donacija dobrodošla. Zahvaljujemo svima koji su pomagali i pomažu da se ova hvalevrijedna aktivnost Udruge Prsten nastavi i ubuduće te pozivamo sve članove i potencijalne donatore da postanu zakladnici Zaklade Prsten.

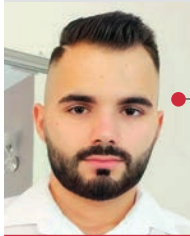
Marija Zlatić, studentica 5. godine Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Iznimno mi je zadovoljstvo, a nadasve čast biti ponovno stipendistica Zaklade Prsten. Smatram hvalevrijednim ovaj projekt kojim Udruga Prsten okuplja i financijski pomaže studente. Na taj ih se način motivira i pomaže u njihovu obrazovanju, a Udruga svojim primjerom pokazuje mladima da su zajedništvo i solidarnost s drugima iznimno značajne vrijednosti koje treba njegovati i podpirati. Upravo stoga sam sigurna da ću i ja, potaknuta ovim svijetlim primjerom, u nastavku svojeg školovanja i života nastojati drugima podariti barem dio povjerenja i podrške koju sam i sama od naše Udruge primila. Sigurna sam da ću, naravno koliko mi to životne okolnosti dopuste, i sama pridonijeti radu Udruge u nekim od mnogobrojnih korisnih projekata koji su od važnosti za zajednicu.

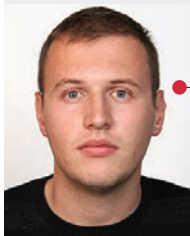
Matea Penavić, studentica 3. godine Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Stipendija mi je uvelike olakšala školovanje i ublažila brige oko financiranja. To mi je velika motivacija za učenje i daljnje napredovanje. Veselim se i upoznavanju novih ljudi te sudjelovanju u humanitarnom radu. Hvala vam što ste ukazali svoje povjerenje baš meni, neću vas razočarati.

Ivan Mucić, student 4. godine Studija fitomedicine na Agronomskom i prehrambeno-tehnološkom fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Čast mi je što sam jedan od stipendista Zaklade Prsten. Vaša mi stipendija nije samo financijska pomoć, nego i motivacija da budem uspješniji u daljnjem školovanju. Uvijek sam smatrao da je obrazovanje nešto najvrednije za što se treba boriti, jer dok je čovjek živ nitko mu ne može oduzeti njegovo znanje. Zaklada Prsten dokaz je da se trud, rad i zalaganje uvijek isplati, jer vi to prepoznajete, a mi, vaši stipendisti, dokaz smo da se može napredovati uvijek bolje i više. Nadam se da ću u budućnosti i ja moći na neki način pomoći u radu Zaklade te vam želim još mnogo godina uspješnog rada i zalaganja za mlade.

Kristijan Brkić, student 5. godine Fakulteta strojarstva, računarstva i elektrotehnike Sveučilišta u Mostaru

Ove sam godine stipendist Zaklade Prsten, na što sam iznimno ponosan. Financijska potpora Udruge Prsten omogućuje mi nastavak redovitog studiranja, stjecanja novih znanja i vještina na studiju. Zahvaljujući ovoj stipendiji nadam se uspješnom završetku studija te osposobljavanju za tržište rada. Zahvaljujem Udruzi Prsten što su prepoznali u mnoštvu studenata moj trud i rad te se nadam da će moje kompetencije ostvarene kroz studij uspješno pridonijeti osobnom napredovanju u znanju i biti doprinos razvoju društvene zajednice.

Nikolina Mostarac, studentica 2. godine Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu

Ovim putem želim zahvaliti članovima Udruge Prsten na dodijeljenoj stipendiji, ukazanom povjerenju i pruženoj prilici za olakšavanje života jedne studentice. Budući da su moji roditelji nezaposleni, i njima ćete puno olakšati. Iznimno sam vam zahvalna i nadam se da ću opravdati pruženu priliku.

Matea Oršolić, studentica 2. godine Studija violine na Akademiji umjetnosti u Banjoj Luci

Stipendija Udruge Prsten mi jako puno znači i olakšava studentski život. Muzička akademija zahtijeva jako puno novca, a s obzirom na to da su moji roditelji nezaposleni, bilo bi nemoguće sve financirati bez potpore. Udruga Prsten uvijek je bila uz mene i podržavala me na mojem glazbenom putu. Osim financijske pomoći pruža mi i sigurnost te sam ponosna što sam član ovako divne organizacije. Hvala vam još jednom od srca!

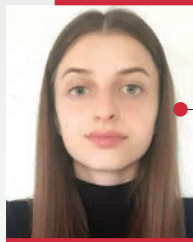
Valentina Banović, studentica Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

Dodijeljena stipendija za mene znači mnogo te sam zahvalna na ukazanom povjerenju. Posebno sam zahvalna i sretna što sam godinama stipendist Udruge te se nadam da ću dodijeljenju stipendiju i opravdati. Osim financijske pomoći koju nam pružate, zahvalna sam i na predivnim prijateljstvima koje sam stekla kroz rad i druženje u Forumu mladih.

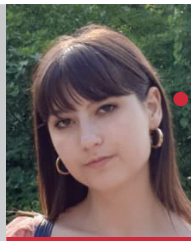
Anda Marijanović, studentica 2. godine Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Ova stipendija mi jako puno znači za nastavak studiranja te je "vjetar u leđa" da nastavim dalje prema ostvarenju svojih ciljeva. Ujedno je to i nagrada za sav dosadašnji uspjeh ostvaren proteklih godina. Jako sam zahvalna Udruzi Prsten i smatram da je predivan osjećaj biti član Udruge i Foruma mladih koji se jako trude pridonositi zajednici.

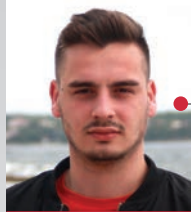
Ivana Jezidžić, studentica 2. godine Farmaceutskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Iznimno sam zahvalna što sam ove godine stipendistica Prstena. Stipendija će mi puno pomoći s obzirom na visoke cijene akademske godine, a usto i sve ostale životne potrebe. To je ujedno pomoć mojim roditeljima koji su se, uz svoj ionako skroman život, morali dosta toga odreći kako bih ja mogla započeti novi život i početi ostvarivati svoje snove. Svojim radom, zalaganjem i interesom opravdala sam njihovo povjerenje, a nadam se da ni vas neću razočarati.

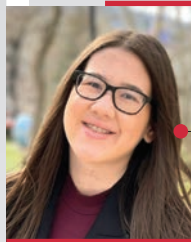
Josipa Bošnjak, studentica 2. godine Muzičke akademije Univerziteta u Sarajevu

Ova stipendija mi naravno puno znači, ne samo u materijalnom smislu, nego i u psihološkom smislu. Lijepo je vidjeti da se trud i rad isplate i to automatski jača moju motivaciju za učenjem i jača želju za tim da budem najbolja u tome što radim. Zahvalna sam što postoje udruge kao što je Udruga Prsten koja prepoznaje važnost pomažanja i motiviranja mladih i ambicioznih ljudi.

Tomislav Barbarić, student 1. godine Fakulteta elektronike, računarstva i informacijskih tehnologija Sveučilišta u Osijeku

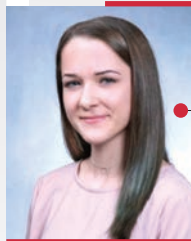
Ove godine dodijeljena mi je stipendija Zaklade Prsten, koja će mi uvelike koristiti za pokrivanje raznih troškova koje studentski život iziskuje. Zahvalio bih Udruzi na pruženoj prilici za lakšim studiranjem i skidanjem dijela tereta s moje obitelji. Na nama je studentima opravdati u nas uložena sredstva i graditi sveopću bolju budućnost.

Emili Ibrulj, studentica 1. godine Studija novinarstva Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu

Već drugu godinu stipendistica sam Zaklade Prsten. Iako mi ova stipendija iznimno olakšava studiranje i izvršavanje studijskih obveza, najveća je vrijednost u tome što Udruga prepoznaje i potiče mlade na njihovu životnom putu. Prepoznaje one koji žele raditi, učiti i pridonositi cijeloj društvenoj zajednici.

Udruga svoje stipendiste motivira da ulažu u sebe i svoje znanje te otkrivaju svoje potencijale, a to je svakom studentu potrebno. Ovu stipendiju smatram i svojevrsnom nagradom za vrijeme uloženo u akademski i profesionalni razvoj te je ovo potvrda kako će svaki trud, rad i odricanje netko prepoznati i na neki način nagraditi.

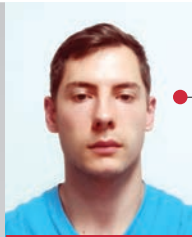
Viktorija Tomašević, studentica 3. godine Građevinskog i arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

Ovim putem izražavam zahvalnost Zakladi Prsten, kao i pravnim osobama koje su svojim sredstvima udvostručili broj stipendista. Vaše prošlogodišnje sudjelovanje u mojem školovanju uvelike mi je pomoglo da dođem na korak do diplome. Jednim ostvarenim uspjehom, motivirani smo tražiti dodatne izvore uspjeha. Iznimna mi je čast što ste mi ponovno ukazali svoje povjerenje i potporu. Time moja želja i upornost za daljnjim napredovanjem raste. Također, želim uspješnu akademsku godinu svim studentima za koje se zalažete.

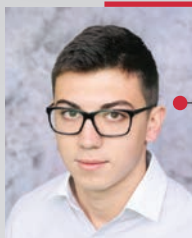
Prsten

UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

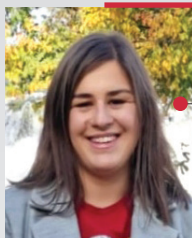
Ivan Dunder, student Strojarskog fakulteta Sveučilišta u Slavonskom Brodu

Kao i prošle godine, nisam vjerovao da ću baš ja ući u uži krug studenata koji će dobiti stipendiju Prstena. Ponovno ste me iznenadili te sam vam neizmerno zahvalan za stipendiranje još jedne godine. Možda je to nekom samo stipendija, no meni je to zaista velik "vjetar u leđa". Zapravo je to nešto što će me podsjećati da se moj trud isplatio i da ne odustajem olako od svojih ciljeva. Stoga će me ova stipendija kao pokazatelj uspješnosti motivirati i poticati da se i nadalje trudim, zalažem i dajem najbolje od sebe.

Blaž Stipić, student 3. godine Fakulteta strojarstva, računarstva i elektrotehnike Sveučilišta u Mostaru

Iznimno sam zahvalan na dodijeljenoj stipendiji koju mi je omogućila Udruga Prsten. Već drugu godinu trudim se opravdati vaše povjerenje svojim trudom, radom i posvećenošću studiju. Kao mladiću koji je odrastao u Ustanovi za prihvat i odgoj djece, vaša financijska pomoć mi je od velike važnosti. Zbog teške životne situacije u kojoj sam se našao, vaša stipendija i potpora vaše Udruge mi vraća vjeru u dobro i daje snage da se borim, učim i ostvarujem svoje snove u struci i stoga vam od srca zahvaljujem.

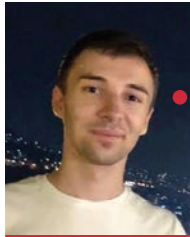
Anđa Stipić, studentica Studija germanistike i teologije Sveučilišta u Zadru

Upisala sam absolventsku godinu kako bih se mogla više posvetiti diplomskim radovima, svojim hobijima i svojoj budućnosti. Zsigurno da mi ova stipendija puno znači jer ću se na taj način moći financirati i neću morati ovisiti o svojim roditeljima te ću im na taj način uvelike olakšati situaciju. Zahvalna sam što je moj trud i rad tijekom studija prepoznat i što sam postala jedna od stipendistica Udruge Prsten. Veselim se suradnji i novim izazovima.

Andrija Brajko, student 3. godine Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Tijekom studija shvatio sam da studentski život, iako u očima drugih možda izgleda tako, uopće nije lagan niti jednostavan. Pogotovo ako je pojedinac odgovoran i željan uspjeha. Stipendija kao takva, studentski život i studiranje ne olakšava samo zbog svoje financijske naravi, već je i motivacija za daljnje uspjehe i rad. Privilegij je biti stipendist Udruge Prsten, zbog sjajnih mladih ljudi i studenata s kojima taj privilegij dijelim, i zbog značaja Udruge Prsten, rezultata koje je postigla, ali poglavito zbog ljudi koji godinama sudjeluju u njezinu radu.

Mario Gazibarić, student 4. godine Fakulteta zdravstvenih studija Univerziteta u Sarajevu

Zahvaljujem Zakladi Prsten što sam među odabranim stipendistima. Student sam studija Laboratorijske tehnologije. Troškovi studiranja su veliki, a ovaj vid potpore mnogo znači meni i mojoj obitelji. Stipendija će mi uvelike pomoći za nastavak studiranja i motivirati me za što bolje rezultate na započetom putu. Hvala vam.

Ana Puljić, studentica 1. godine Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku

Osim fakultetskih obveza na Studiju logističkog menadžmenta, potpredsjednica sam Udruge Financijski impuls i urednica časopisa FIMPRESS. Usto, članica sam Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta u Osijeku, gdje sam i studentska pravobraniteljica. Sve navedeno tek je dio aktivnosti koje me svakog dana guraju bliže cilju koji želim postići. Tako me i stipendija Udruge Prsten, osim financijske pomoći, ujedno motivira kako bih svaki projekt, ispit i bilo koji zadatak obavila na najbolji mogući način, čime opravdavam ukazano mi povjerenje.

Nikolina Oršolić, studentica Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru

Studentica sam završne godine diplomskog studija kliničke fizioterapije. Velika mi je čast i zadovoljstvo biti već treću godinu stipendistica ovako velike udruge. Ova je stipendija velik poticaj mladima da šire svoje znanje i ne odustaju od svojih snova te ustraju u njima. Zahvalna sam Udruzi Prsten što brine za mlade Hrvate u Bosni i Hercegovini.

Lucija Križan, studentica 4. godine Fakulteta šumarstva i drvne tehnologije Sveučilišta u Zagrebu

Zahvaljujem Zakladi Prsten na dodijeljenoj stipendiji, koja će mi uvelike olakšati studiranje. Financijski će pomoći i mojim roditeljima, a ja ću imati više vremena posvetiti se fakultetu i izvannastavnim aktivnostima. Iznimna mi je čast biti stipendistica Zaklade Prsten te ću se truditi opravdati iskazano povjerenje.

Izborna skupština varaždinske podružnice

Izvršni odbor podružnice održao je tri redovite sjednice u 2021. godini na kojima su iznesene aktivnosti o radu od zadnjeg saziva te dogovorene buduće aktivnosti.

Izborna skupština podružnice održana je *online* 25. travnja 2021. zbog trenutačne epidemiološke situacije. Izabrana su tijela upravljanja do 2023. godine. Za predsjednika podružnice izabran je Ivica Andrić, dopredsjednik je Ivan Jandrijević, a glavni tajnik Mario Pavrević. Članovi Izvršnog odbora su: Stjepan Stjepić, Anto Matijević, Marko Dusper, Daniel Gavran, Zdravko Stanić, Ivan Jandrijević, Alojzije Pavlović, Brane Buhić, Alen Stanić. Članovi Nadzornog odbora su: Anto Babić, Daniel Gavran, Dragan Ilić.

Piknik na Haliću

Kako se prošle godine piknik na Haliću nije mogao organizirati, tako je ove godine organizacija druženja na otvorenom izazvala posebno zadovoljstvo zbog ponovnog susreta članova i prijatelja Udruge Prsten. Bilo je to 4. srpnja 2021. po 11. put. Već tradicionalno okupile su se obitelji i prijatelji, zaigrano je kolo, zapjevalo se na varaždinskim bregima uz obilje hrane i pića, kako se to nekad činilo i u zavičajju.

Još jedanput iskazana je prava snaga zajedništva *prstenovaca*, a prekrasno vrijeme omogućilo je da se odigraju i malonogometne utakmice.

Malonogometne utakmice neizostavne su na tradicionalnom druženju na Haliću

Nogometna sezona u Varaždinu

Od rujna 2021. počela je 13. sezona subotnjeg nogometa u kojoj redovito sudjeluju i nogometaši Prstena varaždinske podružnice. Od 2009. godine izmijenilo se 45 igrača. Termin u TTS sportskom centru Varaždin rekreacijski je i otvorenog tipa te su dobrodošli svi zainteresirani za igru, navijanje i druženje poslije nogometa.

Humanost na djelu

Varaždinska podružnica nastavlja s tradicijom pomaganja Socijalnoj samoposluzi Kruh sv. Antuna. Udruga Prsten i ove je godine prikupila i uručila sredstva za najpotrebitije korisnike samoposluge u Varaždinu.

Predsjednik varaždinske podružnice Ivica Andrić (desno) donio je pakete s potrepštinama u Socijalnu samoposlugu

Knjige za Pastoralni centar u Odžaku

Gradska knjižnica Ludbreg darovala je 2. listopada 2021. Udruzi Prsten podružnici Varaždinske županije 1042 primjerka knjiga u vrijednosti 42.000 kuna. Knjige su namijenjene Pastoralnom centru u Odžaku. Tvrtka Intelmar d. o. o. omogućila je prijevoz knjiga do odredišta te na taj način pomogla ostvarenju ove hvalevrijedne akcije koja još jednom pokazuje zajedništvo s Hrvatima u BiH.

Mario Paurević i Stjepan Stjepić s doniranim knjigama

Prstenovci iz Osijeka na obilježavanju obljetnice oslobođenja Jajca

Povodom obilježavanja 26. obljetnice vojno-redarstvene operacije Maestral i oslobođenja hrvatskog kraljevskog grada Jajca, predstavnici osječke podružnice Udruge Prsten krenuli su 13. rujna 2021. u ranim jutarnji satima iz Osijeka u Jajce kako bi odali počast poginulim jajačkim braniteljima. Imena njih 195 uklesana su u spomenik kod kojeg su brojna izaslanstva položila vijence.

Grad Jajce, u kojem je okrunjen posljednji bosanski kralj Stjepan Tomašević, tijekom velikosrpske agresije na Bosnu i Hercegovinu okupiran je, a nakon trogodišnje okupacije u VRO Maestral Jajce su 13. rujna 1995. oslobodile snage Hrvatske vojske i Hrvatskog vijeća obrane te Specijalne policije tadašnje Hrvatske Republike Herceg-Bosne. "Bosna je samo jednom šaptom pala, i to se više nikad ne smije dogoditi. Skupo smo platili slobodu ovog grada. Koštala je toliko života i krvi naših najboljih sinova. Ne želimo uopće razgovarati o tome čiji je. Naš je ovo grad! Mi smo ga oslobodili, mi smo mu slobodu donijeli," istaknuo je u svojem obraćanju na prigodnoj svečanosti general zbora HVO-a Stanko Sopta, ratni zapovjednik hrvatskih snaga u bitki za oslobođenje Jajca.

"Dolaskom u Jajce i ovaj smo put pokazali veliko bosansko srce i dušu, ponosni što smo ponovno odali počast palim braniteljima. Ne smijemo zaboraviti naše korijene ni teško vrijeme u kojem je izvojevana sloboda, a bosanski Hrvati vraćeni na svoja ognjišta," kazala je predsjednica Podružnice Osječko-baranjske županije Ana Stanić, izrazivši zadovoljstvo što su prstenovci i ove godine sudjelovali na obilježavanju obljetnice oslobođenja Jajca.

U Osijeku promovirana knjiga posavskog pjesnika Peje Šimića

Sudjelovanjem u organizaciji ove pjesničke večeri predstavnici triju bosanskohercegovačkih udruga, među kojima je i Prsten, ujedno su promovirali zajedništvo Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine

U organizaciji Ogranka Matice hrvatske Osijek i osječke podružnice Udruge Prsten te Slavonske udruge Hercegovaca i Društveno-kulturne platforme za Bosansku Posavinu, na Filozofskom fakultetu u Osijeku je 29. rujna 2021. predstavljena knjiga duhovne poezije pjesnika Peje Šimića *Nebeske vibracije*. Pejo Šimić, rodom iz Foče kod Dervente, poznati je posavski pjesnik hercegovačkih korijena i predsjednik Posavskog književnog kruga. Dosad je objavio više zbirki pjesama, među kojima *Zemljo moja*, *Suza na zgaristu*, *U vrtlogu sna*, *Čežnja*, *Dah sudbine*, *Vapaji* i druge.

Ovo je Šimićeva 17. zbirka poezije i sadrži odabir duhovnih pjesama iz prijašnjih zbirki objavljenih u zadnja tri desetljeća. Zbirka je podijeljena u tri cjeline koje obuhvaćaju bogoljublje, čovjekoljublje i domoljublje, a na 208 stranica donosi 101 pjesmu, od kojih su mnoge uglazbljene i nagrađivane. U ime domaćina nazočne je pozdravio dekan Filozofskog fakulteta izv. prof. dr. sc. Ivan Trojan, ujedno predsjednik Ogranka Matice hrvatske Osijek, izrazivši

Prstenovke iz Osijeka s Pejom Šimićem

zadovoljstvo odazivom na svečanu promociju, kojoj je nazočio i rektor Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku Vlado Guberac, ujedno član Prstena.

Prigodnim govorima obratili su se predsjednica Prstenove podružnice Osijek Ana Stanić i dr. sc. Ivan Prgomet Šustek iz Društveno-kulturne platforme za Bosansku Posavinu te prof. dr. sc. Srećko Tomas iz Slavonske udruge Hercegovaca, a stihove je interpretirala akademska glumica i lutkarica, doc. art. Katica Šubarić s osječke Akademije za umjetnost i kulturu.

Sudjelovanjem u organizaciji ove pjesničke večeri predstavnici triju bosanskohercegovačkih udruga, među kojima je i Prsten, ujedno su promovirali zajedništvo Hrvata iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine.

Uz fiš-paprikaš, i ove godine pripremao se grah s kobasicama i slaninom te šaran na rašljama

Predsjednik Prstena Pavo Zubak i predsjednik Ogranka Sveta Nedelja Pavo Čorluka s predsjednicom Kluba žena Ivanom Milas i predsjednikom Foruma mladih Robertom Čolićem te članicom Predsjedništva Anitom Filipović

golemi odaziv sudionika i posjetitelja te tradicionalne gastronomsko-zabavne manifestacije pokazao je da su ljudi željni druženja i veselih okupljanja, a zamamni miris fiša mamio je i slučajne prolaznike.

Manifestacija i organizacija je za svaku pohvalu, baš kao i naši vrijedni *prstenovci* koji su i ovom prigodom dostojno predstavili našu Udrugu, a uz fiš i grah te razne bosanskohercegovačke specijalitete dijelio se i naš časopis kako bi zainteresiranima približili Prsten, kao i našu drugu domovinu.

Prsten ponovno na Svetonedeljskoj fišijadi

Tradicionalna Svetonedeljska fišijada održana je 5. rujna 2021., a na 21. fišijadi sudjelovali su i predstavnici Uduge Hrvata BiH Prsten. U organizaciji Ogranka Sveta Nedelja, uz potporu Kluba žena i Foruma mladih, po četvrti put *prstenovci* su promovirali Udrugu na najbolji mogući način. Vrsnim Prstenovim kuharima u pripremi specijaliteta pomagali su i djelatnici Doma za starije i nemoćne Čorluka, a uz fiš-paprikaš i ove godine pripremao se i grah s kobasicama i slaninom te šaran na rašljama. Vrijedne prstenovke iz svetonedeljskog ogranka i Kluba žena donijele su razne vrste pita i domaćih kolača pa je i ove godine Prstenova trpeza bila najbogatija, kako ponudom tako i posjećenošću.

Uz brojne članove Prstena koje je uz jezero Rakitje okupio predsjednik svetonedeljskog ogranka Pavo Čorluka, bili su i predsjednik Udruge Pavo Zubak, članica Predsjedništva Gordana Jelavić, predsjednica Kluba žena Ivana Milas i predsjednik Foruma mladih Robert Čolić, a druženju su se odazvali i cijele obitelji pa je u Prstenovu kutku bilo pravo veselje s mnoštvom dječice.

Svi natjecatelji pripremali su fiš-paprikaš od iste vrste ribe koju su osigurali organizatori manifestacije, Turistička zajednica Grada Svete Nedelje i Športsko-ribolovno društvo Rak iz Rakitja. Fišijada se održava pod pokroviteljstvom Svete Nedelje, a okupljene je pozdravio i svetonedeljski gradonačelnik Dario Zurovec. Brojne sudionike i posjetitelje Svetonedeljske fišijade, koji su mogli kušati i fiš-paprikaš skuhan u najvećem kotlu u Hrvatskoj, zapremnine oko 600 litara, zabavljao je sastav Tamburaši za dušu, a voditelj programa bio je Luka Bulić.

Svetonedeljska fišijada zbog pandemije nije održana prošle godine, a i ove je za ulazak u prostor na kojem se održavala trebalo predočiti Covid potvrdu, no

Na tradicionalnoj Svetonedeljskoj fišijadi uz jezero Rakitje družili su se brojni članovi Prstena, a na bogatoj trpezi bilo je i pita i raznih slastica

USPJEH STIPENDISTA K UDRUGE I ZAKLADE

”Ovakvi rezultati potiču nas na daljnji rad i rast, mladi su kruna naše Udruge, a ulaganje u mladost i znanost nedvojbeno je najbolja investicija,” poručila je predsjednica Kluba žena Ivana Milas na sastanku s Prstenovim stipendistima

Stipendisti Zaklade Prsten s članicama Kluba žena

Krajem listopada svake godine održava se već tradicionalni sastanak Kluba žena sa stipendistima Zaklade Prsten, a pridruže se i članovi Foruma mladih te su se i ove godine 22. listopada okupili u Središnjem uredu u Zagrebu.

U ime Kluba žena pozdravila ih je predsjednica Ivana Milas. Zahvalila je svima na dolasku, posebno stipendistima koji su došli iz raznih krajeva Hrvatske i Bosne i Hercegovine, istaknuvši kako je njihov uspjeh ujedno uspjeh svih koji ih podržavaju tijekom studija. Na sastanku se uobičajeno razgovara o uspjehu prošlogodišnjih stipendista i mogućnosti ponovnog apliciranja na natječaj, te su stipendisti koji su sudjelovali na sastanku iznijeli svoje aktivnosti i uspjehe u prošloj akademskoj godini.

Emili Ibrulj iz Ljubuškog studentica je prve godine diplomskog studija Novinarstva na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Preddiplomski studij novinarstva uspješno je završila na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, gdje je dobila i Dekanovu nagradu. Aktivna je i u Udruzi studenata novinarstva Press te Studentskom zboru i na Sveučilišnoj televiziji. Kaže kako joj je stipendija uvelike pomogla u financijskom pogledu, ali i kao poticaj za daljnji rad.

Ana Puljić iz Viteza studira na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Osijeku. Prva je godina diplomskog studija, smjer Logistički menadžment. Aktivna je u Studentskom zboru i predsjednica je Udruge Financijski impuls koja djeluje pri Ekonomskom fakultetu. Osvojila je nagradno putovanje u Bruxelles na natječaju ”Strategija od polja do stola”. Suorganizator je i jedan od inicijatora projekta o važnosti istočne Hrvatske EAST2021. Izrazila je zadovoljstvo što je stipendistica Prstena. ”Drago mi je da dolazim iz BiH i iniciram projekte u RH, dokazujući koliko mi iz BiH možemo postići i da imamo volje i energije za velike stvari,” kazala je Puljić

Ivan Dunder iz Žepča studira Strojstvo u Slavonskom Brodu. Na drugoj je godini diplomskog studija, a u proteklih pet godina studiranja sve je ispite dao u roku. Predsjednik je Studentskog zbora u Slavonskom Brodu, gdje je organizirao brojne humanitarne akcije i aktivnosti, kao i dobrovoljna darivanja krvi. Zahvalio je Udruzi Prsten na stipendiji, za koju je aplicirao i ove godine.

Marija Bagarić iz Tomislavgrada uspješno je završila studij na Agronomskom i prehrambeno-tehnološkom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, smjer Bilinogojstvo, a obranu diplomskog rada imala je dva dana prije sastanka. Tijekom studija osvojila je dvije Dekanove i jednu Rektorovu nagradu za izvrstan uspjeh. Obnašala je dužnost koordinatorice kulture Studentskog zbora Sveučilišta u Mostaru i jedan je od inicijatora ponovnog pokretanja Sveučilišnog studentskog teatra. Uz predsjednika Studentskog zbora inicirala je pokretanje sedmog broja fakultetskog studentskog časopisa, čija je glavna urednica. S ponosom ističe kako je aktivna i u UBHH Prsten, napose u Klubu mladih kao jedan od osnivača, a sad i predsjednica. ”Ponosna sam što sam dio Prstena, Prsten za mene nije obveza, ni posao,

KRUNA JE DJELOVANJA PRSTEN

Prsten
UDRUGA HRVATA
Bosne i Hercegovine

Prsten
ZAKLADA

niti volontiranje, Prsten mi je kao druga obitelj," izjavila je Bagarić.

Stipendisti koji nisu mogli doći na sastanak, obavijestili su nas o svojim uspjesima i rezultatima.

Blaž Stipić, student je 3. godine studija Računarstva Sveučilišta u Mostaru, položio je sve dosadašnje ispite te se nada da će tako završiti i ovu zadnju godinu studija.

Martina Litanj, studentica je 2. godine diplomskog studija Edukacijske rehabilitacije pri FPMOZ-u, odnosno pete godine studija. Prvu godinu diplomskog završila je s vrlo dobrim uspjehom te je položila sve ispite predviđene studijskim programom, a u slobodno vrijeme planira raditi ili volontirati.

Marija Zlatić studentica je pete, završne godine studija FTS-a na KBF-u, a u protekloj akademskoj godini položila je sve ispite s izvrsnim uspjehom.

Nikolina Oršolić također je završna godina diplomskog studija, smjer Klinička fizioterapija na Fakultetu zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru te javlja da je prethodna akademska godina prošla uspješno i da su svi ispiti položeni.

"Kao stipendistica Udruge Prsten imala sam privilegij biti jedna od mnogobrojnih studenata. Stipendija mi je omogućila da što lakše završim ovu akademsku godinu, a time ujedno pomognem roditeljima. Ova je godina bila jako uspješna za mene, završila sam diplomski studij biljnih znanosti i jako sam ponosna na sebe, ali i na Udrugu koja mi je bila velika pomoć i vjetar u leđa kroz ovo razdoblje kad mi je to bilo najpotrebnije. Sad je školovanje iza mene i spremna sam na nove izazove koji me čekaju. Nadam se da ću i ja u budućnosti imati mogućnost da kao član Udruge Prsten pomognem nekim od budućih studenata," napisala je **Matea Jurić**.

Zbog polaganja zadnjeg ispita na diplomskom Studiju politologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, na sastanak stipendista nije mogao doći ni

Martin Mikulić, koji je, među ostalim, napisao: "Iskreno mi je žao što kao student više neću imati mogućnost surađivati s Udrugom Prsten jer završavam svoj studij, no ostat ću vam duboko zahvalan za stipendiju koja mi je uvelike pomogla da ostvarim dosadašnji akademski uspjeh." Izrazio je uvjerenje da će Udruga Prsten i ubuduće nastaviti s hvalevrijednim inicijativama i ostvarenjem

svoje društvene misije tako što će ispunjavati zadane ciljeve svojeg djelovanja te zahvalio što je bio jedan od stipendista Zaklade Prsten.

Valentina Banović e nakon stečenog zvanja prvostupnice hrvatskog jezika i književnosti nastavila školovanje na Filozofskom fakultetu u Osijeku i upisala diplomski studij nastavnčkog smjera te je ove godine upisala drugu godinu diplomskog studija hrvatskog jezika i književnosti. Planira i ove godine aplicirati za Prstenovu stipendiju i zahvaljuje na dosadašnjoj potpori.

Tomislav Barbarić zadovoljan je rezultatima u protekloj akademskoj godini. Završio je preddiplomski studij na Fakultetu elektrotehnike u Osijeku, nakon čega je upisao prvu godinu diplomskog studija na istom fakultetu, smjer industrijska elektroenergetika te se nada biti jednako uspješan do kraja studija, a Prstenu zahvaljuje na dodijeljenoj stipendiji.

"Prva godina fakulteta prošla je vrlo uspješno i jako sam zadovoljna s dosadašnjim uspjehom. Ispiti su također uspješno položeni i upisana je druga godina. S obzirom na to da sam uspjela upisati Muzičku akademiju bez završene srednje glazbene škole, jako sam zadovoljna, kao i moji profesori," napisala je **Matea Oršolić**.

Ružica Marković zadovoljna je proteklom akademskom godinom, koja je ujedno i završna godina njezina petogodišnjeg studiranja na Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, s visokim prosjekom ocjena, te uskoro ima obranu magistarskog rada. Uz studij, volontira u ZHS Pleter u Sarajevu i u Nadbiskupijskom centru za pastoral mladih "Ivan Pavao II.". Zahvalila je Zakladi i Udruzi Prsten na stipendiji koja joj je, ističe, uvelike pomogla, te zaželjela uspješno djelovanje i ubuduće.

Iva Bubalo uspješno je položila ispite sa 6. godine studija i obranila diplomski rad.

U ime Kluba žena stipendiste Zaklade Prsten pohvalile su **Marina Huss, Anita Radas Soldan i Petra Jozipović**, a riječi potpore uputio im je i **Ivan Marić** iz Foruma mladih. Na kraju je **Ivana Milas** zaključila kako je Zaklada Prsten zasigurno najveći projekt Udruge Prsten, poručivši: "Ovakvi rezultati potiču nas na daljnji rad i rast, mladi su kruna naše Udruge, a ulaganje u mladost i znanost nedvojbeno je najbolja investicija."

UMJESTO ZAKLJUČKA

- "Exercise is medicine"
- "Prehrana sama neće održati čovjeka u dobroj zdravlju, mora provoditi i tjelovježbu, jer hrana i tjelovježba, iako oprečnih svojstava, ipak djeluju zajedno u stvaranju zdravlja" – Hipokrat

ŠTO NAM JE ČINITI?

- tjelesnu aktivnost i tjelovježbu učiniti što zanimljivijom u školama, na radnome mjestu i drugdje
- preoblikovati okolinu u kojoj živimo na način da zahtjeva višu razinu tjelesne aktivnosti svih nas
- potaknuti tvrtke i organizacije da ulažu u zdravlje zaposlenika
- kvalitetnije educirati djecu, mlade i odrasle o značaju i važnosti tjelesne aktivnosti i tjelovježbe za zdravlje i dobrobit pojedinca i društva

"Tko ne zna kamo ide, svaki put mu je dobar"

Predavanje o važnosti tjelesne aktivnosti

U organizaciji Kluba žena osječke podružnice 28. listopada 2021. održano je predavanje na temu "Važnost utjecaja tjelesne aktivnosti svih dobnih skupina". Predavanje je članicama Kluba žena održao fizioterapeut Kristijan Mamuzić iz Motion centra za fizioterapiju i kondicijsku pripremu.

Predavanje je bilo vrlo korisno, s preporukama što treba činiti zbog zdravlja i dugovječnosti: tjelesnu aktivnost učiniti što zanimljivijom u školama, na radnom mjestu i drugdje, preoblikovati okolinu u kojoj živimo tako da zahtjeva višu razinu tjelesne aktivnosti svih nas, potaknuti tvrtke i organi-

zacije da ulažu u zdravlje zaposlenika te kvalitetnije educirati djecu, mlade i odrasle o značaju i važnosti tjelesne aktivnosti i tjelovježbe za zdravlje i dobrobit pojedinca i društva. Fizioterapeut se dotaknuo i važnosti tjelesne aktivnosti u pandemiji COVID-19 koju je nazvao "pandemija u pandemiji", navodeći da su brojna istraživanja potvrdila kako se tjelesna aktivnost značajno smanjila zbog pandemije, što je negativno utjecalo na zdravlje svih dobnih skupina. Upozorio je i da je prema Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji tjelesna neaktivnost i sedentarno ponašanje četvrti vodeći čimbenik rizika globalne smrtnosti, nakon hipertenzije, pušenja i kronične hiperglikemije.

Klub žena za Anu i Mariju

Unatoč otežanim okolnostima, uspješno je provedena još jedna humanitarna akcija Kluba žena Udruge Prsten, kojom smo sestrama Mariji i Ani iz Sarajeva uveselile početak 2021. godine.

Marija je odlična je učenica 4. razreda srednje škole - smjer kozmetičar i želi nastaviti školovanje, a Ana pohađa 2. razred srednje škole - smjer dizajner tekstila i odjeće i također je izvrsna učenica. O njima se skrbi Sarajevska provincija Bezgrješnog začeca BDM i Družba sestara Služavki Malog Isusa.

Zahvaljujući našim članicama prikupili smo 7.500,00 kuna te nekoliko paketa obuće, odjeće, torbi, modnog nakita i raznih drugih sitnica koje uveseljavaju djevojke njihove dobi.

Kad su paketi stigli u Sarajevo, predsjednica Kluba žena Ivana Milas razgovarala je s provincijskom glavaricom sestrom M. Anom Marijom Kesten te je dogovoren susret s Marijom i Anom kad budu povoljnije okolnosti, bilo u Sarajevu ili u Zagrebu.

Sestre Ana i Marija izvrsne su učenice

RAK DOJKE U VRIJEME PANDEMIJE KORONAVIRUSA

U ovim pandemijskim vremenima rak dojke nije nestao. I dalje je najčešći uzrok smrtnosti ženske populacije s visokom pojavnosti, de facto svaka osma žena. Što treba novo istaknuti u novonastalim uvjetima?

doc. prim. dr. sc. **Zlatko VLAJČIĆ**, dr. med.

U znanstvenim i stručnim časopisima ovih se dana intenzivno piše o negativnom utjecaju pandemije koronavirusa na liječenje onkoloških pacijenata, u pogledu odgode dijagnostike i tretmana. Očekivana negativna statistika zakašnjelog onkološkog tretmana tek se očekuje u sljedećoj godini i godini poslije toga.

U "normalnim" vremenima ovakve odgode tretmana onkoloških pacijenata do mjesec su dana, što ne utječe bitno na rezultate liječenja i preživljenja. U uvjetima pandemije koronavirusa ovakva je odgoda neusporedivo veća. Zato žene moraju postati svjesne potrebe aktivne uloge u dijagnostici i liječenju.

Mjesečni samopregled dojke te godišnja mamografija i ultrazvuk (UZV) dojke su standard, a u slučaju pozitivne obiteljske anamneze za rak dojke i jajnika genetsko savjetovanje i individualiziran pristup sukladno rezultatima testiranja.

Sve veći broj pacijentica s rakom dojke dolazi iz BiH u Republiku Hrvatsku, najčešće Zagreb. Koja je razlika u liječenju? Tko snosi troškove liječenja? Distinkcija je najčešće rekonstrukcija dojke koja u BiH, sukladno iskustvima pacijenata, nije sastavni dio liječenja maligne bolesti dojke. U RH čl. 34. ZOZO-a definira prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja i iznimke. Točka 4. definira kako je rekonstrukcija nakon mastektomije (odstranjenja dojke) sastavni dio liječenja maligne bolesti dojke.

PSIHIČKE REPERKUSIJE AMPUTACIJE ILI DEFORMACIJE DOJKE PREDUGO ZANEMARIVANE

Rekonstrukcija dojke danas se smatra funkcijskim uvjetom povratka žene u normalan život. Stav tipa "bitno je spasiti vas od raka dojke, a poslije se može razmišljati o estetici" prošlost je i ne opravdava nastali tjelesni i psihički invaliditet. Psihičke reperkusije amputacije

doc. prim. dr. sc. **Zlatko Vlačić** radi kao specijalist plastični kirurg i onkološki kirurg Klinike za plastičnu kirurgiju Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u KB Dubrava

dojke ili deformirane dojke predugo su zanemarivane.

Nije riječ o nekom "iznadstandardu" i estetici, već o funkcijskom povratku pacijentice u normalan život žene u punom smislu riječi - socijalnom, seksualnom, majčinskom i, što je najvažnije, osjećaju kompletne osobe. To se danas može i mora postići kroz rad multidisciplinarnog tima za dojku, bez ugrožavanja onkološke sigurnosti pacijentice.

ŠTO TREBA ZNATI KAD SE ODLUČI ZA LIJEČENJE RAKA DOJKE U REPUBLICI HRVATSKOJ?

Za onkološke pacijente iz Bosne i Hercegovine s hrvatskim državljanstvom namjenski se alociraju sredstva iz proračuna RH. Dakle, pacijente s rakom dojke koji se liječe u RH plaća HZZO. No, za to je potrebno imati uputnicu iz BiH koju je potpisalo liječničko povjerenstvo iz bilo kojeg dijela BiH.

I zapamtite, rak dojke ne događa se drugima!

plastična kirurgija

 | zlatkovlačić

Doc. prim. dr. sc. **Zlatko Vlačić**, dr. med.
Plastični i onkološki kirurg

web: zlatkovlajcic.eu

Cijepljenje je zasigurno najbolja javnozdravstvena mjera i jedan od najvećih uspjeha XX. stoljeća. Njime je spašeno više života nego bilo kojom drugom medicinskom intervencijom u povijesti

CIJEPLJENJE

najbolja protuepidemijska mjera

doc. dr. sc. **Vjekoslav JELEČ**, dr. med., neurokirurg - primarius

Povijest zaraznih bolesti stara je koliko i čovječanstvo. Čovjek se vrlo rano suočio s epidemijom velikih boginja koje su uzimale svoj danak u milijunskim žrtvama svake godine. Migracije i kontakti oboljelih i zdravih osoba te su procese ubrzavali. Variola vera ubijala je oko 30 % zaraženih, a u populaciji djece ovaj je broj rastao čak i do 50-70 % oboljelih.

Djeca i siromašni bili su posebno osjetljiva kategorija, lijeka nije bilo, a jedino je bila dostupna palijativna skrb i njega takvih bolesnika. Umiralo je godišnje oko pet milijuna oboljelih u cijelom svijetu. Preživjeli su vrlo često bili suočeni s ozbiljnim posljedicama: sljepoćom, unakaženošću, neurološkim deficitima...

Egipat, Indija, Bliski istok i Europa kroz povijest bili su svjedoci takvih zbivanja. Prateći epidemije uočeno je da su se javljale blaže forme kod onih osoba koje su imale kontakte sa zaraženima i njihovim ranama, a najteži su slučajevi bili kod zaraze kapljičnim infekcijama i putem udisanja virusa.

S vremenom je postojala praksa tzv. inokulacije i variolizacije, gdje su sasušene krase ili iscjedak iz rana ušmrkavani ili utrljavani u kožu ili kontaktom s otvorenim ranama pa su u takvim slučajevima oboljenja bila značajno blaža, a posljedice bezazlenije.

Cijepljenjem se u zdravi organizam unosi oslabljeni mikroorganizam, dio mikroorganizma, toksini ili antigen koji bi omogućio stvaranje specifičnih antitijela u organizmu koja štite bolesnika od infekcija

Ove su tehnike korištene u XIII. stoljeću na Bliskom istoku, ali i u Kini i Indiji. Variolizacija je 1721. godine učinjena u Engleskoj, ali i u Bostonu za vrijeme epidemije. U Englesku je koncept imunizacije donesen iz Istanbula, a do 1757. godine ondje je zaživjela, a osobit pečat dao joj je Edward Jenner koji je iskustvo oboljelih od kravljih boginja pretočio u praksu cijepljenja.

Cijepljenje je izveo 14. svibnja 1796. kod dječaka Jamesa Phippsa s kravljim boginjama, nakon čega dječak razvija blagu kliničku sliku i kroz nekoliko tjedana postaje imun na velike boginje. Naziv "vakcinacija" nastao je od latinske riječi vacca (krava), a za kravlje boginje vaccinia, pa je i ovaj postupak nazvan vakcinacija. Uz Jennera i drugi su primjenjivali ovu praksu. Američki predsjednik Tomas Jefferson od Jennera je 1800. zatražio cjepivo i dvije godine poslije parlament mu daje priznanje i nagradu od 10 000 funti, a pet godina kasnije 20 000 funti.

ANTIVAKSERI POSTOJE OTKAKO I CIJEPLJENJE

Akcija variolizacije za posljedicu je imala antivaxerski bunt, koji se prvi put opisuje u Bostonu kod svećenika Cottona Mathera, koji je s doktorom Zabdielom Boylstonom pokušavao liječiti epidemiju. Zbog takve su mu aktivnosti neistomišljenici ubacili eksplozivnu napravu i poručili da su protiv takvih aktivnosti. Evidentno je bilo da su navedeni postupci značajno smanjili smrtnost za gotovo sedam puta. Antivaxeri su imali i tad puno prigovora poput onih da se vakcinacija suprotstavlja Božjem planu života i smrti te da cijepljeni mogu dobiti kravlje ludilo i slične druge komentare.

Kiropraktičari su tvrdili da su boginje posljedica neravne kralježnice, a postojale su i teorije o vješticijem utjecaju kod bolesnika. Spaljivani su i

Temeljni princip za primjenu cjepiva jest postojanje kliničkih dokaza da je rizik njihove primjene manji od koristi koju dobivamo primjenom tog cjepiva

zakonici o cijepljenju u Engleskoj sredinom XIX. stoljeća. Bila je formirana i Antivakcinacijska liga. Iznimno su bili jaki napadi na Jennera koji je poistovjećen s demonom.

CIJEPLJENJE - JEDAN OD NAJVEĆIH USPJEHA XX. STOLJEĆA

Cijepljenje je zasigurno najbolja javnozdravstvena mjera i jedan od najvećih uspjeha XX. stoljeća. Njime je spašeno više života nego bilo kojom drugom medicinskom intervencijom u povijesti.

Cijepljenjem se u zdravi organizam unosi oslabljeni mikroorganizam, dio mikroorganizma, toksini ili antigeni koji bi omogućio stvaranje specifičnih antitijela u organizmu koja štite bolesnika od infekcija.

Temeljni princip za primjenu cjepiva jest postojanje kliničkih dokaza da je rizik primjene tih cjepiva manji od koristi koju dobivamo njihovom primjenom. Sve države imaju regulativne i kontrolne institucije za primjenu cjepiva, kod nas u Hrvatskoj je to HALMED, a u Europi EMA. U SAD-u je tu ulogu preuzela FDA. Ove institucije odgovorne su za odobravanje i provjeru kvalitete lijekova i cjepiva. Cjepiva koja se uvedu u upotrebu u Hrvatskoj kontinuirano se prate i evaluiraju, prate se nuspojave i komplikacije.

Zahvaljujući primjeni cjepiva danas je potpuno iskorijenjena bolest velikih boginja i zadnji je bolesnik bila djevojčica iz Bangladeša, a dječja paraliza iskorijenjena je iz svih zapadnoeuropskih zemalja.

IMUNIZACIJOM SE SPAŠAVAJU MILIJUNI ŽIVOTA SVAKE GODINE

Imunizacija je priča o uspjehu u zdravstvu jer se njome spašavaju milijuni života svake godine. Do sada su razvijena cjepiva za sprečavanje više od 20 životno ugrožavajućih bolesti, pomažući ljudima svih dobnih skupina živjeti duže i zdravije.

Cjepiva uspješno sprečavaju dosta bolesti, ali nisu učinkovita za sve zarazne bolesti. Razvoj cjepiva za HIV i hepatitis C pokazao se vrlo izazovnim i nema dobre rezultate. Razvoj cjepiva dugotrajan je proces i traje pet do deset godina. Proces razvoja cjepiva protiv COVID-a19 značajno je skraćen u pretkliničkoj fazi uz pomoć moderne tehnologije platforme za razvoj kandidatskog cjepiva.

Američkoj biotehnoškoj tvrtki Moderna uz pomoć tehnologije platforme trebalo je 42 dana da od analize sekvenci virusa stvori novo kandidatsko cjepivo nove generacije (m-RNA-1273). Ranije je za slične operacije trebalo 20 mjeseci (SARS 2002/2003). Sustavno i planski

u Hrvatskoj se cijepi već nekoliko desetljeća. Obveznim cijepljenjem u RH iskorijenjena je difterija, posljednji oboljeli bio je 1974. i poliomijelitis 1989. godine. Smanjen je broj oboljelih od TBC-a za 94 %, a tetanusa 98 %. Također, smanjena je i rubeola te ospice (morbili) za više od 90 %, zaušnjaci i veliki kašalj za 99 %. Cijepljenje kao koncept otvorilo je novu eru u zdravstvenoj zaštiti stanovništva.

CJEPIVA ZA COVID-19, KOJA JE ALTERNATIVA?

Trenutačna pandemija globalna je kriza s pogubnim zdravstvenim, socijalnim i ekonomskim utjecajem. U kratkom vremenu od godinu i pol u svijetu je umrlo više od pet milijuna ljudi, a u Hrvatskoj oko 10 000 osoba na oko više od 550 000 oboljelih ljudi. Globalna pandemija koronavirusne bolesti zahtijeva brzo rješenje u obliku procjepljivanja populacije. Cjepiva obično zahtijevaju godine istraživanja i ispitivanja prije nego što dođu u primjenu, no 2020. godine znanstvena zajednica pokrenula je istraživanje s ciljem proizvodnje cjepiva u dosad rekordno kratkom roku.

Trenutačno se testira više od 60 cjepiva u kliničkim ispitivanjima na ljudima, a dvadesetak je stiglo u završnu fazu testiranja. Oko 85 pretkliničkih cjepiva pod aktivnim je istraživanjem na životinjama. U tijeku je proizvodnja, ugovaranje i primjena velikog broja cjepiva, do kraja 2021. godine 5.600.000 doza.

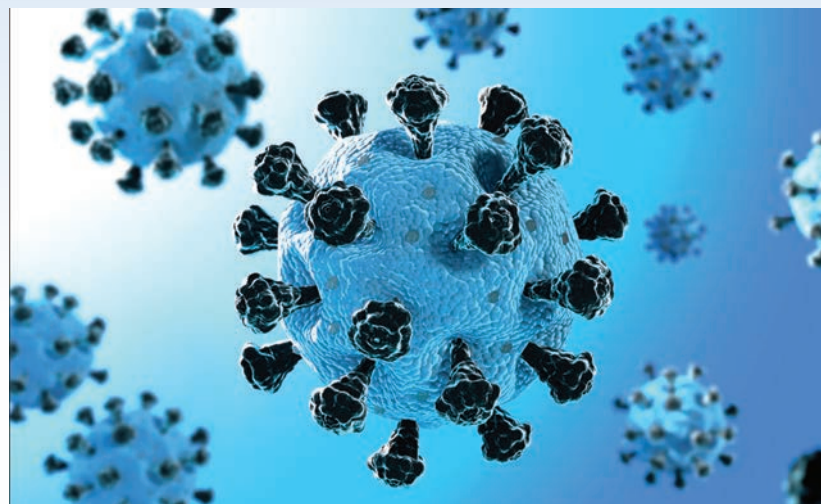
OD DVA ZLA TREBA IZABRATI MANJE

Danas svjedočimo velikoj konfrontaciji različitih mišljenja kad je u pitanju priroda COVID-a-19, njegova geneza, kontradikcije vezane za liječenje, ali i za problematiku cijepljenja.

Cjepiva se optužuju za autizam, kao jedno od glavnih sredstava u teorijama zavjere za kontrolu nad masama, optužuju ga kao idealno sredstvo transhumanističkog djelovanja. Određene grupacije antivaksera optužuju ga kao opasno oružje protiv zdravlja ljudi. Navode podatke da je cjepivo smrtonosnije od bolesti. Medijski prostor vrvi od raznih oprečnih informacija kad je u pitanju sigurnost, učinkovitost i svrhovitost cjepiva. Optužuje se farmakoindustrija da je visokoprofitnost cjepiva glavni motiv za njezino zagovaranje.

Živimo u svijetu u kojem su svi ovi obrasci već viđeni i gdje se kredibilitet gubi na svim područjima ljudskog djelovanja. Ipak, ostaje činjenica s kojom će se složiti svi koje rade sa zaraženim bolesnicima, a kod kojih se razvije teška klinička slika i postCOVID sindrom.

Riječ je o teškoj bolesti za čije liječenje za sada nemamo siguran lijek. Mnogi su tijekom ove pandemije izgubili drage osobe dobrog zdravlja, zdravstveni sustav na granicama je izdržljivosti. Epidemija ne jenjava, COVID-19 i dalje odnosi žrtve. U ovakvoj situaciji često se prisjetimo one stare poslovice – *Od dva zla treba izabrati manje.*

predsjednik
UBHH Prsten
Marijan KLAIĆ

Iskustvo Udruge Prsten u RH od neprocjenjive nam je vrijednosti za planiranje razvoja Prstena u BiH, a njezin ugled u Republici Hrvatskoj vodilja nam je kamo usmjeriti razvoj kako bi naša Udruga dosegla željeni status među Hrvatima u Bosni i Hercegovini, uvažavajući specifičnost življenja i rada u BiH

akademsko zvanje diplomirani inženjer građevinarstva. Profesionalni rad započeo sam 1986. godine u vodoprivrednom poduzeću Srednja Posavina u Orašju, koji je prekinut u travnju 1992. godine, početkom ratnih djelovanja u Bosanskoj Posavini. Sudjelovao sam u Domovinskom ratu u obrani Bosanske Posavine, od pripremnih aktivnosti do Daytonskog sporazuma, kao pripadnik 106. oraške brigade HVO-a. Poslije rata osnovao sam projektno poduzeće i osamnaest godina bavio se projektiranjem i nadzorom izgradnje građevinskih objekata na prostoru Županije Posavske. Od 2014. do 2018. godine obnašao sam dužnost predsjednika Vlade Županije Posavske, a od 2018. godine zastupnik sam u Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH. Oženjen sam i imam tri sina.

Na čelu ste UBHH Prsten od 2019. godine. Jeste li zadovoljni radom Prstena u Bosni i Hercegovini?

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten mlada je Udruga, djeluje na prostoru Bosne i Hercegovine tek tri i pol godine. U tom je razdoblju

PRSTEN U BOSNI I HERCEGOVINI SVAKIM DANOM SVE SNAŽNIJI

Marija BAGARIĆ / Fotografije iz privatnog albuma

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten u malo godina postojanja pokazala je veliko srce. Njezina uloga posebno je značajna u ovo turbulentno vrijeme za Hrvate Bosne i Hercegovine, a da osnivanje sestrinske udruge u BiH itekako ima smisla i potrebe najbolje pokazuju brojne aktivnosti koje su se organizirale i provodile i u ovim ograničenim i otežanim uvjetima pandemije. I dok ta pošast za posljedicu ima i otuđenost, kod nas se čini kao da je nije ni bilo. Kako bismo dobili pravi uvid u djelovanje Prstena u BiH, razgovarali smo s njezinim predsjednikom Marijanom Klaićem, o aktivnostima u njegovu mandatu, zadovoljstvu radom Udruge te kako vidi Prsten u budućnosti.

Za početak, možete li se ukratko predstaviti - tko je Marijan Klaić?

Rođen sam u Donjoj Mahali u općini Orašje, 1963. godine, gdje i danas živim. Završio sam Fakultet građevinskih znanosti u Zagrebu i stekao

prioritetna zadaća bila predstaviti Udrugu Hrvatima i drugima na cijelom prostoru države te razvijati organizacijsku strukturu koja može provoditi aktivnosti na realizaciji planiranih zadataka.

Paralelno s tim, provodili smo aktivnosti na omasovljavanju članstva Udruge. Od veljače 2020. godine zbog pandemije koronavirusa i epidemioloških mjera značajno je otežan rad Udruge i provođenje planiranih aktivnosti. No, unatoč tome,

realizirali smo mnoge aktivnosti i mogu reći da sam zadovoljan radom Udruge Prsten u Bosni i Hercegovini, iako se uvijek može bolje i više. Očekujemo početkom sljedeće godine bolju epidemiološku situaciju, a time i bolje uvjete za pojačan rad Udruge.

Možete li nam dati kratak osvrt na svoj mandat, u kojem je Prsten u BiH doživio procvat?

Vodstvo Udruge Prsten, koje čini Upravni odbor i Predsjedništvo na čijem sam čelu, na početku svake godine u ovom mandatnom razdoblju izradilo je godišnje programe rada (za 2020. i 2021.) u kojima su planirane ak-

Ogranka Kluba žena HNŽ-a u Mostaru. Sve je pripremljeno za utemeljenje Kluba znanstvenika. Predstavljanje Prstena rezultiralo je značajnim povećanjem članstva, pravnih i fizičkih osoba. Na kraju prve godine mandata održali smo Večer folkloru u Prstenu, koja je bila vrhunska kulturna manifestacija i večer u kojoj smo prezentirali rezultate rada i promovirali Prsten visokim uzvanicima iz javnog života i simpatizerima Prstena. U nemogućnosti održavanja planirane Gospodarske konferencije, u veljači ove godine na Kupresu je održan Okrugli stol na temu "Učinci mjera entitetskih i županijskih Vlada na gospodarstvo u 2020. godini" na kojem je sudjelovala dopremijerka i ministrica financija VFBiH Jelka Miličević. Sredinom srpnja u Hrvatskom kulturnom centru sv. Franjo u Tuzli, održan je Okrugli stol regionalnog karaktera, na temu "Demografska kretanja i populacijska politika Hrvata u BiH". Eminentna imena iz znanosti, obrazovanja, umjetnosti i politike iznijeli su svoja stajališta o utjecajima na demografska kretanja kao i mjere koje mogu pridonijeti ostanku Hrvata u BiH. Skup je održan pod visokim pokroviteljstvom predsjednika HNS-a prof. dr. Dragana Čovića. Organiziran je također veći broj humanitarnih aktivnosti kako bi se pružila pomoć onima u potrebi, a posebno želim istaknuti prikupljanje novčanih sredstava za pomoć stradalima od potresa u Petrinji. Ostvarili smo suradnju i realizirali nekoliko projekata, sa značajnim hrvatskim udrugama i

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten mlada je Udruga, djeluje na prostoru Bosne i Hercegovine tek tri i pol godine. U tom je razdoblju prioritetna zadaća bila predstaviti Udrugu Hrvatima i drugima na cijelom prostoru države te razvijati organizacijsku strukturu

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten predstavljena je diljem BiH

tivnosti s definiranjem vremena realizacije, usklađene s ciljevima i načelima Udruge.

Iako je zbog epidemioloških mjera zabrane kretanja i okupljanja bilo znatno otežano realizirati planirane aktivnosti, uspjeli smo organizirati mnogo toga. Na početku mandata promovirali smo Prsten održavanjem skupova predstavljanja Udruge Hrvatima u Posavini, srednjoj Bosni, i Hercegovini.

Jedan od bitnih zadataka koje smo realizirali jest utemeljenje Kluba poduzetnika na Kupresu i Kluba mladih u Banjoj Luci te utemeljenje Podružnice Kluba žena Posavine u Orašju te

institucijama koje djeluju u BiH i to s HAZU-om BiH, SUM-om, HMI Mostar, HKD-om Napredak. Bili smo organizatori promocije knjiga, izložbe umjetničkih fotografija kao i predavanja na teme iz zdravstva. Moglo bi se mnogo toga još reći o radu Udruge, ali čitatelje upućujem na *Facebook* i *web*-stranicu Udruge gdje se mogu detaljnije upoznati s našim radom. Na Izornoj skupštini prezentirat ćemo svoj rad i dobiti konačnu ocjenu o radu rukovodstva Prstena u ovom mandatnom razdoblju.

Tijekom vašeg mandata osnovan je Klub poduzetnika, Ogranak Kluba žena HNŽ-a i ŽP-a te Klub mladih. Kako ste zadovoljni njihovim radom?

Prije svega želim iskazati svoje zadovoljstvo što smo u prethodnom razdoblju izvršili sve potrebne pripreme, unatoč okolnostima, i utemeljili navedene organizacijske sastavnice Udruge Prsten, što na razini središnjice što na razini županija. Izgradnja strukturalnih jedinica preduvjet je za kvalitetniji i sadržajni rad, što se veoma brzo i potvrdilo u daljnjem radu i realizaciji aktivnosti.

Složenost planiranja i provođenja aktivnosti klubova na razini središnjice veća je od realizacije aktivnosti na razini podružnica i Ogranak. Ogranak Kluba žena HNŽ-a, koji najduže djeluje, bio je najaktivniji i realizirao je mnoge aktivnosti iz područja kulture i umjetnosti, kao i humanitarne aktivnosti. U

organizaciji Podružnice Kluba žena Posavine, među ostalim aktivnostima, organiziran je okrugli stol na temu *Mentalno zdravlje u doba pandemije COVID-19*, te kazališna predstava čija su prikupljena sredstva donirana jednoj obitelji u potrebi.

Klub poduzetnika i Klub mladih svoje su aktivnosti usmjerili na razmatranje problema poduzetništva i mladih s jasno iskazanim prijedlozima za njihovu realizaciju i usmjeravanje prema nadležnim institucijama. Zbog svega ovog rad organizacijskih sastavnica smatram vrlo dobrim i siguran sam da će biti sve sadržajni.

Prsten u BiH odaziva se na humanitarne akcije, a zajedno s Prstenom u RH pokazao je solidarnost prema stradalima u potresu. Možete li nam reći nešto više o ovoj aktivnosti?

Razoran potres koji je pogodio Banovinu izazvao je duboko suosjećanje Hrvata u Bosni i Hercegovini s hrvatskim narodom u Republici Hrvatskoj. Predsjedništvo Udruge Prsten donijelo je odluku i provelo humanitarnu aktivnost prikupljanja financijskih sredstava za pomoć stradalima. Velik broj Hrvata podrijetlom iz Bosne i Hercegovine živi u Petrinji i okolici, koji su tijekom rata izbjegli ili su bili protjerani, a sad su ponovno doživjeli uništenje imovine i ugrožavanje života. Hrvati u Bosni i Hercegovini

Za predstavljanje Udruge najbitnija aktivnost bila je Svečana akademija u povodu prve obljetnice postojanja Prstena u BiH, održana u studenom 2019., kojoj su nazočili visoki uzvanici iz RH na čelu s tadašnjom predsjednicom RH Kolindom Grabar-Kitarović, članovi HNS-a na čelu s predsjednikom Draganom Čovićem, članovi Predsjedništva Prstena u RH na čelu s predsjednikom Pavom Zubakom, kao i velik broj članova i simpatizera Prstena iz javnog života. Održavanje okruglog stola na temu *Učinci mjera entitetskih i županijskih Vlada na gospodarstvo u 2020. godini i Demografska kretanja i populacijska politika Hrvata u BiH* također su vrlo važne za Prsten

Predsjednici Prstena u RH i BiH Pavo Zubak i Marijan Klaić s predsjednikom HNS-a BiH Draganom Čovićem

Suradnja sa sestrinskom Udrugom Prsten kontinuirana je i na zavidnoj razini od samog utemeljenja Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten. Bogato šesnaestogodišnje iskustvo Prstena u RH od velike je koristi i važnosti za Prsten u BiH

također su bili izloženi prirodnoj katastrofi, poplavama u svibnju 2014. godine, i tad smo osjetili veliko srce dobrih ljudi među kojima je bila pomoć iz Republike Hrvatske. U listopadu ove godine, predsjednik Prstena u RH Pavo Zubak i ja u ime Prstena u RH i BiH posjetili smo Petrinju te zajedno s domaćinima, gradonačelnicom Petrinje i županom Sisačko-moslavačke županije, obišli stradalo područje i posjetili tek obnovljenu Osnovnu školu Dragutina Tadijanovića u Petrinji. Tom prigodom donirali smo zajednički prikupljena sredstva za opremanje škole u ukupnom iznosu od 450.000 kuna.

Kad se osvrnete na protekle dvije godine, na što ste najviše ponosni u Prstenu, koju biste aktivnost izdvojili?

Već sam naveo mnoge realizirane aktivnosti u protekle dvije godine i svaka od njih bitna je za promoviranje i izgradnju Udruge Prsten, smještajući je među vodeće udruge s hrvatskim predznakom u BiH.

i hrvatski narod u BiH. Večer folkloru u Prstenu kulturna je manifestacija i značajno više od toga te je to također važna aktivnost u organizaciji naše Udruge.

Ostvarili ste suradnju sa srodnim udrugama i organizacijama, u Bosni i u Hercegovini. Možete li navesti neke od njih i jeste li zadovoljni dosadašnjom suradnjom?

U protekle dvije godine u realizaciji više projekata u kojima smo bili nositelji aktivnosti ili suorganizatori, ostvarili smo suradnju s

Hrvatski narodni sabor BiH i Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten imaju ciljeve koji se dijelom preklapaju, a to je zaštita nacionalnih, vjerskih, gospodarskih i drugih vrijednosti hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini

udrugama i organizacijama iz BiH i RH.

Iznimno dobru suradnju ostvarili smo s Hrvatskom akademijom za znanost i umjetnost BiH, Sveučilištem u Mostaru i Hrvatskom maticom iseljenika Mostar te HKD-om Napredak. Kvalitetnu suradnju ostvarili smo i s organizacijama iz RH koje su na naš poziv sudjelovale kao suorganizatori u realizaciji projekata, i to Institut Ivo Pilar Zagreb i Institut za migracije i narodnosti Zagreb te Matica hrvatskih iseljenika RH. Suradnja je realizirana na obostrano zadovoljstvo i bit će nastavljena.

Uvijek ističete potporu Prstena iz RH. Kakva je suradnja sa sestrinskom udrugom i kako biste je dodatno osnažili?

Suradnja sa sestrinskom Udrugom Prsten kontinuirana je i na zavidnoj razini od samog utemeljenja Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten. Bogato šesnaestogodišnje iskustvo Prstena u RH od velike je koristi i važnosti za Prsten u BiH. To iskustvo koristimo u radu Predsjedništva i Upravnog odbora, kao i organizacijskih sastavnica. Izravna suradnja vodstva dvaju Prstena na sjednicama Predsjedništva i UO-a omogućava donošenja pravodobnih odluka planiranja i realizacije zajedničkih aktivnosti.

U provođenju velikog broja aktivnosti, osim savjetodavne uloge, Prsten u RH sudjelovao je i u njihovoj realizaciji.

Prsten u RH na čelu s predsjednikom Pavom Zubakom u proteklom dvjema godinama kao suorganizator aktivnosti Prstena u BiH podržao je realizaciju naših najvažnijih projekata te smo u potpunosti zadovoljni iznimno visokom razinom suradnjom naših dviju udruga.

Prsten u BiH uživa i potporu Hrvatskog narodnog sabora BiH. Možete li nam reći nešto više o tome?

Hrvatski narodni sabor BiH i Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten imaju ciljeve koji se dijelom preklapaju, a to je zaštita nacionalnih, vjerskih, gospodarskih i drugih vrijednosti hrvatskog naroda u Bosni i Hercegovini. Prsten okuplja Hrvate u BiH i kroz međusobno povezivanje i suradnju, snagom zajedništva, želimo pridonijeti ostvarenju nacionalnih ciljeva hrvatskog naroda u BiH, legitimno predstavljanje, ravnopravnost, gospodarski prosperitet te promoviranje znanstvenih i kulturnih vrijednosti.

Koristim prigodu zahvaliti predsjedniku HNS-a BiH prof. dr. Draganu Čoviću, Predsjedništvu i GV-u HNS-a BiH na velikoj potpori koju nam pružaju u radu. Mnoge projekte koje je Prsten realizirao u ovom mandatnom razdoblju, HNS BiH podržao je kroz visoko pokroviteljstvo i suorganizaciju. Potpora HNS-a BiH Prstenu u BiH iznimno je bitna za daljnji razvoj Udruge i uvjeren sam da ćemo tu potporu imati i ubuduće.

I za kraj, koji su planovi, kako Prsten u BiH vidite u budućnosti?

Dvogodišnji mandat ovog vodstva približava se kraju. Uskoro nas očekuje Izorno-izvještajna skupština na kojoj ćemo, među ostalim, raspraviti i o daljnjim smjernicama razvoja Prstena u BiH. Smatram da je potrebno nastaviti s aktivnostima koje će rezultirati povećanjem članstva, fizičkih i pravnih osoba. Potrebno je završiti započeto utemeljenje svih klubova na razini Središnjice sukladno Statutu i podružnica na razini regija u Hercegovini, Središnjoj Bosni, Posavini i Republici Srpskoj.

Vrlo je važno dovršiti započeto osnivanje fonda (privremeno podračuna) iz kojeg će se financijski pomagati (jednokratna pomoć, stipendije) hrvatskim studentima na studijima u BiH i RH. Važno je također osnažiti rad Kluba poduzetnika i na tom treba raditi u idućem razdoblju.

UBHH Prsten je mlada udruga koja djeluje na cijelom prostoru BiH i veoma je teško vidjeti daleku budućnost razvoja Udruge. Iskustvo Prstena u RH od neprocjenjive nam je vrijednosti za planiranje razvoja Prstena u BiH, a njezin ugled u Republici Hrvatskoj vodilja nam je kamo usmjeriti razvoj kako bi naša Udruga dosegla željeni status među Hrvatima u Bosni i Hercegovini, uvažavajući specifičnost življenja i rada u BiH.

Smatram da je potrebno nastaviti s aktivnostima koje će rezultirati povećanjem članstva, fizičkih i pravnih osoba

Godinu 2021. obilježio je niz događanja, sastanaka i potpora koje je realizirala Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten. Iako u otežanim i ograničenim uvjetima rada, članovi Upravnog odbora i Predsjedništva UO-a kontinuirano su održavali sjednice i planirali svoje djelovanje aktivnije nego prethodnih godina. Održane su četiri sjednice Predsjedništva i dvije sjednice Upravnog odbora, a prvi je put održana zajednička sjednica vodstva Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten i Udruge Hrvata BiH Prsten u Orašju. Zajedničkim sastancima i aktivnostima te razmjenom iskustava upotpunjuje se rad sestrinskih udruga, potiče suradnja i razvija zajedništvo Prstena u RH i u BiH. Realizirani su i sastanci klubova te organizirana različita događanja kroz koje je istaknuta prisutnost Prstena u Bosni i Hercegovini.

Pripremila: **Mirjana MILIĆEVIĆ**

Zajednička sjednica VODSTVA PRSTENA U RH I BiH

U Orašju je 28. kolovoza 2021. održana zajednička sjednica predsjedništava Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten i Udruge Hrvata BiH Prsten, a uz predsjednike sestrinskih udruga Pavu Zubaka i Marijana Klaića sjednici je nazočio i predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH Dragan Čović.

Razmatrano je djelovanje udruga u proteklom razdoblju, kao i suradnja na realizaciji Statutom zacrtanih ciljeva povezivanja i umrežavanje Hrvata te promicanje i zaštite temeljnih vrijednosti hrvatskog naroda u BiH.

Predsjednik Prstena u BiH Marijan Klaić osvrnuo se na aktivnosti realizirane u protekle dvije godine te istaknuo suradnju s udrugama i institucijama važnim za Hrvate u BiH, kao i sa sestrinskom udrugom čije iskustvo Prsten u BiH koristi za promicanje hrvatskog

Zajednička sjednica predsjedništava Prstena u RH i BiH u Orašju

zajedništva kroz realizaciju planiranih projekata. O realiziranim projektima govorili su članica Predsjedništva UBHH Prsten Mirjana Milićević i dopredsjednik Kluba poduzetnika Darko Kasap. U svojim izlaganjima predsjednik Prstena u RH Pavo Zubak i počasni predsjednik Mijo Marić te predsjednik Kluba poduzetnika Ivica Nuić potvrdili su uspješnu dosadašnju suradnju te izrazili daljnju potporu Prstenu u BiH, a predsjednik HNS-a BiH Dragan Čović pozdravio je aktivnosti Prstena s obje strane granice.

“Međusobnom sinergijom uspješno završavate sve projekte i stvarate nove vrijednosti za Hrvate u BiH i iz BiH. Iako ste nepolitička udruga, uspjeli ste očuvati pleter zajedništva i pomoći da hrvatski narod u BiH bude nikad snažniji,” istaknuo je Čović te zahvalio vodstvima Prstena na jasnoj viziji budućnosti hrvatskog naroda u BiH, kao i na aktivnostima kojima pridonose poboljšanju položaja hrvatskog naroda te očuvanju temeljnih vrijednosti, prosperiteta i jedinstva. Na kraju su uručene zahvalnice i iskaznice počasnim članovima UBHH Prsten za osobit doprinos i zalaganje za ostvarivanje ciljeva i zadataka Prstena u BiH, a među njima su Dragan Čović, Pavo Zubak, Mijo Marić, Ivica Nuić, Marko Pipunić, Ilija Tolić i Marjan Biškić.

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten organizirala je 9. srpnja 2021. okrugli stol na temu Demografska kretanja i populacijska politika Hrvata u BiH. Održan je u Hrvatskom kulturnom centru sveti Franjo u Tuzli, a sudionici su bili predstavnici različitih institucija i stručnjaci za pitanje demografije koji su iznijeli svoja stajališta o utjecajima na demografska kretanja, kao i iskustva pozitivnih mjera koja mogu pridonijeti ostanku i opstanku Hrvata u BiH.

Predsjednik UBHH Prsten Marijan Klaić, uz zahvalu pokrovitelju i suorganizatorima te sudionicima, istaknuo je važnost teme zbog negativnih demografskih kretanja s kojima se suočava hrvatski narod u BiH. "Demografija Hrvata u BiH, jedan od naših najvitalnijih interesa, po svim je parametrima negativna. Demografska kretanja zahtijevaju sveobuhvatnu analizu, određivanje strateških demografskih ciljeva Hrvata u BiH i mjera za postizanje ciljeva te bez odlaganja pristupanje realizaciji mjera kroz različite aktivnosti. Negativni demografski parametri nisu od jučer, nego se bilježe zadnjih 50 godina, a reflektiraju se kroz iseljavanja promjenjivog intenziteta u proteklom vremenu i negativnom natalitetnom stopom posebno primjetno u zadnjem desetljeću," kazao je Klaić, poručivši da bi svatko u svojoj nadležnosti, pojedinci i institucije te predstavnici vlasti, trebao pridonijeti cilju demografskog zaokreta i pozitivne populacijske politike Hrvata u BiH.

U raspravi su sudjelovali i ravnatelj Instituta Ivo Pilar Željko Holjevac, predsjednik HAZU-a BiH akademik Mladen Bevanda, ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Mijo Marić, Krešimir Bušić iz Instituta za migracije i narodnosti RH, veleposlanik RH u BiH Ivan Sabolić te predsjednik Vlade Zapadno-hercegovačke županije Zdenko Čosić. Okrugli stol real-

Konferencija u Tuzli

Okrugli stol

DEMOGRAFSKA KRETANJA I POPULACIJSKA POLITIKA HRVATA U BIH

iziran je kroz tri panela. Prvi se panel odnosio na demografska kretanja u BiH, gdje su predstavljena različita znanstvena istraživanja, a na panelu su sudjelovali dopredsjednik Udruge Prsten Anto Domić, pomoćnik ravnatelja Instituta Ivo Pilar Dražen Živić te *prstenovac* Tado Jurić, predavač s Hrvatskog katoličkog sveučilišta i Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu.

Na drugom panelu Populacijska politika Hrvata u BiH svoja iskustva i znanja predstavili su Žana Ćorić iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, Dragan Babić s Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Mostaru i HAZU-a BiH, predsjednik Kluba znanstvenika Prstena u RH Ivo Grgić i Mirjana Milićević s FPMOZ-a Sveučilišta u Mostaru.

Treći panel organiziran je na temu Utjecaj demografskih kretanja na razvoj gradova/općina, stanje, iskustva i perspektive, a o stanju i iskustvima pozitivne prakse govorili su gradonačelnici Čapljine, Viteza i Žepča te pročelnica Ureda za statistiku HBŽ-a Mira Vujeva.

U svojim izlaganjima predstavili su spektar mjera koje provode u lokalnim zajednicama, općinama i gradovima, a koja predstavljaju značajne potpore na području odgoja i obrazovanja, potpore mladima i socijalno ugroženim te potpore u gospodarstvu. Istaknute su mjere pomoći pri stambenom zbrinjavanju mladih obitelji, kao i potpore pronatalitetnoj politici.

Suorganizatori okruglog stola bili su Hrvatska matica iseljenika, Institut Ivo Pilar, Institut za migracije i narodnosti, Udruga Prsten u RH, Hrvatska akademija za znanost i umjetnost BiH, Filozofski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Matica hrvatska Mostar te Odjel za iseljništvo GV HNS-a BiH.

U Mostaru predstavljene knjige Ivice Musića

U organizaciji Udruge Prsten u BiH i Sveučilišta u Mostaru, u Hrvatskom domu hercega Stjepana Kosače 29. listopada 2021. predstavljene su dvije knjige prof. dr. sc. Ivice Musića, dekana Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru - *Memento akademskog pisma te Hercegovački franjevci i filozofija*. U ime organizatora promocije okupljene su pozdravili predsjednik Prstena Marijan Klaić i prorektor Sveučilišta prof. dr. sc. Milenko Bevanda, jedan od prorektora na Sveučilištu, a knjigu su predstavili prof. dr. sc. Ugo Vlajsavljević, prof. dr. sc. Buntić i doc. dr. sc. Penava.

Na kraju je autor zahvalio izdavaču i predstavljateljima te organizatorima promocije knjiga, na kojoj su sudjelovali i mladi glazbenici Antonio Šarić i Hrvoje Merdžo.

Javna tribina o prekograničnoj suradnji i EU-ovim fondovima

U sklopu Dana Kulturno-vjerske baštine Hrvata Bosne i Hercegovine pod geslom "Vratimo nadu zavičajju", održana je javna tribina *Prekogranična suradnja i korištenje EU fondova u cilju opstanka Hrvata na ovim prostorima, jačanje gospodarstva, OPG-ova i turizma*.

Organizatori te kulturno-vjerske manifestacije su Hrvatska matica iseljenika i KUD Rudine - Župa Vidoši, a pokrovitelji su Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, Grad Livno i Vlada HBŽ-a uz stručnu potporu UBHH Prsten. Cilj je manifestacije povezivanje Hrvata Bosne i Hercegovine s domovinom Hrvatskom i hrvatskim iseljeništvom, a u fokusu je manifestacije upoznavanje zajedničke tradicije i kulture te unapređenje obrazovnih, gospodarsko-socijalnih, kulturnih i drugih aspekata raseljenih bh. Hrvata, kao i pružanje potpore Hrvatima u BiH, posebno u jačanju i očuvanju nacionalnog, vjerskog i kulturnog identiteta.

U ime UBHH Prsten na javnoj tribini sudjelovala je članica Predsjedništva prof. dr. sc. Mirjana Milićević, koja je predstavila mogućnosti apliciranja na programe EU-ovih fondova putem projekata, i predsjednik Kluba poduzetnika Zvonko Bagarić, koji je istaknuo probleme s kojima se gospodarstvenici susreću u svojem radu. Milićević je istaknula kao jedan od većih problema u BiH nedostatak informacija tijekom pripreme i objave projekata. Problem je i nedostatak osposobljenog projektnog osoblja, odnosno projektnih timova koji bi radili isključivo na izradi projekata te praćenju njihove realizacije.

Moglo se čuti i to da je u BiH, entitetima pa i nižim razinama vlasti, velik problem neusklađenost propisa, njihova kompliciranost i sporost administracije. Na svemu tome trebalo bi poraditi i olakšati uvoz kapitala, jer investitor će doći ako mu se to isplati, zaključeno je na skupu kao i to da je velika šansa HBŽ-a i svih njegovih sastavnica poljoprivreda, stočarstvo, turizam i obnovljivi izvori energije te da to treba maksimalno iskoristiti.

"Razmatramo mogućnosti koje nude prekogranična suradnja, EU-ovi fondovi i Interreg, koji je sad u fazi pripreme. To je trilateralna suradnja Hrvatske, BiH i Crne Gore. Želimo Livno istaknuti kao najveći centar ove regije," izjavio je gradonačelnik Livna Darko Čondrić.

Da se razvoj gospodarstva ne može bazirati isključivo na EU-ovim fondovima, nazočnima je obrazložio poduzetnik Ivan Miloloža, član Predsjedništva Prstena u RH, poručivši da EU-ovi fondovi neće pomoći ako sami nešto ne poduzmemo.

Klub poduzetnika UBHH Prsten održao radnu sjednicu o gospodarstvu

Potaknuti gospodarskom krizom u BiH izazvanom globalnim procesima pandemije koronavirusa, novoutemeljeni Klub poduzetnika UBHH Prsten sazvaio je sjednicu Izvršnog odbora na kojoj su bili predsjednik HNS-a BiH Dragan Čović, federalna ministrica financija i dopremijerka Vlade FBiH Jelka Miličević i predsjednik Kluba poduzetnika Udruge Prsten u RH Ivica Nuić. Sjednica je počela usvajanjem Programa rada Kluba poduzetnika za 2021. godinu, a potom je uslijedilo izlaganje ministricе Miličević o učincima entitetskih i županijskih Vlada na ublažavanju ekonomskih posljedica pandemije koronavirusa. Iznijela je i podatke o ukupnim sredstvima uloženim u gospodarstvo tijekom 2020. godine, sukladno donesenim mjerama.

Kroz konkretne brojke izneseni su ukupni učinci na gospodarstvo i izvanproračunske fondove, nakon čega je uslijedila sadržajna rasprava u kojoj su članovi Izvršnog odbora govorili o problemima s kojima su se susretali u konzumiranju mjera potpore gospodarstvu. Predsjednik HNS-a Čović ukazao je na važnost i ulogu koju ima Udruga Prsten, pogotovo u kontekstu ovakvih inicijativa Kluba poduzetnika kroz koji se pravi svojevrsni bazen za poslovne, gospodarske i tehnološke ideje i njihova konkretna realizacija. Predsjednik Kluba poduzetnika Prstena u RH Ivica Nuić prenio je njihova iskustva, a članovi Izvršnog odbora Kluba poduzetnika u BiH iznijeli su prijedloge mjera za pomoć gospodarstvu koje su potom uputili mjerodavnim institucijama na razmatranje.

Klub mladih UBHH Prsten

Utemeljiteljska i Izborna skupština Kluba mladih UBHH Prsten održana je 26. lipnja 2021. u Banjoj Luci, a potporu svojim dolaskom mladim *prstenovcima* u BiH dali su i predstavnici Foruma mladih Prstena u RH.

Okupljene je pozdravio predsjednik Udruge Marijan Klaić, istaknuvši važnost Kluba mladih u radu i razvoju Prstena, a prigodnim govorima obratili su se i dopredsjednik Udruge Davor Pranjić, predsjednik Foruma mladih Robert Čolić i njegov zamjenik Ante Novaković te predsjednik Foruma mladih Podružnice Osijek Ivan Dominković. Skupštini je nazočio i predsjednik mladeži HDZ-a BiH Mate Lončar, koji je Klubu mladih zaželio uspješan rad te ponudio suradnju na zajedničkim programima i projektima za mlade.

U izbornom dijelu Skupštine svi predloženi kandidati jednoglasno su podržani. Za predsjednicu Kluba mladih izabrana je Marija Bagarić iz Tomislavgrada, za zamjenike predsjednice Matea Cakalin iz Nove Bile i Šimo Grgić iz Odžaka, a za članove Izvršnog odbora izabrani su Vanja Miličević (Mostar), Kristijan Živkušić (Ljubuški) Andrijana Marold (Široki Brijeg), Boris Marić (Kreševo) Bruno Štrbac (Vitez), Katarina Marošević (Orašje), Tea Ružić (Brčko) i Tamara Saradžić (Banja Luka).

Novoizabrana predsjednica Kluba mladih Marija Bagarić zahvalila je svima na potpori te najavila širenje članstva i snaženje Klub mladih kako bi mogli provoditi aktivnosti koje će zajedno s Izvršnim odborom predlagati članstvu Udruge. Nakon Skupštine organizirano je zajedničko razgledanje grada i obilazak kulturno-povijesnih znamenitosti Banja Luke.

Klub mladih na humanitarnom malonogometnom turniru u Livnu

U Livnu je održan humanitarni malonogometni turnir na kojem je sudjelovao Klub mladih Udruge Prsten, a otvorili su ga dopredsjedateljica Zastupničkog doma PS BiH Borjana Krišto i gradonačelnik Livna Darko Čondrić.

Za malonogometni tim Prsten igrali su Šimo Grgić, Jurica Miličević i Josip Bokšić, a podršku iz publike pružile su im predsjednica Kluba mladih Marija Bagarić i članica Izvršnog odbora Vanja Miličević. Uz humani čin, ovaj sportski događaj bio je ujedno prigoda za druženje mladih, a prikupljena sredstva donirana su Marijanskoj vinkovskoj mladeži.

Prstenovke u Mostaru obilježile Dan žena

Povodom obilježavanja Međunarodnog Dana žena Ogranak Kluba žena HNŽ organizirao je druženje prstenovki u Mostaru, odakle su još jednom poslale poruku zajedništva i odgovornosti koja ih je vodila u proteklom izazovnom razdoblju njihova jednogodišnjeg djelovanja.

Videoprezentacijom su predstavljene njihove najvažnije aktivnosti među kojima su akcija pomoći mostarskom Caritasu, glazbeno-poetska humanitarna večer u Međugorju, posjet Stocu i Radimlji te ranokršćanskoj bazilici u Cimcu, Večer folk-

lora u Vitezu, potpora kandidatkinjama Prstena na proteklim mostarskim izborima i Udruzi za Downov sindrom Mostar te udrugama Majka Krispina, Susret u Međugorju i Cvijet u Čapljini. U ime Predsjedništva Prstena nazočne je pozdravila Mirjana Miličević, koja je ukazala na snagu zajedništva žena u Prstenu, a na brojne aktivnosti u proteklom razdoblju podsjetila je Ivanka Galić, predsjednica Ogranka Kluba žena HNŽ-a. Tom prigodom zahvalila je istaknutim članicama i uručila im prigodne darove u izradi Udruge Vedri osmijeh iz Mostara, a svim članicama Ogranka i gošćama darovani su cvjetni buketi.

Predavanje o povezanosti korone i duševnog zdravlja

U organizaciji Ogranka Kluba žena UBHH HNŽ u multimedijalnoj dvorani Hrvatskog doma hercega Stjepana Kosače u Mostaru održano je predavanje prof. dr. sc. Dragana Babića na temu "Povezanost korone i duševnog zdravlja". Neurolog Babić, vrsni subspecijalist socijalne psihijatrije i voditelj Odjela za kronične psihoze Klinike za psihijatriju SKB Mostar, na jednostavan i popularan način govorio je o uzrocima zdravstvene i duševne krize tijekom pandemije koronavirusa. Predstavio je načine kako se nositi s posljedicama i vježbati organizam te važnost fizičke i mentalne kondicije svake osobe.

Ogranak Kluba žena HNŽ o stresu i suočavanju sa stresom

Predavanje na temu "Stres i suočavanje sa stresom" održano je u organizaciji Ogranka Kluba žena HNŽ 23. studenog 2021. u Mostaru. Predavanje je održala prof. dr. sc. Anita Begić s Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Nazočne je pozdravila predsjednica Ogranka Ivanka Galić i zahvalila članicama na podršci u organizaciji predavanja koje organizira Klub žena HNŽ. Predavačica Begić na zanimljiv je način prezentirala stres i njegove učinke te predstavila jednu od "tehnika opuštanja", a ova zanimljiva tema potaknula je korisnu diskusiju i razmjenu iskustava.

Podružnica Kluba žena Posavine o mentalnom zdravlju u doba pandemije

Povodom Međunarodnog Dana žena Podružnica Kluba žena Posavine organizirala je stručno predavanje na temu "Mentalno zdravlje u doba pandemije COVID-19", koje je održano u Pastoralnom centru u Odžaku.

Nazočne su pozdravili predsjednica Podružnice Kluba žena Posavine Mandica Živković, član Predsjedništva Udruge Darko Kasap, načelnica Općine Odžak Nada Čulap i velečasni Jakov Filipović. Stručno predavanje održala je dipl. med. sestra Zdenka Lujić, a u prigodnom dijelu programa sudjelovali su učenici Glazbene škole iz Odžaka.

Donacija Domu za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom Stolac

Ogranak Kluba žena HNŽ uoči Uskrsa organizirao je prikupljanje sredstava za donaciju Domu za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba s invaliditetom Stolac. Zahvaljujući nesebičnoj i brzom angažiranosti članica Ogranka, ova je aktivnost dogovorena i uspješno završena za samo tri dana te su Domu uručeni potrebni prehrambeni artikli kako bi i štićenici Doma imali bogatiju blagdansku trpezu.

U Orašju održana humanitarna kazališna predstava

U Orašju je održana humanitarna kazališna predstava u organizaciji Centra za kulturu Orašje i Kluba žena Posavina, kao potpora ranije pokrenutoj akciji prikupljanja novčanih sredstava za obitelj Prijević iz Orašja, a sva prikupljena sredstva bit će utrošena za uređenje njihova stambenog prostora. Predstavu su izveli mladi glumci Domagoj Nižić (Ljubuški) i Faris Pinjo (Visoko), a nakon predstave nazočnima su se obratile Zorica Raguž-Osmanagić, članica IO Podružnice Kluba žena Posavina, i Sanja Pejić, ravnateljica Centra za kulturu Orašje i članica Prstena, zahvalivši svima koji su podržali ovu humanitarnu akciju.

Humanitarna božićna akcija Paket ljubavi

Ogranak Kluba žena HNŽ organizirao je prikupljanje sredstava za humanitarnu božićnu akciju "Paket ljubavi" za pomoć potrebitima. Prikupljena sredstva donirana su Caritasu za pomoć najpotrebitijim članovima zajednice.

UBHH Prsten i HAZU BiH o jačanju uloge znanosti, umjetnosti, obrazovanja i kulture hrvatskog naroda u BiH

U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti BiH održan je 19. svibnja 2021. sastanak predsjednika HAZU-a BiH akademika Mladena Bevande sa suradnicima s predsjednikom Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten Marijanom Klaićem.

Sastanku su nazočili i dopredsjednici akademici Božo Žepić i Zdenko Ostojić, predsjednik Skupštine akademik Ante Mišković te član Akademije Dragan Babić i članica Predsjedništva Udruge Prsten Mirjana Milićević. Razgovarali su o dosadašnjim iskustvima suradnje te o

mogućnostima jačanja uloge znanosti, umjetnosti, obrazovanja i kulture hrvatskog naroda u BiH. To su, naime, ciljevi koji povezuju Udrugu Prsten i HAZU BiH i utvrđeni su posebnim Sporazumom o međusobnoj suradnji. Posebno je posvećena pozornost organizaciji okruglog stola na temu "Utjecaj pandemije na demografska kretanja Hrvata u BiH" povodom Međunarodnog dana stanovništva. Akademici su pozdravili ovu inicijativu i izrazili spremnost sudjelovati u organizaciji i realizaciji okruglog stola.

Potporna manifestaciji Dani Tolise

Članice Kluba žena Posavina zajedno s članom Predsjedništva Prstena Darkom Kasapom nazočile su otvaranju kulturne manifestacije Dani Tolise, koji se održavaju 15. put zaredom.

Predsjednik Federacije BiH Marinko Čavara izrazio je zadovoljstvo što je pokrovitelj manifestacije koja čuva od zaborava tradiciju i običaje ovog kraja. U sklopu svečanosti povodom otvorenja Dana Tolise održana je promocija knjige *Pričam ti priču* fra Zvonka Benkovića, a uz autora o knjizi su govorili prof. Đurđica Jezerčić i recenzentica Ljubica Nedić.

TRADICIONALNI BOŽIĆNI KONCERT PRSTENA U BIH

Udruga bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten povodom nadolazećih božićnih blagdana drugu godinu zaredom organizira tradicionalni Božićni koncert, a ovogodišnji je održan 12. studenog 2021. u crkvi Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja u Odžaku.

Božićne pjesme uz adventsku svečanost izvele su izvrsne zagrebačke solistice, sopranistica Veronika Hardy i mezzosopranistica Martina Đurđević uz pratnju Ljubice Vuletić na klaviru. Na koncertu su izvedene hrvatske, europske i svjetske najpoznatije i najpopularnije božićne pjesme.

Čelnici Prstena u RH i BiH uručili su ček od 450 000 kuna, a sredstva koja su članovi Prstena prikupili za pomoć području stradalom u potresu namijenjena su za opremanje petrinjske osnovne škole koju su obnovili Hrvati iz BiH

PRSTEN ZA

Marija TROGRLIĆ

PETRINJU

Predsjednik Udruge Hrvata BiH Prsten **Pavo Zubak** i predsjednik Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata Prsten **Marijan Klaić** bili su dio izaslanstva koje je 12. listopada 2021. boravilo u Petrinji, gdje su Hrvati iz Bosne i Hercegovine obnovili Osnovnu školu Dragutina Tadijanovića, a Prsten je donirao sredstva za njezino opremanje.

Tijekom boravka u Petrinji posjetili su sjedište Stožera civilne zaštite za otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko-moslavačke, Karlovačke i Zagrebačke županije smješteno u petrinjskoj vojarni "Pukovnik Predrag Matanović", a potom i školu koju su donirali.

Čelnici Prstena u RH i BiH Zubak i Klaić uručili su simboličan ček od 450 000 kuna ravnatelju petrinjske osnovne škole **Davoru Miholjeviću**, a sredstva

koja su članovi Prstena prikupili za pomoć području stradalom u potresu namijenjena su za opremanje škole informatičkom i drugom potrebnom opremom.

"Lijepo je vidjeti s koliko entuzijazma i motiva radite svi vi koji ste uključeni u obnovu. Zato sam, u ime Prstena Udruge Hrvata Bosne i Hercegovine iz Republike Hrvatske i Prstena Udruge bosanskohercegovačkih Hrvata iz BiH, sretan što našom donacijom možemo podržati vaš napor za normalizaciju života. Naša je donacija namijenjena opremanju obnovljene Osnovne škole Dragutina Tadijanovića iz Petrinje i uvijek smo sretni da možemo pomoći našoj djeci, a pogotovo djeci u ovim uvjetima," rekao je Pavo Zubak, predsjednik Udruge Hrvata BiH Prsten.

"Prsten se i ovaj put pokazao kao most između dva hrvatska naroda s obje strane granice, a Prstenov slogan Snaga zajedništva nikad nije primjerenije zvučao. Hvala članicama i članovima Prstena na opet pokazanom velikom srcu, hvala i predstavnicima općina i gradova i ostalih institucija na čelu s gospodinom Draganom Čovićem na velikodušnoj pomoći, a svima vama koji radite na obnovi Banovine, želim i dalje puno uspjeha i motiva da ustrajete u ovom vrlo važnom i zahtjevnom projektu," poručio je Zubak u ime Prstena u RH i BiH. Izaslanstvo Hrvata iz Bosne i Hercegovine predvodio je predsjednik Hrvatskog narodnog sabora BiH **Dragan Čović**, koji je tom prigodom izjavio kako su svjesni da će pomoć stradalom području i dalje biti potrebna.

U izaslanstvu su bili saborski zastupnik **Radoje**

OBITELJ MELER – NAŠI LJUDI VELIKOG SRCA

Dugogodišnji donatori Udruge Prsten obitelj Meler, uspješni poduzetnici u Beču podrijetlom iz Sarajeva, i u ovoj humanitarnoj akciji pokazali su veliko srce. Kao mnogo puta do sada, svojom su izdašnom donacijom pomogli u prikupljanju sredstava za pomoć stanovništvu na potresom pogođenom području i još jednom pokazali svoju već dokazanu velikodušnost i humanost. Velika hvala njima i svima koji su pomogli i pomažu.

Vidović, predsjednik Vlade Županije Posavske **Đuro Topić**, ministar branitelja u Vladi Županije Zapadnohercegovačke **Mladen Begić**, gradonačelnik Livna **Darko Čondrić** i načelnik Posušja **Ante Begić**. Svi zajedno razgledali su školu, čiju su obnovu pomogli donacijama, a najavili su i nove donacije.

“Drago mi je da smo izvršili obvezu koju smo preuzeli prije više mjeseci. Vjerujem da je ovdje bilo stotine izaslanstava iz BiH koje su donijele pomoć. Danas sam sretan kad vidim učinak našeg doprinosa, da djeca mogu normalno biti u školi,” istaknuo je Čović. Dodao je kako je siguran da će većina obitelji, ako se još izgradi vrtić, ostati živjeti u Petrinji. “Neka naše zajedništvo bude jedno ohrabrenje svima u Petrinji i širem području, da vide da nisu sami, a mi ostajemo otvoreni i za iduće projekte suradnje,” poručio je Čović.

Potpredsjednik Vlade RH i ministar hrvatskih branitelja **Tomo Medved**, ujedno načelnik Stožera civilne zaštite za otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom na području Sisačko-moslavačke, Karlovačke i Zagrebačke županije, izrazio je zahvalnost na donacijama te zadovoljstvo što je škola obnovljena zahvaljujući prijateljstvu i solidarnosti Hrvata iz BiH.

“Ovakvo ćemo djelovanje i nastaviti, Vlada RH je ovdje svakodnevno prisutna, ulažemo velike napore u obnovu i revitalizaciju cijelog područja, što se čini uz sredstva državnog proračuna, ali i prijatelja koji

prepoznaju naše potrebe. Hvala svima koji pomažu da se ovo stradalo područje što prije revitalizira i obnovi,” rekao je Medved.

Ministar znanosti i obrazovanja **Radovan Fuchs** istaknuo je kako donacija potvrđuje sinergiju Hrvata gdje god oni živjeli jer su jedinstven narod. Ocijenio je da obnova škola na stradalom području teče predviđenom dinamikom i po novim standardima kako bi učenici nastavu polazili u jednoj smjeni, cjelodnevnoj nastavi, uz duži boravak u školi te osigurane tople obroke i suvremenu školsku infrastrukturu.

Čelnici Prstena u RH i BiH Pavo Zubak i Marijan Klaić uručili su simboličan ček od 450.000 kuna ravnatelju petrinjske osnovne škole Davoru Miholjeviću

Uz ministre u Vladi RH, s Hrvatima iz BiH bio je i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH Zvonko Milas te sisačko-moslavački župan **Ivan Celjak** i petrinjska gradonačelnica Magdalena Komes.

Državni tajnik **Zvonko Milas** zahvalio je također na pomoći Hrvata iz BiH te izrazio zadovoljstvo što školskim hodnicima ponovno odjekuje dječji smijeh. Župan Ivan Celjak rekao je kako obnovljenu školu polaze osnovnoškolci i srednjoškolci te da je planirano i uređenje školskog potkrovlja, koje će se ustupiti studentima Učiteljskog fakulteta u Petrinji.

Petrinjska gradonačelnica Magdalena Komes zahvalila je prijateljima iz BiH što su prepoznali prioritete u obnovi, a to su djeca.

Tom prigodom načelnik općine Posušja Ante Begić predao je donaciju od 100 000 kuna pomoći Sisačko-moslavačkoj županiji, a ravnatelj Osnovne škole Dragutina Tadijanovića Davor Miholjević uručio je Draganu Čoviću zahvalnicu za dragocjenu pomoć koju su Hrvati iz BiH donirali za izgradnju te škole, koja će biti opremljena sredstvima iz donacije Udruge Prsten.

KAD SE VRIJEDNE RUKE SLOŽE...

Anto PRANJKIĆ
snimila: Jadranka JURIĆ-ŠUŠAK

U nešto više od samo dva mjeseca, zahvaljujući vrijednim rukama prijatelja i poznanika te ljudima dobre volje, izgrađen je novi dom za samohranu majku i njezinu kćer, zbog čega su zadovoljstvo izrazile i koordinatorice akcije

Nakon potresa koji je razorno pogodio Sisak, Petrinju i Glinu stradala su i mjesta na širem području Banovine. Pogotovo su stradali trošnji i stariji objekti. Ljudi s oštećenim kućama nisu znali kako dalje. No, iz dana u dan rasla je nada, a potom su počela stizati i konkretna rješenja.

U Velikoj Buni kod Velike Gorice živi Ivanka Birek sa 17-godišnjom kćeri Šteficom. Već su godinama same. Muž i otac, branitelj i hranitelj, Stjepan, umro je 2014. godine. Stara trošna kućica polako je postajala nemogućom za normalan život. A onda je i taj nesretni potres učinio svoje. Oštećio je i ono malo što je pružalo kakav-takav dom. Život je postao nesnosan, pogotovo nakon dolaska zime.

"Krenula sam s posla kući. Kćer je bila sama doma. Budući da je kuća bila i prije u trošnom stanju, mislila sam da se kuća počela sama rušiti, dok nisam izašla van i shvatila da je potres. Dio kuće se urušio, ali je krov ostao na svom mjestu," prisjeća se Ivanka.

Mato i Mara Rokić, već osvjedočeni humanitarci, odlučili su im pomoći, a njihovu su ideju i inicijativu podržali brojni prijatelji i poznanici te su zajedno s još jednom humanitarkom, Jadrankom Šušak-Jurić, pokrenuli humanitarnu akciju pod nazivom "Za dijete Kornice".

Prijateljice Mara i Jadranka počele su okupljati rodbinu i prijatelje iz Kornice, malog sela u Bosanskoj Posavini gdje se Ivanka rodila, a nakon što

su im se pridružili i mještani Velike Bune predvođeni Ivanom Grđanom stvoreni su uvjeti da se u dvorištu obitelji Birek otvori veliko gradilište.

U samo nekoliko dana izgrađen je temelj u koji je ugrađen i kamen iz Kornice kao svojevrsni simbol. Napisana je i posebna molitva: *Milosrdni Bože, molimo te blagoslovi ove temelje. Blagoslovi ovaj kamen koji je došao iz Kornice, stanovnike koji će stanovati u ovoj kući. Blagoslovi sve one koji su na bilo koji način oštećeni na zemlji. Blagoslovi nas Bože, da se ova kuća sagradi. Bože, blagoslovi sve one koji nas čuvaju od neprijatelja da ne zaboravimo svoje korijene.*

U nešto više od samo dva mjeseca, zahvaljujući vrijednim rukama prijatelja i poznanika te ljudima dobre volje, izgrađen je novi dom za samohranu majku i njezinu kćer, zbog čega su zadovoljstvo izrazile i koordinatorice akcije. Obitelj Birek dobila je novu kuću, a hrvatski narod još veći motiv za rad za opće dobro. "Nemam riječi kako bih izrazila zahvalnost za sav uloženi trud i dobru volju, za sve što su napravili za mene i moju Šteficu. Hvala im od sveg srca na svemu," ističe Ivanka.

Hrvati Bosanske Posavine morali su prije točno 29 godina napustiti svoje domove. No, ovi vrijedni ljudi dom izgrade gdje god dođu, pa ne čude Jadrankine riječi: "Mi našu Kornicu gradimo svugdje. Gdje smo mi, tu je i naša Kornica."

Humanitarna akcija "Za dijete Kornice" dobar je primjer kako se snagom zajedništva može puno toga postići i ostvariti. Mnogo je ljudi koji su ostali bez svojih domova. Pomoći njima znači pokazati ljudskost i ljubav prema bližnjima, pokazati socijalnu osjetljivost baš kao što je to za života činio i vatrogasac Stjepan Birek.

Petrinja je teško stradala u potresu, a s njom i njezini stanovnici, među kojima su i brojni doseljenici iz Bosne i Hercegovine koji su upravo tu pronašli utočište nakon rata u BiH

Doseljenici iz Bosne i Hercegovine zajedno sa svojim susjedima na Banovini nedaćama prkose radom i dobrotom, pomažući jedni drugima kako bi što lakše prebrodili nevolje koje su ih snašle nakon razornog potresa

Provjerili smo kako poslije potresa žive Hrvati iz BiH koji su se naselili na Banovini

Anto PRANJKIĆ
snimio: **Damir LJUBIČIĆ**

NEDAĆAMA PRKOSIMO RADOM I DOBROTOM

Nakon Domovinskog rata, kad su zbog ratnih stradanja i protjerivanja svoja ognjišta napustili mnogobrojni Hrvati iz Bosne i Hercegovine, dio njih utočište su našli na Banovini. S vremenom su se stabilizirali, ali je nedavni potres ponovno istaknuo čvrsti hrvatski duh i snalažljivost u kriznim situacijama kod ovih ljudi. Prema riječima zamjenika gradonačelnice Petrinje prof. dr. sc. Ivana Prskala, u Petrinji su i prije rata živjeli brojni Hrvati iz BiH.

“Prema nekim procjenama u Petrinji se nalazi oko osam do deset tisuća ljudi koji su podrijetlom ili rođeni u BiH, ali taj je podatak neslužben. Međutim, u kontaktima s ljudima dođemo do takvih podataka. Nažalost, mnogi su ovdje došli i mnogi su odlazili iz Petrinje i zbog strahota rata. Možda je i to razlog zašto su Petrinjci dosta empatični prema ljudima koji su bježali od istih takvih progona,” ističe dogradonačelnik Prskalo.

“Uza sve preživljene ratne strahote moralo se nastaviti živjeti, a nije lako početi iz početka. Trebalo je kupiti kuću. Preseliti se. I onda, kao grom iz vedra neba, eto Banovinu pogodi i potres. Vrlo je teško kad negdje doselite. Naravno, naš standard nikad nije bio prevelik, pa ljudi jako teško kupe kuće, otplaćuju kredite... i onda na kraju kad se dogodi

ovako nešto ne znaš kuda ćeš i kako ćeš, ali taj je hrvatski duh otporan i mislim da će Petrinjci i ovo nadvladati,” zaključuje.

NEMA PREDAJE, NAUČILI SMO RADITI

Među bosanskohercegovačkim Hrvatima koji žive na Banovini je i mladi poduzetnik Mario Marošević, rođen u Bosanskoj Posavini. “Moji su roditelji ovdje došli 90-ih. Nismo ništa prepuštali slučaju, nego smo zasukali rukave i radili. Bavim se ugostiteljstvom u Petrinji i evo, već sedam godina uspješno vodim jedan lokal. Red, rad i disciplina,” poručuje Mario.

Zanimljiva je priča i branitelja Ante Vučkovića. “Nakon rata u Posavini kao invalid doselio sam se s obitelji u Petrinju i sad nakon ovog potresa moramo ponovno sve obnovljati. I baš nas tjera da cijelog života nemamo odmora. Rovovski se borimo da premostimo i ove probleme koji su izazvani potresom, baš kao i rat,” kaže Anto, koji navodi da je ključ uspjeha dobar odnos sa susjedima. Studentica prava Elena Pušeljić ističe kako život u Donjim Kukuruzarima, kamo se doselila s obitelji, nije bajan, ali smatra da se ne treba uvijek samo žaliti, nego pokušati nešto mijenjati, i to počevši od sebe samih.

Studentica prava Elena Pušeljić ističe kako život u Donjim Kukuruzarima, kamo se doselila s obitelji, nije bajan, ali smatra da se ne treba uvijek samo žaliti, nego pokušati nešto mijenjati, i to počevši od sebe samih

KORIJENI SE NE ZABORAVLJAJU

To mjesto u velikoj mjeri naselili su ljudi iz Bosanske Posavine. “To je malo selo, ali ima velike ljude i mislim da ih treba potaknuti kako bi se probudili i vidjeli da selo samo od sebe ne može omogućiti bolje uvjete za život. To je samo mjesto u kojem ljudi borave, a oni zapravo i čine to mjesto. Selo je u nama i mi smo ljudi sa sela i trebali bismo ga sami podizati kako bi život u njemu bio bolji,” napominje Elena, koja studira u Zagrebu, ali vikende poput brojnih kolega i kolegica provodi u svojim Kukuruzarima.

I ona je podrijetlom iz Bosanske Posavine, koju se ne zaboravlja. “U Posavinu odlazim kod bake i djeda. Imamo i druge rodbine i mogu reći da sam povezana, iako ondje nisam rođena. Tamo su moji korijeni i korijeni moje obitelji,” ističe Elena. Doseljenici iz BiH tako iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec zajedno sa svojim susjedima na Banovini nedaćama prkose radom i dobrotom, pomažući jedni drugima kako bi što lakše prebrodili nevolje koje su ih snašle nakon razornog potresa.

BOŽIĆNA HUMANITARNA

Humanitarna akcija Mladi mladima, koju organizira Forum mladih Udruge Prsten već trinaest godina zaredom, održala se i ove i prošle godine unatoč pandemiji

Znam da neću spasiti svijet, možda niti one koje poznajem, ali ipak moram početi - riječi su Viktora Frankla koje najbolje opisuju tradicionalnu humanitarnu akciju Foruma mladih Udruge Hrvata BiH Prsten koju organiziraju svake godine uoči božićnih i novogodišnjih blagdana.

USPJEŠNA AKCIJA UNATOČ PANDEMIJI

Forum mladih iz Zagreba i u specifičnim je epidemiološkim okolnostima uspješno organizirao i proveo humanitarnu akciju Mladim mladima 2020. u kojoj je prikupljeno oko 16 tisuća kuna. Prikupljena sredstva jednako su podijeljena i uplaćena ustanovama koje se skrbe o potrebitima, i to: Udruzi građana roditelja djece i osoba s posebnim potrebama Kuća nade iz Odžaka i Vodopad Ljubavi iz Jajca te Ustanovi za predškolski odgoj i socijalnu skrb Majčino selo iz Međugorja. U sklopu akcije Mladi mladima 2020. Forum mladih podržnice Osijek prikupio je oko 14 tisuća kuna, a sredstva su uplaćena dječjim vrtićima u Domaljevcu i Paola Cerueto u Odžaku te

DONACIJA ZA HUMANITARNU AKCIJU MLADI MLADIMA

Svi koji žele sudjelovati u ovoj dobroj priči mogu tijekom cijele godine uplatiti donaciju na žiroračun Udruge Prsten IBAN: HR032390001100328241 Hrvatska poštanska banka, s naznakom "Donacija za humanitarnu akciju Mladi mladima"

Domu za nezbrinutu djecu Kuća ciglica iz Slavonskog Broda, kao i potrebitim pojedincima u BiH te obiteljima iz Čepina, Josipovca, Žutog naselja i Zagreba. Također, Forum mladih iz Osijeka donirao je po deset paketa hrane za obitelji iz srednje Bosne i Posavske županije te 80 paketa za obitelji na području grada Osijeka u suradnji s Crvenim križem te 35 paketa za djecu Udruge Puž iz Orašja.

BUDI NASMIJAN I KAD JE TEŠKO

Forum mladih ni ove godine nije zaboravio svoje male prijatelje iz Bosne i Hercegovine te je 21. studenog 2021. održana večer *stand-up* komedije u zagrebačkom baru Vetro bar&bites, uz geslo *Budi nasmijan i kad je teško*. Program je vodio Igor Drljo, mostarski *stand-up* komičar sa zagrebačkom adresom, a uz njega publiku su zabavljala neka od najpoznatijih lica hrvatske *stand-up* scene: Marina Orsag, Miranda Lončar, Marko Dejanović i Goran Vinčić. Iako je zbog epidemioloških mjera broj ulaznica bio strogo ograničen, atmosfera je bila i više nego vesela. Sredstva prikupljena ovogodišnjom humanitarnom akcijom bit će donirana Udruzi za djecu s poteškoćama u razvoju Vodopad Ljubavi iz Jajca i Udruzi roditelja djece s posebnim potrebama Angelus iz Domaljevca.

AKCIJA MLADI MLADIMA

Kuća nade poslala pismo zahvale Forumu mladih

Dragi naši,

prosljeđujemo vam link naše Facebook stranice vezan za vašu donaciju. U objavi se nalaze fotografije svega što ste nam omogućili nabaviti za naše korisnike i slike njihovih sretnih lica kad su dobili darove. Tekst opisuje koliko za nas važnost ima vaša suradnja s nama.

Prijateljstvo kao što je naše s Udrugom Prsten, sklopljeno prije jednog desetljeća, snažno je, puno uzajamnog poštovanja, razumijevanja i suradnje. Takvo je prijateljstvo neraskidivo. U današnje vrijeme često se sumnja u naše mlade, često pomislimo da su izgubili one važne moralne vrijednosti, sumnjamo u njihove namjere, mogućnosti i sposobnosti da svijet čine još boljim, sigurnijim.

U ovim, za našu Udrugu, vrlo neizvjesnim vremenima, upravo su mladi iz Forumu mladih Udruge Prsten bili oni koji su nam pomogli da se osjećamo i dalje vidljivim, da se osjećamo korisnim i da su naši mladi s invaliditetom dio ovog društva, dio njihove generacije. Usprkos svojim problemima i teškoćama zbog teškog potresa Forum mladih UHBiH Prsten iz Zagreba pružili su NAMA ruku potpore te zajedno sa svojim donatorima omogućili nabavu potrepština, proljetne garderobe za našeg 21-godišnjeg štíćenika. Omogućili su da radovi naših mladih ne ostanu samo u prostorijama ove Udruge, nego da prijeđu granicu kad to nije bilo tako lako izvedivo i da uđu u domove ljudi koje nikad nismo upoznali niti vidjeli, ali koje sada smatramo našim prijateljima.

Zbog ove situacije, strah zbog neizvjesne budućnosti je neizbježan, ali želimo vam svima pružiti mali dio utjehe koji smo mi spoznali u ovoj za nas najtežoj godini, a to je da rečenica NA MLADIMA SVIJET OSTAJE treba i zaslužuje biti rečenica nade, rečenica vjere u bolje sutra ili olakšanja što imamo ovako mlade ljude kao primjere pravih modela za sljedeće generacije.

Dragi prijatelji, od srca hvala na vašem prijateljstvu i svemu što činite za nas.

Ivana Mijatović u ime Udruge osoba s poteškoćama u razvoju Kuća nade iz Odžaka

Link Facebook stranice / <https://www.facebook.com/Centar-za-edukaciju-i-rehabilitaciju-KU%C4%86A-NADE-OD%C5%BDAK-105806267922236>

Ruralni
turizam
- nova
prilika

KRIZE SU NAŠA PROŠLOST, SADAŠNOST I BUDUĆNOST

Tekst i fotografije:
prof. dr. sc. **Ivo GRGIĆ**

KAO I POLJOPRIVREDA

Ne smijemo zaboraviti da i pobjeda u maratonu započinje malim koracima. Jer svaka pa i ova kriza prilika je za državu, poljoprivredu te konačno i za pojedince da primijene sve svoje vještine u samoodržanju i iskoraku u novo s novim

Cijela ljudska podsjećajna povijest ima dvije glavne značajke od kojih je jedna cikličnost kriza, a druga je poljoprivreda. Poljoprivreda s manjim ili većim značenjem u pojedinim zemljama, ali još uvijek glavno vrelo hrane za ljudsku vrstu.

PROMJENJIVO ZNAČENJE POLJOPRIVREDE KROZ POVIJEST

Istraživanje i sprečavanje pojave, ali češće posljedica kriza novijeg je datuma, a sam utjecaj kriza na sveukupnost života jača razvojem globalizacije. Iako se krize javljaju u različitim oblicima, primjerice kao posljedica ratnih stradanja, klimatskih nepogoda i pošasti u obliku pandemija, u konačnici se sve iskazuju kroz ekonomske pomerećaje. Jer, naposljetku, posljedica kriza ugroza je dotadašnjeg životnog komoditeta, tj. ugroza dostignutog životnog standarda, bujanje inflacije, krah proizvođača, nezaposlenost i povratak, često samo deklarativno, poljoprivredi kao spasiteljici od nepoznatog. Značenje poljoprivrede kroz povijest stalno se mijenja. U jednom se razdoblju prenatlažava, u drugom se umanjuje, u trećem se promatra kao bilo koja druga gospodarska djelatnost. Zatim se ili veliča ili prokazuje kao ona koja ugrožava druge, i mogli bismo tako unedogled.

Još u prvim zapisima voda, tlo i biljka odnosno pripitomljena životinja poprimaju mistično mjesto razvoja civilizacije. Možda se to, nama blisko, vidi u prinošenju žrtve (pojam žrtvenog jarca još iz kananejske odnosno egipatske tradicije), ali i u pretvaranju vode u vino.

U ekonomskom razvoju poljoprivreda se proglašava kao jedina

stvarateljica nove vrijednosti, a u drugoj se prilici "optužuje" zbog tromosti i sporog umnažanja u odnosu na ljudsku vrstu. To posebno dolazi do izražaja kod filozofa Thomasa Roberta Malthusa u njegovu radu "Esej o principima stanovništva", gdje tvrdi da se "stanovništvo razmnožava brže nego što raste proizvodnja hrane". I ova tvrdnja nailazi na pobornike u svakom vremenu jer "ljudi će ljude zbog komada kruha uništiti" često zaboravljajući da se trećina hrane uništava, a koja je dostatna za suzbijanje gladi u svijetu. I sami smo često neracionalni s hranom, ne pazeci na stvarne potrebe te se velik dio hrane u kućanstvima baca. A mi malo stariji znamo da je u našim pobožnim posavskim kućama to bio jedan od većih grijeha.

Danas se na poljoprivredu gleda, barem dijelom, kao na onu koja uništava planet na kojem živimo. Prema jednim, "izvori fosilnog goriva i krave dvostruki su motori koji pokreću uspon metana prema gore". "Emisije goveda i ostalih preživača gotovo su jednako velike kao i emisije metana iz industrije fosilnih goriva," vrište drugi. A pri tome zaboravljaju da je živine bilo ranije nego ljudi i da jedini koji mogu uništiti Zemlju jesu upravo ljudi. No, bez obzira na sve, možemo zaključiti da bez poljoprivrede ne bi bilo hrane, bez poljoprivrede kakvom je znamo tisućama godina ne bi bilo ni ljudi. Jedno bez drugog ne ide.

PROMJENE PONAŠANJA U VRIJEME KRIZA

Ipak, svaka je kriza i trenutak propitkivanja ponekih odluka ili tvrdnji koje nas okružuju. Tako i dvogodišnji problemi kojima se (ne) nazire kraj kod mnogih su također potaknuli, barem u javnom prostoru, pitanje samodostatnosti, i to posebno u pogledu hrane. To je i bio neki logičan slijed početkom 2020., nakon prvotne reakcije potrošača, kad se strah od nepoznatog pomiješao s još većim strahom od gladi i nestašice. Kad se tome pridodaju kojekakvi

špekulanti i dio medija koji gladnima pravih informacija ponude koktel dezinformacija i poluinformacija u kojem se i znalci teško snalaze, nastaje "ludilo" koje traje i trajat će koliko i priča o virusu kojeg se (ne) možemo riješiti. Ako tome pridodamo i stalno zveckanje oružjem, stvarne ili moguće krize kao što je danas i s energentima u vrijeme nadolazeće zime, sve to postaje previše za ovakav jedan uradak.

Sve me pomalo vraća u Bosansku Posavinu, svetkovine i molitve od kojih me se najviše dojmilo zazivanje "Od kuge, gladi i rata oslobodi nas, Gospodine!" Kuga (COVID-19) i glad, dvije mističnosti uzročno-posljedično povezane koje moramo ipak promatrati u malo dužem razdoblju, barem proizvodnju hrane.

Početak devedesetih godina u Hrvatskoj se događaju dva zločina – rat i tranzicija – koji izravno pogađaju poljoprivredno-prehrambeni sektor. U ratnim strahotama stradali su poljoprivredni proizvodni resursi, a što nije tako uništeno jest nes(p)retnom privatizacijom, kojom je uništena do tada infrastruktura poljoprivrednog razvoja čiji su nositelji bili "kombinati".

Njihova je uloga posebno bila značajna kroz poslovno povezivanje manjih poljoprivrednih proizvođača, poslije znanih kao obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG-ovi). Uloga kombinata bila je golema kod transfera suvremenih tehnoloških rješenja, ali možda još značajnije kao sigurnog tržišta za proizvedeno kod OPG-ova. Devedesetih godina naši OPG-ovi našli su se u zrakovom prostoru i pod udarom nekontroliranog uvoza proizvoda često niske cijene te još sumnjivije kakvoće. I uza sve pokušaje, najčešće neuspješne, državne administracije dočekali smo nespremni i ovu krizu. Stoga, kad govorimo o poljoprivredi i krizi uzrokovanom pandemijom koronavirusa, tad se mora pojedinačno istražiti uloga i promjene u ponašanju nekoliko "velikih igrača" koji inače djeluju sinergijski, a to su poljoprivredni proizvođači, prerađivači, trgovački lanci, potrošači i država. A nakon prilagodbe novim uvjetima, možemo baciti pogled i u kristalnu kuglu i "pogledati" što nas očekuje za tridesetak godina. Barem za one koji sve nadolazeće prežive i to doba dožive.

Klimatski ekstremi

NA TUĐIM (LOŠIM) ISKUSTVIMA GRADITI SVOJ POLJOPRIVREDNI RAZVOJ

Po mnogima, najvažniji dio su poljoprivredni proizvođači te ćemo njihov položaj pokušati pojasniti ne uspoređujući ih s drugima. Ako naše poljoprivrednike vrednujemo u odnosu na neke druge, moguće je nekoliko zablude od koji je najveća da moramo biti kao neki drugi. Pokušaji prilagodbe hrvatskog poljoprivrednog razvoja primjerima neke druge zemlje uvijek su bili pogubni za našu zemlju.

Jer, prvo se pitamo zašto bismo bili kao neki drugi, umjesto da koristeći njihova iskustva, posebice loša, gradimo svoj poljoprivredni razvoj, onaj koji uvažava povijest i bogatstvo različitosti hrvatskog prostora. I koja bi nam to zemlja trebala biti primjer - Ujedinjeno Kraljevstvo gdje su "ovce pojele ljude", Poljska koja je u vrijeme željezne zavjese imala agrarni maksimum od 20 ha, Mađarska sa svojim "povijesnim putem u socijalizam" ili još bolje Rumunjska?

Današnji hrvatski poljoprivredni proizvođači, radi poljoprivredne politike, grupirani su u nekoliko skupina. Najveći brojnošću i po površinama koje posjeduju obiteljska su poljoprivredna gospodarstva, popularni OPG-ovi. U 2020. godini njih je bilo gotovo 91 % od ukupnog broja proizvođača, kojih je bilo oko 171 tisuća. Znatno je manji broj tzv. samoopskrbnih gospodarstava (6 %), poljoprivrednih tvrtki (1,8 %) i obrta (1,3 %) te nezanemarivo zadruga.

Poljoprivredni proizvođači najčešće se na tržištima poljoprivrednih inputa, ali i outputa, pojavljuju pojedinačno. I u ekonomski stabilnim vremenima, a posebno u vrijeme kriza, pojedinačan nastup, posebno s količinom, za manje je proizvođače neracionalan te se postavlja pitanje što je moguće učiniti.

Po mnogima, manji i srednji proizvođači svoj opstanak moraju tražiti u članstvu zadruga i proizvođačkih organizacija. Zadrugarstvo koje baštini više od 200 godina postojanja, sigurnost su mnogim proizvođačima na zapadu, ali ne samo u poljoprivredi, nego i u drugim djelatnostima.

Uvijek je konkurencija poželjna, ali je i uvijek ugroza za one na čijem se "terenu" odvija. Pa tako i za naše poljoprivredne proizvođače, koliko god oni bili konkurentni, prije svega cjenovno. A posebno su ugroženi manji proizvođači koji se pojedinačno ne mogu suprotstaviti "uljezima". Jedini je način, a primijenjen u mnogim zemljama EU-a, poslovno povezivanje u obliku udruga/kooperativa ili proizvođačkih organizacija.

Da bi i malo moglo postati veliko nije nužno spajanje proizvođačkih resursa (npr. poljoprivrednih površina), nego zajednička uporaba tehničko-tehnoloških procesa i normativa te zajednički nastup na tržištu. I tek onda tako jako poslovno povezani imaju golemu pregovaračku silu, s državnim institucijama i s trgovačkim lancima.

A veliki proizvođači koji nasljeđuju sve ono dobro stvoreno u vrijeme bivših kombinata cjenovno su, ali i kakvosno konkurentni uvoznim proizvodima. I u vrijeme pandemije

oni su stabilni te čak i jačaju, proizvodno i ekonomski. Velika je sreća da se za sada nitko od njih nije pojavio u nekim transakcijama, tj. promjenama vlasništva jer je njihova važnost golema s aspekta nacionalne prehrambene sigurnosti.

Drugi su igrači prerađivači. Iako se učestalo čuju primjedbe da potpore u poljoprivredi nisu praćene porastom proizvodnje, što je legitimno pitanje bez kvalitetnog odgovora, prerađivačka prehrambena industrija pokazala se otpornom na tržišne udare. Tržište za njihove inpute sve je šire te su često "zaboravljali" na domaće poljoprivredne proizvođače pravdajući to manjkom sirovina, kolebljivošću proizvodnje, cjenovnom nekonkurentnošću itd.

POTROŠAČKI NACIONALIZAM I DOMOLJUBLJE

Iako je u svemu tome puno istine, u vrijeme krize koja još traje i u kojoj dolazi do pucanja dostavnih kanala i zatvaranja nacionalnih tržišta, domaće prerađivači okreću se domaćoj poljoprivredi. I to je jedna od koristi ove krize jer uništena vertikalna integracija, nestala s bivšim kombinatima, ponovno dobiva na važnosti. I sinergija koristi na dobrobit je svima. Poljoprivredni proizvođači imaju sigurno tržište, prerađivači lako kontrolirajući proizvod, a potrošač prehrambenu sigurnost te u konačnici država bolje korištenje proizvodnih resursa i bogatiji proračun.

A trgovački lanci ponašaju se jednostavno kao trgovci. Još je P. A. Samuelson rekao da "i papagaj može biti uspješan trgovac ako nauči dvije riječi, a to

Povratak preradi na gospodarstvu

su ponuda i potražnja, odnosno kupi i prodaj". I u početku njihove "okupacije" hrvatskog tržišta prvo im je bilo bitno imati pune police, u drugom koraku na policama proizvode iz domicilnih država te u vrijeme krize, kad traje borba za svakog kupca, što više proizvoda iz proizvodnje države u kojoj se nalaze. I vrlo brzo širi se marketinški slogan koji budi osjećaj nacionalne pripadnosti proizvodima te imamo mnoge proizvodne linije sa spominjanjem "hrvatsko" i "domaće". I tako "potrošački nacionalizam" dobiva mjesto i u hrvatskom prostoru.

A potrošači se bore između svoje dohodovne izdašnosti i odluke čije proizvode kupiti. Od neovisnosti, domaći potrošači navikavaju se na jeftinije proizvode, a domaći proizvođači najčešće poslovno usitnjeni nemaju puno šanse čak ni na domaćem, a tek još manje na tržištu razvijenih i dohodovno izdašnijih zemalja. I priče o "potrošačkom domoljublju" u našim prilikama niskog standarda nisu više ni za malu djecu. Smiješne su!

Jer ne zaboravimo da su potrošači najčešće domoljubi kad se navija za naš tim u nekom sportu, pa i tada samo dok se pobjeđuje. Jer potrošači svoj dohodak slobodno, barem jednim dijelom i to ponajprije kod osobne

potrošnje, troše i kombiniraju strukturu potrošnje. Ako je taj dohodak ili dio dohotka relativno nizak, domoljublje prema domaćem proizvodu kod najvećeg dijela potrošača nestaje nakon ulaska u trgovački centar. A trgovački centar ne živi od, barem hrvatskog, domoljublja, nego od količine prodanog i razlike u cijeni.

DOMAĆOM PROIZVODNJOM DO SAMODOSTATNOSTI

U svemu tome najmanje se snalazi država. Naučena na ustaljeni red ili još bolje nered, teško se snalazi u borbi multinacionalnih kompanija, konkurentskih država na zajedničkom tržištu, iznevjerenih očekivanja svih domaćih aktera poljoprivredno-prehrambenog sektora. I s velikim iznosima potpora koje često nije uspjela iskontrolirati. Ali kriza je vrijeme kad se može poraditi na aktivnostima kojima je zajednički cilj podizanje domaće proizvodnje do razine samodostatnosti za najbitnije poljoprivredne proizvode.

Za početak, moramo prihvatiti da je ruralni poljoprivredni prostor devastiran, čak više demografski nego proizvodno. Zbog toga je nužna smisljena državna politika te jednostavno postaviti kratkoročne, ali i dugoročne ciljeve. I glavni cilj treba biti povećanje poljoprivredne proizvodnje uz racionalno korištenje proizvodnih resursa. Uz neosporno uvažavanje tržišne utakmice, za heterogenu proizvodnu sliku Hrvatske potrebno je poticati odgovarajuće proizvodne modele uz stalno praćenje korištenja sredstava potpore, jednogodišnjih te još više onih dugoročnih, kao što su potpore investicijama, korištenju poljoprivrednih površina u najmu odnosno koncesiji i sl.

Povećanje proizvodnje traži i bolje gospodarenje s proizvodnim resursima, uvođenje u proizvodnju napuštenih i zapuštenih poljoprivrednih površina, provedbu okrupnjavanja i postupka komasacije, ali i stvaranje novih nositelja i organizatora proizvodnje te jače poslovno povezivanje manjih proizvođača kroz zadruge i proizvođačke organizacije. A tada će proizvoditi biti i jeftiniji i kvalitetniji, za domaće i za inozemne potrošače. Imamo mi i primjera promjena na bolje, iako bi zločesti rekli da su oni odlični na razini pojedinca, proizvođača ili prerađivača, a da na agregatnoj razini malo znače. Ne smijemo zaboraviti da i pobjeda u maratonskoj trci započinje malim koracima. Jer svaka pa i ova kriza prilika je za državu, poljoprivredu te konačno i za pojedince da primijene sve svoje vještine u samoodržanju i iskoraku u novo s novim. Tako je pandemija koronavirusa potaknula, posebno manje, poljoprivredne proizvođače, ne čekajući pomoć države, da svoju proizvodnju količinom i vrstom prilagode lokalnom tržištu gdje i potrošači očekuju veću zastupljenost "svježih i autentičnih" proizvoda.

A ruralne sredine koje su više od poljoprivrede i za koje pojedine države često nemaju viziju razvoja, danas imaju priliku za ruralni turizam, posebno zbog toga što je ruralni turizam i sastavni dio novog ZPP-a EU-a koji čini zaokret od "seljak, poljoprivredni sektor, poljoprivredne sirovine, trgovina" prema "klima, okoliš, priroda, hrana, zdravlje, novi ruralizam". Znači, radi se otklon od ekonomije prema okolišu, uz veće uvažavanje socijalnih pitanja. Razvoj ruralnog turizma pridonosi očuvanju lokalnog ili zavičajnog identiteta, tradicijske baštine i običaja, štiti okoliš, jača poljoprivrednu proizvodnju i veliki je turistički potencijal u plasmanu domaćih poljoprivrednih proizvoda. Domaći poljoprivredni proizvodi, pogotovo ekološki, kroz ruralni i posebne oblike turizma imaju mogućnost plasmana i time održivosti poljoprivredne proizvodnje na ruralnom području.

Ali dolazi i do promjene ponašanja potrošača poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, pri čemu jača *online* kupnja te će se sadašnja briga potrošača za zdravlje i kvalitetniju prehranu nastaviti i nakon pandemije. Povećat će se, također, potražnja za zdravijim proizvodima iz održive proizvodnje. A to je prilika za hrvatske proizvođače, posebno male i srednje.

Razvoj ruralnog turizma pridonosi očuvanju lokalnog ili zavičajnog identiteta, tradicijske baštine i običaja, štiti okoliš, jača poljoprivrednu proizvodnju i veliki je turistički potencijal u plasmanu domaćih poljoprivrednih proizvoda. Domaći poljoprivredni proizvodi, pogotovo ekološki, kroz ruralni i posebne oblike turizma imaju mogućnost plasmana i time održivosti poljoprivredne proizvodnje na ruralnom području

NEIZVJESNA POLJOPRIVREDNA BUDUĆNOST

Poljoprivredna proizvodnja bit će sve više pod utjecajem klimatskih ekstrema kojih je bilo i prije, ali je poljoprivreda bila način života, a ne pitanje profita. Tome će se prilagođavati na dva načina, a prvi je da moramo učiniti

veći iskorak u genetici i pronaći one sorte i pasmine koje će biti prilagodljive novim uvjetima. To će biti one koje traže manje vode, ali podnose i viškove, koje mogu "skladištiti" hranu i racionalno je koristiti. Ili plastičnije, dobiti križanac "saharsko-grenladskog" tipa. I velike povike na GMO i slično s vremenom će se polako utišati pred strahom od nepoznatog. Nešto slično kao što slušamo o COVID-u 19 i načinu sputavanja njegova širenja i prilagodbe novim uvjetima, često ne znajući cijelu istinu.

Drugi smjer ići će za proizvodnjom u zatvorenom prostoru s genetskim materijalima brzo umnoživim. Već je na tržištu meso proizvedeno u laboratorijima i neće trebati puno vremena da se naviknemo birati između junećeg buta s Banovine ili iz G&G tvornice koja će osvajati sve više tržišta. Ali i sad je najstabilnija ponuda povrća iz zatvorenih prostora, gdje se na maloj površini može postići proizvodnja desetak i više puta veća nego na otvorenom.

Usto, ponovno treba razmotriti smanjenje pritiska poljoprivrede na već ugroženo poljoprivredno tlo te uključiti u proizvodnju do sada marginalne površine isključene zbog mnogih razloga, najčešće manjeg profita u proizvodnji na njima.

Sve to dovest će do golemog tehnološkog iskoraka sa sve manjom prisutnošću ljudi u samoj proizvodnji koje će zamijeniti strojevi, roboti, bespilotne letjelice i sl. Ali doći će i do velike promjene u potražnji. Prvo što možemo najbrže učiniti jest racionalan odnos prema hrani. Nedopustivo je da se velike količine hrane bacaju i taj se problem može riješiti manje edukacijom, a više povećanjem cijene hrane. Drugo je korištenje do sada nekorisćenih jestvina biljnog ili životinjskog podrijetla. Prema nekim procjenama danas se kao ljudska hrana koristi oko 4 % jestivog, a onih 96 % smatramo neprilicnim za ljudsku prehranu. Što zbog neznanja, više zbog predrasuda i navika. Velik potencijal za zamjenu današnjih bjelančevina jest primjerice u kukcima i crvima koji se mogu brzo umnažati, a odlične su nutritivne vrijednosti.

Treće je korištenje ekstrahiranih nutritijenata u obliku kapsula, ali u manjem obimu zbog potreba za vlaknima. A najveći problem mogao bi biti zbog manjka pitke vode, iako će se danas neuporabljive vode tehnološki doraditi za ljudsku potrošnju.

Koliko će sve ovo utjecati na čovjeka, teško je reći jer posljedice, dobre i loše, vidjet će se kroz sljedeće naraštaje. Ali sve su promjene koje će se dogoditi posljedica jurnjave za profitom i sve manje odgovornosti prema budućim generacijama. Zbog "zlatnog teleta" rezali smo granu na kojoj sjedimo. I zaboravili da tlo, voda, zrak daju čovjeka. A taj isti čovjek to uništava. Besmisleno i tragično.

Ono što je sigurno, ako ne želimo do pedesetih godina doživjeti veliku seobu naroda, ovaj put zbog hrane, razvijeni svijet mora žurno reagirati, i to u onim dijelovima svijeta gdje će problem gladi biti još veći nego do sada. A o ratnim sukobima koji to potiču puno je već rečeno.

Poljoprivreda u nestajanju

PREKOGRANIČNI PROJEKTI IZ EU FONDOVA KAO RAZVOJNA KOMPONENTA HRVATSKIH PODRUČJA U BIH

prof. dr. sc.
Mirjana MILIĆEVIĆ

Programima transnacionalne suradnje želi se postići bolja suradnja i regionalni razvoj, koristeći zajednički pristup rješavanju postojećih zajedničkih problema država koje sudjeluju u programu. U projektnom se partnerstvu moraju nalaziti partneri iz najmanje tri različite države, od kojih jedna mora biti članica EU-a

Programi prekogranične suradnje imaju velik značaj za Bosnu i Hercegovinu iz perspektive lokalnih i regionalnih dionika u pograničnom području kojima su ovi programi primarno namijenjeni. Osim što omogućuju pristup financijskim sredstvima, ovi grantovi omogućuju dodanu vrijednost kroz uspostavljanje prekograničnih partnerstava.

SMANJENJE NEGATIVNOG UTJECAJA GRANIČA I PROMOCIJA DRUŠTVENO-GOSPODARSKE KOHEZIJE

Korisnici iz hrvatskih područja u BiH implementirali su projekte uglavnom kroz bilateralne i transnacionalne programe prekogranične suradnje. Na raspolaganju su bilateralni programi Hrvatska - BiH, BiH - Crna Gora i BiH - Srbija. Glavni cilj bilateralnih programa jest smanjenje negativnog utjecaja granica i promocija društveno-gospodarske kohezije, što je izvrsna prilika za razvoj gospodarskih partnerstava. Smatra se kako su ovi programi, zbog načina financiranja, uvelike olakšali provođenje projekata. Naime, u okviru programa IPA 1 odobrena sredstva u iznosu od 85 % bila su na raspolaganju odmah nakon potpisivanja ugovora.

Jedan od uspješno provedenih projekata s hrvatskih područja je projekt STONE, koji je nastao kao odgovor na brojne probleme u sektoru obrade i eksploatacije kamena. Proveden je u partnerstvu Hrvatske gospodarske komore – Županijske komore Split, Kamenoklesarske škole iz Pučišća, korisnika Javne ustanove ReraSD za koordinaciju i razvoj Splitsko-dalmatinske županije u RH te Gospodarske komore HNŽ i Razvojne agencije Županije Zapadnohercegovačke korisnika u BiH. Vrijednost projekta iznosila je 560.478,03 eura.

Projekt
ForestEye

Drugi primjer uspješno provedenog projekta je ForestEye – zaštita prirode i okoliša od šumskih požara. Partneri su bili IRMO, PP BLOKOVU i korisnik - Hrvatske šume u RH te Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegbosanske županije (HBŽ), Ministarstvo unutarnjih poslova HBŽ-a i korisnik - Hercegbosanske šume u BiH. Vrijednost projekta iznosila je 651.524,40 eura.

Projektom su provedene aktivnosti uspostavljanja prekograničnog protupožarnog interventnog tima i kreiranje akcijskog plana, Poboljšanje pristupa za šumsko-protupožarne intervencijske postupke, Uspostavljanje Edu-infocentra i poučno-rekreativnih staza, Edukacija i podizanje svijesti.

PRIMJERI USPJEŠNIH PROJEKATA I DOBRO ISKORIŠTENIH SREDSTAVA

Programima transnacionalne suradnje želi se postići bolja suradnja i regionalni razvoj, koristeći zajednički pristup rješavanju postojećih zajedničkih problema država koje sudjeluju u programu. U projektnom se partnerstvu moraju nalaziti partneri iz najmanje tri različite države, od kojih jedna mora biti članica EU-a.

Transnacionalni programi u okviru IPA prekogranične suradnje su: IPA Jadranski program (IPA Adriatic), Program jugoistočna Europa (SEE) i Mediteranski program (MED).

U okviru prvog poziva IPA Jadranskog programa za BiH odobrena su ukupno 24 projekta od čega se šest odnosi na hrvatska područja. Ukupna financijska alokacija iznosila je 4,7 milijuna eura, a postotak iskorištenosti sredstava kretao se oko 50 %. Hrvatska područja dobila su oko 1,1 milijun s postotkom iskorištenosti od 47 %.

Najbolji primjer uspješno provedenog projekta u ovom je pozivu projekt AIR.NET kori-

Projekt
Kamen-Stone

U sklopu projekta STONE uspostavljen je Infocentar za promociju suradnje malih i srednjih poduzeća (MSP) koji se bave obradom kamena (Posušje, BiH), održana je četverotjedna specijalistička radionica o kamenoklesarstvu u Pučišćima (za HR i BiH sudionike), izrađen je kamenoklesarski nastavni plan i program i dobivena suglasnost mjerodavnog ministarstva F BiH da se ovaj program uvede u srednju školu u Posušju, nabavljena je vrijedna oprema (pantograf) za školu u Pučišćima u RH te oprema i alati za srednju školu u Posušju i obnovljena učionica za praktičan rad, provedeno je studentsko putovanje u Veronu na sajam kamenoklesarstva te pripremljen vodič i katalog STONE

snika Međunarodne zračne luke Mostar, gdje je postotak iskorištenosti novca bio visokih 99,6 %. Cilj projekta bila je uspostava dodatne zračne linije Mostar – Rim.

Kroz drugi poziv IPA Jadranskog programa odobreno je 26 projekata od čega se samo sedam implementira na području s hrvatskim većinskim stanovništvom. Odobrena je ukupna financijska alokacija u iznosu od 5,4 milijuna eura. Postotak iskorištenosti iznosio je oko 64 %. Hrvatska su područja dobila 2 milijuna eura uz 64 % iskorištenosti sredstava.

Primjer dobre prakse u ovom je pozivu projekt CAN, čiji je korisnik Ministarstvo gospodarstva HBŽ. Proračun projekta iznosio je 973.000 eura, a tijekom provedbe povećan je za dodatnih 30 %. Jedna od aktivnosti bila je renoviranje sportskog aerodroma u Livnu s izgradnjom hangara.

U okviru trećeg strateškog poziva IPA Jadranskog programa u BiH odobreno je 16 projekata, od čega su hrvatska područja dobila pet projekata. Financijska vrijednost odobrenih projekata iznosila je 5,2 milijuna eura, a postotak iskorištenih sredstava je 75 %. Projekti implementirani na hrvatskim područjima imali su na raspolaganju oko 1,7 milijuna eura, od čega je 85 % iskorišteno.

Najbolje iskorišten projekt u ovom pozivu implementirala je Vlada Hercegovačko-neretvanske županije (HNŽ) kroz projekt HOLISTIC. On je proveden s dvama partnerima s hrvatskih područja, Vlada Županije Zapadnohercegovačke (ŽZH) i Uprava za civilnu zaštitu i vatrogastvo HNŽ-a, gdje su tijekom

provedbe projekta na lokaciji ŽZH i HNŽ postavljene kamere za rano otkrivanje požara te nabavljena određena vatrogasna oprema.

Koristeći rezultate projekata iz prethodnih poziva, u okviru IPA Jadranskog programa prekogranične suradnje otvoren je ciljani poziv za projekte kapitalizacije koji pridonose provođenju Strategije EU-a za jadransku i jonsku regiju (EUSAIR). Korisnici ovih sredstava mogli su biti samo uspješni provoditelji ranije odabranih i implementiranih projekata u okviru IPA Jadranskog programa koji su upoznati s pravilima provedbe i izvješćivanja. Rok realizacije ograničen je na šest mjeseci. U BiH je odobreno dofinanciranje devet projekata od čega pet s hrvatskih područja. Za provedbu je osigurano oko 1,1 milijun eura, dok je postotak iskorištenosti iznosio oko visokih 90 %. Hrvatska su područja dobila na raspolaganje 700 tisuća eura s postotkom iskorištenosti sredstava više od 95 %.

U ovom programu najuspješnije su provedeni projekt je CapRadNet čiji su implementatori Vlada HNŽ i Sveučilište u Mostaru, zatim projekt ADRISTARTER čiji je korisnik Međunarodna zračna luka Mostar. Projektom CapRadNet renovirana je zgrada Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru.

VAŽNA INVESTICIJSKA ODNOSNO INFRASTRUKTURNA KOMPONENTA PROJEKTA

Polazeći od smisla programa prekogranične suradnje, koja ide za tim da se osigura ravnomjeran gospodarski, socijalni i teritorijalni razvoj Europske unije, kako bi se smanjio negativan utjecaj granica i uravnotežila društveno-ekonomska povezanost, za zemlje korisnice IPA II iznimno je važna investicijska odnosno infrastrukturna komponenta projekta. Naime, projekt koji sadrži investicijsku komponentu, odnosno koji uključuje određena infrastrukturna ulaganja ima bolje efekte na lokalnu zajednicu i pomaže da se ispuni primarni cilj projekta. Infrastrukturna ulaganja u programima prekogranične suradnje na neki su način u funkciji promocije projekta.

Na primjeru projekta Adriatic Canyoning možemo vidjeti kako je veći dio projekta usmje-

ren na infrastrukturna ulaganja, a da projekt u svojoj suštini nije investicijski. Naime, kroz taj su projekt infrastrukturno uređene lokacija Borak u Širokom Brijegu i Peć Mlini u Grudama. U Širokom Brijegu je urbanistički uređen park Sajmište, ali samo zbog činjenice da je park ključna komponenta turističke ponude vezane za Borak. Također, u Grudama je infrastrukturno uređena lokacija Peć

Mlini i Ravlića pećina jer su ove lokacije na ovaj način postale sastavni dio turističke ponude i postale su zanimljive turističkom tržištu.

Ove dvije lokacije mogu poslužiti kao primjer kako jedan projekt, koji u svojoj suštini nije infrastrukturni, može apsorbirati veći dio projekta u infrastrukturna ulaganja, koja su ujedno pridonijela potpuno novoj percepciji lokalne zajednice na turizam i na mogućnosti koje ove lokacije imaju u turizmu. Također, ulaganja kroz projekt Adriatic Canyonin pokrenula su nova ulaganja u urbano uređenje ovih lokacija, koja se još uvijek ne bi dogodila da taj projekt nije napravio pozitivnu promjenu u percepciji lokalne zajednice.

NAJČEŠĆI OGRANIČAVAJUĆI ČIMBENICI U PROCESU IMPLEMENTACIJE PROJEKTA

Projekti implementirani na području s većinskim hrvatskim stanovništvom u okviru transnacionalnih programa (IPA I.) iznose oko 23,8 % u odnosu na cjelokupno programsko područje BiH. Tad je za BiH odobreno 66 projekata s ukupno 15,3 milijuna eura, od čega su područja s hrvatskom većinom dobila 18 projekata s 4,8 milijuna eura. Rezultati tih projekata bile su nove investicije u razvoj turizma, kulture, proširenje institucija i novo zapošljavanje, sigurnost i poboljšanje zaštite okoliša, jačanje kapaciteta civilne uprave i sl.

U programskom razdoblju IPA II 2014-2020 (prema podacima sa službene stranice programa) samo u trilateralnom programu HR-BiH-CG odobreno je 59 projekata s ukupno oko 62,2 milijuna eura od čega je u području s hrvatskom većinom odobreno 42 projekata sa 11,2 milijuna eura.

Ovo je dobar pokazatelj aktivnog, ali i ipak nedovoljnog sudjelovanja u povlačenju dostupnih sredstava. Analizom uzroka utvrđeni su najčešći ograničavajući čimbenici kao nedostatna i nepravodobna informiranost, slabije educirano projektno osoblje, otežano ispunjavanje ugovornih obveza, izostanak proračunske financijske potpore, pravilno financijsko upravljanje i drugi posljedični faktori u procesu implementacije projekta. Područja s većinskim hrvatskim stanovništvom trebala bi se dobro pripremiti za predstojeće pozive programa iz petog područja - regionalna i teritorijalna suradnja (prekogranična suradnja) unutar kojih će za upravljanje pojedinačnim programom biti zadužena jedna država u kojoj će biti i sjedište Upravnog tijela (Managing Authority). Za Dunavski program to je Budimpešta (Mađarska), za Jadransko-jonski program Bologna (Italija), za trilateralni program Hrvatska-BiH-Crna Gora-Zagreb (RH) te Mediteranski program Marseille (Francuska). Svaki program izbacit će mjere, programske prioritete koje su bazirane na temelju europske makroregionalne strategije. Projekti će se pisati u okviru prioriteta te je vrlo važno dobro proučiti programske dokumente jer sama tematika napisanog projekta mora biti povezana s prioritetima u okviru kojih se prijavljuje.

I tako dođu godine kad se ispune uvjeti za starosnu mirovinu, a ideja o povratku postaje sve intenzivnija. Godine su to kad čula slabe, a jedino miris zavičaja postaje sve intenzivniji...

Središnja služba Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje

Tonči VISKOVIĆ

OPOREZIVANJE INOZEMNIH MIROVINA

Vizija starosti u uživanju plodova rada jedna je od motivacija radne svakodnevice pogotovo u okruženju gdje jutra počinju s *Guten Morgen, Deutschland* ili *Guten Morgen, Österreich*. Manji broj naših jutara počinje s *Good morning, America*, ali oni minimalno zaostaju za nama šest sati. Nije puno, ali lijepo je znati da barem u nečem zaostaju za nama.

I tako dođu godine kad se ispune uvjeti za starosnu mirovinu, a ideja o povratku postaje sve intenzivnija. Godine su to kad čula slabe, a jedino miris zavičaja postaje sve intenzivniji. Pri donošenju odluke osim emotivne strane uključi se i racionalna, a jedno od pitanja glasi: koliko ću plaćati poreza na mirovinu ako se vratim *doli*?

Nekom *doli*, nekom *gori*, a mjesto radnje (oporezivanja) je Lijepa Naša. Ostaje bojazan umirovljeniku u slučaju povratka u domovinu da zemlja koju najviše voli oporezuje mirovinu. Zna naš umirovljenik da ne moraš ništa osim umrijeti i platiti porez. Domoljublje i plaćanje poreza često zauzmu suprotne pozicije kao u šahovskoj igri nadmudrivanja, u našem slučaju na crveno-bijeloj podlozi.

S uvodne igre riječi vrijeme je da se prijeđe na crno-bijele zakonske propise. U nastavku slijedi opis poreznog tretmana inozemne mirovine s primjerom izračuna te obveze i prava primatelja mirovine.

Prema Zakonu o porezu na dohodak primicima po osnovi nesamostalnog rada smatraju se i mirovine rezidenata ostvarene u inozemstvu. Rezident je fizička osoba koja u Republici Hrvatskoj ima prebivalište ili uobičajeno boravište. Rezidentnost se utvrđuje sukladno odredbama Općeg poreznog zakona ili temeljem odredaba Ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ako se fizička osoba može smatrati rezidentom dviju različitih država.

Bitno je istaknuti da sama prijava prebivališta pri nadležnoj policijskoj upravi / postaji u RH ne znači automatizmom i poreznu rezidentnost.

PRETEŽNO PRAVO OPOREZIVANJA MIROVINE IZ INOZEMSTVA

Hrvatska ima potpisane ugovore o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja sa 66 država. U manjem broju Hrvatska nema pravo oporezivanja mirovina ako se isplaćuju preko zakonskog socijalnog osiguranja tih država, među kojima su, zbog tradicije rada u njima, nama najzanimljivije Njemačka, Švedska, Nizozemska i Kanada. Međutim, mirovine koje se isplaćuju iz privatnih mirovinskih društava načelno se oporezuju Hrvatskoj.

U većini ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja koje primjenjuje Hrvatska vrijedi pravilo da se mirovine oporezuju u državi rezidentnosti prema OECD-ovu modelu, tako da se inozemne mirovine ostvarene, među ostalim, iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Francuske, Mađarske, Norveške, Slovačke, Slovenije, Srbije, Švicarske i Ujedinjenog Kraljevstva oporezuju u Hrvatskoj.

U slučaju da fizička osoba primitke od mirovine ostvaruje iz neke od država s kojom Hrvatska nema u primjeni ugovor o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja, porezni obveznik – primatelj inozemne mirovine može zatražiti izuzeće od plaćanja predumova poreza na dohodak odnosno poreza na dohodak u tuzemstvu tijekom godine po osnovi ostvarenog inozemnog dohotka ako istodobno plaća predumove poreza na dohodak odnosno porez na mirovinu u zemlji izvora. Kako bi porezni obveznik - primatelj inozemne mirovine ostvario navedeno izuzeće, obavezan je o tome izvijestiti Poreznu upravu putem pisane izjave u roku od osam dana od dana ostvarenog prvog primitka u tekućoj godini. U tom je slučaju taj umirovljenik obavezan podnijeti Obrazac INO-DOH do 31. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu temeljem čega se utvrđuje porezna obveza uz mogućnost uračunavanja poreza plaćenog u inozemstvu, ako uz Obrazac dostavi potvrdu inozemnog poreznog tijela o uplaćenom porezu u inozemstvu, odnosno naknadno, a najkasnije do 30. studenog tekuće za prošlu godinu.

Ako porezni obveznik koji ostvaruje mirovinu iz inozemstva ili u inozemstvu ostvaruje i mirovinu od tuzemnog isplatiatelja, Porezna će uprava kod izračuna predumova poreza na dohodak po osnovi inozemne mirovine uzeti u obzir i mirovinu koju porezni obveznik ostvaruje od tuzemnog isplatiatelja i isplate prigodnih nagrada od inozemnog isplatiatelja mirovine. Porezni obveznik koji ostvaruje mirovinu iz inozemstva ili u inozemstvu koja se u skladu s međunarodnim ugovorom izuzima od oporezivanja ne podnosi Obrazac INO-DOH.

Ured dobrodošlice, koji djeluje pod ustrojstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH, predstavlja *focal point* odnosno uporišnu točku svim Hrvatima izvan Hrvatske te svim Hrvatima povratnicima kako bi njihov povratak i uključivanje u cjelokupan državni sustav Republike Hrvatske bio olakšan. Ured komunicira i koordinira poslove s drugim nadležnim tijelima državne uprave, kao i javnim ustanovama, osobito Ministarstvom unutarnjih poslova i Ministarstvom financija – Poreznom upravom te Ministarstvom znanosti i obrazovanja. Ured je 2018. godine izdao Vodič za povratnike u Republiku Hrvatsku u kojem su predstavljeni osnovni postupci s kojim će se povratnici vjerojatno susresti nakon povratka u domovinu.

Primjer izračuna oporezivanja inozemne mirovine – Hrvatska ima pretežno pravo oporezivanja mirovine

	Iznos u HRK	Iznos u HRK	Iznos u HRK
Primljeni iznos mirovine (bruto)	6.000,00	10.000,00	15.000,00
Osobni odbitak-neoporezivo	4.000,00	4.000,00	4.000,00
Porezna osnovica	2.000,00	6.000,00	11.000,00
Porez 20 % (do 30.000 kn)	400,00	1.200,00	2.200,00
Porez 30 % (iznad 30.000 kn)	0,00	0,00	0,00
Ukupno porez	400,00	1.200,00	2.200,00
Prirrez (npr. 18 %)	72,00	216,00	396,00
Ukupno porez i prirrez	472,00	1.416,00	2.596,00
Ukupno porez i prirrez nakon umanjnja 50 %	236,00	708,00	1.298,00
Neto iznos mirovine	5.764,00	9.292,00	13.702,00

Ugovori o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja međunarodni su bilateralni ugovori koji čine dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po svojoj su snazi iznad domaćih zakona. Hrvatska trenutačno ima u primjeni 66 međunarodnih ugovora kojim je točno uređena podjela ili davanje prava oporezivanja, među ostalim, i kojoj državi pripada porez na dohodak iz mirovine ostvarene u određenoj zemlji

OBRAČUN POREZA NA MIROVINU

Porezna osnovica je uplaćeni iznos mirovine, umanjnjen za osobni odbitak. Porezne stope primjenjuju se kao i kod obračuna plaće. Osnovni osobni odbitak iznosi 4000 kn te predstavlja neoporezivi iznos odnosno iznos mirovine na koji se ne plaća porez. Moguće je da umirovljenik ima pravo na uvećani osobni odbitak temeljem vlastite invalidnosti ili temeljem uzdržavanja članova obitelji, što dodatno umanjuje poreznu osnovicu. Predujam poreza na dohodak od ostvarene mirovine obračunava se po stopi od 20 % od mjesečne porezne osnovice (nakon umanjnja za osobni odbitak) do visine 30.000,00 kuna te po stopi od 30 % na poreznu osnovicu iznad 30.000,00 kuna te se uvećava za pripadajući prirrez. Tako obračunan predujam poreza na dohodak umanjuje se za 50 %.

U nastavku je prikazan primjer u kojem umirovljenik rezident Republike Hrvatske prima mirovinu iz inozemstva (Hrvatska ima pretežno pravo oporezivanja mirovine npr. mirovina iz Austrije ili Švicarske) u mjesečnom iznosu 6.000,00 kn, 10.000,00 kn ili 15.000,00 kn. Umirovljenik ima prebivalište u Zagrebu u kojem je stopa prirreza porezu na dohodak 18 % (ujedno najveća stopa u Hrvatskoj). Za usporedbu Grad Sveta Nedelja, Samobor i Općina Rugvica imaju stopu prirreza 0 % te porezni obveznik ne plaća prirrez ako ima prebivalište ili uobičajeno boravište u jednom od navedenih mjesta.

Izvor: <https://www.mirovinsko.hr/hr>

Iz primjera vidimo da efektivno porezno opterećenje iznosi:

- 3,9 % (236,00 kn) na mirovinu u iznosu 6.000,00 kn
- 7,1 % (708,00 kn) na mirovinu u iznosu 10.000,00 kn, te
- 8,7 % (1.298,00 kn) na mirovinu u iznosu 15.000,00 kn.

U slučaju da primatelj mirovine ima pravo na uvećan osobni odbitak i/ili da ima prebivalište u gradu/općini s manjom stopom prirreza efektivno porezno opterećenje bilo bi još niže.

ŠTO JE SA ZDRAVSTVENIM OSIGURANJEM?

Osim informacija o načinu utvrđivanja porezne osnovice na inozemnu mirovinu, bitna je stavka pravo na status osigurane osobe u obveznom zdravstvenom osiguranju. Hrvatski državljani koji imaju mirovinu iz druge države članice EU-a, Europskog ekonomskog prostora (Norveška, Lihtenštajn i Island) ili iz Švicarske, odnosno iz države s kojom Republika Hrvatska ima sklopljen međunarodni ugovor kojim je regulirano pitanje korištenja zdravstvene zaštite (Bosne i Hercegovine, Srbije, Crne Gore, Makedonije ili Turske), a koji ne primaju mirovinu iz Hrvatske, imaju pravo na reguliranje zdravstvenog osiguranja u Hrvatskoj (zdravstvenu zaštitu koristit ćete na jednak način kao i druge osigurane osobe u Hrvatskoj) na teret nadležnog nositelja zdravstvenog osiguranja iz države u kojoj su ostvarili pravo na mirovinu.

Isto vrijedi i za njihove članove obitelji. Kako bi ostvarili navedeno pravo, potrebno je da se prije preseljenja u Hrvatsku obrate svojem zdravstvenom osiguranju i zatraže odgovarajuću potvrdu (Potvrdu S1). Potvrdu je potrebno predati nadležnom regionalnom uredu, odnosno područnoj službi HZZO-a u mjestu prebivališta u Hrvatskoj. Korisnici isključivo inozemne mirovine, koji pravo na zdravstveno osiguranje u Hrvatskoj ne mogu ostvariti sukladno navedenom, obvezni su se zdravstveno osigurati uz obvezu osobne uplate doprinosa za obvezno zdravstveno osiguranje, sukladno propisima o obveznim doprinosima.

Potencijalnim povratnicima savjetujem da se osobno raspitaju o obvezama prilikom odljave iz zemlje prebivališta, a sve odgovore, ako nisu pronašli u ovom članku, mogu potražiti u Uredu dobrodošlice i nadležnim tijelima državne uprave, kao i javnim ustanovama.

Nacionalna kontaktna točka mjesto je gdje možete saznati sve o pravima na zdravstvenu zaštitu u Hrvatskoj ili u drugim zemljama članicama EU-a. Svaka zemlja ima barem jednu Nacionalnu kontaktnu točku (neke mogu imati i regionalne ili lokalne kontaktne točke)

OBVEZE PRIMATELJA MIROVINE

Kad umirovljenik koji prima mirovinu iz inozemstva utvrdi da je prema prethodno navedenim propisima obavezan plaćati porez na dohodak u Hrvatskoj, obavezan je:

- podnijeti prijavu za upis u registar poreznih obveznika na obrascu RPO ispostavi Porezne uprave nadležnoj prema svojem prebivalištu ili uobičajenom boravištu (to mogu učiniti i njihovi opunomoćenici) u roku od osam dana od dana početka ostvarivanja primitaka. Uz obrazac RPO obvezni su priložiti i vjerodostojne isprave o ostvarenom dohotku, odnosno primitku (rješenje ili potvrda o mirovini, bankovni izvod za račun na koji je izvršena uplata mirovine i drugo)

napomena: Svi porezni obveznici - umirovljenici koji ostvaruju mirovinu iz inozemstva, bez obzira oporezuje li se ona ili ne, obvezni su podnijeti prijavu za upis u registar poreznih obveznika na obrascu RPO

- umirovljenik mora izvaditi svoju poreznu karticu u nadležnoj ispostavi Porezne uprave prema svojem prebivalištu / uobičajenom boravištu ili putem portala e-Porezna da bi mogao pri obračunu predujma poreza tijekom godine koristiti osobni odbitak ili neoporezivi dio dohotka

- porezni obveznik koji ostvaruje mirovinu iz inozemstva ili u inozemstvu predujam poreza na dohodak po osnovi te mirovine plaća prema rješenju Porezne uprave do zadnjeg dana u mjesecu za tekući mjesec odnosno tromjesečno do zadnjeg dana svakog tromjesečja ako je utvrđen mjesečni predujam poreza na dohodak i prirreza porezu na dohodak do 100 kuna

- porezni je obveznik obavezan nadležnoj ispostavi Porezne uprave do 31. siječnja tekuće godine za prethodnu godinu prijaviti promjenu visine mirovine ako je promijenjeni iznos inozemne mirovine veći ili manji za 20 % u odnosu na iznos inozemne mirovine na temelju kojeg je izdano rješenje Porezne uprave. Porezna uprava će nakon provedenog postupka donijeti novo rješenje o utvrđenom mjesečnom predujmu i razlici poreza za uplatu ili povrat za prethodno porezno razdoblje. Razliku poreza za uplatu porezni obveznik obavezan je platiti u roku 15 dana od dana dostave rješenja.

NOVI MOST U KRALJEVOJ SUTJESCI

Stjepan STJEPIĆ
Foto: Općina Kakanj

Gradnja ovog, za cijeli sutješki kraj važnog infrastrukturnog projekta, ima veliko značenje - to je ujedno optimistična poruka žiteljima tog kraja, da se nešto novo i vrijedno gradi

Svim Sutješćanima dobro znani stari derutni most preko rijeke Trstionice u Kraljevoj Sutjesci napokon je otišao u povijest. Na njegovu mjestu napravljen je novi jednolučni betonski most duljine 20 metara.

Više o tom hvalevrijednom projektu saznali smo u razgovoru sa Slavenom Katičićem, koji je već treći mandat predsjednik Općinskog vijeća Općine Kakanj, a cijeli svoj politički angažman podredio je radu za opće dobro, pogotovo za sve malobrojnije pripadnike hrvatskog naroda. Uz ostalo, na njegov poticaj i lobiranjem kod mjerodavnih institucija, pokrenuta je gradnja ovog, za cijeli sutješki kraj važnog infrastrukturnog projekta.

IZGRADNJA MOSTA - OPTIMISTIČNA PORUKA

Katičić smatra kako izgradnja mosta ima veliko značenje, to je ujedno optimistična poruka žiteljima tog kraja, da se nešto novo i vrijedno gradi. Istodobno se uklanja dugogodišnje loše rješenje koje je kvarilo izgled samog krajolika i Sutjeske. Poboljšava se sigurnost u prometu i komunikaciji prema Bobovcu, Ponijerima i Varešu, dok će vozači biti trajno riješeni problema probijanja automobilskih guma zbog oštećenja na ranijem mostu. Uklanjanje postojećih betonskih kula na starom mjestu riješit će raniji problem zaprečavanja korita prilikom većih oborina i nevremena.

Mještani Kraljeve Sutjeske s oduševljenjem su dočekali vijest o izgradnji i svakodnevno su pratili što se događa, nestrpljivo iščekujući završetak radova. Riječ je o veoma vrijednom i lijepom projektnom rješenju betonskog mosta, s kulama obloženim kamenom i kovanom zaštitnom ogradom. Most jednim lukom duljine 20 metara, bez srednjih kula, premoštava Trstionicu i sklopu je regionalne ceste R 443.

Katičić ističe da je, uz njegovu vijećničku inicijativu iz 2017. godine te uz veliko zalaganje i potporu bivšeg općinskog načelnika Kaknja Nermina Mandre, Općina Kakanj most kandidirala kao Kapitalni projekt prema Vladi Ze-

ničko-dobojskog kantona, koja je pak zajedno s nadležnim ministarstvom prepoznala značaj tog projekta čiju realizaciju financiraju u vrijednosti oko 450 000 KM.

Također, Općinsko vijeće Kakanj odlučilo je urediti i prostor nekadašnjeg motela, koji je kao ruševina dugo vremena narušavao sliku tog kraja, kako za žitelje tako i za posjetitelje Kraljeve Sutjeske. Za otkup i uređenje te lokacije do sada su uložili oko 120 000 KM, a nakon uklanjanja ostataka ruševnog motela slijedi izgradnja urušenog potpornog zida uz rijeku Trstionicu te potom i ugradnja podzemnih kontejnera za smeće.

DEJAN LOVREN ZA KRALJEVU SUTJESKU

Usto, Katičić najavljuje kako u idućoj godini očekuju sredstva iz općinskog proračuna za dovršetak radova na središnjem gradskom trgu te uklanjanje uništenog asfalta i postavljanje novog od mosta prema ulazu u samostan i skretanju niz sokak.

U planu je i ozelenjavanje parkovskih površina te postavljanje klupa i obnova dotrajale nadstrešnice za odmor, što se radi sredstvima koje je za potrebe Mjesne zajednice Kraljeva Sutjeska donirao naš proslavljeni nogometaš Dejan Lovren. Svi projekti u Kraljevoj Sutjesci realizirani su u zajedništvu i suradnji s gvardijanima i predsjednicima Mjesne

zajednice, istaknuo je Slaven Katičić. Saznali smo i što se još radi od projekata uređenja komunalne infrastrukture u Kraljevoj Sutjesci, ali i drugim naseljima tog kraja u kojima žive Hrvati. Novo ruho dobio je i Hrvatski dom u Kraljevoj Sutjesci, koji odnedavno ima termoizolacijsku fasadu, zamijenjeni su limovi i obojeni unutarnji zidovi, a u sklopu radova na mjesnom groblju zamijenjen je krov na kapeli i otvor na mrtvačnici, kao i ograda.

Nakon puštanja mosta u promet slijedi i zamjena dotrajalih vodovodnih cijevi, čime će se riješiti problem opskrbe vodom. Također, uskoro počinju i radovi na zamjeni dotrajale javne rasvjete, a dio oko Samostana već je zamijenjen. Taj projekt sufinancira Općina Kakanj s iznosom od 50 000 KM, a značajan donator je i Heidelberg cement d. d. Kakanj.

Valja napomenuti da je Općina Kakanj sufinancirala značajnim iznosima sve radove na crkvi sv. Ivana Krstitelja, od saniranja temelja i pukotina u zidovima do otvora na sakristiji i krova.

U okolnim selim nedavno je dovršena izgradnja javne rasvjete, i to u Seocu, Počivalama, Pezerima i Papratnu, sanirano je klizište u Poljanima te je potpuno rekonstruiran Mjesni dom u Haljinićima i dovršen Mjesni dom u Bjelavićima. U tijeku je procedura za dovršetak rasvjete u Čalukovoj bari

u Haljinićima i Gornjem Banjevcu te asfaltiranje dijela puta kod Župnog ureda u Haljinićima i Jozanovićima.

U Vukanovićima su u protekle 3-4 godine izdvojena sredstva, oko 170 000 KM, za lokalni vodovod, obnovu Mjesnog doma te pomoć u adaptaciji župne kuće i lokalnog puta prema groblju, a u planu je i izgradnja ulične rasvjete.

HVALEVRIJEDNI PROJEKTI I RADOVI

Sve su to hvalevrijedni projekti i radovi koji su realizirani, u tijeku su ili u planu, no kad govorimo o Hrvatima koji žive u tom kraju, posebno mladima, nažalost podaci nisu tako dobri. Statistika je neumoljiva, u ovom slučaju i porazna jer su žitelji uglavnom starije populacije, i to već zadnjih 28 godina, a s obzirom na aktualnu pandemiju, i posjetitelja je sve manje.

Ipak, zabilježen je povratak dijela stanovnika koji nakon zarađene mirovine u inozemstvu obnavljaju svoju imovinu i vraćaju se rodnom kraju. Iako nisu neki značajni postotci, taj pozitivan primjer može biti i poticajan.

Govoreći o radu Općine Kakanj, Katičić zaključuje da se uvijek može bolje i više te dodaje: "Ako pogledamo sveukupno stanje i odnose koji vladaju u Bosni i Hercegovini, mogu kazati da su u Kaknju odnosi vrlo korektni. Općina Kakanj ima dobar odnos sa svim građanima, pa tako i s Hrvatima."

Napominje da je to tek dio projekata koje je Općina Kakanj financijski podržavala, a za stvaranje infrastrukturnih pretpostavki za normalan život Hrvati

su u općinskom Vijeću imali potporu općinskog načelnika i kolega u Vijeću. Općina podržava sve kulturne i vjerske manifestacije koje organizira HKD Napredak i HFS Bobovac te pruža značajnu financijsku potporu sukladno potrebama i projektima koji se provode u župama Općine Kakanj.

Svake se godine izdvaja oko 70 000 KM za pomoć održivom povratku pojedinaca te za hitne i manje infrastrukturne projekte po mjesnim zajednicama, kao i za sanaciju grobalja i kapela.

Sela u kojima žive Hrvati u općini Kakanj imaju u najvećem dijelu izgrađenu infrastrukturu, i to se ne razlikuje u odnosu na susjede Bošnjake, a u mnogim je selima miješana nacionalna struktura te rado ističu dobre i korektno odnose među žiteljima tog kraja.

TUZLA

- GRAD NA ZRNU SOLI

Ivana MILAS

Slani grad panonskog primorja, treći po veličini u BiH, može se pohvaliti 100-godišnjom industrijskom tradicijom, rudarskim i energetskim bogatstvom, slanim jezerima usred grada i brojnim zelenim površinama, kao i kulturnim i vjerskim raznolikostima, no unatoč statusu otvorenog grada Hrvati se moraju boriti kako bi o(p)stali svoji na svojem

Na spomen grada "na zrnju soli" gotovo da i ne postoji osoba koja nije čula za čuvenu izreku *Cijela Tuzla jednu kozu muzla, pa se hvali da se sirom hrani*.

Iako postoji nekoliko inačica, u narodu je zaživjela legenda iz doba austrougarske vladavine, kad je naređeno svima da se riješe koza, ako ih imaju, jer uništavaju šume. U strahu od kazne, svi su ubrzo to i učinili. U jednom od tuzlanskih naselja, na Mosniku, jedan je siromah, kojem su kozje mlijeko i sir bili jedini izvor prehrane, odlučio zanemariti upozorenje te je u tajnosti nastavio čuvati i hraniti svoju kozu. Kako su Tuzlaci od pamtivijeka velikodušni i darežljivi, tako je siromah davao kozje mlijeko i drugim ljudima. A kako se u narodu dobar glas daleko čuje, gradom se ubrzo proširila priča o kozi koja je u to vrijeme hranila dio Tuzlaka i zbog koje je nastala ova čuvena izreka.

Tako je koza postala simbol snalažljivosti i otpora Tuzlaka u prevladavanju svih problema s kojima su se suočavali tijekom svoje povijesti, a ispred hotela Tuzla i danas se nalazi kip čuvene koze.

SLANI GRAD PANONSKOG PRIMORJA

U kotlinastom području sjeveroistoka Bosne i Hercegovine, okruženom planinama Majevica, Ozren, Konjuh i Javornik, na 231 m nadmorske visine smjestio se "slani grad panonskog primorja" - Tuzla.

Nakon Sarajeva i Banja Luke, treći po veličini grad u BiH, administrativno je sjedište te gospodarski, kulturni i obrazovni centar Tuzlanske županije, koji je s oko 450 000 stanovnika najnaseljeniji u BiH.

Prvi pisani spomen o Tuzli datira iz 950. godine, kad je bizantski car Konstantin Porfirogent u svojem djelu *O upravljanju državom* spomenuo Tuzlu kao grad, pod rimskim nazivom Salines što znači grad soli.

Ime je grada kroz sve vrijeme njegova postojanja i na jezicima svih putopisaca, kartografa, povjesničara i ratnih osvajača, bilo vezano za sol. Rijeka Jala koja protječe kroz Tuzlu nosi naziv koji potječe od grčke riječi Jalos, što znači sol, dok je i grad kroz svoju dugu povijest uvijek imao naziv po soli - Castron de Salenes, Ad Salinas, Soli, Memlehatejn, Tuz..., pa sve do današnjeg imena Tuzla, što na turskom znači solana.

Organiziranija eksploatacija soli u Tuzli počinje još za vrijeme Osmanlija. Proizvodnja soli i prihodi od nje bili su ključni za Tuzlu kao naselje. Na Sonom trgu nalazilo se i do 80 tava u kojima se iskuhivala slana voda sa solnog bunara. Ispocetka su se proizvodile skromne količine soli, a s vremenom su se povećavale. Razlog tome nije toliko u tehnološkom napretku, koliko u porastu stanovništva Tuzle, koje je bilo vezano uz proizvodnju soli. Za tuzlansku sol čulo se u XVII. st. i izvan područja Bosne. Francuski kralj Luj XIV. preko svojih trgovaca nabavljao je sol iz Tuzle za svoj dvor. Sol je povezivala različite zemlje, kulture i civilizacije tog vremena, a tuzlanska sol bila je i jedan od proizvoda kojim se Bosanska oblast predstavljala na Međunarodnoj izložbi umjetnosti, proizvoda i proizvoda iz tla i rudnika u Philadelphiji (SAD) 1876. godine.

INDUSTRIJA SA 100- -GODIŠNJOM TRADICIJOM

Početak stvarne industrijske proizvodnje soli u Tuzli veže se za izgradnju Prve solane u predgrađu Tuzle, u Simin Hanu, 1885. godine. Vrlo brzo uslijedio je i početak tonjenja grada, kao posljedice nekontroliranog izlučivanja slanice s naslaga kamene soli, na kojima je smješten grad. Tonjenje će ipak svoj vrhunac doživjeti gotovo 100 godine poslije, točnije 70-ih godina prošlog stoljeća, kad grad ostaje bez brojnih stambenih, vjerskih i kulturnih objekata. Zato je sol kristalni

proizvod koji je Tuzlu i gradio i rušio, ali i kulturološki određivao u njezinoj posebnosti.

Tuzlaci kažu da je Tuzla "grad na zrnu soli". To "zrno soli" su milijuni tona kamene soli, koje je iza sebe ostavilo staro Panonsko more, kad se, prije više od deset milijuna godina, povlačilo s ovih prostora, a i danas, kad je Solana Tuzla jedna od najstarijih tvrtki cijele BiH, ali i ključni proizvođač soli na tržištu cijele jugoistočne Europe. Tradicija Tuzle počiva na soli.

Uz sol, još jedan prirodni mineralni resurs značajan je kad govorimo o Tuzli, a to je uglj, zbog čega i jest najvažnija gospodarska grana ovog područja industrija sa 100-godišnjom tradicijom eksploatacije. Prema rezervama uglja, ovaj prostor najveće je energetske područje Bosne i Hercegovine i najznačajniji rudarsko-industrijski bazen u BiH.

Većina uglja sagorijeva u Termoelektrani Tuzla, koja je jedno od najvećih energetske postrojenja BiH. Ujedno, taj sektor gospodarstva broji značajne investicije, kao što su izgradnja novog bloka TE Tuzla ili termoelektrane u Banovićima. Osim energetske industrije i rudarstva, značajne gospodarske grane su metalna, drvna, prehrambena, poljoprivredna, tekstilna i kemijska industrija.

TERMoeLEKTRANA TUZLA - IZVOR ENERGIJE, ALI I PROBLEMA

Kad govorimo o Termoelektrani Tuzla, velikom kompleksu na ulazu u grad, koja s postojećih šest blokova proizvodi 50 % električne energije u FBiH, treba spomenuti i aktualnu problematiku vezanu uz pokušaj izgradnje Bloka 7, koja traje gotovo deset godina.

Iako se opstanak energetskog sektora u FBiH velikim dijelom temelji na izgradnji Bloka 7 TE Tuzla, realizacija tog projekta sklopljenog s kineskim investitorima, vrijednog više od 700 milijuna eura, još uvijek nije počela. Stručnjaci upozoravaju kako vremena za čekanje više nema, s obzirom na to da najveći problem trenutno leži u tome što postojeći blokovi imaju iznimno nisku učinkovitost, a i ekološki su neprihvatljivi, što nije u skladu s načelima EU-a čijem članstvu BiH teži. S druge strane, zabrinutost zbog gradnje Bloka 7 iskazali su i u Europskoj komisiji.

Postoji teza kako su i Vlada FBiH i Elektroprivreda BiH svjesne da je i Blok 7 osuđen na propast, ali se pred javnošću odugovlači s iznošenjem stavova, posebno zbog straha od reakcije rudara, koji čine velik dio glasačkog tijela, a izbori u BiH su u jesen 2022. godine.

Upravo zbog TE Tuzla i postojeće problematike angažirali su se specijalni izvjestitelji UN-a. Emisije iz postojećih blokova TE Tuzla već godinama pogubno utječu na zdravlje gotovo pola milijuna stanovnika ove županije, što pokazuju podaci zdravstvenih institucija i nevladinih organizacija. Čak je u izvještajima Svjetske zdravstvene organizacije zadnjih godina BiH svrstana u zemlje s najvišom stopom mortaliteta zbog velike zagađenosti zraka.

SLANA JEZERA USRED GRADA

Tuzlu je jednim od najstarijih naselja u Europi učinila njezina posebna geološka prošlost, u kojoj je velik dio Europe bilo dno Panonskog mora. Posljednji ostaci mora povukli su se sa sadašnje površine prije 10 milijuna godina. Samo ispod Tuzle more je ostavilo trag u vidu 350 milijuna tona slanijih stijena i slane vode. Slana voda izbijala je na površinu, ljudi su je prerađivali u sol čak u neolitu. Poslije su oformili bunare, koji su postajali sve suvremeniji, a slana je voda s vremenom postala osnova kemijske industrije.

Lokalne vlasti donose 2003. godine odluku da se velika količina slane vode izvuče na površinu, u prethodno pripremljeno dno, što je bio jedan od ključnih projekata za revitalizaciju grada. Tuzla je danas jedini grad u Europi koji ima slano jezero, ali

Slana Banja

i jedini grad na svijetu čije je slano jezero istodobno i kupalište i plaža u najužoj povijesnoj jezgri grada. Kompleks kupališta od tri jezera i slani slapovi zajedno sa zabavnim, kulturnim i ugostiteljskim sadržajem postaju popularna Pannonika te jedan od najvećih kompleksa tog tipa u regiji. Godišnje ga posjeti i do 300 tisuća posjetitelja, zbog čega je grad dobio nekoliko priznanja, među ostalim i UNWTO Ulysess Award, najviše priznanje Svjetske turističke organizacije Ujedinjenih naroda. Osnovnu mrežu vodotoka čini rijeka Jala sa svojim pritokama, od kojih su najveće Solina i Joševica te Požarnička rijeka, Grabov i Mramorski potok. Zanimljivo je da rijeka Jala ljeti završi negdje pod zemljom pa se u to doba godine može vidjeti samo isušeno korito.

ŠETNJA TUZLOM

Osim koze, Solane, Termoelektrane i Pannonike, koje bi bile neke od prvih asocijacija na Tuzlu, postoji još nekoliko zanimljivosti kojima se Tuzla može pohvaliti. Naime, Tuzla je i jedan od najšarenijih gradova u BiH. Šetnjom kroz Stari grad, popularni Korzo, osim brojnih kafića i restorana

Meša i Ismet - poznato mjesto susreta u Tuzli

Za Tuzlake kažu kako njeguju tradiciju multikulturalnosti. Stoljetni sklad među razlikama u Tuzli opstao je unatoč brojnim povijesnim iskušenjima. Smatra se jednim od najotvorenijih gradova BiH, gdje su svi dobrodošli i tako se osjećaju

sa svih strana dominiraju predivne šarene fasade toplih boja, a grad je prepun murala koji ga čine još šarenijim.

U arhitekturi Starog grada dominiraju raskošne austrougarske građevine, a u središtu se nalazi jedan od najljepših i najvećih trgova u BiH. Prostor Trga slobode uređen je za druženje i različite manifestacije, a omiljeno je okupljalište mladih. Središnji dio zauzima fontana, čije vanjske zidove krasi ornamenti stećaka, no oni na Trgu slobode nisu jedini simboli srednjovjekovne Bosne.

Velika zgrada Barok jedno je od najljepših zdanja u gradu. Replika je izvorne zgrade, građene nakon 1900. godine povodom najavljenog posjeta austrougarskog prijestolonasljednika Franza Ferdinanda, koji je u njoj trebao odsjesti za vrijeme boravka u Tuzli. Zbog atentata koji se dogodio u Sarajevu Franz Ferdinand nikad nije stigao u Tuzlu. Godinama nakon toga zgrada tone i propada zbog slijeganja tla u ovom dijelu grada te je 1983. godine potpuno srušena. Nakon dvadeset pet godina, tijekom adaptacije Trga, izgrađena je nova zgrada po uzoru na nekadašnju.

Brojni turisti vole se fotografirati kod Gradske česme, no da biste se ponovno vratili u Tuzlu nije obavezno popiti vodu s česme, kao u Sarajevu.

U Zagrebu kažemo da se vidimo kod sata, u Banjoj Luci kod Krivog sata, a u Tuzli - vidimo se kod Meše i Ismeta. Poznati pisac Meša Selimović i slikar Ismet Mujezinović Tuzlaci su i među najznačajnijim su osobama iz kulturnog svijeta Bosne, čija djela i danas žive. Svojim perom i kistom, bili su inspiracija generacijama iza sebe, ne samo kao umjetnici nego i veliki ljudi. Njima u spomen i čast, zagrebačka umjetnica Marija Ujević Galetović izradila je dva spomenika koja se nalaze u samom središtu grada i koji su s godinama postali kulturno mjesto sastajanja.

GRAD S NAJVIŠE ZELENIH POVRŠINA U BIH

Tuzla je i grad s najviše zelenih površina u Bosni i Hercegovini. Glavni Gradski park, oaza zelenila, nalazi se u pješačkoj zoni povijesne jezgre grada. Osim pješačkih staza popločanih granitom i klupa za odmor, posjetiteljima parka na raspolaganju je bežični internet.

U Gradskom parku postavljeni su spomenici inspirirani bosanskim srednjim vijekom, a središnje mjesto zauzima spomenik prvom bosanskom kralju Stjepanu Tvrtku I. Kotromaniću. Za vrijeme njegove vladavine ostvarena je politička stabilnost te značajan kulturni i duhovni napredak, što ga je učinilo najjačim vladarom u povijesti srednjovjekovne Bosne. To je razdoblje razvoja gradova, trgovine i rudarstva, a kuje se i prvi zlatni novac na

bosanskim prostorima. Tad se javlja i heraldički simbol ljliljana koji će postati znak bosanskih banova i kraljeva. Postavljen je i kameni obelisk, na kojem je ispisan tekst Povelje Kulina bana, najstariji dosad pronađen očuvan bosanski državni dokument i jedan od najstarijih kod svih južnoslavenskih naroda i država. Povelja Kulina bana napisana je 1189. godine i najstarija je bosanska isprava pisana bosanskim književnim jezikom, ćirilničnim pismom bosančicom i latiničnim pismom na latinskom jeziku, dvojezični dokument namijenjen i onima koji ne razumiju bosanski jezik. Među vjerskim znamenitostima u gradu ističu se Turali-begova džamija i pravoslavna crkva te franjevačka crkva i samostan sv. Petra i Pavla. Džamija je izgrađena sredstvima Turali bega, koji je bio guverner Tuzle i pokretač urbanog razvoja u XVI. stoljeću. Posebno u čitavom islamskom svijetu čini je njezina kamena munara i krov u obliku piramide, koji je zaista rijedak. Turali-begova džamija jedan je od nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, baš kao i Saborni hram Uspenja Presvete Bogorodice, pravoslavna crkva koja je zbog svoje impresivne veličine jedan od najvećih objekata u gradu, a u njezinoj unutrašnjosti možete pronaći čak 35 ikona koje su radili nepoznati srpski, grčki, ruski i ukrajinski autori.

TUZLA KROZ POVIJEST I RATOVE

U XV. stoljeću Tuzla je sastavni dio Osmanskog Carstva, a u XIX st. postaje dio Austro-Ugarske Monarhije. Dolaskom časnih sestara Družbe Kćeri Božje Ljubavi na poziv vrhbosanskog nadbiskupa Josipa Stadlera, gradi se Zavod Kraljice sv. Krunice i počinje suvremeno školstvo u Tuzli, na hrvatskom i njemačkom jeziku. Razmještaj stanovništva u Tuzli po okolnim seoskim aglomeracijama bio je specifičan, a u pogledu vjerske i nacionalne strukture podudaran s gradskim stanovništvom. Muslimani su bili u Tuzli i bližim seoskim aglomeracijama, do njih katolici, a na periferiji pravoslavci. Nakon Prvog svjetskog rata Tuzla je, kao i cijela BiH, bila dio novoosnovane Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca, od 1929. zvane Kraljevina Jugoslavija. Kad su tijekom Drugog svjetskog rata 2. listopada 1943. partizanske jedinice ušle Tuzlu, u dva mjeseca partizanske vlasti ubile su više ljudi nego što je stradalo na svim stranama u cijelom ratu u Tuzli. Masovno su po noći smaknuti brojni civili, svećenici, hodže, a masovne grobnice bile su na stratištima na Slanoj banji, Gradovrhu, Trnovcu, Ilinčici, kod Par Sela, Simin Hana, na Trnovcu, u Južnom lageru, Kicelju, Paša bunaru, Crvenim njivama, Kužićima, Krojčići i Zlokovcu. Posebno veliko stratište je Slana banja. Ubijeni su bili mučeni prije pogubljenja. Čak i za bleiburški pokolj kažu da je počeo 1943. u Tuzli. Do danas je otvorena samo jedna masovna grobnica, ona na Gradovrhu.

Od rujna 1944. Tuzla je u sastavu druge Jugoslavije, kao dio Bosne i Hercegovine. U Titovoj Jugoslaviji ukinute

su sve privatne škole, uključujući i škole časnih sestara, kao i ustanove hrvatskog predznaka. Vlasti su 1949. ukinule HKD Napredak u Tuzli, a zgradu Hrvatskog doma oduzele. Časne sestre Družbe Kćeri Božje ljubavi morale su napustiti Tuzlu, redovničko odijelo bilo im je zabranjeno nositi, istjerane su iz Zavoda Kraljice sv. Krunice, a zdanje im je oduzeto, kao i golemo imanje i kuća na Josipovcu. Jedino su im ostavili groblja. Katoličkoj crkvi komunističke vlasti otele su zemljište i kuću na Trnovcu, danas zvano Šetalište "Banja" te na Ilinčici dio zemljišta i voćnjaka, kao i dvokatnu zgradu tadašnjeg Župnog stana s tavanom, podrumom i dvorištem. Imovina nije vraćena sve do danas. S druge strane, sve do kraja 80-ih Tuzla se ekonomski razvija i postaje veliko industrijsko i gospodarsko središte, a prema BDP-u, u predratnom razdoblju Tuzla je bila među najbolje pozicioniranim gradovima u BiH, dok je prema stopi zaposlenosti bila najrazvijenije regionalno središte. Imala je svoje gospodarske divove kao što su tvornica deterđenzata Dita, tvornica obuće Aida, tvornica transportnih uređaja TTU, HAK, tvornica poliuretanske kemije Polihem, Firmu delakovid i montaža UMEL, rudnike ugljena Kreku i rudnik soli Tušanj, Solanu, Termoelektranu...

NEZAPAMČEN ZLOČIN U POVIJESTI GRADA

Tuzla je jedini grad u Bosni i Hercegovini u kojoj na izborima 1991. godine nisu pobijedile nacionalističke stranke. Pobjedu je na tim izborima odnio antinacionalistički blok, koji je osvojio 68 % glasova. I u stranim i u domaćim medijima tijekom rata Tuzla je imala predznak tolerantnog grada, što je možda i razlog zašto je u burnom razdoblju rata u BiH 1992. - 1995. godine Tuzla bila i ostala grad u kojem se formalni sukobi na relaciji Hrvati i Muslimani nisu nikad dogodili, pogotovo ne kakvi su tada bili u nekim drugim krajevima zemlje. No upravo zbog toga, Hrvati su stavljeni u lošiji položaj, a bili su prvi koji su se organizirali kad je trebalo braniti grad.

Kapija, mjesto prekinute mladosti

Zbog ranijih dobrih odnosa lokalnih vlasti u Tuzli s JNA i nepostojanja ozbiljnijih incidenata, očekivalo se kako će se JNA iz Tuzle povući bez sukoba. No, 15. svibnja 1992. na Brčanskoj Maliti pripadnici JNA izazvali su sukob, a umjesto večernjih vijesti na televiziji uživo se prenosio početak rata u Tuzli, ali ipak se uspelo spriječiti da sudbina Tuzle ne bude slična sudbini Zvornika, Brčkog i drugih gradova, koje je već tad zauzela JNA.

Ipak, 25. svibnja 1995. dogodio se nezapamćen zločin u povijesti grada - u središtu Tuzle na Kapiji od granate ispaljene s položaja Vojske Republike Srpske na Ozrenu poginula je 71, a ranjeno 150 osoba. Samo nekoliko žrtava bilo je starije od 30 godina, dok je najmlađa žrtva bio dječak u dobi od dvije i pol godine. Poginuli su u tišini i prije zore pokopani u Memorijalnom kompleksu Slana Banja, a na mjestu tragedije postavljeno je spomen-obilježje prekinutoj mladosti s njihovim imenima i tekstom: *Ovdje se ne živi samo da bi se živjelo, ovdje se ne živi samo da bi se umrlo, ovdje se i umire da bi se živjelo* (Mak Dizdar).

HRVATI U TUZLI

Hrvati tuzlanskog kraja od početka ratnih zbivanja bili su organizirani i imali su viziju stvaranja slobodne domovine Bosne i Hercegovine, kako je to definirano u referendumskom pitanju. Prije rata u BiH stotine mladića išlo je braniti Vukovar i Hrvatsku od velikosrpske agresije potpomognute s JNA, svjesni da time brane i svoj dom.

Politički, vojni i civilni dio bio je strukturiran kroz Hrvatsku zajednicu Soli i u to vrijeme ona je bila jamac opstojnosti Hrvata u tuzlanskom bazenu. Najveći moralni pad i prvi veći odlazak Hrvata iz tih krajeva dogodio se kad je političko-vojni dio Armije BiH izvršio snažan pritisak da se rasformira 115. brigada HVO-a Zrinski. Nikad nije do kraja rasvijetljen uzrok poteza tadašnjeg rukovodstva Armije

BiH, ali da se naslutiti da je uzrok bio sukob Hrvatskog vijeća obrane i Armije BiH na nekim drugim prostorima. Kako bi zaštitili svoj narod, čelnici HZ-a Soli pristaju na taj potez kako bi izbjegli sukob s tad nadmoćnijim korpusom Armije BiH.

Nažalost, bio je to uzrok da se nekoliko tisuća Hrvata odluči na odlazak sa svojih ognjišta jer se pretpostavljalo da će biti snažan pritisak bošnjačkog rukovodstva da se do tada jaka i organizirana Hrvatska zajednica Soli razbije na teritoriju koji je zamišljen kao dominantno bošnjački. Nakon ratnih sukoba uspostavljeno je nekoliko jakih privrednih društava u vlasništvu Hrvata koji su zahvaljujući komunikaciji s privrednicima iz Hercegovine podizali ekonomsku sposobnost i moć. Takav uzlet trajao je do početka 2000. kad, što zbog političkog previranja, što zbog nepromišljenih štetnih postupaka pojedinaca, dolazi do gašenja većine uspostavljenih društava i još jednog teškog udara za hrvatski narod. Takva događanja i određene pronevjere ostavile su dubok trag čije su posljedice današnja vrlo ograničena društvena i politička pozicija Hrvata. Vidljivo je to i kroz populaciju i brojke koje su nakon svakog presjeka i godišnjeg blagoslova obitelji sve lošije, odnosno pokazuju da je Hrvata u Tuzli i drugim općinama Tuzlanske županije sve manje.

Svjesni činjenice da se bez političkog, društvenog i kulturnog organiziranja te bez pomoći Katoličke crkve neće dogoditi pomaci, većina tadašnjih vodećih osoba u svakom području pravi koncept koji je podrazumijevao snažno zajedništvo s ciljem jačanja pozicije Hrvata kao jednakopravnog naroda koji je temelj nastanka BiH. Takvi postupci i suradnja povezali su hrvatsku zajednicu koja se na različite načine pokazuje vrlo vitalnom i nema namjeru odustati od onoga što je desetljećima stvarano.

O(P)STANAK U ZAJEDNIŠTVU

Politička pozicija Hrvata na prostoru današnje Tuzlanske županije najbolje se ogleda kroz primjer kad je 2019. formirana Vlada koje je bila neustavna tj. nijedan od ministara nije bio iz reda hrvatskog naroda. Tadašnja koalicija SDA-Demokratska fronta pokušala je na tom primjeru uvesti tzv. princip građanskog modela i kroz tu prizmu oduzeti politička prava jednom od naroda.

Ustavni sud Federacije BiH proglasio je takvu Vladu neustavnom i jasno naznačio da svaki od naroda mora biti zastupljen u izvršnoj vlasti. Budući da su Hrvati malobrojni, vladajući to koriste kako bi i pozicije u javnim institucijama, koje bi trebale biti iz reda hrvatskog naroda dodijele većinskom bošnjačkom narodu. Posebno je izražena zloupotreba izjašnjavanja pa

Koza je simbol snalažljivosti i otpora Tuzlaka

STANOVNIŠTVO OPĆINE TUZLA					
GODINA POPISA	2013.	1991.	1981.	1971.	1961.
HRVATI	15 396 (13,87 %)	20 398 (15,49 %)	24 811 (20,38 %)	27 735 (25,84 %)	24 080 (29,29 %)
SRBI	3378 (3,04 %)	20 271 (15,40 %)	20 261 (16,64 %)	21 089 (19,65 %)	19 720 (23,99 %)
MUSLIMANI	80 774 (72,78 %)	62 669 (47,61 %)	52 400 (43,05 %)	53 271 (49,65 %)	19 205 (23,36 %)
JUGOSLAVENI		21 995 (16,71 %)	19 059 (15,65 %)	2540 (2,36 %)	17 519 (21,31 %)
OSTALI I NEPOZNATO	11 431 (10,30 %)	6285 (4,77 %)	5186 (4,26 %)	2658 (2,47 %)	1692
UKUPNO	110 979	131 618	121 717	107 293	82 216

Tuzlu čini 40 mjesnih zajednica, a zanimljivo je uočiti kako se udio stanovništva unatrag 50-ak godina enormno promijenio po brojnosti Bošnjaka i Srba, dok su Hrvati kao i u ostalim krajevima zbog iseljavanja bili u kontinuiranom padu.

nije rijedak slučaj da se zloupotrebljava nacionalno izjašnjavanje kako bi se u ukupnoj statistici prikazala lažna slika. Vidljiv je i izražen proces zanemarivanja infrastrukturnog ulaganja u sredine gdje žive većinski Hrvati. Takav je pristup umnogome obeshrabrio mnoge i rezultat toga je napuštanje svojih domova i odlazak u druge zemlje.

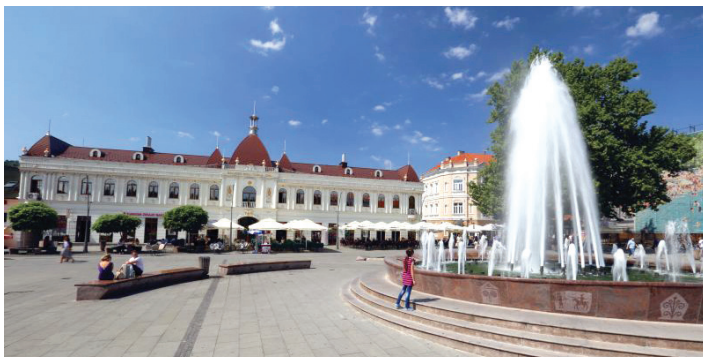
Na području kulture hrvatska je zajednica dosta vitalna i dokazuje kako ima itekako razvijen kulturni i društveni život s obzirom na ukupnu poziciju. Najznačajnije kulturno društvo je HKD Napredak koje je nositelj niza kulturnih događaja i projekata. Tu je i HKUD Husino i KUD Breščani koji su imali veliku čast 2015. godine dočekati papu Franju u Sarajevu.

Tijekom godine organiziraju se brojna događanja kojima se njeguje kultura i običaji hrvatskog naroda. Neki od najznačajnijih su Smotra folkloru i nošnji u Gradačcu, Dani kruha i plodova zemlje u Srebreniku, Drenačko sijelo u Čeliću, Advent u Bistarcu u općini Lukavac, Božićni koncert i Advent u Živicama. Svaki mjesec HKD Napredak, glavna podružnica Tuzla, organizira kulturni događaj kojim predstavlja umjetnike iz svih krajeva BiH. U suradnji s Franjevačkim samostanom sv. Petra i Pavla u Tuzli organizira se međunarodna kolonija Breške, koja je postala jedna od prepoznatljivijih u regiji, koncert u povodu blagdana Petrova, kao i Božićni koncert s renomiranim izvođačima. Svake godine KUD Breščani organizira niz događaja, a vrijedi spomenuti Dane Velike Gospe sa smotrom folkloru, kao i drugi događaji. Udruge mladih Par Selo i Drijenča realizirali su niz projekata kojima su poboljšali uvjete života u hrvatskim mjestima te zajedno s drugima rade na osnaživanju zajedništva.

Pri kraju je izgradnja Hrvatskog kulturnog centra "Sveti Franjo", koji bi trebao biti središte kulturnog i društvenog života Hrvata tuzlanskog kraja. Centar se gradi na prostoru nekadašnje katoličke crkve koja je srušena po nalogu komunističke vlasti zbog, kako je navedeno, slijeganja tla, iako su svi drugi objekti u neposrednoj blizini crkve ostali netaknuti. Velik doprinos za izgradnju centra pruža Vlada Republike Hrvatske preko Središnjeg ureda za Hrvate izvan RH, prepoznajući važnost tog projekata i potrebu osnaživanja zajednice.

Katolički školski centar Sveti Franjo među važnijim je hrvatskim institucijama u Tuzli. U svojem sastavu ima osnovnu školu i gimnaziju, a ukupno ga pohađa oko 900 učenika. Dio je sustava katoličkih škola za Europu, a izvrsnost učenika potvrđena je u praksi. Osnovna škola prva je po kvaliteti na razini grada, a druga na razini županije. Gimnazija je uvijek među trima najboljim na razini županije. Kvaliteta obrazovanja prepoznata je među Tuzlacima, pa četvrtinu učenika čine učenici koji nisu hrvatske nacionalnosti. Na području Tuzlanske županije egzistira nekoliko uglavnom manjih poduzeća čiji su vlasnici Hrvati, a gotovo sva predstavništva tvrtki koja distribuiraju proizvode iz Hrvatske zastupljena su na ovom području.

Jedini medij na hrvatskom jeziku koji egzistira na ovom području je Hrvatski glasnik. Časopis je izdavao HKD Napredak, no mala tiraža i veliki troškovi rezultirali su time da je projekt nastavljen kroz web-platfornu hrvatskiglasnik.ba na kojoj se prate sva važna događanja u hrvatskoj zajednici na tom području.

Velika zgrada Barok jedno je od najljepših zdanja u Tuzli

JOŠ ZANIMLJIVOSTI O TUZLI

- U Tuzli je 1898. osnovano prvo bosanskohercegovačko kazalište Narodno pozorište Tuzla, a druga kazališna kuća je Teatar Kabare Tuzla koji je nastao prije 20 godina na Svjetski dan kazališta, 27. ožujka
- Jedan od najvećih i najuređenijih parkova u BiH je Slana Banja
- Nekadašnje najveće izletište i kupalište tuzlanskog kantona Kiseljak na jezeru Modrac danas služi samo za ribolov
- SDP je na vlasti već 30 godina, a od 2001. gradonačelnik je Jasmin Imamović
- Ratni gradonačelnik Selim Bešliagić dobitnik je više međunarodnih nagrada za ljudska prava, mir i demokraciju te jedini gradonačelnik iz BiH koji je nominiran za Nobelovu nagradu za mir (1997.)
- Univerziteti klinički centar Tuzla – poznat u području transplantacijske medicine, torakalne kirurgije i interventne radiologije

Tuzla, Jala

- NK Sloboda jedan je od najstarijih nogometnih klubova na tim prostorima, a na svečanom otvaranju stadiona Tušanj 1957. godine odigrana je prijateljska utakmica između Slobode i Zagreba.
- Od 1913. do 1980-ih u Tuzli su postojale toplice za liječenje tuberkuloze kostiju, reume i drugih bolesti
- Kažu da je Tuzlu lakše preskočiti nego zaobići jer je široka 2 km, a dugačka 11 km.
- Jedno od važnijih jela je begova čorba, kojoj bamija daje specifičan okus, a za bamiju se zna kako je moćan afrodisijak
- U Tuzli je 2017. otvoren 1. međunarodni festival rakija
- Proizvodi se Tuzlansko pivo i Tuzlanski kiseljak
- Svakako vrijedi posjetiti Arheološki park - neolitsko sojeničko naselje, Muzej soli, Muzej istočne Bosne, Nekropolu sa stećcima u Donjim Breškama, lokalitet Stare kuće i Kuću plamena mira.
- Osijek, Bologna i Pečuh gradovi su prijatelji Tuzle
- UNHCR je 17. srpnja 1998. Tuzlu proglasio otvorenim gradom.

Pavo Barišić govori na 1. obljetnici Europskog centra Marija Zvijezda 21. rujna 2021.

Europski centar i Kuća susreta Marija Zvijezda - SVJETIONIK MIRA U BANJOJ LUCI

Europski centar u Kući susreta Marija Zvijezda ima misiju okupljati one koji su zauzeti za mir i dijalog u Europi. Osobito je usredotočen na mlade koji se žele upoznati s europskim identitetom. Tako dolijeva ulje u zapaljenu svjetiljku nade, kako kaže biskup Komarica. Na jugoistoku Europe niče svjetionik koji osvjetljuje put proširenja i uređenja Europske unije

prof. dr. sc. **Pavo BARIŠIĆ**

Na Međunarodni dan mira 21. rujna 2021. održana je u Banjoj Luci svečana proslava prve obljetnice Europskog centra za mir i suradnju i Kuće susreta Marija Zvijezda. Svečani skup predvodio je biskup dr. Franjo Komarica, koji je tom prigodom govorio o ostvarenju mira među pripadnicima različitih naroda i vjerskih zajednica, o poštivanju savjesti i traženju istine.

“Kuća, dom je po sebi simbol mira. U ovom gradu, biskupiji i zemlji, gdje su nakon skoro tri desetljeća tisuće u ratu razrušenih domova, još uvijek, na žalost, u ruševinama i gdje je zbog toga neostvaren poželjan, toliko potreban mir za sve ovdajšnje stanovnike, želimo uz Božju pomoć doliti barem malo i svoga ulja u ovu zapaljenu svjetiljku nove nade i tako omogućiti svim istinskim mirotvorcima da nam se čim prije pridruže,” kazao je, među ostalim, biskup Komarica.

Potpredsjednik Paneuropske unije Njemačke i tajnik međunarodnoga Kuratorija Europskog centra Andreas Raab govorio je o značenju trapističke duhovnosti u Europi. Pročitao je pismo bivšeg predsjednika Savezne Republike Njemačke Christiana Wulffa, koji je zajedno s biskupom

Komaricom supredsjednik Kuratorija Europskog centra. U pismu je ocrtana zadaća ustanove posvećene miru, dijalogu i suradnji izvan raznih oblika granica, političkih, etničkih ili religijskih. Wulff je osobito naglasio kako Centar ne samo što nastavlja tradiciju jednoga samostana, nego nastavlja i angažman biskupa Komarice za mir, razumijevanje i dijalog među ljudima, kojim on na tako upečatljiv način djeluje već 30 godina.

Na skupu su također sudjelovali i prigodno se obratili generalni konzul Republike Hrvatske u Banjoj Luci Zoran Piličić, brodsko-posavski župan Danijel Marušić, voditeljica regionalnog Ureda visokog predstavnika u Banjoj Luci Marianne Bercz te predstavnici Renovabisa Burkhard Haneke i Herbert Schedler, izaslanik banjolučkog muftije efendija Muris Spahić te predstavnici Grada Banje Luke, Paneuropske unije iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Njemačke, HKD-a Napredak, Banjolučke biskupije i drugi. Imao sam čast sudjelovati na skupu kao izaslanik predsjednika Međunarodne paneuropske unije Alaina Terrenoira. Prenio sam njegove pozdrave, izraze potpore, divljenje i zahvalnost biskupu Komarici za značajnu i

Detalj sa svečanosti 1. obljetnice 21. rujna 2021.

hrabru djelatnost u srcu regije o kojoj postoje proturječja i nesporazumi među Europljanima. U ovom ću prilogu ocrtati međunarodni projekt Marija Zvijezda, ukazati na prošlost, obrazložiti sadašnjost i naznačiti smjernice za budućnost.

POVIJEST MARIJE ZVIJEZDE

Trapistički samostan Marija Zvijezda osnovao je 21. lipnja 1869. o. Franz Pfanner (1825. - 1909.), podrijetlom iz Langena kod Bregenza u Austriji. Stigao je u Banju Luku iz opatije Mariawald u gorju Eifel u Njemačkoj. Kupio je zemljište u Delibašinu Selu i okupio sedam trapista iz Mariawalda koji s njim na čelu započinju jedinstvenu duhovnu, prosvjetnu i gospodarsku misiju u Bosni, tad na krajnjem zapadu Osmanskog Carstva.

Od 1873. do 1879. Marija Zvijezda bila je samostanska ispostava francuske opatije Abbaye Notre-Dame du Port du Salut (Abbaye du Port-Ringard). Prvi je poglavar bio Franz Pfanner. Nakon njegova odlaska u Južnu Afriku, na poziv misijskog biskupa, samostansku upravu preuzima 1880. glazbenik i učitelj novaka Bonaventura Baier (1818. - 1893.) iz Armboracha u Donjoj Franačkoj.

Marija Zvijezda proglašena je potom opatijom, a poglavar samostana Bonaventura I. Baier izabran je za prvog opata 1886. Naslijedio ga je 1894. opat Dominik Aßfalg (1847. - 1922.), rodnom iz Grundsheima u Württembergu. Za vrijeme njegove uprave (1894. - 1920.) opatija doživljava procvat i zlatno doba, osniva nove ustanove, gradi postrojenja, te postaje najveća trapistička opatija u svijetu. Od 1920. do 1953. na čelu je opatije Bonaventura II. Diamant (1884. - 1957.) iz Bieberacha u Gornjoj Švapskoj.

Europski centar mira i suradnje Marija Zvijezda osobito je vrijedan zato što povezuje ostvarenja europske kulture u prošlosti sa sadašnjošću i europskom budućnošću

Opatija je okupila redovnike iz 16 europskih zemalja, ponajviše iz Njemačke, a zatim iz Poljske (Šleska), Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Austrije, Češke, Francuske, Mađarske, Švicarske, Italije, Luxembourga, Nizozemske, Slovačke, Rumunjske i Srbije. Narasla je 1913. do najbrojnije zajednice trapista u svijetu, s 265 braće i otaca, stručnjaka različitih zvanja i zanimanja.

Uz crkvu i samostanski kompleks osnovane su odgojne i obrazovne ustanove, sirotište, knjižnica, tiskara i bolnica. Izgrađeni su brojni objekti za zanatsko-industrijsko-poljoprivredni kombinat: ciglana, kovačnica s radionicom plugova, žitnica, kamenolom, mlin, vinograd, sirana, sušionica šljiva, tvornica ljepila, klaonica, voćni i šumski rasadnik, pekarnica, štavionica kože, tvornica stočne hrane, pivovara, električna centrala i druga postrojenja i radionice. Posebno je značenje opatija Marija Zvijezda pridavala prosvjetnoj djelatnosti. Trapisti pokreću škole na svim razinama, od pučke i osnovne preko zanatske i gimnazije do visokog filozofsko-teološkog učilišta za svoje kandidate. Nastava je izvođena višejezično, na hrvatskom i njemačkom jeziku u pučkoj školi, na zanatima i gimnaziji. U Visokoj filozofskoj i teološkoj školi nastava se odvijala na latinskom jeziku.

Utemeljitelj samostana Franz Pfanner otvorio je 1878. sirotište koje je primalo siromašne dječake ne samo iz Bosne i Hercegovine, nego i iz Hrvatske, Vojvodine, Austrije i Mađarske. Uz sirotište je s radom započela i s njom povezana pučka škola. Od 1878. do 1945. kroz sirotište je obrazovano oko 5000 polaznika. Škola za znanate pružala je naobrazbu za tridesetak raznih zanimanja. Završetkom zanatske naobrazbe polaznik je dobivao list osposobljenja, najosnovniji alat, a trapisti su ga potom slali u obrtničke radionice na daljnju obuku. Od 1904. do 1945. u samostanu je djelovala Humanistička gimnazija i Visoka filozofsko-teološka škola kao preteča visokog školstva u Banjoj Luci.

Glavnu zgradu opatije te svu pokretnu i nepokretnu imo-

vinu oduzele su trapistima komunističke vlasti 1946., nakon čega ju je većina članova opatije bila primorana napustiti.

Redovnička zajednica nastavila je živjeti u vrlo skučenim okolnostima. Smanjivala se tijekom desetljeća izumiranjem članova te se 2017. ugasila. Uprava trapističkog reda zatvorila je redovničku zajednicu te nepokretnu i pokretnu imovinu povjerila Banjolučkoj biskupiji, a u tijeku su pregovori za povrat bespravno oduzete imovine.

OTVORENJE CENTRA I MEĐUNARODNE POTPORE

Svečano otvorenje Kuće susreta održano je u povodu obilježavanja 195. obljetnice rođenja utemeljitelja samostana Franza Pfannera 20. rujna 2020. Na svečanosti otvorenja bili su nazočni uglednici i predstavnici različitih naroda i vjera iz Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske. Tim je povodom objavljena nakana da se na plodnom povijesnom susretištu kultura, na posvećenom, mjestu dijaloga i vjere uspostavi Europski centar za mir i suradnju. Potporu su izrazili predsjednik Međunarodne paneuropske unije Alain Terrenoire, predsjednici paneuropskih organizacija Bosne i Hercegovine, Austrije, Njemačke, Hrvatske i brojni članovi iz raznih zemalja. Pozdravnu riječ uputio je zamjenik glavnog tajnika Međunarodne paneuropske unije Vanja Gavran. Zamisao je naišla na jednodušnu potporu i pozitivne odjeke. Paneuropski članovi iz raznih zemalja izrazili su želju i pripravnost sudjelovati u izgradnji i djelatnosti Europskog centra.

Europski centar za mir i suradnju utemeljen je kao neprofitna međunarodna organizacija za vjerske i obrazovne, kulturne i gospodarske programe, susrete, suradnju i razmjenu u području interkulturalnog, međuetničkog, međuvjerskog i političkog dijaloga

Nacrt Europskog centra za mir i suradnju i Kuće susreta Marija Zvijezda

Biskup Komarica sa suradnicima u Mariji Zvijezdi 10. srpnja 2021.

Projekt Europskog centra i Kuće susreta Marija Zvijezda predstavljen je 6. listopada 2020. u Vladi Republike Hrvatske. Na sastanku s predsjednikom Andrejom Plenkovićem bili su ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić Radman i državni tajnik Zvonko Milas. Uz biskupa Komaricu i ravnatelja Caritasa Banjolučke biskupije prof. dr. sc. Miljenka Aničića, koji je na čelu Europske akademije u Banjoj Luci, bili smo nazočni Vanja Gavran i pisac ovih redaka. Iskazana je potpora te je zaključeno da se projekt usmjeri na područje obrazovne suradnje i razmjene u vidu izgradnje središta dijaloga i mira za mlade u Europi, za učenike i sveučilištarce.

Ministarstvo regionalnog razvoja i europskih fondova Republike Hrvatske dalo je potporu projektu i temeljem natječaja odobrilo financiranje radova na obnovi dijela objekata. Brodsko-posavska županija strateški je partner u restauraciji objekata knjižnice, arhiva i dragocjene kulturne baštine opatije Marija Zvijezda.

U pratnji biskupa Komarice sudjelovao sam u predstavljanju Europskog centra na kongresu Paneuropske unije Njemačke u Trieru i Luxembourg. Potporu projektu uputili su predstavnici Međunarodne i Njemačke paneuropske unije, bivši predsjednik Europske komisije Jean-Claude Juncker, sadašnji i bivši zastupnici u Europskom parlamentu Michael Gahler, Doris Pack, Anna Záborská i Michl Ebner. Tom prigodom potporu za očuvanje dragocjene europske kulturne baštine i daljnju izgradnju Marije Zvijezde javno je izrazio nadbiskup Luxembourga kardinal Jean Claude Hollerich, predsjednik Vijeća Biskupskih konferencija zemalja Europske unije (COMECE).

Agencija Njemačke biskupske konferencija za pomoć Katoličkoj crkvi i za društvenu i pastoralnu obnovu u zemljama istočne i jugoistočne Europe, Renovabis, izrazila je spremnost poduprijeti izgradnju Kuće susreta i Europskog centra Marija Zvijezda. Imao sam čast zajedno s biskupom Komaricom, Vanjom Gavranom i suradnicima iz Njemačke sudjelovati u radnom posjetu uredu Renovabis u Freisingu u lipnju ove godine. Predstavili smo projekt, a predstavnici Renovabisa došli su i na svečanost proslave prve obljetnice i upoznali se s planovima izgradnje.

U Njemačkoj su započele pripreme za osnivanje Kruga prijatelja Marije Zvijezde koje predvodi promicatelj vjerskog turizma i organizator hodočašća u Međugorje Rudolf Baier. Brojni se građani diljem Europe javljaju i iskazuju želju svojim prinosima pomoći u izgradnji i razvoju djelatnosti Europskog centra mira i suradnje Marija Zvijezda. Zalaganjem ponajviše člana Predsjedništva Njemačke paneuropske unije iz Ulma, Andreaa Raaba, načinjen je međunarodni kuratorij Europskog centra za mir i suradnju. Uz biskupa Komaricu na čelu je Kuratorija bivši predsjednik Savezne Republike Njemačke Christian Wulff. Uz njih je imenovano 18 članova iz Austrije, Bosne i Hercegovine, Francuske, Hrvatske, Mađarske, Njemačke i Poljske.

Zastupljeni su istaknuti članovi iz područja europske politike, civilnog društva, novinarstva, znanosti i duhovnog života, koji su povezani dugogodišnjom suradnjom i susretima s biskupom Komaricom i Banjom Lukom. Tri člana odbora aktivni su zastupnici u Europskom parlamentu, a neki su ranije bili europski zastupnici.

MISIJA CENTRA

U svojem nazivu Europski centar sadržava izraze mira i suradnje. Stožerna je misija zasnovana na obrazovnim programima i susretima europske mladeži i svih ljudi dobre volje. U prvoj godini djelovanja Centra položeni su temelji i započela je priprema za izgradnju. Upravo su u tijeku radovi na obnovi dijela smještajnih kapaciteta, dvorane i knjižnice, a priprema se i nacrt za izgradnju novog objekta Kuće susreta. Europski centar mira i suradnje Marija Zvijezda osobito je vrijedan zato što povezuje ostvarenja europske kulture u prošlosti sa sadašnjošću i europskom budućnošću. Poput Paneuropske unije, koja već 99 godina okuplja članstvo iz više od trideset zemalja u svrhu mira i suradnje, trapistički samostan tu je mirovnu i duhovnu misiju započeo provoditi prije više od stoljeća i pol.

Biskup Franjo Komarica, Jean-Claude Juncker i Pavo Barišić na skupu u Trieru 19. lipnja 2021.

BISKUP KOMARICA PROMICATELJ MIRA

Biskup i akademik, monsinjor dr. Franjo Komarica u svijetu je prepoznat kao osoba mira, pomirenja i dijaloga. U svojoj kršćanskoj misiji on je istinski nastavljatelj i pronositelj izvorne europske mirovne zamisli.

Među brojnim priznanjima dobitnik je odlikovanja koje nosi ime utemeljitelja Paneuropskog pokreta Richarda Coudenhove-Kalergija 2002. Primio je 1997. i medalju jednog od otaca Europske unije, Roberta Schumana, koji je u postupku proglašenja blaženim. S razlogom je 2004. bio nominiran za Nobelovu nagradu za mir. Godinu prije toga njega i Banjolučku biskupiju pohodio je u mirovnoj misiji papa Ivan Pavao II.

Svjedočanstva osobite misije pomirenja i suradnje ljudi na ovim prostorima prepoznao je prethodni predsjednik Međunarodne paneuropske unije, dr. Otto von Habsburg. On je svoj 95. rođendan došao proslaviti zajedno s njim u Banjoj Luci. Tako u svojoj mirovnoj ulozi biskup Komarica na poseban način približuje Bosnu i Hercegovinu članstvu u Europskoj uniji.

Europski centar za mir i suradnju utemeljen je kao neprofitna međunarodna organizacija za vjerske i obrazovne, kulturne i gospodarske programe, susrete, suradnju i razmjenu u području interkulturalnog, međuetničkog, međuvjerskog i političkog dijaloga. Sjedište je Centra u Kući susreta Marija Zvijezda koja pripada Banjolučkoj biskupiji.

Centar provodi programe u kojima se proučava europska duhovnost, povijest, zemljopis, pitanja suvremenog društva i višejezičnost. Zadaća je pridonijeti boljem upoznavanju kulturne baštine jugoistočne Europe, jačanju kulture suživota, snošljivosti, vjere, mira, dijaloga i suradnje.

Misija je Centra okupljanje europske mladeži i drugih zainteresiranih građana na susrete, razgovore, predavanja, obilasku povijesnih i kulturnih mjesta. Cilj je vježbanje u dijalogu i razumijevanju, uspostavljanju kontakata, izgradnja mostova među ljudima, narodima, zemljama, religijama, svjetonazorima i kulturama.

SVJETILJKA NADE

Nobelovom nagradom za mir ovjenčan je 1926. istaknuti francuski državnik Aristide Briand. Iste godine proglašen je počasnim predsjednikom Paneuropske unije. Njemu se pripisuju nadasve aktualne riječi: "Ako se hoće učvrstiti mir, onda treba urediti Europu." Više nego ikad upravo danas vidimo kako je pitanje mira nerazlučivo od uređenja Europe u znaku mira.

Uz navedenu izreku pridodao bih sljedeći komentar. Ako se želi doista pravedno urediti Europu, onda valja na pravedan način učvrstiti mir i razumijevanje u onoj zemlji koja svojom političkom, etničkom i vjerskom raznolikošću predstavlja Europu u malom. Treba Bosnu i Hercegovinu urediti kako bi se prevladali nespornosti i sukobi među Europljanima, razgorjeti u njoj svjetiljku tolerancije i dijaloga. Svojom bogatom baštinom i blizinom različitosti Bosna i Hercegovina ogledno je mjesto za susrete. Na njezinu tlu i primjeru suživota pozivaju se Europljani na deliberaciju o mirovnom uređenju vlastite zajednice i oblikovanju budućnosti.

Europski centar u Kući susreta Marija Zvijezda ima misiju okupljati one koji su zauzeti za mir i dijalog u Europi. Osobito je usredotočen na mlade koji se žele upoznati s europskim identitetom. Tako dolijeva ulje u zapaljenu svjetiljku nade, kako kaže biskup Komarica. Na jugoistoku Europe niče svjetionik koji osvjetljuje put proširenja i uređenja Europske unije.

ZNANSTVENI SKUP BOSANSKA POSAVINA

Posavska izvorna glazba važan je dio kulture Hrvata Bosanske Posavine i nužna značajka identiteta Hrvata Bosanske Posavine, a njezin službeni jezik neizostavno mora biti i hrvatski, zaključeno je na skupu

JUČER, DANAS, SUTRA

Ivana
ŠUSTEK-PRGOMET

U Zagrebu je 11. rujna 2021. održan znanstveni skup na temu Bosanska Posavina: jučer, danas, sutra, u organizaciji Društveno-kulturne platforme za Bosansku Posavinu i suorganizaciji Udruge Hrvata BiH Prsten te pod visokim pokroviteljstvom Ministarstva vanjskih i europskih poslova RH, Ministarstva kulture i medija RH i Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH.

HRVATI BIH ZNAČAJAN DIO HRVATSKOG NARODA

Ministar vanjskih i europskih poslova Gordan Grlić-Radman istaknuo je važnost ovakvih događaja, napomenuvši koliko su posavski Hrvati značajan i važan dio hrvatskog naroda.

"Hrvati Bosanske Posavine jedni su od najtežih stradalnika Domovinskog rata jer se na tom području vodila jedna od najtežih ratnih bitaka, a brojni Posavljaci izgubili su najmilije, brojni su završili u progonstvu širom Hrvatske, ali i svijeta," kazao je ministar i dodao: "Hrvati Bosanske Posavine iznimno su važan dio ukupnog hrvatskog nacionalnog korpusa i nemjerljiv je njihov doprinos političkom, društvenom i kulturnom razvoju njihovih dviju domovina – Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Želim što skoriji uspjeh u nastojanju da posavska izvorna glazba postane nematerijalno kulturno dobro UNESCO-a i time se s pravom nađe u društvu otkanja i nijemog kola naše Dalmatinske zagore, bečarca naše

Slavonije, Baranje i Srijema, medimurske popevke ili klapa našeg Primorja i Dalmacije," kazao je ministar Grlić-Radman i naglasio da će Republika Hrvatska, politički i materijalno, nastaviti podržavati ovakve hvalevrijedne inicijative i projekte Hrvata Bosanske Posavine.

Sudionike su pozdravili i predsjednik Društveno-kulturne platforme za Bosansku Posavinu Ilija Guberac i izaslanik Vlade Županije Posavske Pero Radić, a u ime Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Žana Čorić naglasila je spremnost za nastavak dosadašnje dobre i uspješne suradnje Središnjeg ureda s tom udrugom građana.

PLAKETA ZA ŽIVOTNO DJELO MARKU BEGIĆU

Uručena su i prigodna priznanja Žani Čorić i Ivanu Zebi iz Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan RH za suradnju s udrugom, HRT-ovu uredniku Ivi Kujundžiću za medijsku potporu, novinaru Anti Pranjkiću za poseban doprinos kulturnoj, medijskoj i sveopćoj prepoznatljivosti Bosanske Posavine te Pavi Čorluki za 50 godina bavljenja posavskom izvornom glazbom, a Plaketa za životno djelo uručena je Marku Begiću.

U ime nagrađenih skupu se obratio urednik HRT-ova programa za Hrvate izvan RH Ivo Kujundžić. "Ova mi je plaketa posebno draga, jer su moji roditelji vojvođanski Hrvati, koji su isto kao posavski Hrvati proživjeli razne 'kalvarije'. Ja to jako dobro razumijem i u srcu osjećam. Hrvati u Bosanskoj Posavini vrijedni su i marljivi ljudi, kao i svi Hrvati iz BiH. Zbog toga se trudim biti na usluzi i u okviru velikog sustava kao što je HRT dati značenje koje naši ljudi preko granice i zaslužuju. Program za Hrvate izvan RH objedinjuje sva tri medija i trudimo se sve važnije informacije objaviti. Trudimo se našim ljudima dati zasluženu pozornost i nadam se da ćemo to raditi i u budućnosti," kazao je Kujundžić. U sklopu programa održana su i predavanja 12 eminentnih znanstvenika, koji su govorili o važnosti posavske izvorne glazbe za očuvanje identiteta posavskih Hrvata, a na kraju su izneseni i zaključci znanstvenog skupa.

Posavska izvorna glazba važan je dio kulture Hrvata Bosanske Posavine i nužna značajka identiteta Hrvata Bosanske Posavine, a službeni jezik Posavske izvorne glazbe neizostavno mora biti i hrvatski. U nastavku inicijative za njezinim proglašenjem zaštićenim nematerijalnim kulturnim dobrom UNESCO-a Društveno-kulturna platforma nastavit će raditi na znanstvenom istraživanju ove glazbe, radu s kulturno-umjetničkim društvima iz Bosanske Posavine i pjevačima te glazbe te organizirati radionice, seminare i predavanja na tu temu, radeći na sveopćoj promociji ove glazbe i izvođača, zaključeno je na skupu.

Iz Slavonije s ljubavlju

”Hrvatska književnost u BiH naginje istraživanju identiteta, govora, duhovnosti, migracije. Ona je neodvojiva od povijesti,“ poručuje Šimić

Pejo Šimić, hrvatski je pjesnik rođen u Foči pokraj Dervente, koji ove godine obilježava 50 godina svojeg stvaralaštva. Uz proslavu velikog jubileja, ove godine slavi i svoju prvu međunarodnu nagradu za zbirku duhovne poezije pod nazivom *Nebeske vibracije*.

Šimić ima bogat pjesnički opus, njegove pjesme prožete su ljubavnim i duhovnim motivima, a posebno se ističe domoljubnom poezijom, i to onom o svojem rodnom zavičaju – Bosanskoj Posavini. To je poezija koja je tješila, hrabrila i krijepila Posavljake u najtežim trenucima.

Pejo Šimić na uručanju međunarodne nagrade Književno pero u Rijeci na kojem je knjiga *Nebeske vibracije* proglašena najboljom zbirkom pjesama u 2021. godini

Lucija BARIŠIĆ

HRVATSKA KNJIŽEVNOST U BOSNI I HERCEGOVINI NEODVOJIVA JE OD POVIJESTI

Počeli ste pisati još kao mladić. Što je tad bila primarna inspiracija i što vas je potaknulo na pisanje?

Vaše pitanje vraća me barem 50 godina unazad, u rodnu Foču, Johovac, Derventu, u moju dragu Posavinu. Još kao pučkoškolac otkrio sam u sebi neku želju i moć da se izražavam kroz pjesmu koja je često imala snažnu poruku i adresu. Sjećam se da su te poruke imale prizvuk satire usmjerene na vrijeme, prostor i osobe. Budući da se radilo o malo sredini, često sam zbog toga znao ispaštati i biti fizički kažnjavan od onih kojima su moje poruke bile upućene. U šestom razredu osnovne škole počele su se radati prve ljubavi i moje kolege su mi katkad plaćali da im napišem nekoliko stihova za njihove simpatije, koji su im služili kao ohrabrenje za prvi kontakt, stoga su mi se ljubavne teme učinile puno bolje i postale primarne u mojem stvaralaštvu.

Što vam znači poezija?

Poezija mi znači jako puno u životu. Ona je dio mene, moja sjena i pratilja, moja praskozorja, svitanja, moja nadanja, suze i radosti. Ja sebe jednostavno ne mogu zamisliti bez pjesme. Teško sam nastradao prije sedam godina i ostale su doživotne posljedice. Kad bih mogao birati da mi se vrati zdravlje, a da više ne mogu napisati pjesmu, birao bih pjesmu. Eto, toliko mi znači poezija.

NI U JEDNOJ PJESMI NEMA POZIVA NA MRZNJU I OSVETU

Vaša zbirka *Zov Hrvata Bosanskog Posavlja* u ratnom je vremenu doživjela velik procvat, u iznimno kratkom vremenu doživjela je čak četiri izdanja. Što vam je to značilo, kako ste se osjećali znajući da djelo motivira i ohrabruje vaše sunarodnjake?

Ta je zbirka nastala na samom početku ratnog viora, tako da i nisam imao neku potporu. S obzirom na tematiku i vrijeme nastanka, neki me nisu ozbiljno shvatili, a neki su kalkulirali što bi se iz tih burnih vremena moglo izroditi, pa su me radije zaobilazili. Međutim, gospodin Grga Jelinić jednog me dana pozvao jer je htio vidjeti o čemu je riječ. Radni naslov zbirke bio je *Jeka s Kunare*. Nakon nekog vremena vratio mi je rukopis i rekao da promijenim naslov jer zbirka ide u tisk. Smatrao je da će se zbirka, "čuti" puno dalje od *Kunare*, stoga smo promijenili naslov u *Zov Hrvata Bosanskog Posavlja*.

Zbirka je tiskana u nakladi Domovinske zajednice Bosanske Posavine, a osjećao sam se ponosno jer sam taknuo u dušu svojeg naroda, a narod je osjetio moj puls. Imao sam osjećaj da dišemo istim plućima. Kako reče dr. Vlado Pandžić, bojovnici su je čitali kao molitvenik, a iseljenici i izbjeglice doživljavali kao pupčanu vrpču s napuštenim ognjištima. Ponosan sam što u tom domoljubnom zanosu nisam izgubio kompas, što sam ostao čvrsto pribran i prizemljen. Nikad nisam dopustio srcu da ide ispred razuma, pa

ni onda kad sam se nad otvorenim grobovima oprao od milih i dragih. Ni u jednoj mojoj pjesmi nema poziva na mržnju i osvetu.

Znao sam da je svako zlo prolazno i u njemu je jako bitno sačuvati ljudske vrijednosti te ostati čista i neokaljana obraza. No, povijest se ne može prebrisati krpom, treba je itekako pamtititi kao pouku generacijama koja dolaze.

Domoljublje i ljubav prema rodnom zavičaju neki su od najistaknutijih motiva u pjesmama. Što vas posebno potiče i inspirira na pisanje o domovini?

Potječem iz obitelji u kojoj se poštovala hijerarhija, a na takav način doživljao sam i domovinu. No, kad mi je tijekom odrastanja bila najpotrebnija, nisam je imao. Zbog političkog progona mog pokojnog strica fra Doma goja, bivšu državu nikada nisam smatrao svojom domovinom, već nekakvim određenim prostorom u kojem sam odrastao, iako ni u njoj nije bilo sve crno ili bijelo. Žao mi je što nisu zadržane neke njezine pozitivne vrijednosti jer ih je bilo, htjeli mi to priznati ili ne. Tijekom odrastanja sanjao sam domovinu i toliko uživao u tim maštanjima da su mi ona bila nepresušna inspiracija. Stoga sam prvu domoljubnu zbirku od pedesetak pjesama pod nazivom *Raspeta Hrvatska* napisao 1971. godine, no ona, nažalost, nikad nije ugledala svjetlo dana.

Nikad nisam pisao da bih se nekom svidio, a osobito kad je domovina u pitanju. Često sam u svojim pjesmama znao reagirati na bahatost i samoljublje političkih struktura. Mislim da, ako je nečinjenje grijeh, šutnja je sablazan i pakao. Domovinu smatram članom svoje obitelji i zato se u pjesmi postavim tako zaštitnički prema njoj.

Peji Šimiću dodijeljena je nagrada "Simbol grada Vukovara" 2021.

Društveno-kulturna platforma za Bosansku Posavinu dodijelila je piscu nagradu za poseban doprinos književnosti Bosanske Posavine

Ove ste godine izdali zbirku duhovnih pjesama pod nazivom *Nebeske vibracije*. Je li ovo vaša prva zbirka duhovne poezije i zašto ste se odlučili na duhovnu tematiku?

Rijetki su autori koji djeluju izvan samostanskih zidina, a koji u svojem opusu imaju zbirku duhovnih pjesama, ukoričenu u knjigu od više od 200 stranica. U mojih do sada objavljenih 16 zbirki isprepleću se četiri ljubavi: prema Bogu, domovini, ženi i majci. Dakle, u svim tim zbirkama postoji određen broj pjesama duhovne tematike. Moji recenzenti i mentori godinama mi već govore da bi ih bilo dobro selektirati i ukoričiti u jednu zbirku, a to smo nakon selekcije i silnih konzultacija konačno i napravili.

Jeste li zadovoljni kako su *Nebeske vibracije* prihvaćene među čitateljima i u kulturnim krugovima?

Prije tiskanja knjige, potrebno je okupiti stručan i iskusan tim koji će voditi računa o svakom detalju. Posebno treba voditi računa o recenziji koju mora dati stručna i nepristrana osoba koja neće podleći sugestijama autora. Ovaj put bio je to Anto Pranjkčić. Nakon što sam mu predao tekst, više nismo razgovarali o knjizi. Kad je napisao recenziju, rekao mi je da je ta zbirka najbolje što sam do sada napisao, a to su mi potvrdili i brojni čitatelji.

Na koncu, knjiga *Nebeske vibracije* na 14. Međunarodnom festivalu književnosti "Prijatelji knjige" u Rijeci 5. studenog proglašena je najboljom zbirkom pjesama u 2021. godini, a ja kao autor dobio sam nagradu Književno pero za 2021. godinu.

U SVOJIM STIHOVIMA PROROCANSKI NAJAVLJUJE HRVATSKU OLUJU

Na koje ste svoje djelo i priznanje posebno ponosni? Što vam ona znače?

Najdraža mi je pjesma *Svi su moji Božići u Bosni* koju je uglazbio Stipica Kalogjera, a kolosalno otpjevao Boris Čiro Gašparac na Međunarodnom festivalu sakralne glazbe 1995. u Međugorju. Najdraža zbirka mi je svakako *Zemljo moja*, tiskana 1992. godine u nakladi HVIDRA-e Velika Gorica zbog toga što u drugoj strofi pjesme *Spametuj se luda glavo* tri godine prije u svojim stihovima proročanski najavljujem hrvatsku Oluju. Na tu sam zbirku jako ponosan. Zamislite da je kojim slučajem nisam tiskao 1992. godine - tko bi mi vjerovao?! Stihovi glase:

*Htjedoše nam uzet plavo more
Htjedoše nam otet svetog Vlaha
Htjedoše nam ubit svetog Duju
Al od tvrde razbiše se hridi
Zapamtit će Hrvatsku Oluju.*

Koliki utjecaj ima književnost na očuvanje tradicije i kulturnog identiteta Hrvata u Bosni i Hercegovini?

Naravno da književnost ima nemjerljiv utjecaj na kulturni identitet i tradiciju Hrvata u Bosni i Hercegovini. Franjevci su svakako bili njezini nositelji, kao i institucije Napredak i Matica hrvatska. Što je ono što ističe književnost Hrvata iz Bosanske Posavine, koja su njezina specifična obilježja? Ovo je kompleksno pitanje. Književnost i povijest nisu poput matematike i kemije koje imaju svoju simbole i formule, kod kojih postoji samo jedan točan odgovor. Što god da kažem, moji kolege

Pejo Šimić s nagradom pjesničke manifestacije *Rasplamsaj oluje u pjesmi i srcu* održane povodom 26. obljetnice Dana pobjede i domovinske zahvalnosti

se sa mnom mogu i ne moraju složiti. Stoga ću biti kratak. Svakako treba naglasiti da hrvatska književnost u BiH naginje istraživanju identiteta, govora, duhovnosti, migracije. Ona je neodvojiva od povijesti.

Koliko su ratna događanja utjecala na hrvatsku književnost u Bosni i Hercegovini? Primjećujete li neke specifične razlike u hrvatskoj književnosti prije i poslije rata?

Ratna događanja uvelike su utjecala na hrvatsku književnost u Bosni i Hercegovini. Ona je na neki način postala svjedok vremena. Razlika od prije i poslije rata jest u tome što je hrvatska opstojnost na tim prostorima došla u prvi plan.

Ove ste godine proslavili 50. obljetnicu stvaralaštva. Jeste li na neki poseban način obilježili taj jubilej?

Nije bilo posebne proslave zbog epidemiološke situacije, no što se tiče stvaralaštva, ovo mi je godina iz snova. Pet književnih nagrada. Nisam kolekcionar nagrada, nego mi je drago da je ove godine konačno stiglo prvo međunarodno priznanje Književno pero na 14. Međunarodnom festivalu književnosti u Rijeci, na kojem je moja zbirka duhovne poezije *Nebeske vibracije* proglašena najboljom zbirkom pjesama u 2021. godini. Isto tako, jako sam ponosan na prvo priznanje od moje drage Posavine, koje čekam 50 godina, i to od Kulturno-društvene platforme za Bosansku Posavinu.

Gledajući dugoročno, kakav trag želite da ostave vaša djela?

Želim da, kad jednoga dana sklopim oči, ostanu živjeti moje četiri ljubavi - prema Bogu, domovini, ženi i majci.

Svi su moji Božići u Bosni

Badnje je večer, bliži se ponoć
čekajući Krista da se opet rodi.
Crkvena zvona božićnu pjesmu poje.

*

Promrzli pastiri brižno uz vatru
Okupljaju rastrkano stado svoje.
Stotine mojih župljana
Na prvi poziv zvona prema crkvi kreću
Netko u ruci nosi krunicu

*

A netko upaljenu božićnu svijeću.
Mati moja utonula u misli
Pogled joj luta daleko u mrkloj noći
Sjetila se starica posavskih Božića

*

I pita se: "Hoću li ikad više tamo doći?"

Idemo, majko, i mi na polnoćku
Ponovo zvona na molitvu zovu.

Ona me pogleda tužno i mило
A dvije joj suze niz staračko lice
Padoše u toplo majčino krilo.

"Svi su moji Božići u Bosni
Zatrpani ispod ruševina.

Moj je Božić i uskers i Badnjak
Tamo gdje je moja Posavina.

Ostavite me ove noći samu
Vi idite u crkvu na bdijenje.

Hoću sama ovdje kraj prozora
Dočekati Kristovo rođenje.

Hoću pustiti misli neka lutaju
Mojom Bosnom, mojom Posavinom.

Hoću noćas u ponoć se susrest
Na Plehanu s Božjim sinom.

Svi su moji Božići u Bosni
Sve molitve, nadanja i bdijenje.

Noćas tamo vratiti se želim
I proslaviti Kristovo rođenje."

Pejo Šimić

M
MARTIN
ALBUS

*Kvartet
koji će
oduševiti
vaše
nepce...*

www.martinalbus.hr

Tu smo uz vas!

Stvaramo uvjete za bolji život
u Hrvatskoj.

